

Starptautisko Revīzijas standartu lietošanas rokasgrāmata mazu un vidēju uzņēmumu revīzijās

Trešais
izdevums

1. sējums — pamata koncepcijas

Small and Medium Practices Committee
International Federation of Accountants
545 Fifth Avenue, 14th Floor
New York, NY 10017 USA

Šo rokasgrāmatu ir sagatavojuši Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (SGF) (International Federation of Accountants — IFAC) Mazu un vidēju firmu komiteja. Komiteja pārstāv profesionālo grāmatvežu intereses, kuri darbojas mazās un vidējās firmās, kā arī citu profesionālo grāmatvežu intereses, kuri sniedz pakalpojumus maziem un vidējiem uzņēmumiem.

Šo publikāciju var bez maksas lejupielādēt no SGF tīmekļa vietnes: www.ifac.org.
Apstiprinātais publikācijas teksts ir angļu valodā publicētais teksts.

Starptautiskās Grāmatvežu federācijas misija ir strādāt sabiedrības interesēs, spēcīnāt grāmatvedības profesiju visā pasaulē un veicināt spēcīgu starptautisko ekonomikas sistēmu attīstību, izstrādājot augstas kvalitātes standartus un sekmējot to ievērošanu, veicinot šādu standartu starptautisko pielietojumu un pārstāvēt sabiedrības intereses jautājumos, kuros profesijai raksturīgās zināšanas ir visbūtiskākās.

Lai iegūtu papildinformāciju, lūdzu, sazinieties ar: paulthompson@ifac.org.

Autortiesības © 2011. gada novembris; pieder Starptautiskajai Grāmatvežu federācijai (International Federation of Accountants — IFAC). Visas tiesības paturētas. Šo dokumentu atļauts kopēt lietošanai akadēmiskā vidē vai personiskai lietošanai, un to nedrīkst pārdot vai izplatīt; katrā kopijā jānorāda šāda atsauce: „*Autortiesības © 2011. gada novembris; pieder Starptautiskajai Grāmatvežu federācijai (International Federation of Accountants — IFAC). Visas tiesības paturētas. Izmantots saskaņā ar IFAC atļauju. Lai saņemtu reproducēšanas, glabāšanas vai pārsūtīšanas atļaujas, sazinieties ar permissions@ifac.org.*” Šo dokumentu drīkst reproducēt, uzglabāt, pārsūtīt vai līdzīgi izmantot tikai ar rakstisku IFAC atļauju, izņemot likumā noteiktos gadījumus. Sazinieties ar permissions@ifac.org.

ISBN: 978-1-60815-099-1

Saturs

1. sējums	Atsauce uz primāro SRS	Lpp.
Priekšvārds		5.
Aicinājums sniegt atsauksmes		6.
1. Rokasgrāmatas lietošanas pamācība		8.
2. SRS		13
Pamata koncepcijas		21.
3. Ētika, SRS un kvalitātes kontrole	1. SKKS, 200., 220.	21.
4. Uz risku balstīta revīzija — pārskats	Vairāki	34.
5. Iekšējā kontrole — mērķis un komponenti	315.	54.
6. Apgalvojumi saistībā ar finanšu pārskatiem	315.	80.
7. Būtiskums un revīzijas risks	320.	87.
8. Risku izvērtēšanas procedūras	240., 315.	99.
9. No risku izvērtējuma izrietošās darbības	240., 300., 330., 500.	109.
10. Papildu revīzijas procedūras	330., 505., 520.	120.
11. Grāmatvedības aplēses	540.	142.
12. Saistītās puses	550.	151
13. Turpmākie notikumi	560.	160.
14. Uzņēmuma darbības turpināšana	570.	167.
15. Citu SRS prasību kopsavilkums	250., 402., 501., 510., 600., 610.,	177.
16. Revīzijas dokumentēšana	1. SKKS, 230., 220., 240., 315., 330.	211 .
17. Atzinuma par finanšu pārskatiem sagatavošana	700.	224.

Saturs

2. sējums	Atsauce uz primāro SRS	Lpp.
Priekšvārds		5.
Aicinājums sniegt atsauksmes		6.
1. Rokasgrāmatas lietošanas pamācība		8.
2. Ievads problēmu analīzē		13
1 POSMS: Risku izvērtēšana		24.
3. Risku izvērtēšana — pārskats		24.
Sagatavošanās darbības		27.
4. Darba uzdevuma akceptēšana un turpināšana	1. SKKS, 210., 220., 300.	27.
Revīzijas plānošana		43.
5. Vispārējā revīzijas stratēģija	300.	43.
6. Būtiskuma noteikšana un izmantošana	320.,	54.
7. Pārrunas revīzijas grupā	240., 300., 315.	70.
Risku izvērtēšanas procedūru veikšana		79.
8. Pastāvošie riski — identificēšana	240.,	79.
9. Pastāvošie riski — izvērtēšana	240.,	107.
10. Nozīmīgi riski	240., 315., 330.	117
11. Izpratne par iekšējās kontroles sistēmu	315	127.
12. Iekšējās kontroles sistēmas izvērtēšana	315	141
13. Nozīmīgi trūkumi iekšējās kontroles sistēmā	265.	171
14. Risku izvērtēšanas posma noslēgums	315	184.
II POSMS: No risku izvērtējuma izrietošās darbības		194.
15. No risku izvērtējuma izrietošās darbības — pārskats	–	194.
16. Reaģētspējīgs revīzijas plāns	260., 300., 330., 500.	197.
17. Pārbaudes apjoma noteikšana	330., 500., 530.	220.
18. Paveiktā darba dokumentēšana	230.	249.
19. Rakstiski apliecinājumi	580.	253.
III POSMS: Ziņojums		266.
20. Ziņojums — pārskats	–	266.
21. Revīzijas pierādījumu novērtēšana	220, 330, 450, 520, 540	269.
22. Sazināšanās ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde	260., 265., 450.	286.
23. Revidenta ziņojuma modifikācijas	705.	297.
24. Apstākļu akcentējuma un citu apstākļu rindkopa	706.	310.
25. Salīdzināmā informācija	710	316.

Priekšvārds

Piedāvājam SGF MVF komitejas izstrādātās *Starptautisko Revīzijas standartu lietošanas rokasgrāmatas mazu un vidēju uzņēmumu revīzijās* 3. izdevumu.

Šajā izdevumā esam precizējuši saturu tehniskā ziņā un esam veikuši dažus uzlabojumus rokasgrāmatas izklāstā. Tā kā daudzi lietotāji jau tulko šo rokasgrāmatu, centāmieš šajā izdevumā veikt minimālas izmaiņas.

Šīs rokasgrāmatas, kuras pirmo izdevumu 2007. gadā publicēja Kanādas Sertificēto grāmatvežu institūts (Canadian Institute of Chartered Accountants — CICA), mērķis ir palīdzēt praktizējošiem grāmatvežiem gūt dziļāku izpratni par revīzijas veikšanu saskaņā ar Starptautiskajiem Revīzijas standartiem (SRS), piedāvājot skaidrojošus un ilustratīvus piemērus. Rokasgrāmatā ir aplūkoti praktiski paņēmieni, ko praktizējoši grāmatveži var izmantot uz riskiem bāzētas MVU revīzijas gaitā. Šo ieteikumu galvenais mērķis ir palīdzēt praktizējošiem grāmatvežiem nodrošināt augstu revīzijas kvalitāti un efektīvas saistītās izmaksas, sniegt kvalitatīvākus pakalpojumus MVU klientiem, tādējādi kalpojot plašākas sabiedrības interesēs.

Rokasgrāmatā sniegtie norādījumi attiecībā uz SRS lietošanu nav saistoši. Rokasgrāmata neaizstāj pienākumu izskatīt pašus SRS; tā palīdz konsekventi piemērot šos standartus MVU revīzijās. Rokasgrāmatā nav aplūkoti visi SRS aspekti, un to nedrīkst izmantot, lai pārbaudītu vai apliecinātu atbilstību SRS prasībām.

Lai dalīborganizācijām palīdzētu maksimāli efektīvi izmantot gan šo rokasgrāmatu, gan tās saistīto publikāciju *Kvalitātes kontroles rokasgrāmata mazām vidējām firmām*, MVU komiteja izstrādā papildu rokasgrāmatu, kas apvienojumā ar papildu materiāliem palīdzēs izmantot rokasgrāmatas izglītības un apmācības vajadzībām. Papildu rokasgrāmatā būs iekļauti ieteikumi par to, kā SGF dalīborganizācijas un firmas var pēc iespējas efektīvāk izmantot rokasgrāmatas atbilstoši konkrētām vajadzībām un konkrētās jurisdikcijās.

Aicinām lasītājus apmeklēt SGF tīmekļa vietnes sadaļu SMP (MVP) www.ifac.org/SMP, kur pieejama papildinformācija par SGF MVP komitejas darbību, kā arī dažādas citas bezmaksas publikācijas un resursi.

Sylvie Voghel

SGF MVF komitejas (IFAC SMP Committee) priekšsēdētāja
2011. gada novembrī

Aicinājums sniegt atsauksmes

Šis ir rokasgrāmatas trešais izdevums. Lai gan, mūsuprāt, šī rokasgrāmata ir pienācīgi un kvalitatīvi izstrādāta, tomēr vienmēr pastāv iespēja veikt uzlabojumus. Mēs regulāri pārskatīsim tās saturu, lai nodrošinātu rokasgrāmatas atbilstību spēkā esošo standartu prasībām un tā būtu pēc iespējas noderīgāka.

Aicinām valstu standartu izstrādes organizācijas, SGF dalīborganizācijas, praktizējošus grāmatvežus un citas personas sniegt atsauksmes. Īpaši aicinām sniegt atsauksmes par šādiem jautājumiem:

1. Kādiem mērķiem izmantojat šo rokasgrāmatu? Iespējams, izmantojāt to kā mācību materiālu vai kā praktisku uzziņu rokasgrāmatu, vai arī izmantojat to citiem mērķiem?
2. Vai, jūsuprāt, šī rokasgrāmata ir pietiekami piemērota MVU revīzijām?
3. Vai rokasgrāmata ir pārskatāma? Ja nē, iesakiet, kā to varētu uzlabot?
4. Vai ir kādi citi veidi, kā rokasgrāmatu varētu padarīt noderīgāku?
5. Vai jums ir informācija par jebkādiem atvasinātiem materiāliem, piemēram, apmācību materiāliem, veidlapām, kontrolsarakstiem un programmām, kas ir izstrādāti, pamatojoties uz šo rokasgrāmatu? Ja jā, lūdzu, sniedziet sīkāku informāciju. Lūdzu, iesniedziet savus komentārus direktora vietniekam Paulam Tomsonam:
Paul Thompson, Deputy Director:

E-pasts: paulthompson@ifac.org

Fakss: +1 212-286-9570

Pasta adrese: Small and Medium Practices Committee
International Federation of Accountants
545 Fifth Avenue, 14th Floor
New York, NY 10017 USA

Atruna

Šīs rokasgrāmatas mērķis ir palīdzēt praktizējošiem grāmatvežiem ievērot Starptautisko Revīzijas standartu (SRS) prasības mazu un vidēju uzņēmumu revīzijās, tomēr tā neaizstāj pašus SRS. Praktizējošam grāmatvedim šī rokasgrāmata jāizmanto, pamatojoties uz profesionālu spriedumu un katrā konkrētajā revīzijas uzdevumā spēkā esošajiem faktiem un apstākļiem. SGF atsakās no jebkāda veida iespējamās tiešas un netiešas atbildības vai saistībām, kādas varētu rasties šīs rokasgrāmatas izmantošanas un prasību piemērošanas rezultātā.

1. Rokasgrāmatas lietošanas pamācība

Rokasgrāmatas mērķis ir sniegt praktizējošiem grāmatvežiem praktiskus norādījumus attiecībā uz revīzijas veikšanu mazos un vidējos uzņēmumos (MVU). Šajā rokasgrāmatā iekļautos materiālus nedrīkst izmantot kā aizstājēju tālāk norādītajām darbībām.

- SRS izskatīšana un izpratnes gūšana par tiem
Tiek pieņemts, ka praktizējoši grāmatveži ir iepazinušies ar Starptautiskajiem Revīzijas standartiem (SRS), kas ir iekļauti *Starptautisko iekšējās kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes un citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumos*, ko var lejupielādēt bez maksas SRASP publikāciju un resursu tīmekļa lapā www.ifac.org/publications-resources/2010-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-a.200. SRS 19. punktā ir noteikts revidents pienākums pilnībā iepazīties ar SRS tekstu, tostarp prasību sadaļu par SRS piemērošanu un skaidrojošajiem materiāliem, lai gūtu izpratni par tā mērķiem un atbilstīgi piemērotu tā prasības. SRS, kā arī bieži uzdotos jautājumus un citus atbalsta materiālus var skatīt arī Skaidrības projekta centrā www.ifac.org/auditing-assurance/clarity-center.
- Profesionālā sprieduma piemērošana
Lai efektīvi pielietotu SRS, ir jāizmanto profesionālais spriedums, pamatojoties uz firmas un katra darba uzdevuma saistītajiem faktiem un apstākļiem.

Lai gan sagaidāms, ka nozīmīgu šīs rokasgrāmatas lietotāju grupu sastādīs mazās un vidējās firmas (MVF), tā ir paredzēta visiem praktizējošiem grāmatvežiem SRS prasību īstenošanai MVU revīzijās.

Šo rokasgrāmatu var izmantot, lai:

- gūtu dziļāku izpratni par revīzijas veikšanu saskaņā ar SRS;
- izstrādātu personāla rokasgrāmatu (pēc nepieciešamības to papildinot ar vietējām prasībām un firmas procedūrām), ko var izmantot kā ikdienas uzziņu avotu, kā arī apmācības kursus un atsevišķos pētījumos un diskusijās; un
- palīdzētu personālam izstrādāt konsekventas revīzijas plānošanas un veikšanas metodes.

Rokasgrāmatā bieži ir pieminēta revīzijas grupa, kas nozīmē, ka darba uzdevumā piedalās vairākas personas. Tomēr arī revīzijas uzdevumos, kurus veic viena persona (praktizējošs grāmatvedis), ir spēkā tie paši pamatprincipi.

1.1 Rokasgrāmatas pavairošana, tulkošana un pielāgošana

SGF atbalsta un veicina savu publikāciju reproducēšanu, tulkošanu un pielāgošanu. Jautājumos par šīs rokasgrāmatas reproducēšanu, tulkošanu vai pielāgošanu sazinieties ar permissions@ifac.org.

1.2 Nodaļas saturs un izkārtojums

Tā vietā, lai vienkārši sniegtu katra SRS kopsavilkumu, rokasgrāmata ir iedalīta divos sējumos:

- 1. sējums — pamata koncepcijas
- 2. sējums — praktiskie norādījumi

Šis ir rokasgrāmatas 1. sējums, kurā aplūkota vispārējā revīzijas gaita un pārrunātas revīzijas pamata koncepcijas, piemēram, būtiskums, apgalvojumi, iekšējā kontrole, risku izvērtēšanas procedūras un papildu procedūras, kas izriet no izvērtētajiem riskiem. Tajā iekļauts arī SRS prasību apkopojums, kas nosaka šādus aspektus:

- konkrētas jomas, piemēram, grāmatvedības aplēses, saistītās puses, notikumi pēc bilances datuma, uzņēmuma spēja turpināt darbību un citi aspekti;
- dokumentēšanas prasības; un
- atzinuma par finanšu pārskatiem sagatavošanas gaita.

Rokasgrāmatas 2. sējumā ir izklāstīts, kā pielietojamas 1. sējumā aplūkotās koncepcijas. Tajā aplūkoti tipiski revīzijas posmi — darba uzdevuma akceptēšana, plānošana un risku izvērtēšana, atbildes pasākumi, kas izriet no risku izvērtējuma, iegūto revīzijas pierādījumu novērtēšana un atbilstīga revīzijas atzinuma izstrāde.

Izkārtojuma kopsavilkums

Abi rokasgrāmatas sējumi ir sakārtoti šādā veidā:

- **Nodaļas virsraksts**
- **Revīzijas procesa diagramma — fragments**
Vairākumā nodaļu ir iekļauti fragmenti no revīzijas procesa diagrammas (atbilstošos gadījumos), kas akcentē konkrētās nodaļā aplūkotās darbības.
- **Nodaļas saturs**
Akcentē nodaļas saturu un mērķi.
- **Saistītie SRS**
Lielākajā daļā šis rokasgrāmatas nodaļu sākumā ir iekļauti fragmenti no nodaļas kontekstā būtiskajiem SRS. Šajos fragmentos ir norādītas būtiskās prasības un dažkārt mērķi (tie var būt akcentēti atsevišķi, ja nodaļā ir aplūkots konkrēts SRS), atsevišķas definīcijas un piemērošanas materiāli. Šādi fragmenti nenozīmē, ka nav jāņem vērā cita konkrētajos SRS iekļautā informācija vai citi SRS, kas attiecas uz aplūkoto jautājumu. Rokasgrāmatā iekļautos fragmentus autori ir izvēlējušies tikai ar nolūku ilustrēt katrā nodaļā aplūkotajos būtiskos jautājumus. Piemēram, 200., 220. un 300. SRS prasības ir spēkā visā revīzijas procesā, tomēr atsevišķi tās ir aplūkotas tikai vienā vai divās nodaļās.
- **Pārskats un nodaļas materiāli**
Katrās nodaļas pārskata sadaļā ir iekļauti:
  - piemērojamo SRS fragmenti; un
  - nodaļā aplūkoto jautājumu kopsavilkums.

Pārskatam seko detalizētāks aplūkojamā jautājuma izklāsts, kā arī praktiski norādījumi/metodes saistītā SRS prasību īstenošanai. Var būt iekļautas arī krusteniskās atsauces uz piemērojamajiem SRS. Lai gan rokasgrāmatā ir aplūkoti tikai SRS (izņemot 800. sērijas SRS), kas attiecas uz vēsturiskas finanšu informācijas revīziju, atsauces ir sniegtas arī uz Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes izdoto *Profesionālu Grāmatvežu ētikas kodeksu* (SGĒSP kodekss),

kā arī uz 1. Starptautisko Kvalitātes kontroles standartu (1. SKKS) „Kvalitātes kontrole firmās, kas veic finanšu pārskatu revīzijas un pārbaudes un sniedz citus apliecinājuma un radniecīgos pakalpojumus“.

- **Piezīmes**

Rokasgrāmatā ir iekļautas piezīmes. Šīs piezīmes kalpo kā praktiski norādījumi attiecībā uz revīzijas aspektiem, kam vajadzētu pievērst īpašu uzmanību, un konkrētām koncepcijām, kuru izpratne un piemērošana varētu būt sarežģīta.

- **Problēmu analīzes piemēri**

Lai paskaidrotu, kā SRS pielietojami praksē, rokasgrāmatas 2. sējumā ir iekļauti divi problēmu analīzes piemēri. Daudzu 2. sējuma nodaļu beigās ir pārrunātas divas iespējamās metodes attiecībā uz SRS prasību dokumentēšanu un piemērošanu. Informāciju par problēmu analīzes piemēriem skatiet 2. sējuma 2. nodaļā.

Problēmu analīzes piemēru mērķis un norādītā dokumentācija kalpo tikai ilustratīviem mērķiem. Norādītā dokumentācija ir neliels fragments no tipiska revīzijas faila, un tā atspoguļo tikai vienu veidu, kā nodrošināt SRS prasību izpildi. Norādītie dati, analīze un komentāri atspoguļo tikai dažus apstākļus un apsvērumus, kas revidentam jāizvērtē konkrētajos apstākļos. Kā vienmēr, revidentam ir profesionāli jāizvērtē situācija.

Pirmā problēmu analīzes piemēra pamatā ir pētījums par fiktīvu uzņēmumu „Bērziņa mēbeles”. Tas ir neliels vietēja mēroga ģimenes uzņēmums, kas nodarbojas ar mēbeļu ražošanu un kurā ir 15 darbinieku. Uzņēmumā ir vienkārša pārvaldes struktūra, daži vadības līmeņi un tieša darījumu apstrādes sistēma. Grāmatvedībā tiek izmantota lietošanai gatava standarta programmatūra.

Otrā problēmu analīzes piemēra pamatā ir cits fiktīvs uzņēmums ar nosaukumu „Kurmīš & Co”. Tas ir mikrouzņēmums, kurā strādā divi pilnas slodzes darbinieki, īpašnieks un viens pusslodzes grāmatvedis.

Citas SGF publikācijas

Šo rokasgrāmatu var skatīt arī apvienojumā ar publikāciju *Kvalitātes kontroles rokasgrāmata mazās un vidējās firmās*, ko var lejupielādēt bez maksas no SGF tiešsaistes publikāciju un resursu vietnes <http://web.ifac.org/publications/small-and-medium-practices-committee/implementation-guides>.

1.3 Terminu vārdnīca

Šajā rokasgrāmatā izmantotās definīcijas ir izmantotas SGĒSP kodeksā, terminu vārdnīcā un 1. SKKS (saskaņā ar *Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatu*). Gan partneriem, gan personālam ir jāpārzina šīs definīcijas.

Rokasgrāmatā ir izmantoti arī šādi jēdzieni.

Krāpšanas novēršanas kontroles procedūras

Tās ir vadības izstrādātas kontroles procedūras, kas paredzētas krāpšanas izraisītu neatbilstību nepieļaušanai un novēršanai. Vadības pārkāpumu kontekstā šīs kontroles procedūras nevar novērst krāpšanu, tomēr tās var izmanto kā preventīvu pasākumu, pateicoties kuram, krāpšanas faktu ir grūtāk noslēpt. Tipiski piemēri ir šādi:

- pamatprincipi un procedūras, kas nodrošina uzlabotu uzskaitāmību, piemēram, ar parakstu apstiprinātas žurnāla pozīcijas;
- uzlabotas piekļuves kontroles procedūras attiecībā uz paaugstināta riska datiem un darījumiem;

- „klusie” brīdinājumi;
- pretrunu un izņēmuma gadījumu atskaites;
- auditēšanas sekojums;
- iespējamo krāpšanas saistību plāns;
- personāla procedūras, piemēram, tādu personu identificēšana/pārraudzība, kuru krāpniecības potenciāls pārsniedz vidējo (piemēram, pārlietu izšķērdīgs dzīves stils); un
- procedūras anonīmai ziņošanai par krāpšanu.

Uzņēmuma līmeņa kontroles procedūras

Uzņēmuma līmeņa kontroles procedūras ir vērstas uz izšķirošiem riskiem. Tās veicina pareizu gaisotni vadības aprindās un nosaka sagaidāmo kontroles vidi. Bieži vien šīs procedūras nav tik pamanāmas kā procedūras, kas darbojas darījumu līmenī, tomēr tām ir izšķiroša un nozīmīga ietekme visu pārējo iekšējās kontroles procedūru kontekstā. Pēc savas būtības tās kalpo kā pamats pārējo iekšējās kontroles procedūru izstrādei (ja tādas pastāv). Uzņēmuma līmeņa kontroles procedūru piemēri ir vadības apņemšanās ievērot ētikas prasības, attieksme pret iekšējās kontroles sistēmu, personāla atlases un kompetences kritēriji, krāpšanas novēršanas procedūras un procedūras finanšu pārskatu sagatavošanai perioda beigās. Šīs kontroles procedūras ietekmē visus pārējos biznesa procesus uzņēmumā.

Vadība

Persona vai personas, kurām uzticēta atbildība par uzņēmuma darbības nodrošināšanu. Dažās jurisdikcijās atsevišķu uzņēmumu vadībā tiek iekļautas dažas vai visas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, piemēram, valdes locekļi vai īpašnieks-vadītājs.

Personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde (PUUP)

Personas vai organizācijas (piemēram, korporatīvais trasts), kam uzticēta atbildība par uzņēmuma stratēģisko virzību un saistībām attiecībā uz uzņēmuma maksāspēju. Šī atbildība ietver arī atbildību par finanšu pārskatu sagatavošanas procesa pārraudzību. Dažās jurisdikcijās noteiktos uzņēmumos personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, var būt vadības līmeņa darbinieki, piemēram, privātā vai publiskā sektora uzņēmuma valdes locekļi vai īpašnieks-vadītājs.

Īpašnieks-vadītājs

Šis jēdziens attiecas uz uzņēmuma īpašnieku, kurš ir nodrošina uzņēmuma ikdienas darbību. Lielākajā daļā gadījumu īpašnieks-vadītājs ir arī persona, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde.

Maza un vidēja lieluma firma (MVF)

Grāmatvedības prakse/firma ar šādām raksturīgajām iezīmēm:

- tās klienti pārsvarā ir mazi un vidēji uzņēmumi (MVU);
- tiek izmantoti ārēji avoti, kas papildina ierobežotos iekšējos tehniskos avotus; un
- profesionālu darbinieku skaits ir ierobežots.

MVF jēdziens dažādās jurisdikcijās var atšķirties.

1.4 Rokasgrāmatā izmantotie akronīmi

DP:	debitoru parādi
Apgalvojumi (apvienoti)	P = pilnīgums E = esamība PP = precizitāte un periodizācija V = vērtējums
DRT:	datorizētas revīzijas tehnoloģijas
VV:	valūtas vienības (standarta valūtas vienība: eiro)
F/P:	finanšu pārskati
PR:	personāla resursi
SRASP:	Starptautiskā Revīzijas un apliecinājumu standartu padome
IK:	iekšējās kontroles sistēma. Pieci galvenie komponenti: KP: kontroles pasākumi KK: kontroles vide IS: informācijas sistēma UZR: uzraudzība RI: risku izvērtējums
SGĒSP kodekss:	SGĒSP izstrādātais Profesionālu grāmatvežu ētikas kodekss
SGF:	Starptautiskā Grāmatvežu federācija
SFPS:	Starptautiskie Finanšu pārskatu standarti
SRS:	Starptautiskie Revīzijas standarti
SAUS:	Starptautiskie Apliecinājuma uzdevumu standarti
SRPP:	Starptautiskie Revīzijas prakses paziņojumi
SKKS:	Starptautiskais Kvalitātes kontroles standarts
SPUS:	Starptautiskie Pārbaudes uzdevumu standarti
SRPS:	Starptautiskie Radniecīgo pakalpojumu standarti
IT:	informācijas tehnoloģijas
PD:	personālais dators
PA:	pētniecība un attīstība
BNR:	būtisku neatbilstību riski
RIP:	risku izvērtēšanas procedūras
MVU:	mazi un vidēji uzņēmumi
MVF:	mazas un vidējas firmas
KPP:	kontroles procedūru pārbaudes
PUUP:	personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde
DD:	darba dokumenti

2. SRS

SRS struktūra

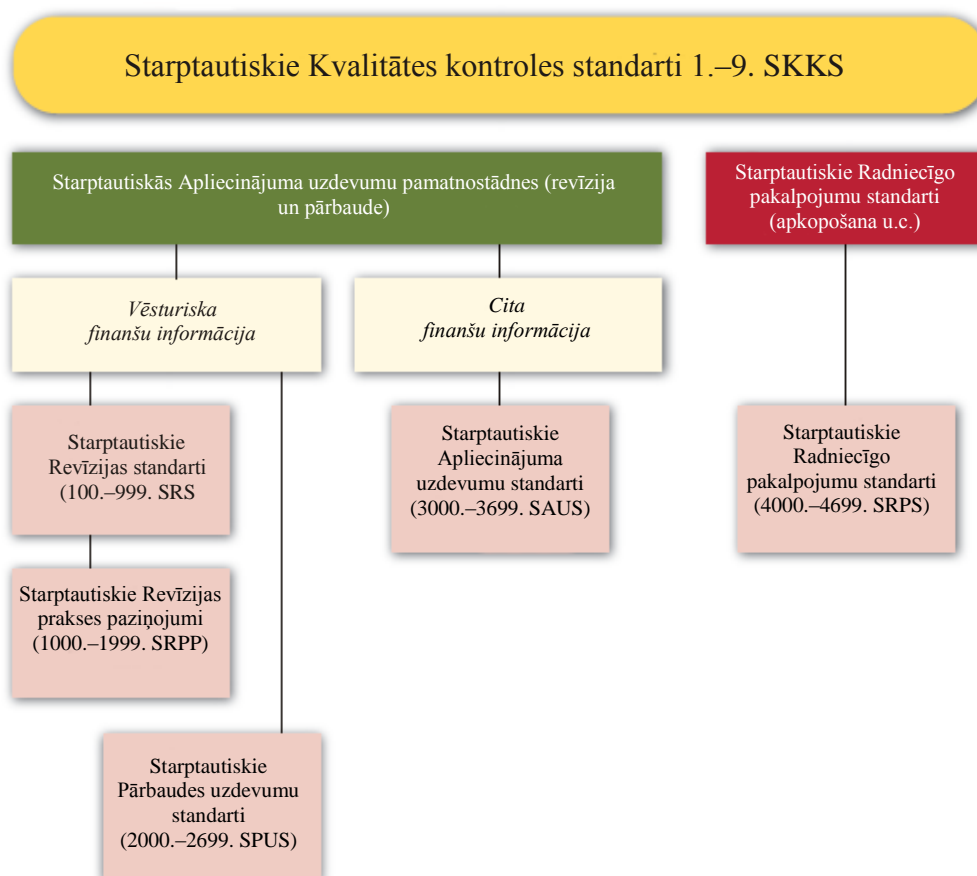
SRS standartiem ir vienota struktūra.

SRS elements	Komentāri
Ievads	SRS mērķa un apjoma skaidrojums, tostarp saistība ar citiem SRS, SRS aplūkotais jautājums, konkrēti revidenta un citu personu pienākumi, kā arī konteksts, kādā noteikts SRS.
Mērķi	Mērķi, kas jāsasniedz revidentam SRS prasību ievērošanas rezultātā. Lai īstenotu savus vispārējos mērķus, revidentam ir pienākums plānot un veikt revīziju, īstenojot attiecīgajos SRS noteiktos mērķus, kā arī ņemot vērā SRS savstarpējo saistību, lai: 200. SRS 21. punktā ir noteikti šādi revidenta pienākumi: a) noteikt, vai SRS mērķu sasniegšanai papildus SRS noteiktajām procedūrām nepieciešams veikt papildu revīzijas procedūras; un b) novērtēt, vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi.
Definīcijas	Konkrētiem jēdzieniem piešķirtā nozīme SRS kontekstā. Definīcijas palīdz konsekventi piemērot un skaidrot SRS prasības. Tās neaizstāj definīcijas, kas, iespējams, ir noteiktas citiem mērķiem, piemēram, likumos un normatīvajos aktos noteiktās definīcijas. Izņemot gadījumus, kad norādīts citādi, atbilstošiem jēdzieniem visos SRS ir viena un tā pati nozīme.
Prasības	Šajā nodaļā ir norādīti konkrēti revidenta pienākumi. Visas prasības ir izteiktas vienkāršās tagadnes formā. Piemēram, 200. SRS 15. punktā ir noteikta šāda prasība: „Revidents plāno un veic revīziju ar profesionālu skepsi, uzskatot, ka var pastāvēt apstākļi, kuru ietekmē finanšu pārskatos var rasties būtiskas neatbilstības.”

SRS elements	Komentāri
Piemērošana un citi skaidrojošie materiāli	<p>Piemērošanas un citos skaidrojošos materiālos nodrošināts SRS prasību papildu skaidrojums un sniegti norādījumi to īstenošanai. Šādi materiāli var nodrošināt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • precīzāku skaidrojumu par prasību nozīmi un izpildi; • ja nepieciešams, papildu apsvērumus attiecībā uz maziem uzņēmumiem; un • apstākļiem atbilstošu procedūru piemērus. Tomēr faktiski revidents izvēlas procedūras, balstoties uz profesionālu spriedumu, uzņēmuma apstākļiem un izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem. <p>Lai gan šādi norādījumi paši par sevi nav uzskatāmi par prasībām, tie ir būtiski SRS prasību pareizai izpildei. Piemērošanas un citi skaidrojošie materiāli var kalpot arī kā papildinformācija par SRS raksturotajiem jautājumiem.</p>
Pielikumi	<p>Pielikumi ir piemērošanas un citu skaidrojošo materiālu sastāvdaļa. Pielikuma mērķis un paredzētais lietojums ir skaidrots attiecīgā SRS pamattekstā vai arī paša pielikuma virsrakstā un ievaddaļā.</p>

2.1 SRS saraksts un krusteniskās atsauces

Tālāk ir aplūkota SRS struktūra.

Tālāk esošajā tabulā ir norādītas SRS un 1. SKKS krusteniskās atsauces uz attiecīgajām rokasgrāmatas nodaļām.

Piezīmes. Šajā tabulā ir iekļautas krusteniskās atsauces uz šīs rokasgrāmatas nodaļām, kurās ir aplūkotas attiecīgo standartu primārās piemērošanas prasības. Papildu atsauces uz standartiem var būt iekļautas arī citās nodaļās.

Atsauce uz SRS/ 1. SKKS		Sējums un nodaļas V1 = 1. sējums V2 = 2. sējums
1. SKKS	Kvalitātes kontrole firmās, kas veic finanšu pārskatu revīzijas un pārbaudes un sniedz citus apliecinājuma un radniecīgos pakalpojumus	V1: 3., 16. V2: 4.
200.	Neatkarīga revidenta vispārējie mērķi un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām	V1: 3., 4.
210	Vienošanās par revīzijas uzdevuma nosacījumiem	V2: 4.
220.	Finanšu pārskatu revīzijas kvalitātes kontrole	V1: 3., 16.; V2: 4.,
230.	Revīzijas dokumentēšana	V1: 3., 16.; V2: 18.
240.	Revidenta atbildība par krāpšanas iespējamības izvērtēšanu finanšu pārskatu revīzijas ietvaros	V1: 8., 9., 16. V2: 7., 8., 9., 10.
250.	Likumu un noteikumu ievērošanas izvērtēšana, veicot finanšu pārskatu revīziju	V1: 15.
260.	Sazināšanās ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde	V2: 16., 22.
265.	Ziņošana personām, kam uzticēta pārvalde, par trūkumiem iekšējās kontroles sistēmā	V2: 13., 22.
300.	Finanšu pārskatu revīzijas plānošana	V1: 9., 16. V2: 4., 5., 7., 16.
315	Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi	V1: 4., 5., 6., 8., 16. V2: 7., 8., 9., 10., 11.,
320.	Būtiskums revīzijas plānošanā un veikšanā	V1: 7.; V2: 6.
330.	No risku izvērtējuma izrietošās revidenta darbības	V1: 4., 9., 10., 16. V2: 10., 16., 17., 21.
402.	Revīzijas apsvērumi attiecībā uz uzņēmumiem, kas izmanto apkalpojošās organizācijas	V1: 15.
450.	Revīzijas laikā noteikto neatbilstību izvērtēšana	V2: 6., 21., 22.
500.	Revīzijas pierādījumi	V1: 9., V2: 16., 17.
501	Revīzijas pierādījumi — īpaši apsvērumi par atsevišķiem posteņiem	V1: 15.
505.	Ārēji apstiprinājumi	V1: 10.
510	Revīzijas veikšana pirmo reizi — sākotnējie atlikumi	V1: 15.
520.	Analītiskās procedūras	V1: 10.; V2: 21.
530.	Izlases metode revīzijā	V2: 17.
540.	Grāmatvedības aplēšu, tostarp, patiesās vērtības aplēšu un saistīto skaidrojumu, revīzija	V1: 11.; V2: 21.
550.	Saistītās puses	V1: 12.
560.	Turpmākie notikumi	V1: 13.

Atsauce uz SRS/1. SKKS		Sējums un nodaļa V1 = 1. sējums V2 = 2. sējums
570.	Uzņēmuma darbības turpināšana	V1:
580.	Rakstiski apliecinājumi	V2:
600.	Īpaši apsvērumi — grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp, komponentu revidentu darbs)	V1: 15.
610	Iekšējo revidentu darba izmantošana	V1:
620.	Eksperta darba izmantošana	V1:
700.	Revidenta atzinuma veidošana un ziņošana par finanšu pārskatiem	V1: 4.,
705.	Neatkarīga revidenta ziņojumā ietvertā atzinuma modifikācija	V2:
706.	Apstākļu akcentējuma rindkopa un citu apstākļu rindkopa neatkarīga revidenta ziņojumā	V2: 24.
710.	Salīdzināmā informācija — atbilstošie rādītāji un salīdzināmi finanšu pārskati	V2: 25.
720.	Revidenta atbildība par citu informāciju, kas sniegta dokumentos, kuros ietverti revidētie finanšu pārskati	V1: 15.
800.	Īpaši apsvērumi — finanšu pārskatu, kas sagatavoti saskaņā ar īpaša mērķa pamatnostādņu prasībām, revīzija	Nav aplūkots*
805.	Īpaši apsvērumi — atsevišķu finanšu pārskatu un finanšu pārskatu konkrētu elementu, kontu un vienumu revīzija	Nav aplūkots*
810	Uzdevums ziņot par kopsavilkuma finanšu pārskatiem	Nav aplūkots*

* 800., 805. un 810. SRS pielietojums MVU revīzijās pašlaik ir ierobežots, tāpēc šajā rokasgrāmatas izdevumā tie netiek īpaši aplūkoti.

Tālāk esošajā tabulā sniegta rokasgrāmatas nodaļu krusteniskās atsauces uz galvenajām aplūkotajām SRS nodaļām.

Piezīmes. Šajā tabulā sniegta tikai vispārējās krusteniskās atsauces. Daudzās šīs rokasgrāmatas nodaļās aplūkoti vairāku SRS aspekti.

Nodaļa	Nosaukums	Atsauce uz SRS/1. SKKS
V1: 3.	Ētika, SRS un kvalitātes kontrole	1. SKKS, 200.,
V1: 4.	Uz risku balstīta revīzija — pārskats	Vairāki
V1: 5.	Iekšējā kontrole — mērķis un komponenti	315
V1: 6.	Apgalvojumi saistībā ar finanšu pārskatiem	315
V1: 7.	Būtiskums un revīzijas risks	320.
V1: 8.	Risku izvērtēšanas procedūras	240., 315.
V1: 9.	No risku izvērtējuma izrietošās revidenta darbības	240., 300. 330., 500.
V1: 10.	Papildu revīzijas procedūras	330., 505., 520.

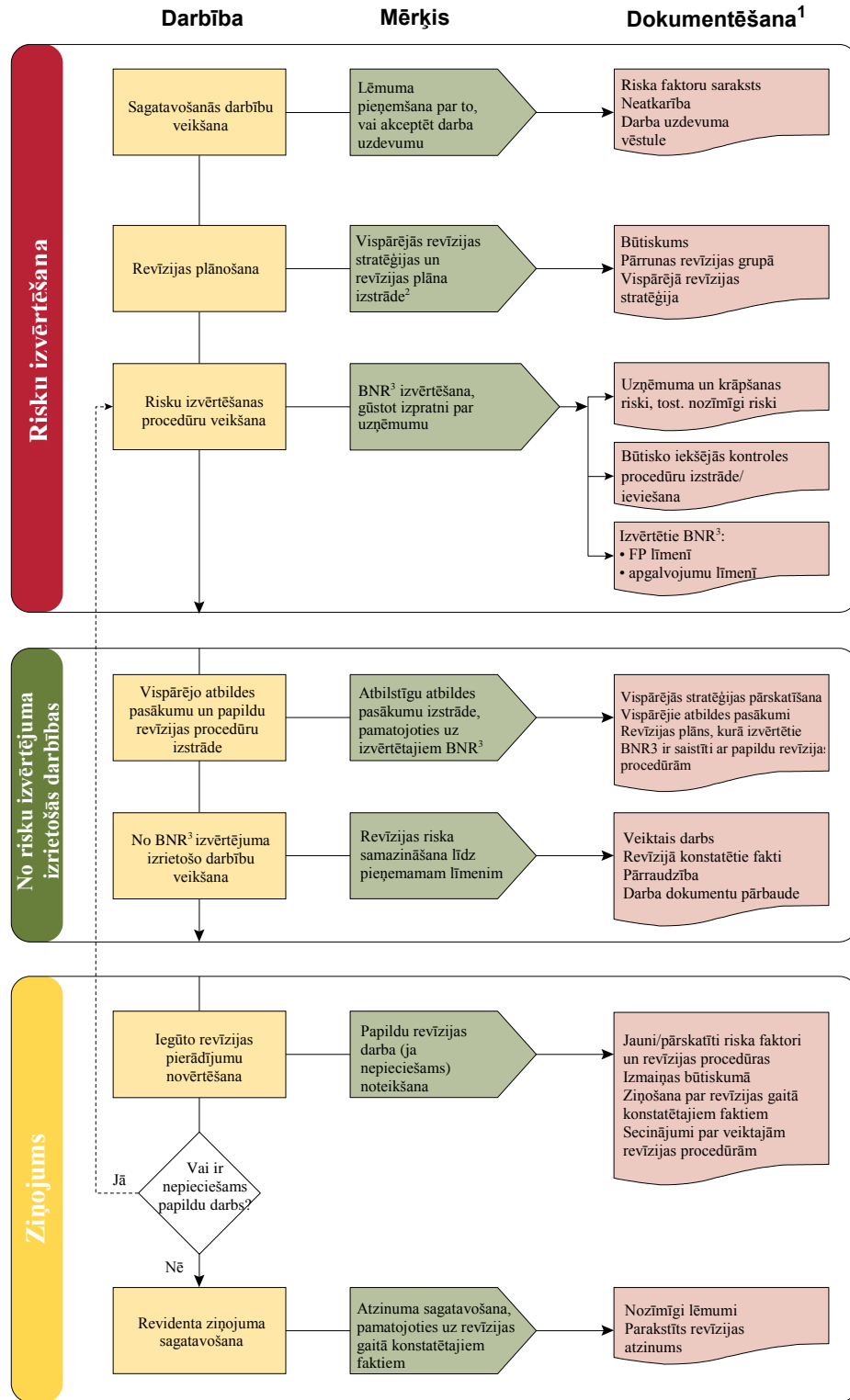
Nodaļa	Nosaukums	Atsauce uz SRS/1. SKKS
V1: 11.	Grāmatvedības aplēses	540.
V1: 12.	Saistītās puses	550.
V1: 13.	Turpmākie notikumi	560.
V1: 14.	Uzņēmuma darbības turpināšana	570.
V1: 15.	Citu SRS prasību kopsavilkums	250., 402., 501. 510., 600.,
V1: 16.	Revīzijas dokumentēšana	1. SKKS, 220. 230., 240.,
V1: 17.	Atzinuma par finanšu pārskatiem sagatavošana	700.
V2: 4.	Darba uzdevuma akceptēšana un turpināšana	1. SKKS, 210., 220.
V2: 5.	Vispārējā revīzijas stratēģija	300.
V2: 6.	Būtiskuma noteikšana un izmantošana	320., 450.
V2: 7.	Pārrunas revīzijas grupā	240., 300., 315.
V2: 8.	Pastāvošie riski — identificēšana	240., 315.
V2: 9.	Pastāvošie riski — izvērtēšana	240., 315.
V2: 10.	Nozīmīgi riski	240., 315., 330.
V2: 11.	Izpratne par iekšējās kontroles sistēmu	315
V2: 12.	Iekšējās kontroles sistēmas izvērtēšana	315
V2: 13.	Nozīmīgi trūkumi iekšējās kontroles sistēmā	265.
V2: 14.	Risku izvērtēšanas posma noslēgums	315
V2: 16.	Reaģētspējīgs revīzijas plāns	260., 300., 330.
V2: 17.	Pārbaudes apjoma noteikšana	330., 500., 530.
V2: 18.	Paveiktā darba dokumentēšana	230.
V2: 19.	Rakstiski apliecinājumi	580.
V2: 21.	Revīzijas pierādījumu novērtēšana	220., 330., 450.
V2: 22.	Sazināšanās ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde	260., 265., 450.
V2: 23.	Revidenta ziņojuma modifikācijas	705.
V2: 24.	Apstākļu akcentējuma un citu apstākļu rindkopa	706.
V2: 25.	Salīdzināmā informācija	710

2.2 Revīzijas gaita

Šajā rokasgrāmatā izklāstītā revīzijas metode ir iedalīta trīs posmos — risku izvērtēšana, no risku izvērtējuma izrietošās revidenta darbības un ziņojuma sagatavošana. Šis process ir aprakstīts diagrammā 2.2-1. Diagrammā norādītas katra revīzijas posmā veicamās galvenās darbības, to mērķis un izrietošā dokumentācija.

Papildinformāciju par katrā posmā veicamajām darbībām un nepieciešamo dokumentāciju skatiet visā rokasgrāmatā un īpaši 2. sējumā, kurā aplūkota tipiska revīzija, no tās sākuma līdz noslēgumam.

Diagramma 2.2-1

Piezīmes.

1. Pilnīgu sarakstu ar nepieciešamajiem dokumentiem skatiet 230. SRS.
2. Plānošana (300. SRS) ir nepārtraukts un iteratīvs process, kas noris visas revīzijas gaitā.
3. BNR: būtisku neatbilstību riski

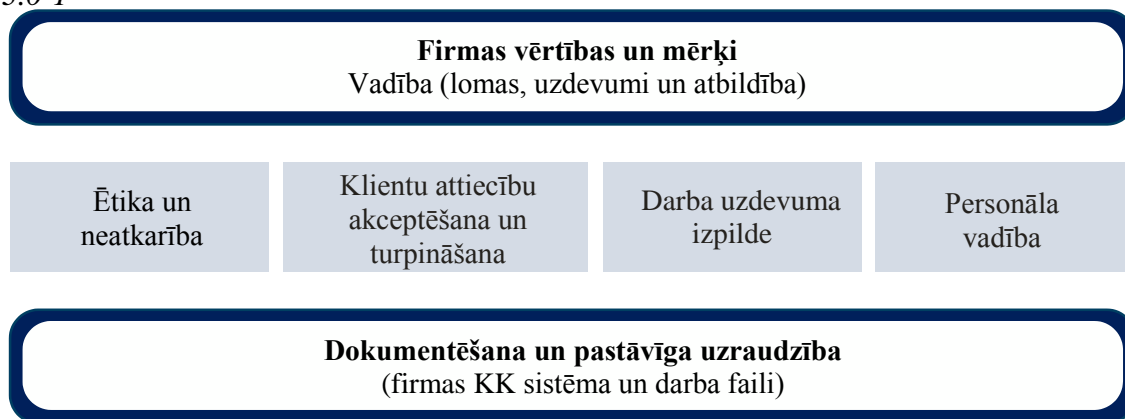
1. sējums

Pamata koncepcijas

3. Ētika, SRS un kvalitātes kontrole

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Aspekti, kādiem jāpievēršas firmas kvalitātes kontroles sistēmā, lai nodrošinātu atbilstību ētikas normām (tostarp neatkarības prasībai) un SRS prasībām.	1. SKKS, 200., 220.

Diagramma 3.0-1

Punkts	SKKS/SRS mērķi
1. SKKS 11. punkts	Firmai ir pienākums izstrādāt un uzturēt kvalitātes kontroles sistēmu, kuras mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārlicēcību par to, ka: a) firma un tās darbinieki ievēro profesionālo standartu prasības, kā arī spēkā esošās likumu un normatīvo aktu prasības; un b) firmas vai atbildīgo partneru izstrādātie ziņojumi ir atbilstoši apstākļiem.
220. SRS 6. punkts	Revidenta mērķis ir veikt kvalitātes kontroles procedūras, kuru uzdevums ir sniegt revidentam pietiekamu pārlicēcību par to, ka: a) revīzijas ir veiktas atbilstoši profesionālajiem standartiem un spēkā esošām juridiskajām un normatīvajām prasībām; un b) izstrādātais revidenta ziņojums ir atbilstošs apstākļiem.

Punkts	Atbilstošo SRS/1. SKKS fragmenti
1. SKKS 13. punkts	Firmas personāls, kas ir atbildīgs par firmas kvalitātes kontroles sistēmas izveidi un uzturēšanu, pilnībā iepazīstas ar šā SKKS tekstu, tostarp, ar informāciju par SKKS piemērošanu un citiem skaidrojošajiem materiāliem, lai gūtu izpratni par šā SKKS mērķiem un atbilstīgi piemērotu tā prasības.
1. SKKS 18. punkts	Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir veicināt tādu iekšējo kultūru, kurā ikviens apzinās kvalitātes izšķirošo nozīmi darba uzdevumā. Šādi pamatprincipi un procedūras nosaka, ka galīgo atbildību par firmas kvalitātes kontroles sistēmu uzņemas firmas ģenerāldirektors (vai līdzvērtīga amatpersona) un, ja nepieciešams, firmas partneru valde (vai līdzvērtīga struktūra). (Skat. A4-A5 punktu.)
1. SKKS 19. punkts	Firma izstrādā pamatprincipus un procedūras, kas nodrošina, ka visām personām firmā, kuras firmas ģenerāldirektors vai partneru valde nosaka kā atbildīgās personas par firmas kvalitātes kontroles sistēmas darbību, piemīt pietiekama pieredze un spējas, kā arī nepieciešamās pilnvaras, lai šādu atbildību uzņemtos. (Skat. A6 punktu.)
1. SKKS 29. punkts	Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka firmā ir pietiekami daudz darbinieku, kuru kompetence, spējas un motivācija attiecībā uz ētikas prasību ievērošanu ir pietiekama, lai: a) darba uzdevumi būtu veikti atbilstoši profesionālajiem standartiem un spēkā esošām likumu un normatīvo aktu prasībām; un b) firma vai atbildīgie partneri varētu izstrādāt apstākļiem atbilstošus ziņojumus. (Skat. A24-A29 punktu.)
1. SKKS 32. punkts	Firma nosaka pamatprincipus un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka darba uzdevumi tiek veikti atbilstoši profesionālajiem standartiem un spēkā esošajām likumu un normatīvo aktu prasībām un ka firmas un atbildīgo partneru sniegtie ziņojumi ir atbilstīgi apstākļiem. Pamatprincipi un procedūras reglamentē šādus jautājumus: a) jautājumus, kas ir būtiski, lai nodrošinātu konsekventu darba uzdevuma izpildes kvalitāti; (skat. A32-A33 punktu) (b) pienākumus uzraudzības jomā; un (skat. A34 punktu) c) pienākumus pārbaudes jomā (skat. A35 punktu).
1. SKKS 48. punkts	Firma izstrādā pārraudzības procesu, kura mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras ir atbilstīgas, adekvātas un efektīvas. Šāda procesa ietvaros: a) tiek pastāvīgi izvērtēta firmas kvalitātes kontroles sistēma, tostarp, periodiski pārbaudot vismaz vienu katra atbildīgā partnera pabeigto darba uzdevumu; b) firma nosaka par uzraudzības procesu atbildīgo partneri vai partnerus vai citas personas firmā, kurām ir pietiekama un atbilstīga pieredze un pilnvaras, lai veiktu šādus pienākumus; un c) ir spēkā prasība, ka darba uzdevuma pārbaudē nedrīkst būt iesaistītas personas, kas piedalījušas darba uzdevuma veikšanā vai darba kvalitātes kontroles pārbaudē. (Skat. A64-A68 punktu.)
1. SKKS 57. punkts	Firma izstrādā pamatprincipus un procedūras, kas nosaka prasību nodrošināt atbilstīgus dokumentus, kuri apliecina katras firmas kontroles sistēmas sastāvdaļas darbību. (Skat. A73-A75 punktu.)
200. SRS 14. punkts	Revidents ievēro finanšu pārskatu revīziju reglamentējošās ētikas normas, tostarp attiecībā uz neatkarību. (Skat. A14-A17 punktu.)

Punkts	Atbilstošo SRS/1. SKKS fragmenti
200. SRS 15. punkts	Revidents plāno un veic revīziju, ievērojot profesionālu skepsi un ņemot vērā to, ka var pastāvēt apstākļi, kuru ietekmē finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības. (Skat. A18-A22 punktu.)
200. SRS 16. punkts	Plānojot un veicot finanšu pārskatu revīziju, revidents veido profesionālus spriedumus. (Skat. A23-A27 punktu.)
220. SRS 17. punkts	Lai iegūtu pietiekamu pārliecību, revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kuru mērķis ir līdz pieņemami zēmam līmenim samazināt revīzijas risku, tādējādi ļaujot revidentam izdarīt pamatotus secinājumus, balstoties uz kuriem tiek izstrādāts revidenta atzinums. (Skat. A28-A52 punktu.)
220. SRS 18. punkts	Atbildīgā partnera pienākumi ir šādi: a) uzņemties atbildību par darba grupu, konsultējot to sarežģītos vai pretrunīgos jautājumos; b) nodrošināt, lai darba uzdevuma laikā darba grupas dalībnieki konsultētos gan darba grupā, gan ar citām atbilstīga līmeņa personām, kas strādā firmā vai ārpus tās; c) nodrošināt, lai šādu konsultāciju raksturs un apjoms un no tiem izrietošie slēdzieni būtu saskaņoti ar konsultējošām personām; un d) nodrošināt to, lai konsultāciju gaitā izdarītie slēdzieni tiktu īstenoti. (Skat. A21-A22 punktu.)
220. SRS 19. punkts	19. Biržā reģistrētu uzņēmumu finanšu pārskatu revīzijas gadījumā un citu revīzijas uzdevumu gadījumā, kad firma ir noteikusi, ka ir nepieciešams veikt darba kvalitātes kontroles pārbaudi, atbildīgā partnera pienākumi ir šādi: a) norīkot darba kvalitātes kontroles pārraugu; b) pārrunāt ar darba kvalitātes kontroles pārraugu būtiskos jautājumus, kas konstatēti revīzijas uzdevuma gaitā, tostarp, jautājumus, kas konstatēti darba kvalitātes kontroles pārbaudes gaitā; un c) neapstiprināt revidenta ziņojumu, kamēr nav pabeigta darba kvalitātes kontroles pārbaude. (Skat. A23-A25 punktu.)

3.1 Pārskats

Darba kvalitātes pamatnosacījums ir spēcīga firmas vadība un atbildīgie partneri, kas apņēmušies ievērot augstākos ētikas standartus.

Šajā nodaļā aplūkots kvalitātes kontroles sistēmas izstrādes process firmā. Tajā sniegti noderīgi norādījumi attiecībā uz faktoriem, kādi jāizvērtē, firmai apņemoties veikt revīziju.

Augsta revīzijas un radniecīgo pakalpojumu kvalitāte ir izšķiroša, lai nodrošinātu, ka:

- revīzija kalpo sabiedriskajām interesēm;
- tiek nodrošinātas klientu vajadzības;
- tiek nodrošināta vērtība par naudu;
- tiek ievēroti profesionālie standarti;
- tiek iedibināta un uzturēta profesionālā reputācija.

SGF izstrādātajā *Kvalitātes kontroles rokasgrāmata mazām un vidējām firmām* sniegts detalizēts kvalitātes kontroles standartu apraksts un norādījumi, kā ieviest kvalitātes kontroles sistēmu mazās un vidējās praksēs.

SGF *Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksā* (spēkā kopš 2011. gada 1. janvāra) var lejupielādēt no SGF tīmekļa vietnes.³

3.2 Kvalitātes kontroles sistēmas

Grāmatvedības firmas kvalitātes kontroles sistēmas pamatā ir pieci iekšējās kontroles elementi, kas revidentam ir jāizvērtē, gūstot izpratni par revidējamo uzņēmumu. Firmā šie pieci iekšējās kontroles sistēmas elementi ir izvērtējami arī esošo kontroles sistēmu kontekstā (sistēmas, kas neattiecas uz kvalitātes kontroli, piemēram, laika un uzskaites, biroja darbplūsmas, izdevumu kontroles un marketinga pasākumu sistēma).

Tālāk atainota 1. SKKS un 220. SRS noteikto kvalitātes kontroles elementu saistība ar pieciem iekšējās kontroles sistēmas komponentiem, kas norādīti 315. SRS un attiecas uz revidētajiem uzņēmumiem. Katrs no šiem pieciem kontroles elementiem ir detalizēti aplūkots šīs rokasgrāmatas 1. sējuma 5. nodaļā.

Tabula 3.2-1

Iekšējās kontroles elementi (315. SRS)	Firmas līmeņa KK elementi (1. SKKS)	Darba uzdevuma līmeņa KK elementi (220. SRS)
Kontroles vide (<i>gaisotne vadības aprindās</i>)	Vadības atbildība par kvalitātes kontroli firmā Būtiskās ētikas prasības Personāls	Vadības atbildība par revīzijas kvalitāti Būtiskās ētikas prasības Darba grupu norīkošana
Risku izvērtēšana (<i>kādas problēmas varētu rasties</i>)	Klientu attiecību un īpašu darba uzdevumu akceptēšana un turpināšana	Klientu attiecību un revīzijas uzdevumu akceptēšana un turpināšana Risks, ka ziņojums varētu neatbilst apstākļiem
Informācijas sistēmas (<i>veiktspējas sekojums</i>)	Kvalitātes kontroles sistēmas Dokumentēšana	Revīzijas dokumentēšana
Kontroles procedūras (<i>nepieļaušanas; atklāšanas/koriģēšanas procedūras</i>)	Darba uzdevuma izpilde	Darba uzdevuma izpilde
Uzraudzība (<i>vai ir īstenoti firmas/darba uzdevuma mērķi</i>)	Pastāvīga uzraudzība firmas kvalitātes kontroles pamatprincipu un procedūru ievērošanas uzraudzība	Pastāvīgās uzraudzības rezultātu attiecināšana uz konkrētiem revīzijas uzdevumiem

3.3 Kontroles vide

Augstas kvalitātes, izmaksu ziņā efektīvu pakalpojumu nodrošināšana ir galvenais virzītājspēks, kas nosaka profesionālu revīzijas firmu sekmīgu darbību. Pakalpojumu kvalitātei ir izšķiroša nozīme, pildot profesionālu grāmatvežu sabiedrisko interešu pienākumus.

Augstas kvalitātes pakalpojumu sniegšanai ir jābūt firmas biznesa stratēģijas pamatmērķim; par šo mērķi ir regulāri jāinformē visi personāla darbinieki un jāuzrauga attiecīgie rezultāti. Tas ietver vadības spēju uzņemties atbildību par solīto. Zemas kvalitātes kontrole rada risku, ka tiks sagatavoti neatbilstīgi atzinumi, vājas klientu apkalpošanas risku, tiesas prāvu un reputācijas kaitējuma risku.

2 Tīmekļa saite: <http://web.ifac.org/publications/small-and-medium-practices-committee/implementation-guides>

3 Tīmekļa saite: www.ifac.org/publications-resources/2010-handbook-code-ethics-professional-accountants

Tālāk norādīti faktori, kas kavē pārliecinošas gaisotnes iedibināšanu vadības aprindās.

Tabula 3.3-1

Traucējošais faktors	Apraksts
Nepareiza attieksme	<p>Nepareiza attieksme izraisa lielāko daļu kvalitātes zudumu. Nepareizu attieksmi raksturo šādi apstākļi (ne vienmēr tie ir tik izteikti):</p> <ul style="list-style-type: none"> • firma pastāvīgi darbojas krīzes režīmā; • vāji plānoti darba uzdevumi un darbības ir norma; • nepietiekama apņemšanās nodrošināt kvalitāti vai ievērot augstākos ētikas standartus; • sabiedrības un citu akcionāru sagaidāmās kvalitātes nosacījumu ignorēšana; • attieksme pret izmaiņām revīzijas standartos kā pret izmaiņām, kas attiecas tikai uz lieliem uzņēmumiem; prakse un terminoloģija tiek virspusēji mainīta, lai apliecinātu atbilstību, bet pēc būtības tiek ievērota iepriekšējā revīzijas prakse; • uzskats, ka maza apjoma revīzijā firmai nav riska, tāpēc jāveic minimāls darbs; • revīzijas darbs tiek pakārtots samaksai nevis saistītajam riskam; • par kontroli atbildīgais partneris uzskata klientus par pilnībā uzticamiem; • darba kvalitātes kontroles pārbaudes minimāla veikšana vai neveikšana; • uzskats, ka tāpēc, ka klients maksā, klientam ir jāsaņem tas, ko viņš vēlas; • partneri turpina sadarbību ar (vai akceptē) revīzijas klientu (lai gūtu samaksu), pat ja klients rada (varētu radīt) lielu risku firmai; • nevēlēšanās ievērot firmas standarta kvalitātes kontroles pamatprincipus; partneris vēlas, lai faili un darba dokumenti būtu sagatavoti saskaņā ar viņa/viņas norādījumiem, neņemot vērā pārējos norādījumus; un • personālam tiek lūgts ievērot firmas pamatprincipus, bet pats vadītājs rīkojas pretēji („dariat, ko es saku” nevis „dariat, kā es daru”).
Nevēlēšanās ieguldīt līdzekļus apmācībā vai izaugsme	<p>Revīzijas kvalitāti nosaka spēja piesaistīt un paturēt kvalificētus un kompetentus darbiniekus. Tāpēc ir pastāvīgi (katrā periodā) jāizvērtē visu partneru un profesionālo darbinieku profesionālā izaugsme un darba kvalitāte. Ieguldījumu trūkums personāla resursos izraisa biežu personāla mainību.</p>
Disciplīnas trūkums	<p>Nespēja disciplinēt partnerus vai personālu gadījumos, kad ir apzināti pārkāptas firmas pamatprasības, nepārprotami apliecina personālam, ka rakstiskie pamatprincipi nav pārāk svarīgi. Tiek apšaubīti pārējie firmas pamatprincipi, radot risku firmai.</p>

Firmas vadība un atbildīgie partneri var nodrošināt atbilstīgu gaisotni vadības aprindās, veicot šādas darbības:

Tabula 3.3-2

Gaisotnes noteikšana Apraksts	
Firmas mērķu, prioritāšu un vērtību noteikšana	Tas var ietvert šādus aspektus: <ul style="list-style-type: none"> • nelokāma apņemšanās nodrošināt kvalitāti un ievērot augstus ētikas standartus; • ieguldījumi personāla izglītībā, apmācībā un iemaņu attīstībā; • ieguldījumi nepieciešamajos tehnoloģiskajos, cilvēku un finanšu resursos; • pārskatāmi darba uzdevumu un finanšu vadības pamatprincipi; un • risku tolerances robežas lēmumu pieņemšanā.
Regulāra saziņa	Stipriniet firmas vērtības un mērķus, regulāri par tiem informējot personālu (mutiski un rakstiski). Saziņā jāuzsver pienākums ievērot godprātību, objektivitāti, neatkarību, profesionālo skepsi, personāla attīstību un sabiedrisko atbildību. Saziņu veic darba rezultātu pārrunu gaitā, informējot partnerus, izmantojot e-pastu, biroja sapulces un iekšējos biļetenus.
Kvalitātes kontroles rokasgrāmatas pārskatīšana	Katrā periodā pārskatiet firmas kvalitātes kontroles pamatprincipus un procedūras atbilstoši kontaktētajiem trūkumiem un jaunām prasībām.
Darbinieku saukšana pie atbildības	Nosakiet skaidrus pienākumus un atbildību par kvalitātes kontroles funkcijām (piemēram, neatkarības problēmām, konsultēšanas, failu pārbaudi u.t.t.).
Personāla kompetences attīstība un atzinības paušana par kvalitatīvu darbu	Nodrošiniet personāla attīstību: <ul style="list-style-type: none"> • izstrādājot skaidrus darba aprakstus un dokumentējot ik gada darba rezultātu pārrunas, kā galveno prioritāti nosakot darba kvalitāti; • motivējot strādāt kvalitatīvi/pauzot atzinību par kvalitatīvu darbu; un • nosakot disciplinārsodus par apzinātiem firmas pamatprincipu pārkāpumiem.
Pastāvīga pilnveidošanās	Savlaicīgi novērsiet konstatētos trūkumus, piemēram, veicot firmas darba uzdevumu failu uzraudzību, tostarp, cikliski pārbaudot pabeigto darba uzdevumu failus.
Personīga piemēra rādīšana	Esiet pozitīvs piemērs personālam, apliecinot partneru ikdienas rīcības modeli. Piemēram, ja pamatprincipos ir noteikts, ka ir jāstrādā kvalitatīvi, darbinieku nevajadzētu kritizēt par pamatotu budžetā paredzētā laika pārtērēšanu.

3.4 Firmas risku izvērtējums

Risku vadība ir pastāvīgs process, kas firmai palīdz prognozēt nelabvēlīgus notikumus, izstrādāt efektīvu lēmumu pieņemšanas struktūru un ienesīgi izmantot firmas resursus.

Risku vadība tiek īstenota lielākajā daļā firmu, un bieži vien tas ir neformāls un nedokumentēts process. Atsevišķi partneri parasti nosaka riskus un veic atbildes pasākumus atbilstoši viņu pašu saistībai ar firmu un tās klientiem. Procesa formalizēšana un dokumentēšana ļauj efektīvāk un ātrāk izvērtēt riskus firmā. Šim procesam nav jābūt laikietilpīgam vai sarežģītam ieviešanas ziņā. Efektīva firmas risku vadība var palīdzēt samazināt stresa līmeni partneriem un personālam, ietaupīt laiku un līdzekļus, kā arī veicināt firmas mērķu sasniegšanu.

Vienkāršu risku izvērtēšanas procesu var izmantot jebkura lieluma firmā, pat individuālajā uzņēmumā. Šo procesu veido tālāk norādītās darbības.

Tabula 3.4-1

Darbība	Apraksts
Riska tolerances robežu noteikšana firmā	Tolerances robežas var būt kvantitatīvi apjomi, piemēram, pieļaujamais nepabeigtā darba norakstīšanas apjoms, vai kvantitatīvi faktori, piemēram, firmai nepieņemamu klientu raksturīgās iezīmes. Kad šīs tolerances robežas ir noteiktas, tās partneriem un personālam kalpo kā noderīgi atskaites punkti lēmumu pieņemšanai (piemēram, nosakot norakstīšanas vai klientu attiecību akceptēšanas kārtību utt.).
Iespējamo problēmu noteikšana	Nosakiet notikumus (t.i., riska faktoros vai aspektus), kas firmai varētu traucēt īstenot tās mērķus. Šajā posmā tiek pieņemts, ka firmā jau ir noteikti skaidri mērķi un ir apstiprināta apņemšanās strādāt kvalitatīvi.
Risku prioritāšu noteikšana	Izmantojot risku tolerances robežas, nosakiet identificēto notikumu prioritātes, izvērtējot tos pēc iespējamības un ietekmes.
Kādi atbildes pasākumi jāveic?	Izstrādājiet izvērtētajiem riskiem atbilstošus atbildes pasākumus, lai samazinātu to iespējamo ietekmi firmā, atbilstoši pieņemamajām tolerances robežām. Kā pirmie jāizvērtē notikumi (riski) ar augstāko prioritāti.
Atbildības noteikšana	Visiem riskiem, attiecībā uz kuriem ir jāveic kādas darbības vai jānodrošina uzraudzība, nosakiet atbildīgo personu, kuras pienākums ir veikt atbilstošās darbības un nodrošināt risku vadību ikdienā.
Procesa uzraudzība	Nosakiet personu, kurām firmā piešķirta risku vadības atbildība, pienākumu iesniegt periodiskas (vienkāršas) atskaites (tajās var būt aplūkoti šādi, piemēram, šādi aspekti: firmas kvalitātes kontroles procedūru īstenošana, apmācības prasību ievērošana, personāla informēšana un neatkarības prasības ievērošana).

Tālāk sniegts firmas risku izvērtējuma darblapas paraugs.

Tabula 4.3-2

Firma _____

Sagatavoja: _____

Sagatavošanas datums _____

Npk	Notikums — riska faktors, kas varētu traucēt sasniegt firmas mērķus	Iespējamās sekas	Raksturīgā riska izvērtējums			Firmas atbildes pasākums riska mazināšanai/pārvaldībai	Atbildīgā persona	Atlikušais risks (A, V, Z)	Veicamās darbības	
			Rašanās iespējamība	Ietekme	Apvienotais koeficients				Kas	Kurš
1.	Firma akceptē augsta riska klientu.	Rēķinā neiekļauts laiks un/vai tiesas darbi.	4	4	16	KK rokasgrāmatā ir noteikti kritēriji, un firmas vadošajam partnerim ir jāsniedz apstiprinājums attiecībā uz ikvienu jauno klientu.	Vadošais partneris	Zems	Nav	
2.	Nevar noteikt, vai pastāv problēmas saistībā ar jaunā/esošā klienta neatkarību.	Nedrīkst sniegt atzinumu; var rasties kaitējums reputācijai.	2	4	8	KK rokasgrāmatā ir noteikts attiecīgais process. Personāls paraksta ikgada deklarāciju un Jānis Rēķinvedis izskata visas konstatētās problēmas.	Jānis Rēķinvedis	Zems	Nav	
3.	Revīzijas uzdevumi nav pienācīgi plānoti.	Personāls lieki patērē laiku. Netiek identificēti riska faktori (krāpšana) un revīzijas pasākumi nav atbilstīgi.	4	5	20	Jārīko plānošanas sapulce katras revīzijas gadījumā. Sallija sagatavo klientu sarakstu un reģistrē plānošanas datumus. Pēteris Saule informē partnerus.	Pēteris Saule	Zems	Nav	
4.	Personāls nav informēts, ka drīz stāsies spēkā jauni skaidrības standarti.	Neapmierinoša darba kvalitāte, SRS prasību neievērošana.	4	5	20	Pēteris Saule organizē personāla apmācību atbilstoši vajadzībām.	Pēteris Saule	Vidējs	Pēteris izstrādā procesu, kā konstatēt, vai personālam tiešām nepieciešama apmācība.	Pēteris Saule līdz 01.xxxx

Piezīmes:

izvērtējamību mērogā no 1 līdz 5 (nav paredzams = 1; maz iespējams = 2, iespējams = 3; ļoti iespējams = 4; gandrīz noteikti = 5)

izvērtējamību mērogā no 1 līdz 5 (nebūtiska = 1; mazsvarīga = 2, vidēja = 3; liela = 4; būtiska = 5)

izvērtējamību mērogā kā augstu vai zemu. Tas ir atlikušais risks pēc tam, kad firmā ir veikti atbildes pasākumi.

3.5 Informācijas sistēmas

Lielākoties firmās ir iedibinātas detalizētas informācijas sistēmas, kas nodrošina klientu, laika un norēķinu sekojumu, kā arī izdevumu, personāla un darba failu pārvaldību. Tomēr informācijas sistēmas, kas palīdz sekot paveiktā darba kvalitātei un firmas kvalitātes kontroles pamatprincipu ievērošanai, ne vienmēr ir pietiekami detalizētas.

Ir jāparedz arī informācijas sistēmas, kas vērstas uz risku izvērtēšanas procesā identificētajiem un izvērtētajiem riskiem.

Nākamajā tabulā norādīti kvalitātes kontroles aspekti, kas nodrošina dokumentēšanas un pastāvīgas pārbaudes prasības.

Tabula 3.5-1

Izvērtējamie aspekti	Apraksts
Firmas pakļautība riskiem un personāla apņemšanās nodrošināt kvalitāti	<ul style="list-style-type: none"> • Klientu attiecību akceptēšanas/turpināšanas izvērtēšana. • Atskaišu saņemšana no visām personām, kas ir atbildīgas par konkrētiem kvalitātes aspektiem. Tie var būt komiteju sapulču protokoli, aplūkoti jautājumi vai vienkārši secinājums, ka netika izskatīts neviens jautājums, kas būtu iekļaujams atskaitē. • Firmas mēroga saziņa par kvalitātes jautājumiem. • Jaunākais uzraudzības ziņojums un konkrēti pasākumi, kādi jāveic katra trūkuma novēršanai, vai sniegtie ieteikumi (kas, ko, kad utt.). Sekojums veicamo pasākumu termiņam un atgādinājumu iestatīšana, ja nepieciešams. • Detalizēta informācija par jebkādam klientu vai trešo pušu sūdzībām par firmas darbu vai firmas personāla rīcību. • Sekojums tam, kā attiecīgās sūdzības ir izskatītas, kādi ir rezultāti, kāda ir bijusi saziņa ar sūdzības iesniedzēju un kādi pasākumi veikti.
Ētika un neatkarība	<ul style="list-style-type: none"> • Aizliegto ieguldījumu saraksts. • Detalizēta informācija par identificēto apdraudējumu ētikas jomā (tostarp neatkarībai) un atbilstošajiem drošības pasākumiem, kas ir veikti, lai novērstu vai vismaz samazinātu šādu apdraudējumu.
Personāls	<ul style="list-style-type: none"> • Darba piedāvājums. • Pierādījumi, kas apliecina, ka ir pārbaudītas jauno darbinieku norādītās atsauksmes. • Jauno darbinieku pārraudzības, vadības un apmācības pasākumi. • Datēti ik gada personāla neatkarības apliecinājumi un dokumenti, kas apliecina personāla zināšanas par firmas kvalitātes kontroles rokasgrāmata. • Datēti pierādījumi, kas apliecina, ka ir veikts personāla darba novērtējums un sekojošās darbības, piemēram, apmācība utt. • Personāla grafiki, salīdzinot plānotos grafikus ar pašreizējiem. • Iekšējās un ārējās apmācības kursi, aplūkoti jautājumi un dalībnieku vārdi. • Detalizētas informācija par disciplinārsodiem.
Darba uzdevuma pārvaldība	<ul style="list-style-type: none"> • Darba grupu plānošanas sapulcēs noteiktie plānotie un faktiskie datumi katram revīzijas uzdevumam. • Kādiem failiem jāveic darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudes, kādas personas ir norīkotas un kāds ir plānotais datums. Plānotās pārbaudes salīdzināšana ar faktisko pārbaudi, pārbaudes datums, konstatētās problēmas un to risinājumi. • Pamatojums atkāpēm no jebkuras piemērojamās SRS prasības un alternatīvās revīzijas procedūras, kas veiktas, lai nodrošinātu šo prasību. • Detalizēta informācija par konsultēšanos ar citām personām un ar revīziju/grāmatvedību saistīto problēmu risinājumi. • Darba uzdevuma kavēšanās pamatojums un tas, kā šādas problēmas ir novērstas. Tās var būt izmaiņas personāla sastāvā, ar aizkavēšanos iegūta informācija, klienta personāla nepieejamība, apjoma ierobežojumi un nesaskaņas ar klienta vadību. • Revidenta ziņojuma datums un apliecinājums, ka ir ievērots ieteicamais 60 dienu posms, kurā jāapkopo galīgie darba uzdevuma faili. • Kā izskatīti pārrauga komentāri par failiem.

3.6 Kontroles pasākumi

Kontroles pasākumu mērķis ir nodrošināt atbilstību firmas noteiktajiem pamatprincipiem un procedūrām. Viens no veidiem, kā izstrādāt, ieviest un pārraudzīt kvalitātes kontroles sistēmu, ir sekot PDPR (plāno-dari-pārbaudi-rīkojies) procesu. Zemāk ir aprakstīts katrs no elementiem.

Tabula 3.6-1

Darbība	Apraksts
PLĀNO	Vēlamo rezultātu sasniegšanai nepieciešamo mērķu un kvalitātes kontroles procesu noteikšana.
DARI	Jauno procesu ieviešana, ja iespējams, nelielā mērogā.
PĀRBAUDI	Jauno procesu mērīšana un rezultātu salīdzināšana ar sagaidāmajiem rezultātiem, lai noteiktu atšķirības.
RĪKOJIES	Atšķirību analīze, lai noteiktu to cēloni. Katra no šīm darbībām ir PDPR procesa sastāvdaļa. Nosakiet, kādas izmaiņas veicamas, lai panāktu uzlabojumus.

Piemēram, firmā var būt noteikts mērķis nublicēt revīzijas ziņojumu, kamēr nav izskatīti visi jautājumi un nav precizēti visi neskaidrie aspekti. Firmā jāiedibina pamatprincipi, kas aizliedz publicēt, reģistrēt kā pabeigtus vai savādāk izplatīt galīgos darba uzdevuma ziņojumus, kamēr nav iegūtas konkrētas atļaujas. Pamatprincipu ieviešanu var kontrolēt, izmantojot galīgās publicēšanas procesu, kurā konkrēta persona pārbauda, vai faktiski ir saņemti un dokumentēti visi apstiprinājumi. Pamatprincipu efektivitāti var pārbaudīt, periodiski pārbaudot apstiprinājumus. Ja tiek konstatētas atkāpes no normas, ir jānosaka to cēloņi un jāveic atbilstošas darbības, piemēram, jāpiemēro disciplinārsods, jānodrošina apmācība vai jāievieš izmaiņas pamatprincipos.

Kontroles pasākumus nevar attiecināt uz visiem pamatprincipiem un procedūrām. Firmām ir jāizmanto profesionāls spriedums un jāizvērtē riski, nosakot, kādas kontroles procedūras veicamas. Kontroles pasākumi ir jāveic attiecībā uz:

- visiem pamatprincipiem un procedūrām, kas ir norādītas firmas kvalitātes kontroles rokasgrāmātā;
- biroja darbplūsmas pamatprincipiem;
- ikdienas darbības pamatprincipiem; un
- citiem ar personālu saistītiem pamatprincipiem un procedūrām.

Kontroles pasākumu mērogs aptver visas kvalitātes kontroles, ētikas un neatkarības prasības, kā arī revīzijas kontekstā būtisko SRS prasību ievērošanu firmā.

Diagramma 4.3-2

Iespējamo kontroles pasākumu mērogs

3.7 Uzraudzība

Svarīgs kontroles sistēmas elements ir tās piemērotības un darbības efektivitātes uzraudzība. To var īstenot, veicot firmas līmeņa un darba uzdevuma līmeņa pamatprincipu un procedūru efektivitātes neatkarīgu pārbaudi un pārbaudot pabeigtos darba uzdevuma failus.

Efektīvs uzraudzības process palīdz iedibināt kultūru, kurai raksturīgi pastāvīgi uzlabojumi, partneru un personāla apņemšanās strādāt kvalitatīvi un atzinības paušana par uzlabotiem darba rezultātiem.

Uzraudzības procesu firmā var iedalīt divās daļās.

- Pastāvīga uzraudzība (kas nav cikliskas failu pārbaudes)
 Firmas kvalitātes kontroles sistēmas pastāvīga (ieteicams, ik gada) izvērtēšana un novērtēšana palīdz gūt pārliecību par to, ka esošie pamatprincipi un procedūras ir atbilstīgi, derīgi un darbojas efektīvi. Veicot šādu uzraudzību ik gadu, tiek nodrošināta arī prasība ik gadu informēt personālu par firmas plāniem attiecībā uz darba kvalitātes uzlabošanu. Pastāvīgās uzraudzības mērogs aptver visus kvalitātes kontroles elementus, un tās gaitā tiek izvērtēti šādi faktori:
  - vai firmas kvalitātes kontroles rokasgrāmata ir papildināta ar jaunām prasībām un jaunāko informāciju;
  - vai personas, kurām uzticēta atbildība par kvalitātes kontroli firmā pilda savus pienākumus;
  - vai ir iegūti (partneru un personāla) rakstiski apliecinājumi par firmas pamatprincipu un neatkarības un ētikas procedūru ievērošanu;
  - vai tiek nodrošināta pastāvīga partneru un personāla profesionālā izaugsme;
  - vai pārrunas saistībā ar klientu attiecību un konkrētu darba uzdevumu akceptēšanu un turpināšanu atbilst firmas pamatprincipiem un procedūrām;
  - vai ir ievērotas ētikas kodeksa prasības;
  - vai kā darba uzdevuma kvalitātes kontroles uzraugi ir norīkotas atbilstīgas personas un šādas pārbaudes

- ir veiktas pirms revīzijas ziņojuma datuma noteikšanas;
- vai atbilstīgajiem personāla darbiniekiem ir sniegta informācija par konstatētajiem trūkumiem; un
- vai ir veiktas pienācīgas sekojuma darbības, lai pārliecinātos, ka identificētās kvalitātes problēmas ir savlaicīgi novērstas.

- **Cikliskas pabeigto failu pārbaudes**
Pastāvīgās firmas kvalitātes kontroles sistēmas novērtēšanas ietvaros tiek cikliski pārbaudīts vismaz viens katra atbildīgā partnera pabeigtais darba uzdevums. Tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu atbilstību profesionālām/juridiskām prasībām, un pārliecinātos, ka sagatavotie apliecinājuma ziņojumi atbilst apstākļiem. Cikliskās pārbaudes palīdz atklāt trūkumus un noteikt apmācības vajadzības, kā arī ļauj firmai savlaicīgi veikt nepieciešamās izmaiņas.

Pēc pārbaudes pabeigšanas uzraugs sagatavo atskaiti, ko pēc pārrunām ar partneriem iesniedz visiem vadītājiem un profesionālajiem speciālistiem kopā ar veicamo pasākumu plānu.

Kādas personas var darboties kā uzraugi?

- **Firmas līmeņa pamatprincipu uzraudzība**
Firmas pamatprincipu ievērošanas pārbaudi veic pienācīgi kvalificēta persona, kas ideālā gadījumā nav persona, kura firmā ir atbildīga par kvalitātes kontroles sistēmas pārvaldību vai izstrādi. Tomēr saskaņā ar 1. SKKS mazās firmās šo prasību ne vienmēr var izpildīt, tāpēc ir pieļaujama arī pašuzraudzība. Kā alternatīvu risinājumu var izmantot arī ārējas personas pakalpojumus, kurai piemīt atbildīgā partnera līmenim atbilstošas zināšanas un iemaņas. Šādi tiek uzlabota firmas neatkarība un objektivitāte.
- **Pabeigto failu pārbaudes**
Personai, kurai uzticēts pārbaudīt pabeigtos darba uzdevumu failus, ir jābūt ar piemērotu kvalifikāciju, un šī persona nedrīkst būt iesaistīta darba uzdevuma veikšanā vai kvalitātes kontroles pārbaudē.

3.8 Saistīto SRS prasību ievērošana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
200. SRS 18. punkts	Revidentam jāievēro visu revīzijas kontekstā būtisko SRS prasības. SRS ir būtisks revīzijas kontekstā, ja tas ir stājies spēkā un pastāv SRS raksturotie apstākļi. (Skat. A53-A57 punktu.)
200. SRS 22. punkts	Šī SRS 23. punktā noteikto prasību kontekstā revidents nodrošina visu SRS noteikto prasību izpildi, izņemot gadījumus, kad ir spēkā šādi revīzijas apstākļi: a) SRS nav būtisks pilnībā; vai b) nav būtiska kāda prasība, jo tai ir nosacījuma raksturs, bet attiecīgais nosacījums nav spēkā. (Skat. A72-A73 punktu.)
200. SRS 23. punkts	Ārkārtas apstākļos revidents drīkst nenodrošināt kādas SRS prasības izpildi. Šādos apstākļos, lai īstenotu attiecīgās prasības mērķi, revidents veic alternatīvas revīzijas procedūras. Apstākļi, kādos revidents drīkst nenodrošināt būtiskas SRS prasības izpildi, var rasties tikai tad, ja konkrētās prasības kontekstā veicama attiecīga procedūra un revīzijas apstākļos šāda procedūra nebūtu efektīva konkrētās prasības mērķa īstenošanai. (Skat. A74 punktu.)
230. SRS 12. punkts	Ja ārkārtas situācijā revidents uzskata, ka ir pieļaujamas atkāpes no kādas būtiskas SRS prasības, revidents reģistrē alternatīvās revīzijas procedūras, kas veiktas, lai sasniegtu revīzijas mērķi, un šādu atkāpju pieļaušanas iemeslus. (Skat. A18-A19 punktu.)

SRS nosaka revidentu pienākumus attiecībā uz revīzijas veikšanu. Kā noteikts 200. SRS 18., 22. un 23. punktā, revidentam ir jāievēro katra būtiskā prasība (noteikta SRS prasību sadaļā), izņemot ārkārtas apstākļos, kad konkrētā darba uzdevuma mērķi var sasniegt, veicot alternatīvas revīzijas procedūras. Ņemiet vērā tālāk norādīto.

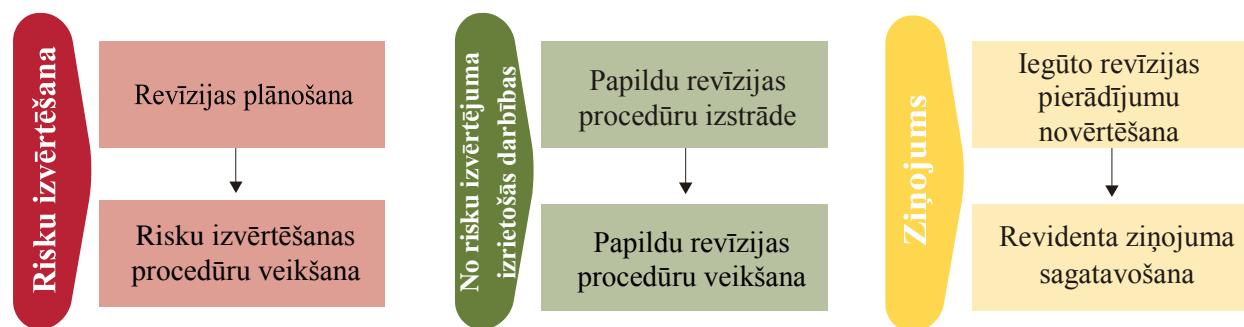
Tabula 3.8-1

SRS	Apraksts
Statuss	<p>SRS kopumā nodrošina revidenta darba standartus, ko revidents ievēro, lai sasniegtu savus vispārējos mērķus.</p> <p>SRS nosaka revidenta vispārējos pienākumus, kā arī papildu faktorus, kas revidentam jāņem vērā, pildot šos pienākumus konkrētās jomās.</p>
Būtiskums	<p>Daži SRS (un līdz ar to visas to prasības) var nebūt būtiski konkrētajos apstākļos (piemēram, iekšējā revīzijā vai grupas kontu revīzijā).</p> <p>Dažos SRS ir noteiktas nosacījuma prasības. Tās ir būtiskas, ja ir spēkā norādītie apstākļi un nosacījumi.</p> <p>Atkāpes no būtiskajām SRS prasībām ir jādokumentē, norādot arī veiktās alternatīvās revīzijas procedūras un atkāpes cēloņus.</p>
Vietējie likumi	<p>Revidentiem var būt pienākums ievērot konkrētas juridiskās vai normatīvās prasības vai konkrētas jurisdikcijas vai valsts revīzijas standartus (papildus SRS prasībām).</p>
Citi	<p>Konkrēta SRS piemērojamības apjoms, spēkā stāšanās datums un piemērošanas ierobežojumi ir noteikti attiecīgajā SRS. Tomēr SRS spēkā stāšanās datumu var ietekmēt arī konkrētas jurisdikcijas tiesiskās prasības.</p> <p>Ja SRS tekstā nav noteikts savādāk, revidents drīkst piemērot SRS pirms tā spēkā stāšanās datuma.</p>

4. Uz risku balstīta revīzija — pārskats

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Revidenta mērķi, revīzijas pamatelementi un metodes, veicot uz riskiem bāzētu revīziju.	Vairāki

Diagramma 4.0-1

Punkts	SRS mērķi
200. SRS 11. punkts	<p>Finanšu pārskatu revīzijas gaitā revidenta vispārējie mērķi ir šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) iegūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos kopumā nav krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību, lai varētu sniegt atzinumu par to, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām; un b) ziņot par finanšu pārskatiem un sazināties saistībā ar revidenta konstatētajiem faktiem atbilstoši attiecīgajām SRS prasībām.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
200. SRS 3. punkts	Finanšu pārskatu revīzijas mērķis ir palielināt finanšu pārskatu uzticamības pakāpi, kādu tie nodrošina potenciālajiem lietotājiem. Lai to īstenotu, revidents sniedz atzinumu par to, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām. Parasti vispārēja mērķa pamatnostādņu gadījumā, revidents sniedz atzinumu par to, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir patiesi atspoguļoti vai sniedz patiesu un skaidru priekšstatu atbilstoši pamatnostādņu prasībām. Atbilstoši SRS prasībām un attiecīgajām ētikas normām veikta revīzija nodrošina revidentam iespēju formulēt šādu atzinumu. (Skat. A1 punktu.)
200. SRS 5. punkts	Atbilstoši SRS prasībām, lai pamatotu revidenta atzinumu, revidents iegūst pietiekamu pārlicību par to, vai finanšu pārskatos kopumā nav krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību. Pietiekama pārlicība ir augsta līmeņa pārlicība. To iegūst, ja revidents ir ieguvis pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas līdz pieņemamam līmenim samazina revīzijas risku (jeb iespējamību, ka revidents varētu sniegt neatbilstīgu atzinumu, jo finanšu pārskatos ir būtiskas neatbilstības). Tomēr pietiekama pārlicība nav absolūta pārlicība, jo pastāv revīzijai raksturīgi ierobežojumi, kas nosaka to, ka vairākums revīzijas pierādījumu, balstoties uz kuriem revidents izdara secinājumus un izstrādā revidenta atzinumu, ir drīzāk visaptveroši nekā pārlicinoši. (Skat. A28-A52 punktu.)
200. SRS A34 punkts	Būtisku neatbilstību riski var pastāvēt divos līmeņos: <ul style="list-style-type: none"> • vispārējais finanšu pārskatu līmenis; un • apgalvojumu līmenis attiecībā uz darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem.
200. SRS A40 punkts	Parasti pastāvošais risks un kontroles risks SRS standartos netiek aplūkots katrs atsevišķi, bet gan tiek raksturots kā “būtisku neatbilstību riski”. Tomēr atkarībā no revīzijas metodēm vai tehnoloģijas un, ņemot vērā praktiskus apsvērumus, revidents var izvērtēt šādus riskus katru atsevišķi vai abu risku apvienojumā. Būtisku neatbilstību risku var izteikt kvantitatīvos jēdzienos, piemēram, procentuāli, vai arī nekvantitatīvos jēdzienos. Jebkurā gadījumā svarīgāk ir tas, ka tiek nodrošināts atbilstīgs risku izvērtējums, nekā tas, kāda metode šim nolūkam tiek izmantota.
200. SRS A45 punkts	Revidentam nav pienākums un viņš nevar līdz nullei samazināt revīzijas risku, un tādējādi revidents nevar iegūt pilnīgu pārlicību par to, ka finanšu pārskatos nav krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību. To nosaka revīzijai raksturīgie ierobežojumi, jo vairākums revīzijas pierādījumu, balstoties uz kuriem revidents izdara secinājumus un izstrādā revidenta atzinumu, ir drīzāk visaptveroši nekā pārlicinoši. Revīzijai raksturīgos ierobežojumus nosaka: <ul style="list-style-type: none"> • finanšu ziņošanas procesa būtība; • revīzijas procedūru būtība; • nepieciešamība veikt revīziju saprātīgā laika posmā par saprātīgām izmaksām.

4.1 Pārskats

Vispārējie revidenta mērķi, kas ir noteikti 200. SRS 11. punktā, ir šādi:

- iegūt pietiekamu pārlicību par to, ka finanšu pārskatos kopumā nav krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību, lai varētu sniegt atzinumu par to, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām;
- ziņot par finanšu pārskatiem un sazināties saistībā ar revidenta konstatētajiem faktiem atbilstoši attiecīgajām SRS prasībām.

Pietiekama pārlicība

Pietiekama pārlicība ir augstas pakāpes, bet ne absolūta pārlicība. Revidents to iegūst, ja viņš ir ieguvis pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas līdz pieņemamam līmenim samazina revīzijas risku (jeb iespējamību, ka revidents varētu sniegt neatbilstīgu atzinumu, jo finanšu pārskatos ir būtiskas neatbilstības). Revidents nevar iegūt absolūtu pārlicību, un to nosaka veicamā darba raksturīgie ierobežojumi. Lielākās daļas revīzijas pierādījumu (balstoties uz kuriem, revidents izstrādā secinājumus un sagatavo revidenta atzinumu) sniegtie rezultāti ir pārlicinoši, bet ne neapšaubāmi.

Revīzijai raksturīgie ierobežojumi

Nākamajā tabulā norādīti daži revīzijai raksturīgie ierobežojumi.

Tabula 4.1-1

Ierobežojumi	Cēloņi
Finanšu ziņošanas procesam raksturīgās iezīmes	<p>Finanšu pārskatu sagatavošanas procesā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vadība izdara spriedumus, piemērojot norādītās finanšu pārskatu pamatnostādnes; un • vadība pieņem/veic subjektīvus lēmumus vai novērtējumus (piemēram, aplēses), izmantojot dažādas pieņemamas interpretācijas un spriedumus.
Pieejamo revīzijas pierādījumu veids	<p>Lielākā daļa darba, revidentam izstrādājot revīzijas atzinumu, ir revīzijas pierādījumu iegūšana un novērtēšana. Pierādījumi pēc savas būtības ir drīzāk pārlicinoši nekā visaptveroši.</p> <p>Revīzijas pierādījumus galvenokārt iegūst revīzijas gaitā veikto revīzijas procedūru rezultātā. Tā var arī būt informācija, kas iegūta no citiem avotiem, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iepriekšējās revīzijas; • firmas kvalitātes kontroles procedūras attiecībā uz klientu attiecību akceptēšanu un turpināšanu; • uzņēmuma uzskaites ieraksti; un • uzņēmuma norīkota darbinieka sagatavoti revīzijas pierādījumi.
Revīzijas procedūrām raksturīgās iezīmes	<p>Neatkarīgi no tā, cik kvalitatīvi ir izstrādātas revīzijas procedūras, tās nespēj konstatēt visas neatbilstības. Ņemiet vērā šādus aspektus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jebkuram paraugam, kas ir mazāks kā 100% no ģenerālkopas, ir raksturīgs risks, ka neatbilstība netiks atklāta; • vadība un citas personas var apzināti vai neapzināti nesniegt pilnīgu pieprasīto informāciju; var būt veikta krāpšana, izmantojot sarežģītas un rūpīgi gatavotas shēmas; un • revīzijas pierādījumu apkopošanai izmantoto revīzijas procedūru rezultātā var netikt konstatēta trūkstoša informācija.
Finanšu pārskatu sagatavošanas savlaicīgums	<p>Finanšu informācijas vērtība ar laiku samazinās, tāpēc ir jārod līdzsvars starp informācijas ticamību un izmaksām.</p> <p>Finanšu pārskatu lietotāji sagaida, ka revidents sagatavos atzinumu saprātīgā laikā par saprātīgām izmaksām. Tāpēc nav lietderīgi aplūkot visu iespējamo informāciju vai pārmērīgi koncentrēties uz katru aspektu un pieņemt, ka informācija ir kļūdaina vai krāpnieciska, kamēr nav pierādīts pretējais.</p>

Revīzijas apjoms

Revidenta darba apjomu un sagatavojamo atzinumu parasti nosaka tas, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti saskaņā ar norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm. Tāpēc nemodificēts revidenta ziņojums nepauž pārliecību par uzņēmuma dzīvotspēju nākotnē vai par to, cik efektīvi un prasmīgi uzņēmuma vadība ir nodrošinājusi uzņēmuma darbību.

Ja ir spēkā papildu revīzijas pienākumi, piemēram, vietējos likumos vai vērtspapīru normatīvos noteiktas prasības, revidentam ir jāveic papildu darbības un jāmodificē vai jāpaplašina revidenta atzinums.

Būtiskas neatbilstības

Būtiskas neatbilstības (finanšu pārskatos nekoriģētās neatbilstības un trūkstošie/maldinošie skaidrojumi katrs atsevišķi vai visi kopā) ir uzskatāmas par faktiskām, ja ir pamatoti sagaidāms, ka tās var ietekmēt lietotāju ekonomiskos lēmumus, kas izdarīti, pamatojoties uz finanšu pārskatiem.

Apgalvojumi

Apgalvojumi ir tieši vai savādāk izteikti vadības apliecinājumi saistībā ar finanšu pārskatiem. Tie attiecas uz dažādu elementu uzrādīšanu, mērījumiem, izklāstu un skaidrojumiem (summas un skaidrojumi) finanšu pārskatos. Piemēram, pilnīguma apgalvojums apliecina, ka visi darījumi un notikumi, kuriem ir jābūt reģistrētiem, ir reģistrēti. Revidents tos izmanto, lai apsvērtu, kādas dažādu veidu potenciālās neatbilstības varētu rasties.

4.2 Revīzijas risks

Revīzijas risks ir iespējamība, ka revidents varētu sniegt neatbilstīgu revīzijas atzinumu par finanšu pārskatiem, kuros ir būtiskas neatbilstības. Revīzijas mērķis ir samazināt šo revīzijas risku līdz pieņemami zēmam līmenim.

Ir divi revīzijas riska pamatelementi, kā norādīts zemāk.

Tabula 4.2-1

Risks	Veids	Avots
Pastāvošais risks un kontroles risks	Finanšu pārskatos var pastāvēt būtiskas neatbilstības.	Uzņēmuma mērķi/darbība un vadības izstrādāta/ieviesta iekšējās kontroles sistēma.
Atklāšanas risks	Revidentam var neizdoties konstatēt būtisku neatbilstību finanšu pārskatos.	Revidenta veikto procedūru veids un apjoms.

Lai revīzijas risku samazinātu līdz pieņemami zēmam līmenim, revidentam ir:

- jāizvērtē būtisku neatbilstību riski; un
- jāierobežo atklāšanas risks. To var sasniegt, veicot procedūras, kas ir vērstas uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem gan finanšu pārskatu, gan apgalvojumu līmenī attiecībā uz darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem.

Revīzijas riska komponenti

Nākamajā tabulā norādīti galvenie revīzijas riska komponenti.

Tabula 4.2-2

Veids	Apraksts	Piezīmes
Pastāvošais risks	Apgalvojuma, kas attiecas uz darījumu kategoriju, konta atlikumu vai skaidrojumu, uzņēmība pret neatbilstību, kas pati par sevi vai kopā ar citām neatbilstībām var būt būtiska, pieņemot, ka nepastāv attiecīgas iekšējās kontroles sistēmas.	Tas attiecas uz notikumiem un apstākļiem (iekšējiem un ārējiem), kuru rezultātā finanšu pārskatos var rasties neatbilstība (kļūdas vai krāpšana). Riska avoti (bieži vien klasificēti kā uzņēmuma vai krāpšanas riski) var būt uzņēmuma mērķi, uzņēmuma darbības/nozares veids, normatīvā vide, kādā uzņēmums darbojas, uzņēmuma lielums un sarežģītība.
Kontroles risks	Iespējamība, ka iekšējās kontroles sistēmas nespēs savlaicīgi nepieļaut vai atklāt un izlabot neatbilstību, kas varētu rasties apgalvojumu līmenī attiecībā uz darījumu kategoriju, konta atlikumu vai skaidrojumu un varētu būt būtiska pati par sevi vai kopā ar citām neatbilstībām.	<p>Vadība izstrādā kontroles procedūras, lai mazinātu norādītu revīzijas (uzņēmuma vai krāpšanas) riska faktoru. Uzņēmums izvērtē riskus (risku izvērtējums) un pēc tam izstrādā un ievieš atbilstīgas kontroles procedūras, lai līdz pieņemamam līmenim samazinātu pakļautību riskiem.</p> <p>Kontroles procedūras var būt šādas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pēc savas būtības visaptverošas, piemēram, vadības attieksme pret kontroli, apņemšanās piesaistīt augsti kompetentu personālu un nepieļaut krāpšanu; parasti tās dēvē par uzņēmuma līmeņa kontroles procedūrām; • īpašas darījumu uzsākšanas, apstrādes vai reģistrēšanas procedūras; bieži vien tās dēvē par biznesa procesiem, darbību vai darījumu līmeņa kontroles procedūrām.
Atklāšanas risks	Risks, ka revidenta veikto procedūru, kuru mērķis ir samazināt revīzijas risku līdz pieņemami zēmam līmenim, rezultātā netiks atklāta pastāvoša neatbilstība, kas varētu būt būtiska pati par sevi vai kopā ar citām neatbilstībām.	<p>Revidents izvērtē būtisku neatbilstību riskus (pastāvošo risku un kontroles risku) finanšu pārskatu un apgalvojumu līmenī.</p> <p>Pēc tam tiek izstrādātas revīzijas procedūras, kuru mērķis ir līdz pieņemami zēmam līmenim samazināt revīzijas risku. Šajā procesā tiek ņemts vērā iespējamais risks, ko varētu izraisīt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neatbilstīgas revīzijas procedūras izvēle; • atbilstīgas revīzijas procedūras nepareiza piemērošana; vai • nepareiza revīzijas procedūras rezultātu interpretēšana.

Piezīmes. SRS definē būtisku neatbilstību risku apgalvojumu līmenī kā risku, kas sastāv no diviem komponentiem: pastāvošais risks un kontroles risks. Pastāvošais risks un kontroles risks SRS standartos netiek aplūkoti katrs atsevišķi, bet gan tiek aplūkoti kopumā kā būtisku neatbilstību riski. Tomēr atkarībā no izmantojamām revīzijas metodēm vai tehnoloģijas un, ņemot vērā praktiskus apsvērumus, revidents var izvērtēt šos riskus katru atsevišķi vai abus kopā.

PIEZĪMES.

Uzņēmuma risku un krāpšanas risku nodalīšana

Daudzi pastāvošie riski var radīt gan uzņēmuma, gan krāpšanas riskus. Piemēram, jaunas grāmatvedības sistēmas ieviešanas gadījumā pastāv kļūdu rašanās iespējamība (uzņēmuma risks), kā arī rodas iespēja sagrozīt finanšu rezultātus vai nelikumīgi piesavināties līdzekļus (krāpšanas risks).

Tāpēc gadījumā, kad tiek identificēts uzņēmuma risks, izvērtējiet, vai pastāv arī krāpšanas risks. Ja šāds risks pastāv, reģistrējiet un izvērtējiet krāpšanas risku atsevišķi no uzņēmuma riska faktoriem. Pretējā gadījumā revīzijas pasākumi būs vērsti tikai uz uzņēmuma riska elementu, nevis uz krāpšanas risku.

Krāpšanas risku reģistrēšana

Krāpšanu bieži vien identificē, pārbaudot, vai:

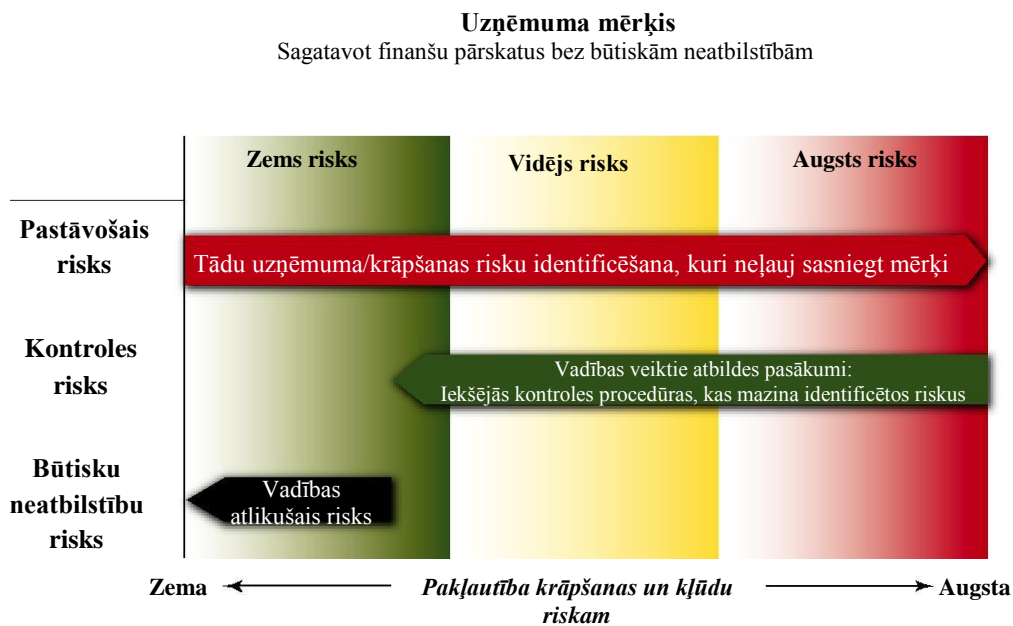
- nav izmantotas neierastas metodes, nepastāv izņēmuma gadījumi un neierasti darījumi/notikumi; vai
- personām, kurām ir motivācija, ir iespēja un racionāls pamatojums veikt krāpšanu.

Ja šādi faktori tiek konstatēti (jebkurā revīzijas posmā), tie ir jāreģistrē un jāizvērtē kā krāpšanas riski, pat ja sākotnēji tie šķiet nebūtiski. Šādu risku reģistrēšana palīdz nodrošināt, ka tie tiek pienācīgi izvērtēti revīzijas atbildes pasākumu izstrādes gaitā.

Revīzijas riska komponentu kopsavilkums

Diagramma 4.2-3

Tālāk esošajā diagrammā atainota saikne starp risku un kontroli. Pastāvošā riska joslā ir iekļauti visi uzņēmuma un krāpšanas riska faktori, kuru rezultātā finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības (pirms iekšējās kontroles sistēmas izvērtēšanas). Kontroles riska joslas atspoguļo visaptverošās un īpašās kontroles procedūras, kādas īsteno vadība, lai samazinātu būtisku neatbilstību risku finanšu pārskatos. Apgabalu, kādā kontroles riska josla nepārklāj pastāvošā riska joslu, bieži vien dēvē par vadības atlikušo risku, riska apetīti vai riska toleranci.

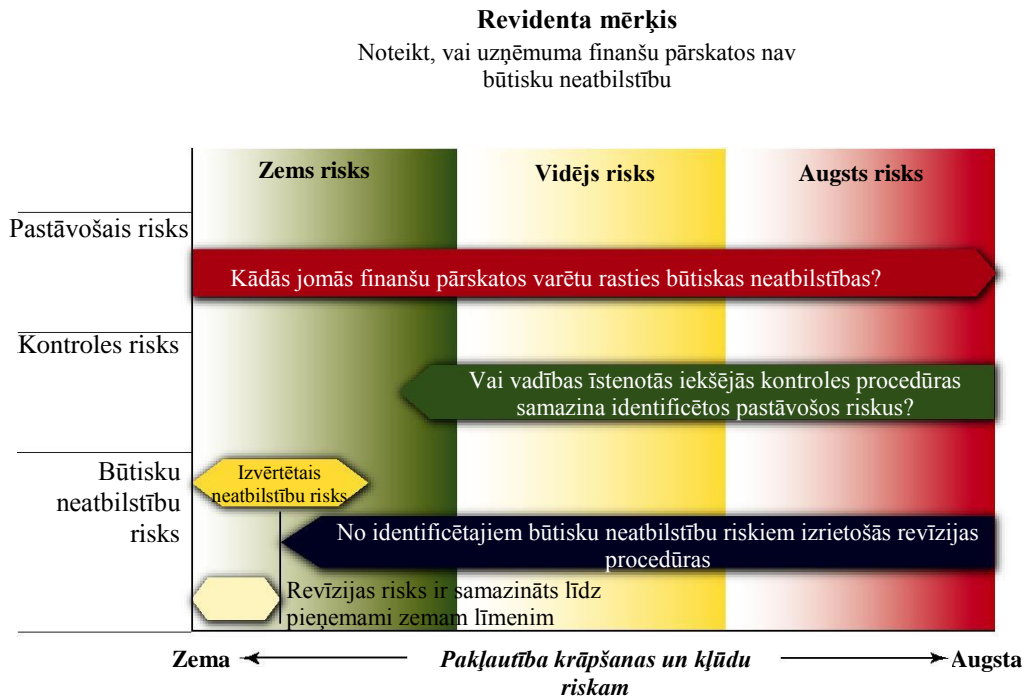

Piezīmes. Joslu garums var mainīties atbilstoši konkrētajiem apstākļiem un uzņēmuma risku profilam.

Diagramma 4.2-4

Šajā diagrammā atainota revidenta loma, izvērtējot būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos un pēc tam veicot atbildes revīzijas procedūras, kuru mērķis ir samazināt revīzijas risku līdz pieņemami zēmam līmenim.

Piezīmes. Joslu garums var mainīties atbilstoši konkrētajiem apstākļiem un uzņēmuma risku profilam, kā arī revidenta atbildes pasākumu veidam.

4.3 Kā veikt uz riskiem bāzētu revīziju

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
200. SRS 15. punkts	Revidents plāno un veic revīziju, ievērojot profesionālu skepsi un ņemot vērā to, ka var pastāvēt apstākļi, kuru ietekmē finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības. (Skat. A18-A22 punktu.)
200. SRS 16. punkts	Plānojot un veicot finanšu pārskatu revīziju, revidents veido profesionālus spriedumus. (Skat. A23-A27 punktu.)
200. SRS 17. punkts	Lai iegūtu pietiekamu pārliecību, revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kuru mērķis ir līdz pieņemami zēmam līmenim samazināt revīzijas risku, tādējādi ļaujot revidentam izdarīt pamatotus secinājumus, balstoties uz kuriem tiek izstrādāts revidenta atzinums. (Skat. A28-A52 punktu.)
200. SRS 21. punkts	Lai īstenotu revidenta vispārējos mērķus, revidents plāno un veic revīziju, īstenojot attiecīgos SRS noteiktos mērķus, kā arī ņemot vērā SRS savstarpējo saistību, lai: (skat. A67-A69 punktu) a) noteiktu, vai SRS mērķu īstenošanai papildus SRS noteiktajām procedūrām nepieciešams veikt papildu revīzijas procedūras; un (skat. A70 punktu) b) novērtētu, vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi (skat. A71 punktu).

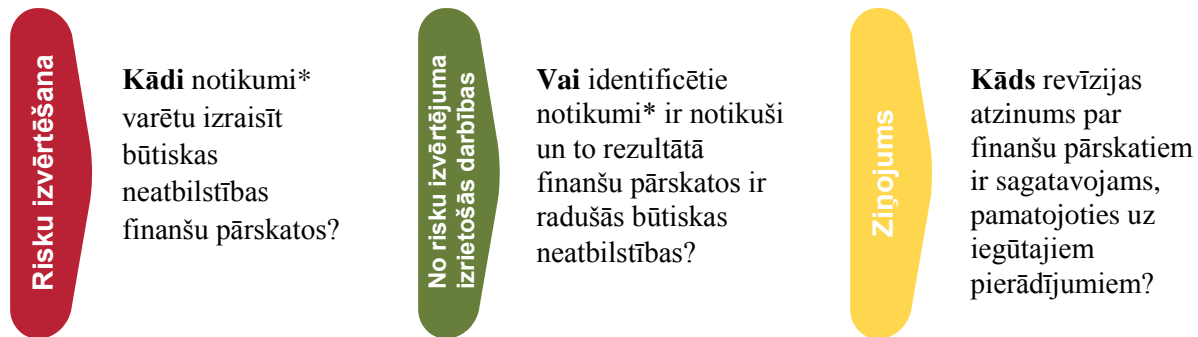
Uz riskiem bāzēta revīzija sastāv no trīs posmiem, kā norādīts tālāk.

Tabula 4.3-1

Posmi (etapi)	Apraksts
Risku izvērtēšana	Risku izvērtēšanas procedūru veikšana ar mērķi atklāt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos.
No risku izvērtējuma izrietošās darbības	Papildu revīzijas procedūru izstrāde un veikšana, kas vērstas uz atklātajiem un izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem gan finanšu pārskatu, gan apgalvojumu līmenī.
Ziņojums	Ietver: <ul style="list-style-type: none"> • atzinuma izstrādi, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem; un • ziņojuma sagatavošanu un publicēšanu atbilstoši izdarītajiem secinājumiem.

Tālāk norādīts vienkāršs veids, kā raksturot šos trīs elementus.

Diagramma 4.3-2

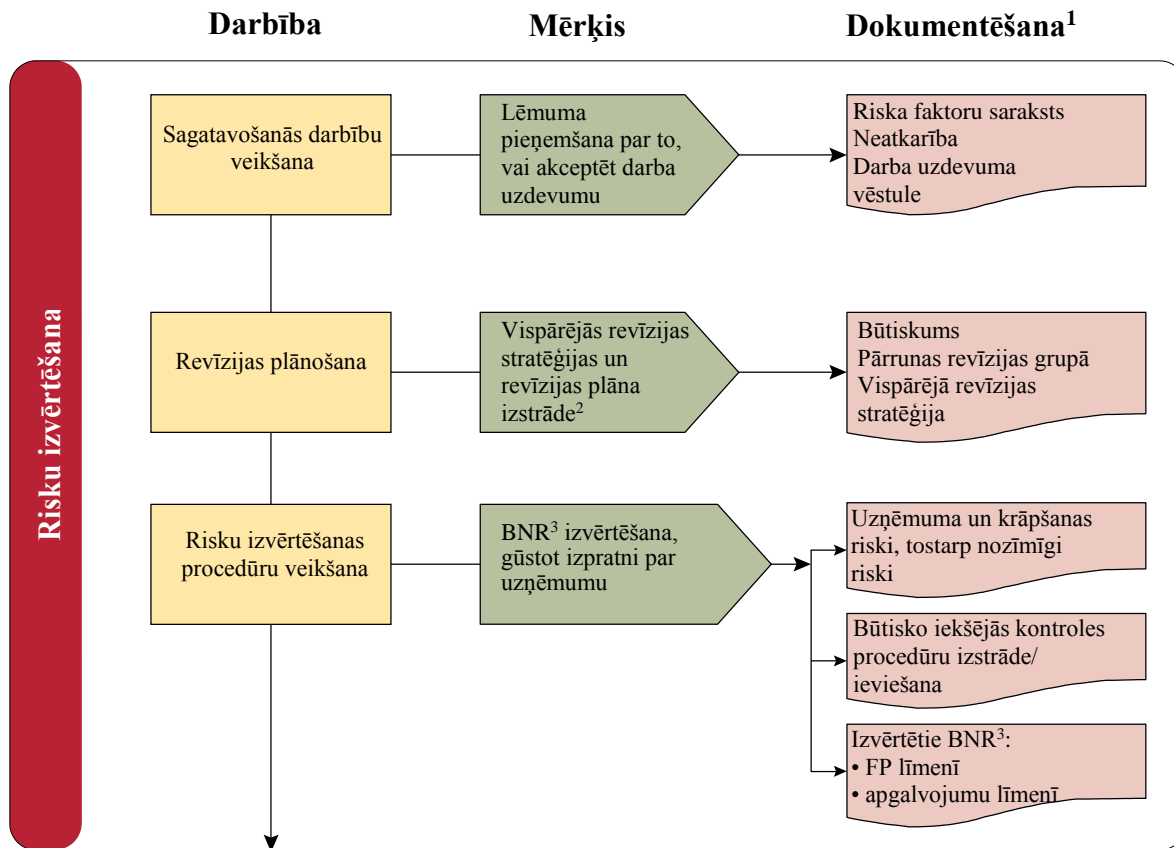
*„Notikums” ir uzņēmuma vai krāpšanas riska faktors (skatīt aprakstus tabulā 4.2-2). Tie var būt arī riski, kas rodas, ja nav iekšējās kontroles sistēmas, kuras uzdevums ir mazināt būtisku neatbilstību iespējamību finanšu pārskatos.

Tālāk norādīti dažādi uzdevumi, kas jāveic katrā no šiem posmiem. Katrs posms ir raksturots sīkāk nākamajās rokasgrāmatas nodaļās.

Risku izvērtēšana

Punkts	SRS mērķi
315. SRS 3. punkts	Revidenta uzdevums ir identificēt un izvērtēt krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību iespējamību finanšu pārskatos, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu, lai varētu izstrādāt un veikt darbības, reaģējot uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem.

Diagramma 4.3-3

Piezīmes.

1. Pilnīgu sarakstu ar nepieciešamajiem dokumentiem skatiet 230. SRS.

2. Plānošana (300. SRS) ir nepārtraukts un iteratīvs process, kas noris visas revīzijas gaitā.

3. BNR: būtisku neatbilstību riski

Tālāk norādīti efektīva risku izvērtēšanas procesa elementi.

Tabula 4.3-4

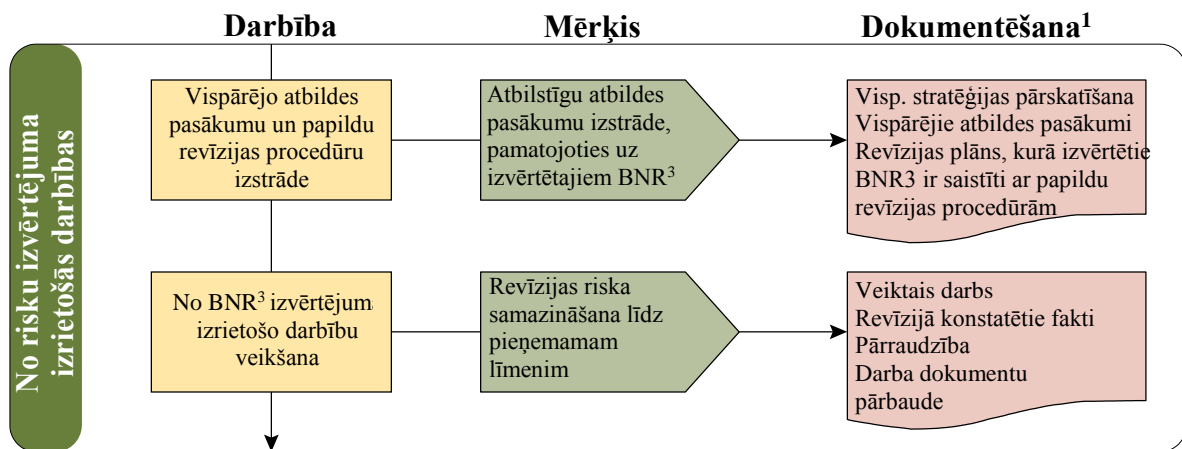
Prasības	Apraksts
Vadošo grupas dalībnieku tieša iesaistīšanās	Atbildīgajam partnerim un citiem vadošajiem darba grupas dalībniekiem ir aktīvi jāiesaistās revīzijas plānošanā un diskusijās ar darba grupas dalībniekiem. Tādējādi revīzijas plānošanas gaitā tiek ņemtas vērā viņu zināšanas un pieredze. Ņemiet vērā, ka SRS tekstā jēdziens „revidents” parasti tiek attiecināts uz personu, kas veic revīziju. Ja SRS ir noteikts, ka saistības vai atbildību īsteno atbildīgais partneris, drīzāk jālieto jēdziens „atbildīgais partneris” nevis „revidents”.
Profesionālās skepses akcentēšana	Revidentam nav pienākums ignorēt iepriekš gūto pieredzi saistībā ar uzņēmuma vadības un personu, kam uzticēta pārvalde, godprātību un godīgumu. Tomēr arī tad, ja revidents uzskata, ka vadība un personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, ir godīgas un rīkojas godprātīgi, šāds uzskats nemazina revidenta pienākumu ievērot profesionālu skepsi un neļauj izmantot mazāk pārliecinātošus revīzijas pierādījumus, lai iegūtu pietiekamu pārliecību.
Plānošana	Veltot laiku revīzijas plānošanai (vispārējās revīzijas stratēģijas un revīzijas plāna izstrādei), tiek gūta pārliecība par to, ka tiks īstenoti revīzijas mērķi un revīzijas darbs vienmēr būs vērsts uz pierādījumu apkopošanu kritiskākajās iespējamo neatbilstību jomās.
Pārrunas grupā un pastāvīga saziņa	<p>Plānošanas pārrunas/sapulces grupā ar atbildīgā partnera dalību kalpo kā lieliska iespēja, lai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informētu personālu par klientu un pārrunātu iespējamās riska jomas; • pārrunātu vispārējās revīzijas stratēģijas un revīzijas plāna efektivitāti un, ja nepieciešams, veiktu izmaiņas; • dalītos viedokļos par to, kā varētu notikt krāpšana, un izstrādātu atbilstošus atbildes panākumus; un • noteiktu pienākumus revīzijas kontekstā un noteiktu laika ierobežojumus. <p>Svarīga nozīme ir pastāvīgai saziņai revīzijas grupā visā darba uzdevuma gaitā, piemēram, revīzijas problēmu, neparastu darbību vai iespējamo krāpšanas norāžu pārrunāšanai un izvērtēšanai. Tādējādi tiek veicināta savlaicīga ziņošana vadībai un pastāv iespēja, ja nepieciešams, mainīt revīzijas stratēģiju un procedūras.</p>
Koncentrēšanās uz risku identificēšanu	Svarīgākais solis risku izvērtēšanas procesā ir identificēt visus iespējamus riskus. Ja revidents nav identificējis uzņēmuma un krāpšanas riska faktorus, tie netiek izvērtēti un dokumentēti un revidents nevar sagatavot atbilstīgu revīzijas ziņojumu. Tāpēc, lai nodrošinātu revīzijas efektivitāti, ļoti svarīga loma ir pienācīgi izstrādātām risku izvērtēšanas procedūrām. Šādas risku izvērtēšanas procedūras ir jāveic atbilstīga līmeņa personālam.
Spēja novērtēt vadības veiktos, no risku izvērtējuma izrietošos pasākumus	Galvenais solis risku izvērtēšanas procesā ir novērtēt, cik efektīvi ir bijuši vadības veiktie pasākumi (t.i. vadības kontroles procedūru veids un ieviešana), kas izriet no identificētajiem būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatos. Mazos uzņēmumos lielāka loma ir kontroles videi (piemēram, vadības kompetencei un godprātībai) un mazāka loma ir tradicionāliem kontroles pasākumiem (piemēram, pienākumu sadalei).

Prasības	Apraksts
Profesionāla sprieduma pielietošana	<p>SRS revīzijas prasībās ir noteikts revidenta pienākums revīzijas gaitā izdarīt un dokumentēt nozīmīgus spriedumus. Tipiski piemēri uzdevumiem, kas veicami risku izvērtēšanas procesā, ir šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lēmuma pieņemšana par to, vai akceptēt/turpināt attiecības ar klientu; • vispārējās revīzijas stratēģijas izstrāde; • būtiskuma noteikšana; • būtisku neatbilstību riska izvērtēšana, tostarp nozīmīgu risku un citu jomu identificēšana, kurām jāpievēršas īpaši; un • prognožu izstrāde, kas izmantojamas analītisko procedūru gaitā.

No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Punkts	SRS mērķi
330. SRS 3. punkts	Revidenta uzdevums ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus saistībā ar izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem, izstrādājot un veicot atbilstīgas procedūras saistībā ar šiem riskiem.

Diagramma 4.3-5

Piezīmes.

1. Pilnīgu sarakstu ar nepieciešamajiem dokumentiem skatiet 230. SRS.

2. Plānošana (300. SRS) ir nepārtraukts un iteratīvs process, kas noris visas revīzijas gaitā.

3. BNR: būtisku neatbilstību riski

Šajā posmā revidents izvērtē finanšu pārskatu līmenī un apgalvojumu līmenī (attiecībā uz katru darījumu kategoriju, kontu atlikumu un skaidrojumu) izvērtēto risku (pastāvošais risks un kontroles risks) pamatojumu un izstrādā izrietošās revīzijas procedūras.

Revidents reģistrē no būtisku neatbilstību risku izvērtējuma izrietošās darbības revīzijas plānā, kurā:

- norāda vispārējos atbildes pasākumus, kas izriet no finanšu pārskatu līmenī identificētajiem riskiem;
- akcentē būtiskās finanšu pārskatu jomas; un

- norāda īpašo revīzijas procedūru, kas izriet no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem apgalvojumu līmenī, veidu, apjomu un laiku.

Vispārējie atbildes pasākumi attiecas uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatu līmenī. Šādi atbildes pasākumi ir, piemēram, atbilstīga personāla norīkošana un pārraudzība, profesionālās skepses ievērošana, tas, kādā mērā vadības skaidrojumi/apgalvojumi jāapstiprina ar faktiem, tas, kāda veida revīzijas procedūras ir veiktas un kādi būtiskus darījumus pamatojošie dokumenti ir jāpārbauda.

Papildu revīzijas procedūras parasti ir detalizētas procedūras, piemēram, detalizētas pārbaudes, analītiskās procedūras un kontroles procedūru pārbaudes (ja sagaidāms, ka šādas kontroles procedūras ir efektīvi darbojušās attiecīgajā periodā).

Plānojot revīzijas procedūru kopumu, kādas ir veicamas kā atbildes pasākumi, kas vērsti uz identificētajiem riskiem, revidents ņem vērā tālāk norādītos faktorus.

- Kontroles procedūru pārbaudes
  - Nosakiet būtiskās kontroles procedūras, kuru pārbaude samazinātu citu detalizēto procedūru nepieciešamību/apjomu. Principā kontroles procedūru pārbaudes vajadzībām nepieciešamā paraugu kopa ir daudz mazāka nekā nepieciešams detalizētas darījumu plūsmas pārbaudes vajadzībām. Pieņemot, ka būtiskās kontroles procedūras darbojas konsekventi un kontroles novirzes nav gaidāmas, kontroles procedūru pārbaudes bieži vien var ir saistītas ar mazāku darba apjomu. Tomēr revidentam nav pienākums pārbaudīt (tiešo un netiešo) iekšējās kontroles procedūru darbības efektivitāti.
  - Identificējiet apgalvojumus, kuru izvērtēšanai nepietiek tikai ar detalizētām procedūrām. Piemēram, tie var būt apgalvojumi, kas attiecas uz pārdošanas darījumu pilnīgumu mazos uzņēmumos, kā arī situācijās, kad darījumu apstrāde ir lielā mērā automatizēta (piemēram, pārdošana internetā) ar nelielu vai nekādu manuālu iejaušanos.
- Detalizētas analītiskās procedūras

Šo procedūru vajadzībām var ar lielu uzticamības pakāpi noteikt sagaidāmo darījumu plūsmas kopējo apjomu, pamatojoties uz pieejamajiem pierādījumiem. Šis sagaidāmais apjoms tiek salīdzināts ar uzskaites ierakstos reģistrēto faktisko daudzumu un jau noteikto neatbilstību apmēru (skatīt 1. sējuma 10. nodaļu). Dažos gadījumos, ja izvērtētais risks attiecībā uz konkrētu apgalvojumu ir zems (neņemot vērā saistītās kontroles procedūras), revidents var konstatēt, ka pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus var iegūt, veicot tikai detalizētas analītiskās procedūras.
- Neprognozējamība

Nepieciešamība iekļaut neprognozējamības elementu veicamajās procedūrās, piemēram, atbildes pasākumos, kas izriet no būtisku neatbilstību riskiem, ko izraisa iespējama krāpšana. Piemēram, var, iepriekš nepaziņojot, apmeklēt krājumu inventarizāciju vai veikt noteiktas procedūras pirms gada beigām. Neprognozējamības elements ir jāparedz arī, apsverot, cik daudz informācijas tiek sniegts vadībai saistībā ar plānotajām revīzijas procedūrām un to veikšanas laiku.
- Vadības pārkāpumi

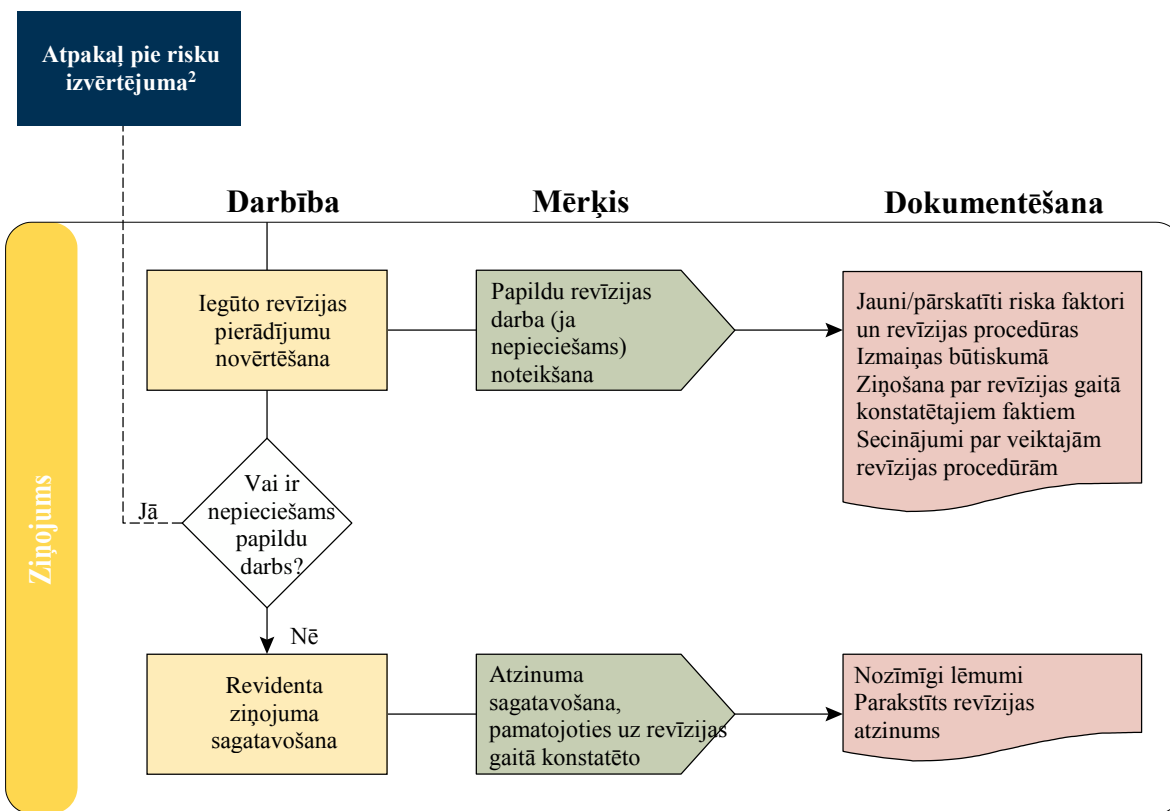
Nepieciešamība izstrādāt īpašas revīzijas procedūras, kas vērstas uz iespējamiem vadības pārkāpumiem.
- Nozīmīgi riski

Revīzijas pasākumi, kas izriet no identificētiem nozīmīgiem riskiem. (Skat. 2. sējuma 10. nodaļu.)

Ziņojums

Punkts	SRS mērķi
700. SRS 6. punkts	Revidenta uzdevumi ir šādi: a) izstrādāt atzinumu par finanšu pārskatiem, kura pamatā ir secinājumu novērtēšana, kas izdarīti, izvērtējot iegūtos revīzijas pierādījumus; un b) skaidri izteikt šādu atzinumu rakstiskā ziņojumā, raksturojot arī attiecīgā atzinuma pamatojumu.

Diagramma 4.3-6

Piezīmes.

1. Pilnīgu sarakstu ar nepieciešamajiem dokumentiem skatiet 230. SRS.
2. Plānošana (300. SRS) ir nepārtraukts un iteratīvs process, kas noris visas revīzijas gaitā.

Galīgajā revīzijas posmā revidents izvērtē iegūtos revīzijas pierādījumus un nosaka, vai tie ir pietiekami un atbilstīgi, lai samazinātu revīzijas risku līdz pieņemami zēmam līmenim.

Šajā posmā revidentam ir jānosaka:

- jebkādas izmaiņas izvērtētajā riska līmenī;
- vai secinājumi, kas izdarīti, balstoties uz iepriekš veikto darbu, ir atbilstīgi;
- vai ir konstatēti jebkādi aizdomīgi apstākļi; un
- vai papildu riski (ne sākotnēji identificētie riski) ir pienācīgi izvērtēti un ir veiktas papildu revīzijas procedūras.

SRS prasībās nav noteikts pienākums rīkot grupas sapulci (tuvojoties darba noslēgumam vai darba noslēgumā), tomēr šāda sapulce varētu būt lietderīga, lai personāls varētu pārrunāt revīzijas gaitā konstatētos faktus, noteikt faktorus, kas liecina par krāpšanu, un secināt, vai ir jāveic kādas papildu revīzijas procedūras.

Kad visas procedūras ir paveiktas un ir izdarīti secinājumi:

- revidents ziņo vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par revīzijas gaitā konstatētajiem faktiem; un
- revidents sagatavo revīzijas atzinumu un lemj par tā atbilstošo formulējumu.

4.4 Dokumentēšana

Revīzija jādokumentē tādā mērā, lai pieredzējis revidents, kuram nav iepriekšējas saistības ar konkrēto revīziju, varētu gūt izpratni par:

- veikto revīzijas procedūru veidu, laiku un apjomu;
- procedūru rezultātiem un iegūtajiem revīzijas pierādījumiem; un
- darba uzdevuma gaitā konstatētajiem nozīmīgajiem jautājumiem un atbilstošajiem praktizējošā grāmatveža secinājumiem, kā arī nozīmīgiem profesionāliem spriedumiem.

Neliela uzņēmuma revīzijas dokumentācija parasti ir mazāk apjomīga nekā liela uzņēmuma revīzijā. Piemēram, dažādi revīzijas aspekti var būt aplūkoti vienā dokumentā, sniedzot krusteniskās atsauces uz konkrētajiem darba dokumentiem.

Revidentam nav jādokumentē:

- katrs mazsvarīgais izvērtētais faktors un katrs izdarītais profesionālais spriedums; un
- atbilstība prasībām, ko apliecina revīzijas failā iekļautie dokumenti. Piemēram, failā iekļauts revīzijas plāns apliecina, ka revīzija ir plānota, un parakstīta darba uzdevuma vēstule apliecina, ka revidents ir vienojies par revīzijas uzdevuma nosacījumiem.

4.5 Uz riskiem bāzētas revīzijas priekšrocības

Tālāk esošajā tabulā ir apkopotas dažas no uz riskiem bāzētas metodes priekšrocībām.

Tabula 4.5-1

Īeguvumi	Apraksts
Laika elastīgums gadījumos, kad jāveic revīzijas darbības	Risku izvērtēšanas procedūrās nav paredzētas detalizētas darījumu un atlikumu pārbaudes, tāpēc šīs procedūras var veikt pirms perioda beigām, pieņemot, ka nav sagaidāmas apjomīgas izmaiņas uzņēmuma darbībā. Tas ļauj vienmērīgi sadalīt revīzijas personāla noslodzi visā periodā. Tas sniedz arī iespēju klientam reaģēt uz identificētajiem (un ziņotajiem) trūkumiem iekšējās kontroles sistēmā un citiem palīdzības pieprasījumiem pirms revīzijas noslēgšanas perioda beigās. Tomēr gadījumos, kad starpposma finanšu informācija nav pieejama, analītiskās risku izvērtēšanas procedūras var nākties veikt vēlāk.
Revīzijas grupas darba koncentrēšana uz galvenajām jomām	Gūstot izpratni par to, kādās jomās finanšu pārskatos var pastāvēt būtisku neatbilstību risks, revidents var lielākā mērā pievērsties tieši šīm augsta riska jomām un, iespējams, samazināt darba apjomu zemāka riska jomās. Tas palīdz arī efektīvi izmantot revīzijas personāla resursus.
Uz konkrētiem riskiem vērsta revīzijas procedūras	Papildu revīzijas procedūru uzdevums ir veikt atbildes pasākumus, kas izriet no izvērtētajiem riskiem. Tas ļauj būtiski samazināt detalizētu informācijas pārbaudes procedūru apjomu vai pat tās neveikt, jo tās izvērtē riskus tikai vispārīgā līmenī.
Izpratne par iekšējās kontroles sistēmu	Gūstot izpratni par iekšējās kontroles sistēmu, revidents var pieņemt pamatotus lēmumus par to, vai jāpārbauda iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāte. Kontroles procedūru pārbaudes (dažas no tām jāpārbauda tikai ik pēc trīs gadiem) bieži vien pieprasa mazāk darba nekā padziļinātas detalizētās informācijas pārbaudes. (Skat. 2. sējuma 17. nodaļu.)
Savlaicīga ziņošana vadībai	Uzlabota izpratne par iekšējās kontroles sistēmu ļauj revidentam noteikt iekšējās kontroles sistēmas trūkumus (piemēram, kontroles vidē un vispārīgās IT kontroles procedūrās), kas iepriekš nav konstatēti. Savlaicīgi ziņojot vadībai par šiem trūkumiem, vadība var atbilstīgi rīkoties. Tas palīdz arī samazināt revīzijas vajadzībām nepieciešamo laiku.

4.6 SRS nelielās revīzijās

Punkts	SRS norādīto piemērošanas materiālu fragmenti
200. SRS A63 punkts	Ja nepieciešams, SRS piemērošanas un citos skaidrojošajos materiālos iekļauti arī papildu apsvērumi, kas attiecas uz mazu uzņēmumu un publiskā sektora uzņēmumu revīzijām. Šādi papildu skaidrojumi palīdz attiecināt SRS prasības šādu uzņēmumu revīzijās. Tomēr tie nemazina revidenta pienākumu nodrošināt SRS prasību izpildi.
200. SRS A64 punkts	Mazu uzņēmumu revīzijās spēkā esošu apsvērumu kontekstā par mazu uzņēmumu tiek saukts uzņēmums, kuram parasti piemīt šādas kvalitatīvas raksturīgās iezīmes: a) ģeogrāfiska un pārvaldības tiesību koncentrācija nelielā personu lokā (bieži vien tā ir viena persona, kas var būt gan fiziska persona, gan cits uzņēmums, kuram pieder uzņēmums, ar nosacījumu, ka ģeogrāfiskam piemīt attiecīgas kvalitatīvās raksturīgās iezīmes); un b) viena vai vairākas šādas iezīmes: i) tieši vai nesarežģīti darījumi; ii) vienkārša uzskaites sistēma; iii) neliels skaits biznesa līniju un katrā no tām neliels skaits produktu; v) neliels skaits vadības līmeņu, kuriem piešķirta plaša diapazona atbildība; vai vi) neliels skaits darbinieku, kuriem var būt noteikti plaša diapazona pienākumi. Šādas kvalitatīvās iezīmes var būt dažādas, tās nav attiecināmas tikai uz maziem uzņēmumiem, kā arī maziem uzņēmumiem nav jāatbilst visām šīm iezīmēm.
200. SRS A65 punkts	SRS iekļautie apsvērumi saistībā ar maziem uzņēmumiem ir galvenokārt paredzēti biržā neregistrētiem uzņēmumiem. Tomēr atsevišķi apsvērumi ir attiecināmi arī uz mazu biržā reģistrētu uzņēmumu revīzijām.
200. SRS A66 punkts	SRS prasības attiecas arī uz maza uzņēmuma ģeogrāfiskiem, kurš piedalās uzņēmuma ikdienas saimnieciskās darbības nodrošināšanā kā ģeogrāfisks-vadītājs.

SRS nenodala revīzijas metodi attiecībā uz individuālo uzņēmumu vai valsts uzņēmumu, kurā strādā tūkstošiem cilvēku. Revīzija ir un paliek revīzija. Tas nozīmē, ka apstākļi, ka uzņēmums ir mazs, nemaina revidenta attieksmi pret revīziju.

Jēdziena „revīzija” nozīme finanšu pārskatu lietotājiem ir nepārprotama. Tas nozīmē, ka revidents ir ieguvis pietiekamu pārlicību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību, neatkarīgi no revidētā uzņēmuma lieluma vai veida.

SGF ir aplūkojis proporcionalitātes jautājumu 2009. gada augustā izdotajā personāla jautājumu un atbilžu dokumentā ar nosaukumu *Applying ISAs Proportionately with the Size and Complexity of an Entity*¹ (SRS piemērošana proporcionāli uzņēmuma lielumam un sarežģītībai). Šī dokumenta mērķis ir palīdzēt revidentiem piemērot skaidrotos SRS izmaksu ziņā efektīvā veidā. Uz jautājumu „Kā SRS ir aplūkots fakts, ka MVU iezīmes nozīmīgi atšķiras no lielāka, sarežģītāka uzņēmuma iezīmēm?” tika sniegta šāda atbilde:

„Revidenta mērķi nemainās atkarībā no revidējamā uzņēmuma lieluma vai sarežģītības. Tomēr tas nenozīmē, ka ikviena revīzija jāplāno un jāveic precīzi tāpat. SRS nosaka, ka konkrētās revīzijas procedūras, kas jāveic, lai sasniegtu revidenta mērķus un ievērotu SRS prasības, var mainīties

1. Publikācija „Applying ISAs Proportionately with the Size and Complexity of an Entity” ir pieejama tīmekļa vietnē: www.ifac.org/publications-resources/applying-isas-proportionately-size-and-complexity-entity-0

atkarībā no tā, vai revidējamais uzņēmums ir liels vai mazs, sarežģīts vai relatīvi vienkāršs. Tādējādi SRS prasības nosaka aspektus, kādiem revidentam ir jāpievēršas revīzijas gaitā, nevis īpašās procedūras, kādas revidentam jāveic.

SRS arī nosaka, ka atbilstīgas revīzijas metodes izvēle papildu revīzijas procedūru vajadzībām ir atkarīga no revidenta veiktā risku izvērtējuma. Piemēram, pamatojoties uz nepieciešamo izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp iekšējās kontroles sistēmu un izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem, revidents var noteikt, ka konkrētajos apstākļos efektīvs atbildes pasākums, kas izriet no izvērtētajiem riskiem, ir kontroles procedūru pārbaude apvienojumā ar detalizētām procedūrām.

Citos gadījumos, piemēram, MVU revīzijas kontekstā, kad nav daudz kontroles pasākumu, ko revidents varētu identificēt, revidents var nolemt, ka efektīvāk ir veikt papildu revīzijas procedūras, kas galvenokārt ir detalizētas procedūras.

Svarīgi ir arī ņemt vērā SRS nosacījumu, ka revīzijas pareizā veikšanā būtiska loma ir profesionālam spriedumam. Profesionāls spriedums ir jāpiemēro, pieņemot lēmumu par revīzijas procedūru, kas veicamas saskaņā ar SRS prasībām un revīzijas pierādījumu iegūšanas vajadzībām, veidu, laiku un apjomu. Tomēr, lai gan MVU gadījumā revidentam ir jāpiemēro profesionāls spriedums, tas nenozīmē, ka revidents drīkst neievērot kādu no SRS prasībām, izņemot ārkārtas situācijas, un ar nosacījumu, ka revidents veic alternatīvas revīzijas procedūras, lai īstenotu attiecīgo prasību.”

Augstāk norādītā fragmenta galvenos aspektus varētu apkopot šādi:

- neatkarīgi no revīzijas apjoms revīzijas mēri paliek nemainīgi;
- konkrētās veicamās revīzijas procedūras var būt dažādas atkarībā no uzņēmuma lieluma un izvērtētajiem riskiem;
- SRS nosaka aspektus, kādi revidentam jāizvērtē, nevis konkrētu procedūru detaļas;
- revidents izstrādā papildu revīzijas procedūras atbilstoši izvērtētajiem riskiem;
- profesionāla sprieduma pielietošana ir būtisks nosacījums, izstrādājot no risku izvērtējuma ierītošās procedūras; un
- profesionālu spriedumu nevar pielietot kā pamatojumu tam, lai neievērotu kādu SRS prasību, izņemot ārkārtas apstākļus.

Papildus tam SRS ir iekļauti vairāki nosacījumi, īpaši attiecībā uz MVU revīzijām. Šajā materiālā ir sniegti noderīgi norādījumi konkrētu SRS prasību piemērošanai MVU revīzijas kontekstā.

Tālāk esošajā tabulā ir sniegti daži ieteikumi, kā ievērot SRS prasības nelielos darba uzdevumos.

1. Veltiet laiku, lai izskatītu precizētos SRS un apmācītu personālu

Nepareiza prasību izpratne var radīt tālāk norādītās problēmsituācijas.

- Revīzijas risku izvērtēšanas posms kļūst par cita revīzijas darba „pielikumu”. Veicamo revīzijas procedūru atlase jāveic, vadoties pēc risku izvērtējuma, nevis pēc standarta procedūru saraksta, kas attiecināms uz jebkuru uzņēmumu. Risku izvērtēšanas mērķis ir pievērsties tādām revīzijas jomām, kurās pastāv lielāks būtisku neatbilstību risks finanšu pārskatos, un mazāk pievērsties mazāk riskantām jomām.
- Vienkārša revīzijas pārvēršas par sarežģītu un laikietilpīgu procesu. Šāda situācija var rasties, ja tiek aizpildītas nevienam nevajadzīgas standarta veidlapas un kontrolsaraksti tā vietā, lai, pamatojoties uz profesionālu spriedumu, noteiktu darba apjomu atbilstoši revidējamā uzņēmuma un saistīto risku lielumam un sarežģītībai.
- Netiek ievērotas SRS prasības.

2. Nesteidzieties — rūpīgi plānojiet darba uzdevumu, lai cik neliels tas arī būtu

Stunda laika, kas veltīta plānošanai, var ietaupīt daudz laika darba gaitā. Efektīva revīzijas plānošana bieži vien ir iezīme, kas atšķir kvalitatīvu revīziju, kas veikta, iekļaujoties budžetā, no nekvalitatīvas revīzijas ar pārsniegtu budžetu. Tas ne vienmēr nozīmē, ka ir jāsasauca īpašas grupas sapulces birojā. Nelielos darba uzdevumos plānošanu var veikt, organizējot īsas pārrunas darba uzdevuma sākumā un revīzijas gaitā.

Galvenie plānošanā aplūkojamie aspekti.

- Aiciniet personālu noteikt jomas, kurās parastās revīzijas procedūras būtu pārlieku apjomīgas salīdzinājumā ar aplūkotajiem neatbilstību riskiem.
- Pārliecinieties, ka katrs personāla darbinieks izprot, kāpēc ir jāaizpilda nepieciešamā dokumentācija. Samaziniet personāla neauglīgi patērēto laiku, aizpildot veidlapas, kuru būtība nav saprotama.
- Pārrunājiet krāpšanas iespējamību. Aiciniet personālu ievērot skepsi un būt vērīgiem, kā arī mudiniet ziņot par problēmām, novērojumiem vai neizskaidrotiem jautājumiem.
- Pārrunājiet zināmās saistītās puses un darījumu būtību/apjomus.
- Apsveriet, vai tā vietā, lai sagatavotu dokumentāciju pilnībā no jauna, ir iespējams pārskatīt iepriekšējos periodos sagatavoto revīzijas dokumentāciju, veicot izmaiņas saskaņā ar esošā perioda datiem. Riska faktoru dokumentēšanai un izvērtējumam, kā arī atbilstīgajām iekšējās kontroles procedūrām ir jābūt pietiekamām, lai turpmāko periodu revidenti varētu, uz tām balstoties, veidot savu izpratni par uzņēmumu un pievērsties jaunām nozares tendencēm, galvenajām izmaiņām uzņēmuma darbībā, jaunajiem pastāvošajiem riskiem un pārskatītām iekšējās kontroles procedūrām.

3. Novērtējiet kontroles vidi

Veltiet laiku izpratnes gūšanai par padziļinātām iekšējās kontroles procedūrām, kas ir kontroles vides sastāvdaļa. Padziļinātās kontroles procedūras lielā mērā atšķiras no darījumu kontroles procedūrām — tās ir vērstas, piemēram, uz godprātības un ētikas, korporatīvās pārvaldes, darbinieku kompetences aspektiem, vadības attieksmi pret kontroli, krāpšanas nepieļaušanas, risku vadības un kontroles uzraudzības aspektiem. Ja gaisotne vadības aprindās nav pietiekami strikta, pastāv lielāka vadības pārkāpumu iespējamība un pat vislabākās darījumu kontroles procedūras, kas vērstas, piemēram, uz pirkšanas un pārdošanas darījumiem, var nedarboties efektīvi.

4. Centieties veikt pastāvīgus uzlabojumus

Daži revidenti akli seko iepriekšējo revidentu piemēram, kā rezultātā tiek iegūts ziņojums, kas atspoguļo iepriekšēja gada failu. Daudz piemērotāka metode ir pastāvīgi pārbaudīt/apšaubīt iepriekšējos gados paveiktā darba rezultātus un noteikt izmaiņas, kas padarītu revīziju efektīvāku.

5. Iekšējā kontrole — mērķis un komponenti

Nodaļas saturs

Iekšējās finanšu pārskatu sagatavošanas kontekstā būtiskās kontroles sistēmas mērķis, apjoms un veids, tostarp pieci revidenta izvērtējamie komponenti.

Saistītie SRS

315.

Diagramma 5.0-1

Uzņēmuma mērķis = sagatavot finanšu pārskatus bez būtiskām neatbilstībām

Diagrammas pirmā josla ataino visus uzņēmuma un krāpšanas riska faktorus, kuru rezultātā finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības (pirms iekšējās kontroles sistēmas izvērtēšanas). Otrā josla atspoguļo kontroles procedūras, ko vadība ir izstrādājusi un ieviesusi, lai mazinātu identificētos riskus. Apgabalu, kādā otrā josla pilnībā nepārklāj identificētos riskus, bieži vien dēvē par vadības atlikušo risku.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 4.c) punkts	Iekšējā kontrole — process, ko izstrādā un ievieš personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, uzņēmuma vadība un cits personāls, lai nodrošinātu stabilu garantiju, ka tiek sasniegti uzņēmuma mērķi saistībā ar finanšu pārskatu ticamību, uzņēmuma saimnieciskās darbības rezultātiem un efektivitāti, kā arī atbilstību likumiem un normatīviem. Termins „iekšējā kontrole” ir attiecināms uz vienu vai vairākiem tās komponentiem.
315. SRS 12. punkts	Revidents iegūst izpratni par revīzijai būtiskajām iekšējās kontroles procedūrām. Lai gan vairākums revīzijai būtisko iekšējās kontroles procedūru ir saistītas ar finanšu pārskatu sagatavošanu, ne visas iekšējās kontroles procedūras, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu, ir būtiskas revīzijai. Revidents profesionāli izsecina, vai kontroles procedūra kā tāda vai apvienojumā ar citām kontroles procedūrām ir būtiska revīzijai. (Skat. A42-A65.)
315. SRS 13. punkts	Gūstot izpratni par revīzijai būtiskajām kontroles procedūrām, revidents novērtē šādu sistēmu veidu un nosaka, vai tās ir ieviestas, veicot procedūras papildus uzņēmuma darbinieku iztaujāšanai. (Skat. A66-A68 punktu.)

5.1 Pārskats

Iekšējās kontroles sistēmu izstrādā, ievieš un uztur personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, kā arī vadība, un tās mērķis ir reaģēt uz tādiem identificētajiem uzņēmuma un krāpšanas riskiem, kuri rada apdraudējumu noteikto mērķu, piemēram, finanšu pārskatu ticamības, īstenošanai.

Piezīmes. Kontroles procedūras mērķis vienmēr ir reaģēt uz (mazināt) iespējamo risku. Kontroles procedūra, kas nav vērsta uz risku, ir acīmredzami lieka.

Pirmais posms kontroles procedūras veida novērtēšanā ir tādu risku identificēšana, kuri jāmazina, izmantojot kontroles procedūru. Otrais solis ir kontroles procedūru noteikšana attiecīgo risku mazināšanai.

5.2 Iekšējās kontroles mērķi

Iekšējās kontroles sistēma ir vadības atbildes pasākums, kura mērķis ir samazināt identificētu riska faktoru vai īstenot kontroles mērķi. Pastāv tieša saikne starp uzņēmuma mērķiem un iekšējās kontroles sistēmu, kādu uzņēmums ievieš, lai nodrošinātu šo mērķu īstenošanu. Kad mērķi ir noteikti, var identificēt un izvērtēt potenciālos notikumus (riskus), kas neļauj sasniegt šos mērķus. Pamatojoties uz šo informāciju, vadība var izstrādāt atbilstošus atbildes pasākumus, tostarp noteikt iekšējās kontroles veidu.

Iekšējās kontroles sistēmas mērķus var iedalīt četrās kategorijās:

- stratēģiski, augsta līmeņa mērķi, kas atbalsta uzņēmuma misiju;
- finanšu ziņošana (iekšējās kontroles sistēmas, kas vērstas uz finanšu ziņošanas procesu);
- saimnieciskā darbība (saimnieciskās darbības kontroles procedūras); un
- likumu un noteikumu ievērošana.

Revīzijas kontekstā būtiskā iekšējās kontroles sistēma galvenokārt attiecas uz finanšu ziņošanas procesu. Tā attiecas uz uzņēmuma mērķi sagatavot finanšu pārskatus ārējām vajadzībām.

Saimnieciskās darbības kontroles procedūras, piemēram, ražošanas un personāla plānošana, kvalitātes kontrole un darbinieku veselības un drošības prasību ievērošana, parasti nav būtiskas revīzijas kontekstā, izņemot, ja:

- iegūtā informācija tiek izmantota, lai izstrādātu analītisko procedūru; vai
- iegūtā informācija tiek atspoguļota finanšu pārskatos.

Piemēram, ja ražošanas statistikas dati tiek izmantoti analītiskās procedūras pamatā, būtiska loma ir kontroles procedūrām, kas nodrošina šādu datu precizitāti. Ja konkrētu likumu un noteikumu neievērošana tieši un būtiski ietekmē finanšu pārskatus, būtiska loma ir kontroles procedūrām, kas nosaka šādus pārkāpumus un ziņo par tiem.

Iekšējās kontroles komponenti

Jēdziens „iekšējā kontrole“ 315. SRS tiek izmantots ar plašāku nozīmi nekā tikai kontroles pasākumi, piemēram, pienākumu sadale, apstiprinājumi un kontu saskaņošana. Ir pieci galvenie iekšējās kontroles komponenti:

- kontroles vide;
- uzņēmuma risku izvērtēšanas process;
- informācijas sistēma, tostarp finanšu ziņošanas un saziņas kontekstā būtiskie saistītie uzņēmuma procesi;
- revīzijas kontekstā būtiskie kontroles pasākumi; un
- iekšējās kontroles sistēmas pārraudzība.

Tālāk atainota šo komponentu saistība ar uzņēmuma finanšu ziņošanas mērķiem.

Pieci kontroles pieci komponenti

Diagramma 5.2-1

Iekšējās kontroles iedalījums piecos komponentos kalpo kā noderīga struktūra, revidentiem gūstot izpratni par dažādiem uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas aspektiem. Tomēr ir jāņem vērā tālāk norādītie faktori.

- Iekšējās kontroles sistēmas izstrādes un ieviešanas veids var atšķirties atkarībā no uzņēmuma lieluma un sarežģītības. Mazākos uzņēmumos tiek izmantotas mazāk formālas metodes un vienkāršāki procesi un procedūras. Iekšējās kontroles pieci komponenti var nebūt skaidri nodalīti; tomēr to pamatmērķis nemainās. Piemēram, īpašnieks-vadītājs var (un papildu darbinieku neesamības gadījumā tas ir viņa pienākums) pildīt dažādu iekšējās kontroles komponentu funkcijas.

- Dažādu iekšējās kontroles aspektu un to ietekmes uz revīziju raksturošanai var būt izmantota no 315. SRS atšķirīga terminoloģija, tomēr revīzijas gaitā ir jāizvērtē visi pieci komponenti.
- Revidents galvenokārt izvērtē, vai un kā īpašā kontroles procedūra nepieļauj vai atklāj un izlabo būtiskas neatbilstības darījumu kategorijās, kontu atlikumos vai skaidrojumos un saistītajos apgalvojumos.

Tālāk sniegts piecu iekšējās kontroles komponentu kopsavilkums.

5.3 Kontroles vide

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 14. punkts	Revidents gūst izpratni par kontroles vidi. Gūstot šādu izpratni, revidents izvērtē to, vai: a) vadība personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, pārraudzībā ir izveidojusi un uztur kultūru, kuras pamatā ir godīgums un ētikas normu ievērošana; un b) kontroles vides elementu spēcīgās puses kopumā kalpo kā pienācīgs pamats pārējiem iekšējās kontroles komponentiem un vai šo pārējo komponentu efektivitāti neliek apšaubīt kontroles vides trūkumi. (Skat. A69-A78 punktu.)

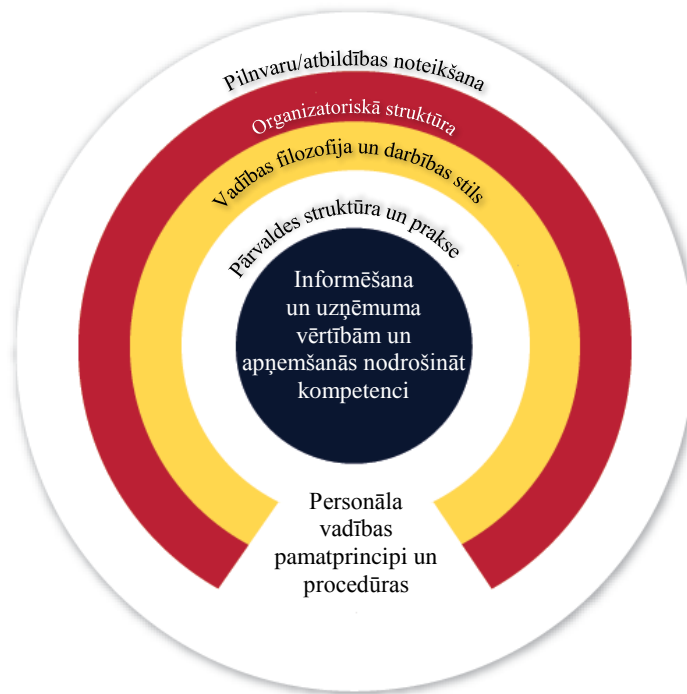
Kontroles vide ir pamatnosacījums tam, lai iekšējās kontroles sistēma darbotos efektīvi, nodrošinot disciplīnu un struktūru uzņēmumā. Tā nosaka gaisotni organizācijā, ietekmējot personāla apziņu un izpratni par kontroles sistēmu.

Kontroles vide nosaka pārvaldes un vadības funkcijas. Tā nosaka arī personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, un vadības attieksmi, izpratni un rīcību attiecībā uz uzņēmuma iekšējo kontroli un tās svarīgumu uzņēmumā.

Piezīmes. Ar kontroles vidi saistītas kontroles procedūras pēc savas būtības ir visaptverošas. Tās nenodrošina būtisku neatbilstību tiešu nepieļaušanu vai atklāšanu un izlabošanu. Tās kalpo kā pamats pārējo kontroles procedūru izstrādei.

Diagrammā 5.3.1 ir atainoti dažādi kontroles vides elementi, kas ir jāņem vērā. Ņemiet vērā, ka šo elementu svarīgums un secība (prioritāte) dažādos uzņēmumos var būt dažāda.

Diagramma 5.3-1

Kontroles videi raksturīgās kontroles procedūras ietekmē revidenta vērtējumu par to, cik efektīvi darbojas citi, īpašie kontroles pasākumi, kas vērsti uz konkrētām jomām, piemēram, pārdošanas un iegādes darījumiem. Piemēram, ja vadībai ir negatīva attieksme pret kontroli kā tādu, rodas šaubas par pārējo kontroles procedūru (piemēram, pārdošanas darījumu u.c. procedūru) efektivitāti, lai cik kvalitatīvi tās būtu izstrādātas.

Novērtējot uzņēmuma kontroles vides veidu, revidents izvērtē tālāk norādītos elementus.

Tabula 5.3-2

Galvenie izvērtējamie faktori	Apraksts
Informēšana par godprātību un citām ētikas normām un to stiprināšana	Godprātība un ētikas normas ir būtiski (pamata) elementi, kas ietekmē citu kontroles procedūru izstrādi, administrēšanu un uzraudzību.
Apņemšanās nodrošināt kompetenci	Vadības apņemšanās nodrošināt noteiktus kompetences līmeņus konkrētos darbos un attiecīgo līmeņu nodrošinātās prasmes un zināšanas.
Personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, dalība	Personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, raksturīgās iezīmes, piemēram: <ul style="list-style-type: none"> • neatkarība no vadības; • pieredze un nostāja; • iesaistīšanās un informētības pakāpe, kā arī darbību detalizētības pakāpe; un • rīcības atbilstība, tostarp tas, kādā mērā vadībai tiek uzdoti sarežģīti jautājumi un kāda ir sadarbība ar iekšējiem un ārējiem revidentiem.

Galvenie izvērtējamie faktori	Apraksts
Vadības filozofija un darbības stils	Vadības attieksme pret uzņēmuma risku toleranci un vadību, kā arī vadības attieksme un rīcība saistībā ar finanšu pārskatu sagatavošanu, informācijas apstrādi, grāmatvedības funkcijām un personālu.
Organizatoriskā struktūra	Struktūra, kādā tiek plānotas, veiktas, kontrolētas un pārbaudītas uzņēmuma darbības tā mērķu sasniegšanai.
Pilnvaru un atbildības noteikšana	Uzņēmuma darbības pilnvaru piešķiršanas un atbildības noteikšanas kārtība un kārtība, kādā tiek noteikta atbildība finanšu pārskatu sagatavošanas un apstiprināšanas hierarhijā.
Personāla vadības pamatprincipi un prakse	Personāla pieņemšana darbā, profesionālā apmācība, novērtēšana, uzraudzība, paaugstināšana amatā, atalgojums un disciplinārsodi.

Augstāk norādītās kontroles procedūras attiecas uz uzņēmumu kopumā, un bieži vien ir subjektīvāk vērtējamas nekā tradicionālie kontroles pasākumi (piemēram, pienākumu sadale). Tāpēc revidents šajā vērtējumā izmanto profesionālu spriedumu.

Noteiktās situācijās kontroles vides spēcīgās puses var kompensēt vai pat aizstāt darījumu kontroles procedūras, ja tās ir vājas. Tomēr kontroles vides trūkumi var arī vājināt un pat iznīcināt citu iekšējās kontroles komponentu nodrošinātās priekšrocības. Piemēram, ja nepastāv kultūra, kurā ir akcentēts godīgums un ētiska rīcība, revidentam ir rūpīgi jāizvērtē, kādas (papildu) revīzijas procedūras būtu efektīvas, lai varētu atklāt būtiskas neatbilstības finanšu pārskatos. Dažos gadījumos revidents var secināt, ka iekšējā kontrole ir tik neefektīva, ka vienīgā iespēja ir atteikties no darba uzdevuma.

Kontroles vide mazos uzņēmumos

Kontroles vide mazos uzņēmumos atšķiras no kontroles vides lielos uzņēmumos, tomēr tā ir ne mazāk svarīga. Īpaši tas attiecas uz gadījumiem, kad uzņēmumā nav personāla vai resursu, lai veiktu papildu kontroles pasākumus, piemēram, pienākumu sadali.

Nelielos uzņēmumos aktīva īpašnieka-vadītāja iesaistīšanās (kontroles vides spēcīgā puse) var samazināt vajadzību veikt citus kontroles pasākumus, piemēram, pienākumu sadali. Tādējādi kontroles vides spēcīgās puses var palīdzēt netieši nepieļaut vai atklāt un izlabot konkrētu veidu neatbilstības. Piemēram, ja īpašnieks-vadītājs pārbauda un apstiprina atsevišķus darījumus pirms to izpildes, tas var palīdzēt nepieļaut vai atklāt un izlabot konkrētas kļūdas vai krāpšanu. Tomēr šāda kontroles vides spēcīgā puse nemazina citus riskus, piemēram, vadības kontroles procedūru pārkāpumu risku.

Nelielos uzņēmumos kontroles vidē iekļautās kontroles procedūras pamatojošā dokumentācija parasti ir pieejama mazākā mērā. Tādējādi, novērtējot kontroles sistēmas veidu un ieviešanu, galvenie faktori ir vadības (piemēram, vadītāja-īpašnieka) attieksme, izpratne un rīcība. Piemēram, lielos uzņēmumos ir lielāka iespējamība, ka ir izstrādāts personāla uzvedības kodekss, kurā noteikta pieņemamā rīcība un disciplinārsodi kodeksa vai noteikumu pārkāpumu gadījumā. Nelielos uzņēmumos līdzīgas vērtības un pieņemamās rīcības normas var tikt paziņotas mutiski vai vadība var tās demonstrēt ar savu rīcību.

Ja nav konkrētu kontroles procedūru pamatojošās dokumentācijas, revidents sagatavo failam pievienojamu ziņojumu. Piemēram, izvērtējot, vai vadība informē personālu par godprātības un ētikas normu nozīmīgumu un īstenošanu, revidents var rīkoties, kā norādīts tālāk.

- Identificēt uzņēmuma vērtības, pieņemamās rīcības normas un īstenošanas pasākumus, pārrunājot tos ar vadību. Pēc tam revidents novērtē, vai šī informācija ir pietiekama, lai izvērtētu kontroles sistēmas veidu.
- Pārrunāt ar vienu vai diviem darbiniekiem, kādas, viņuprāt, ir uzņēmuma vērtības, pieņemamās rīcības normas un ieviešanas pasākumi. Rezultātā revidents var izdarīt secinājumus par to, vai vadības noteiktās vērtības un pieņemamās rīcības normas ir pārrunātas un īstenotas. Tādējādi revidents var izvērtēt, kā tiek īstenota kontroles sistēma.

PIEZĪMES.

Nelielos uzņēmumos bieži vien iekšējās kontroles procedūras, kas darbojas neformāli, netiek dokumentētas. Tādējādi vadībai ir pieejams papildu laiks svarīgāku pamatprincipu un procedūru dokumentēšanai. Ar šādiem pamatprincipiem un procedūrām var iepazīstināt uzņēmuma jaunos darbiniekus, atbilstoši samazinoties revīzijas ilgumam, jo nav jāiztaujā darbinieki katrā periodā. Augstāk norādītajā piemērā pat nelielākais uzņēmums var sagatavot vienkāršu paziņojumu par vērtībām un pieņemamās rīcības normām, ar ko var iepazīstināt darbiniekus un uz kuru var atsaukties, kad rodas problēmas.

Tālāk norādītas galvenās izvērtējamās jomas, novērtējot kontroles vidi nelielos uzņēmumos.

Tabula 5.3-3

Kontroles elements	Pamatjautājums	Iespējamās kontroles procedūras
Informēšana par godprātību un ētikas normām un to stiprināšana	Kā vadība rīkojas, lai novērstu vai samazinātu personāla motivāciju vai iespējas iesaistīties negodīgās, nelikumīgās vai neētiskās darbībās?	<ul style="list-style-type: none"> • Vadība pastāvīgi, gan vārdos, gan rīcībā, apliecina apņemšanos ievērot augstus ētikas standartus. • Vadība novērš vai mīkstina faktorus, kas varētu radīt personāla motivāciju vai iespējas iesaistīties negodīgās vai neētiskās darbībās. • Ir iedibināts ētikas kodekss vai līdzvērtīga sistēma, kas nosaka sagaidāmās ētikas un morālās stājas prasības. • Darbinieki skaidri saprot, kāda rīcība ir pieņemama un kāda nav pieņemama, un zina, kā rīkoties, uzzinot par neatbilstīgu rīcību. • Ir noteikti disciplinārsodi.
Apņemšanās nodrošināt kompetenci	Vai personālam piemīt pienākumu veikšanai nepieciešamās zināšanas un iemaņas?	<ul style="list-style-type: none"> • Vadība veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personālam piemīt darbam nepieciešamās zināšanas un iemaņas. • Ir izstrādāti un tiek efektīvi izmantoti darba apraksti. • Vadība personālam nodrošina piekļuvi apmācības programmām par būtiskām tēmām. • Personāla prasmes tiek sākotnēji un pastāvīgi salīdzinātas ar darba aprakstiem.

Kontroles elements	Pamatjautājums	Iespējamās kontroles procedūras
Personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde (PUUP) dalība <i>(gadījumos, kad PUUP lomu nepilda vadība)</i>	Cik efektīva ir uzņēmuma darbības pārvalde?	<ul style="list-style-type: none"> Lielāka daļa PUUP ir neatkarīgi no vadības. PUUP piemīt atbilstīga pieredze, nostāja un finanšu zināšanas. PUUP tiek savlaicīgi informēti par nozīmīgiem konstatētajiem faktiem un finanšu rezultātiem. PUUP nodrošina efektīvu vadības darbību pārraudzību. Tas ietver sarežģītu jautājumu aktualizēšanu un atbildības pieprasīšanu. PUUP regulāri tiekas, un savlaicīgi tiek izplatīti sapulču protokoli.
Vadības filozofija un darbības stils	Kāda ir vadības attieksme pret finanšu pārskatu sagatavošanu un attiecīgā rīcība?	<ul style="list-style-type: none"> Vadība apliecina pozitīvu attieksmi un rīcību pret šādiem faktoriem: <ul style="list-style-type: none"> pārskatāma iekšējās kontroles sistēma attiecībā uz finanšu pārskatu sagatavošanu (tostarp, attiecībā uz iespējamām vadības pārkāpumiem un krāpšanas riskiem); grāmatvedības pamatprincipu atbilstīga izvēle un piemērošana; informācijas apstrādes kontroles procedūras; un grāmatvedības personāla attieksme. Vadība ir iedibinājusi procedūras, kas nepieļauj nesankcionētu piekļuvi aktīviem, dokumentiem un uzskaites ierakstiem un to iznīcināšanu. Vadība analizē uzņēmuma riskus un atbilstīgi rīkojas.
Organizatoriskā struktūra	Vai ir iedibināta atbilstīga organizatoriskā struktūra?	<ul style="list-style-type: none"> Organizatoriskā struktūra veicina uzņēmuma mērķu sasniegšanu, darbības funkciju īstenošanu un normatīvo prasību ievērošanu. Vadība skaidri izprot savus pienākumus un tiesības attiecībā uz uzņēmuma darbībām un vadībai piemīt nepieciešamā pieredze un zināšanas, lai pienācīgi pildītu tās pienākumus. Uzņēmuma struktūra veicina uzticamu un savlaicīgu informācijas plūsmu atbilstošu darbinieku vajadzībām plānošanas un kontroles nolūkos. Nesavienojami darba pienākumi ir, cik vien iespējams, nodalīti.
Pilnvaru piešķiršana un atbildības noteikšana	Vai galvenajās jomās ir pienācīgi piešķirtas pilnvaras un noteikti pienākumi?	<ul style="list-style-type: none"> Ir iedibināti darījumu pilnvarojuma un apstiprināšanas pamatprincipi un procedūras. Pastāv pienācīga ziņošanas un atbildības hierarhija (atbilstoši uzņēmuma lielumam un darbības veidam). Darba aprakstos ir iekļauti ar kontroli saistīti pienākumi.

Kontroles elements	Pamatjautājums	Iespējamās kontroles procedūras
Personāla resursu pamatprincipi un prakse	<p>Kādi standarti ir ieviesti, lai nodrošinātu kompetentāko un uzticamāko darbinieku piesaistīšanu?</p> <p>Vai ir nodrošināta personāla apmācība, lai darbinieki varētu veikt savus pienākumus?</p> <p>Vai darba rezultātu pārrunu gaitā darbinieki tiek paaugstināti amatā?</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vadība nosaka/ievieš standartus, kas nodrošina kvalificētu darbinieku pieņemšanu darbā. Darbā pieņemšanas prakse ietver darba pārrunas, norādītās informācijas pārbaudi un informēšanu par vērtībām, sagaidāmo rīcību un vadības darbības stilu. Darba rezultāti tiek periodiski novērtēti, rezultāti tiek pārrunāti ar katru darbinieku un tiek veikti atbilstīgi pasākumi. Apmācības pamatprincipos ir noteiktas atbilstošas lomas un pienākumi, sagaidāmie darba rezultātu līmeņi un pieaugošanas vajadzības.

5.4 Risku izvērtējums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 15. punkts	Revidents gūst izpratni par to, vai uzņēmumā ir iedibināts process, kura mērķis ir: a) identificēt ar finanšu pārskatu sagatavošanas mērķiem saistītos uzņēmējdarbības riskus; b) aptuveni novērtēt šādu risku nozīmību; c) izvērtēt šādu risku rašanās iespējamību; un d) noteikt atbildes pasākumus, kas veicami, lai mazinātu vai novērstu šādus riskus. (Skat. A79 punktu.)
315. SRS 16. punkts	Ja uzņēmumā darbojas šāds process (turpmāk tekstā — uzņēmuma risku izvērtēšanas process), revidents iegūst izpratni par to un tā rezultātiem. Ja revidents identificē būtisku neatbilstību riskus, ko vadība nav identificējusi, revidents novērtē, vai šāds risks būtu identificēts, izmantojot uzņēmuma risku izvērtēšanas procesu. Ja risks nebūtu identificēts arī, izmantojot uzņēmuma risku izvērtēšanas procesu, revidents izvērtē, iemeslus un novērtē, vai šis process ir atbilstīgs apstākļiem, vai arī izskata iespēju, ka uzņēmuma risku izvērtēšanas procesā varētu būt būtiskas neatbilstības.
315. SRS 17. punkts	Ja uzņēmumā šāds process nedarbojas vai ir izstrādes stadijā, revidents pārrunā ar vadību to, vai ir identificēti ar finanšu pārskatu sagatavošanas mērķiem saistītie uzņēmējdarbības riski un kādi atbildes pasākumi ir veikti. Revidents novērtē, vai situācija, kad nepastāv dokumentēts uzņēmuma risku izvērtēšanas process, ir atbilstīga apstākļiem, vai arī izskata iespēju, ka uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmā varētu būt būtiskas neatbilstības. (Skat. A80 punktu.)

Risku izvērtēšana

Risku izvērtēšanas procesā vadība iegūst informāciju, lai noteiktu, vai uzņēmuma/krāpšanas riski ir jāpārvalda un kādas darbības jāveic. Vadība var īstenot plānus, programmas vai pasākumus, kas vērsti uz konkrētiem riskiem, vai arī var akceptēt risku, ņemot vērā apsvērumus saistībā ar izmaksām vai citus apsvērumus.

Ja uzņēmumā risku izvērtēšanas process atbilst apstākļiem, tas palīdz revidentam atklāt būtisku neatbilstību riskus. Risku izvērtēšanas procesā parasti tiek izvērtēti šādi aspekti:

- izmaiņas uzņēmuma darbības vidē;
- jauni augstākā līmeņa darbinieki;
- jaunas vai uzlabotas informācijas sistēmas;
- strauja izaugsme;
- jaunas tehnoloģijas;
- jauni biznesa modeļi, produkti vai darbības;
- korporatīva restrukturizācija (tostarp atsavināšana un iegāde);
- paplašināta darbība ārvalstīs; un
- jaunas grāmatvedības normas.

Nelielos uzņēmumos, kur, visdrīzāk, nav formāla risku izvērtēšanas procesa, revidents pārrunā ar vadību, kā tiek identificēti uzņēmuma riski un kā tie tiek mazināti.

Revidents izvērtē, kā vadība:

- identificē finanšu ziņošanas kontekstā būtiskos riskus;
- novērtē šādu risku nozīmību;
- izvērtē šādu risku rašanās iespējamību; un
- pieņem lēmumus par risku vadības pasākumiem.

Ja revidents identificē būtisku neatbilstību riskus, ko vadība nav identificējusi, viņš/viņa apsver:

- kāpēc vadības īstenotie procesi nespēja šos riskus identificēt;
- vai šie procesi atbilst apstākļiem.

Ja uzņēmuma risku izvērtēšanas procesā pastāv nozīmīgi trūkumi (vai šāds process nepastāv), revidents par to ziņo vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde.

Apstākļi un notikumi, kas var norādīt uz būtisku neatbilstību riskiem

315. SRS 2. pielikumā ir iekļauts saraksts ar iespējamajiem apstākļiem un notikumiem, kas var norādīt uz būtisku neatbilstību risku.

5.5 Informācijas sistēma

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 18. punkts	<p>Revidents gūst izpratni par informācijas sistēmām, tostarp saistītajām uzņēmējdarbības procedūrām, kas attiecināmas uz finanšu pārskatu sagatavošanu, attiecībā uz šādiem aspektiem:</p> <p>a) darījumu kategorijas, kuras uzņēmuma darbībā ir būtiskas finanšu pārskatu sagatavošanas procesā;</p> <p>b) procedūras, gan IT, gan manuālo sistēmu ietvaros, kuru rezultātā darījumi tiek uzsākti, uzskaitīti, apstrādāti un iekļauti finanšu pārskatos;</p> <p>c) atbilstošie grāmatvedības ieraksti, vai nu elektroniski, vai manuāli, pamatojoša informācija un konkrētas summas finanšu pārskatos, kas attiecas uz darījumu uzsākšanu, uzskaiti, apstrādi un iekļaušanu finanšu pārskatos; //</p> <p>d) kā informācijas sistēmas fiksē notikumus un apstākļus, kas nav tieši saistīti ar darījumu kategorijām, bet ir būtiski finanšu pārskatu kontekstā;</p> <p>e) finanšu pārskatu sastādīšanas process, tostarp būtisku aplēšu veikšana un skaidrošana; un</p> <p>f) kontroles procedūras, kas attiecināmas uz žurnāla ierakstiem, tostarp nestandarta žurnāla ierakstiem, ko izmanto, lai reģistrētu neperiodiskus, neparastus darījumus vai korekcijas. (Skat. A81-A85 punktu.)</p>
315. SRS 19. punkts	<p>Revidents gūst izpratni par to, kā uzņēmums sniedz informāciju par finanšu pārskatu sagatavošanas atbildību un pienākumiem, kā arī par nozīmīgiem jautājumiem, kas saistīti ar finanšu pārskatu sagatavošanu, tostarp (skat. A86-A87 punktu.):</p> <p>a) sazināšanās starp vadību un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde; un</p> <p>b) ārēja sazināšanās, piemēram, ar reglamentējošām iestādēm.</p>

Vadībai (un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde) ir nepieciešama uzticama informācija šādām vajadzībām:

- uzņēmuma pārvaldība (piemēram, plānošana, budžeta izstrāde, darbības rezultātu uzraudzība, resursu piešķiršana, cenu noteikšana un finanšu pārskatu sagatavošana);
- mērķu īstenošana; un
- riska faktoru noteikšana, izvērtēšana un atbildes pasākumu veikšana.

Šiem nolūkiem ir savlaicīgi jāidentificē atbilstīga informācija, tā ir jāreģistrē un jāizziņo/jāizplata personālam (visos uzņēmuma līmeņos), kuram tā ir nepieciešama lēmumu pieņemšanas vajadzībām.

Informācijas sistēmu veido infrastruktūra (fiziskie un aparatūras komponenti), programmatūra, personāls, procedūras un dati. Daudzās informācijas sistēmās plaši tiek izmantotas informācijas tehnoloģijas (IT). Tās identificē, reģistrē, apstrādā un izplata informāciju, kas nodrošina finanšu ziņošanas un iekšējās kontroles mērķu īstenošanu.

Finanšu ziņošanas mērķu kontekstā būtiskajā informācijas sistēmā ietilpst uzņēmuma biznesa procesi un grāmatvedības sistēma, kā norādīts zemāk.

Tabula 5.5-1

Biznesa procesi (pārdošana, pirkšana, algu izmaksas u.c.)	Biznesa procesi ir strukturēti darbību kopumi, kuru mērķis ir nodrošināt norādītos rezultātus. To rezultātā tiek informācijas sistēmā tiek reģistrēti, apstrādāti un ziņoti darījumi.
Grāmatvedības sistēma	Grāmatvedības programmatūra, elektroniskās izklājlapas, pamatprincipi un procedūras, kas tiek izmantotas, sagatavojot periodiskos finanšu pārskatus un perioda beigu finanšu pārskatus un skaidrojumus.

Informācijas sistēmā ir iekļautas procedūras, pamatprincipi un ieraksti (manuāli vai automatizēti), kas attiecas uz tālāk aplūkotajiem aspektiem.

Diagramma 5.5-2

Ieejošie dati

Darījumi, notikumi un apstākļi

Biznesa procesi

Darījumu (tostarp notikumu, apstākļu) uzsākšana, reģistrēšana, apstrāde un ziņošana un saistīto aktīvu, saistību un pašu kapitāla uzskaitāmības nodrošināšana (aizsardzība, klasificēšana, mērīšana utt.)
Darījumu apstrādes kļūdu izskatīšana
Sistēmas nosacījumu vai kontroles procedūru pārkāpumu apstrāde un uzskaitē

Grāmatvedības sistēmas

Informācijas pārsūtīšana no darījumu apstrādes sistēmām uz virsgrāmatu
Informācijas reģistrēšana par saistītiem notikumiem/apstākļiem, kas nav darījumi (pamatlīdzekļu nolietojums, krājumu vērtējums, debitori utt.)
Citas finanšu pārskatos uzrādāmās informācijas uzkrāšana, reģistrēšana, apstrāde, apkopošana un ziņošana
Standarta un citu žurnālu ierakstu izmantošana darījumu, aplēšu un korekciju reģistrēšanai

Izejošie dati

Finanšu pārskati (tostarp skaidrojumi)

Lielos uzņēmumos informācijas sistēmas var būt sarežģītas, automatizētas un ar augstu integrācijas pakāpi. Nelielos uzņēmumos bieži vien tiek izmantotas manuālas vai savrupas informācijas tehnoloģiju lietojumprogrammas.

PIEZĪMES.

Daudzās populārākajās grāmatvedības programmatūras pakotnēs (pat nelielās) ir iekļautas dažādas iebūvētas lietojumprogrammu kontroles procedūras. Šādās kontroles procedūrās ir iekļauta automātiska saskaņošana, ziņošana vadībai par izņēmuma gadījumiem un vispārējās finanšu ziņošanas procesa konsekvences nodrošināšana.

Gūstot izpratni par informācijas sistēmu (tostarp biznesa procesiem), revidents izvērtē tālāk norādītos faktorus (papildu iepriekšējā diagrammā norādītajiem).

Tabula 5.5-3

Jānosaka	Jāizvērtē
Izmantotie informācijas avoti	<p>Kādu kategoriju darījumi ir nozīmīgi finanšu pārskatu kontekstā? Kā darījumi tiek apstrādāti uzņēmuma biznesa procesos? Kādi uzskaites ieraksti (elektroniski vai manuāli) pastāv?</p> <p>Kā informācijas sistēmas fiksē notikumus un apstākļus, kas nav tieši saistīti ar darījumu kategorijām, bet ir būtiski finanšu pārskatu kontekstā?</p>
Kā tiek fiksēta un apstrādāta informācija	<p>Kādi finanšu pārskatu sagatavošanas procesi tiek izmantoti, lai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sāktu, reģistrētu, apstrādātu darījumus un nestandarta darījumus (piemēram, darījumi ar saistītām pusēm u.c.) un ziņotu par tiem; un • sagatavotu finanšu pārskatus, tostarp nozīmīgas grāmatvedības aplēses un skaidrojumus? <p>Kādas procedūras ir vērstas uz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • būtisku neatbilstību riskiem, kas ir saistīti ar kontroles procedūru neievērošanu, tostarp standarta un nestandarta žurnāla ierakstiem; • automātisko kontroles procedūru pārkāpumiem vai novēlotas pielietošanas gadījumiem; un • izņēmuma gadījumu identificēšanu un ziņošanu par izrietošajām darbībām?
Kā tiek izmantota iegūtā informācija	<p>Kā uzņēmumā tiek sniegta informācija par finanšu pārskatu sagatavošanas lomām, pienākumiem un nozīmīgiem ar finanšu pārskatu sagatavošanu saistītiem jautājumiem?</p> <p>Kādas atskaites regulāri sagatavo informācijas sistēma un kā uzņēmuma vadība tās izmanto?</p> <p>Kādu informāciju vadība sniedz personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde (ja šie vadības līmeņi neatbilst) un ārējām personām, piemēram, regulējošām iestādēm?</p>

Saziņa

Saziņa ir galvenais komponents, kas nodrošina informācijas sistēmu veiksmīgu darbību. Ja informācija tiek izmantota lēmumu pieņemšanas procesā un veicina iekšējās kontroles sistēmas darbību, tā ir savlaicīgi jāsniedz (gan iekšēji, gan ārēji) atbilstīgajām personām.

Efektīva iekšējā saziņa ļauj personālam skaidri izprast iekšējās kontroles mērķus, izmantotos biznesa procesus un individuālās lomas un pienākumus. Tā arī palīdz personāla darbiniekiem izprast, kādā mērā viņu darbības ir saistītas ar citu darbinieku veiktajām darbībām un kādā veidā jāziņo par izņēmuma gadījumiem atbilstošā augstākā līmeņa vadītājiem.

Saziņa var būt neformāla (mutiska saziņa) vai formāla (piemēram, dokumentēta pamatprincipos un finanšu ziņošanas rokasgrāmatās).

Nelielos uzņēmumos iekšējā saziņa starp augstākā līmeņa vadību un darbiniekiem bieži vien ir vienkāršāka un mazāk formāla, ņemot vērā to, ka ir mazāk personāla līmeņu un nelielāks darbinieku skaits, kā arī augstākā līmeņa vadība ir pieejamāka un sastopamāka.

Efektīva ārējā saziņa nodrošina to, ka finanšu ziņošanas mērķu kontekstā būtiskā informācija tiek sniegta atbilstīgām ārējām personām, piemēram, galvenajiem akcionāriem, finanšu iestādēm, regulatoriem un valdības aģentūrām.

IT sistēmu dokumentācijas neesamība

Nelielos uzņēmumos informācijas un saziņas sistēmas var vienkāršākas un ne tik rūpīgi dokumentētas. Ja vadība nav sagatavojusi plašus grāmatvedības procedūru aprakstus, detalizētus uzskaites ierakstus vai rakstiskus pamatprincipus, revidents gūst izpratni, iztaujājot un novērojot, nevis pārbaudot dokumentāciju.

5.6 Kontroles pasākumi

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 20. punkts	20. Revidents gūst izpratni par tādām revīzijai būtiskajām uzņēmuma kontroles aktivitātēm, kuras revidents uzskata par nepieciešamām, lai varētu novērtēt būtisku neatbilstību riskus apgalvojuma līmenī un izstrādāt papildu revīzijas procedūras šādu risku novēršanai. Revīzijai nav nepieciešama visu kontroles pasākumu izpratne ne attiecībā uz darījumu kategorijām, kontu atlikumiem vai uzrādīto informāciju, ne apgalvojuma līmenī. (Skat. A88-A94 punktu.)
315. SRS 21. punkts	Gūstot izpratni par uzņēmuma kontroles aktivitātēm, revidents gūst izpratni par to, kā uzņēmums ir apzinājies ar IT saistītos riskus. (Skat. A95-A97 punktu.)

Kontroles
pasākumi

Kontroles pasākumi ir pamatprincipi un procedūras, kas palīdz īstenot vadības norādījumus. Piemēri ir kontroles procedūras, kas nodrošina, ka preces netiek nosūtītas pircējam ar sliktu kredītrisku vai tiek izdarīti tikai apstiprināti pirkumi. Šīs kontroles procedūras samazina riskus, kas pretējā gadījumā radītu apdraudējumu uzņēmuma mērķu īstenošanai.

Kontroles pasākumu (gan informācijas sistēmās, gan manuālās sistēmās) mērķis ir samazināt ar ikdienas darbībām, piemēram, darījumu apstrādi (biznesa procesi, piemēram, pirkšana, pārdošana un algu izmaksa), saistītos riskus un aizsargāt aktīvus.

Biznesa procesi ir strukturēti darbību kopumi, kuru mērķis ir nodrošināt norādītos rezultātus. Kā norādīts tālāk esošajā tabulā, biznesa procesu kontroles procedūras tiek klasificētas kā preventīvas, konstatējošas un koriģējošas, kompensējošas vai vadošas.

Tabula 5.6-1

Kontroles pasākumu klasifikācija	Apraksts
Preventīvi	Kļūdu un nepilnību nepieļaušana.
Konstatējoši	Kļūdu un nepilnību atklāšana pēc to rašanās, lai varētu veikt koriģējošas darbības.
Kompensējoši	Sniedz noteikta līmeņa pārliecību gadījumos, kad resursu ierobežojumi neļauj veikt citas tiešākas kontroles procedūras.
Vadoši (piemēram, pamatprincipi)	Nosaka darbību virzībā uz vēlamajiem mērķiem.

Biznesa procesu kontroles procedūras pēc būtības var atšķirties atkarībā no saistītajiem riskiem un konkrētā pielietojuma. Tālāk norādītas tipiskas kontroles procedūras biznesa procesu līmenī.

Tabula 5.6-2

Kontroles procedūras	Apraksts	Piemēri
Pienākumu sadale	Šīs kontroles procedūras samazina iespēju personai strādāt amatā, kurā ir iespēja gan pārkāpt prasības, gan slēpt kļūdas un krāpšanu.	Par debitoru parādiem atbildīgajam darbiniekam nav piekļuves naudas ieņēmumiem.
Apstiprinājuma kontroles procedūras	Šīs kontroles procedūras definē, kurām personām ir tiesības apstiprināt dažādus ikdienišķus un neikdienišķus darījumus un notikumus.	Šādu apstiprināšanas pilnvaru piešķiršana: <ul style="list-style-type: none"> • jaunu darbinieku pieņemšana darbā; • ieguldījumu veikšana; • preču un pakalpojumu pasūtīšana; un • klienta kredīta paplašināšana.
Kontu saskaņošana	Tas ietver savlaicīgu kontu saskaņojumu sagatavošanu un pārbaudi un nepieciešamo korektīvo darbību veikšanu.	Bankas kontu, pārdošanas darījumu, starpuzņēmumu atlikumu, pagaidu kontu u.c. saskaņošana.

Kontroles procedūras	Apraksts	Piemēri
IT lietojumprogrammu kontroles procedūras	Šīs kontroles procedūras ir programmētas IT lietojumprogrammās, piemēram, pirkšanas un pārdošanas programmās. Tās ir pilnībā vai daļēji automatizētas kontroles procedūras.	Ierakstu aritmētiskās precizitātes un rēķinos norādīto cenu pārbaude, ievadīto datu rediģēšana/pārbaude, skaitliskās secības pārbaude un izņēmuma gadījumu atskaišu sagatavošana vadības vajadzībām.
Faktisko rezultātu pārbaudes	Šīs kontroles procedūras paredz faktisko rezultātu regulāru pārbaudi un analīzi salīdzinājumā ar budžetiem, prognozēm un iepriekšējo periodu rezultātiem. Tās paredz arī dažādu datu (darbības un finanšu) kopumu salīdzināšanu, kā arī iekšējo datu salīdzināšanu ar ārējiem informācijas avotiem. Negaidītas novirzes ir jāanalizē, un ir jāveic koriģējošas darbības.	Darbības rezultātu analīze, faktisko rezultātu salīdzināšana ar budžetu, noviržu analīze.
Fiziskās kontroles procedūras	Šīs kontroles procedūras ir saistītas ar aktīvu fizisko drošību un atļauto piekļuvi uzņēmuma telpām, uzskaites ierakstiem, datorprogrammām un datu failiem.	Šādas kontroles procedūras paredz aktīvu drošības procedūras (durvju slēdzenes un ierobežota piekļuve krājumiem/ierakstiem) un periodisku naudas, vērtspapīru un krājumu inventarizācijas rezultātu salīdzināšanu ar grāmatvedības ierakstiem.

Nelieli uzņēmumi

Kontroles pasākumu mērķis ir tieši nepieļaut būtisku neatbilstību rašanos vai atklāt un pēc tam izlabot būtiskas neatbilstības, kas ir radušās. Nelielos uzņēmumos kontroles pasākumu pamatā esošās koncepcijas ir līdzīgas kā lielos uzņēmumos, tomēr var atšķirties to būtiskums revīzijas kontekstā. Ņemiet vērā tālāk norādītos aspektus.

Tabula 5.6-3

Kontroles pasākumi nelielos uzņēmumos	Komentāri
Neformāla un ierobežota dokumentācija	Daudzas kontroles procedūras darbojas formāli un, iespējams, nav pietiekami dokumentētas. Piemēram, klientam var tikt piešķirts kredīts, lielākā mērā pamatojoties uz vadītāja spriedumiem un zināšanām nekā saskaņā ar iepriekš noteiktu kredīta ierobežojumu.
Ierobežots apjoms	Kontroles pasākumi (tādā mērā, kādā tie pastāv) visdrīzāk ir saistīti ar galvenajiem darījumu cikliem, piemēram, ieņēmumiem, pirkumiem un darbinieku izdevumiem.

Kontroles pasākumi nelielos uzņēmumos	Komentāri
<p>Riskus var samazināt kontroles vide (skat. 1. sējuma nodaļu 5.3)</p>	<p>Konkrētu veidu kontroles pasākumi var nebūt būtiski, jo augstākā līmeņa vadība ir ieviesusi attiecīgas kontroles procedūras. Piemēram, vadības apstiprinājuma saņemšana saistībā ar nozīmīgiem darījumiem var kalpot kā spēcīga kontroles procedūra attiecībā uz svarīgiem kontu atlikumiem un darījumiem, samazinot vai novēršot vajadzību veikt detalizētākus kontroles pasākumus. Dažas darījumu neatbilstības (kuru vajadzībām lielākos uzņēmumos parasti tiek veikti kontroles pasākumi) var samazināt šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korporatīvā kultūra, kurā akcentēta kontroles svarīgā loma; • augsti kompetenta personāla piesaistīšana; • ieņēmumu un izdevumu uzraudzība salīdzinājumā ar noteiktu budžetu; • augstākā līmeņa vadības apstiprinājuma iegūšana visiem galvenajiem darījumiem; • galveno veikspējas rādītāju uzraudzība; un • personāla atbildības noteikšana tā, lai maksimāli nodrošinātu pienākumu sadali.

Revīzijas kontekstā būtiskie kontroles pasākumi potenciāli var samazināt šādus riskus:

- **Nozīmīgi riski**
Identificētie un izvērtētie būtisku neatbilstību riski, kas, pēc revidenta domām, revīzijas gaitā ir īpaši jāizvērtē. (Skat. 2. sējuma 10. nodaļu.)
- **Riski, ko nevar samazināt, tikai veicot detalizētas procedūras**
Tie ir tādi identificētie un izvērtētie būtisku neatbilstību riski, kuru gadījumā detalizētās procedūras pašas par sevi nenodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus.
- **Citi būtisku neatbilstību riski**

Revidenta spriedumu par to, vai kontroles pasākums ir būtisks revīzijas kontekstā, ietekmē šādi faktori:

- citos iekšējās kontroles komponentos iekļauto kontroles pasākumu esamība/neesamība; ja konkrēts risks jau ir pienācīgi samazināts (piemēram, izmantojot kontroles vidi, informācijas sistēmu u.c.), nav jāidentificē nekādas papildu kontroles procedūras, kādas varētu pastāvēt;
- vairāku kontroles pasākumu esamība, kas ir paredzētas viena un to paša mērķa sasniegšanai; nav jāiegūst izpratne par katru kontroles pasākumu, kas ir saistīts ar šādu mērķi;
- uzlabota revīzijas efektivitāte, ko nodrošina, pārbaudot konkrētu galveno kontroles procedūru darbības efektivitāti. Šāda situācija var rasties, tālāk norādītajos gadījumos.
  - Revīzijas pierādījumu iegūšana, veicot kontroles procedūru darbības efektivitātes pārbaudes, ir izmaksu ziņā efektīvāka nekā detalizētu procedūru veikšana. Parasti kontroles procedūru pārbaudes rezultātā izmantotais paraugs ir mazāks nekā detalizētajās pārbaudēs. Ja kontroles procedūras ir automatizētas, iespējams, kā paraugs ir jāizmanto tikai viens postenis (pieņemot, ka vispārējās IT kontroles procedūras darbojas efektīvi). Turklāt, ja kontroles sistēma un saistītais personāls nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, iespējams (noteiktos apstākļos), kontroles procedūru darbības efektivitātes pārbaudi var veikt vienreiz trīs gados. (Skat. 2. sējuma 17. nodaļu.)
  - Detalizētas procedūras pašas par sevi nenodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus apgalvojumu līmenī. Piemēram, dažkārt ir grūti (un par neiespējami) izvērtēt pilnīguma apgalvojumu attiecībā uz ieņēmumiem no pārdošanas, veicot tikai detalizētās procedūras. Šādos gadījumos vajadzētu identificēt iekšējās kontroles procedūras, kas attiecas uz saistīto risku un apgalvojumu. Ja sagaidāms, ka

iekšējās kontroles procedūras darbojas efektīvi, nepieciešamos revīzijas pierādījumus var iegūt, pārbaudot šo kontroles darbības efektivitāti.

5.7 Izpratnes gūšana par IT riskiem un kontroles procedūrām

Mūsdienās lielākajā daļā uzņēmumu darbības pārvaldes, kontroles un ziņošanas process notiek, izmantojot informācijas tehnoloģijas (IT). IT sistēmu darbību bieži vien nodrošina centrālā atbalsta dienests, kas ikdienas lietotājiem (personālam) nodrošina atbilstīgu piekļuvi aparatūrai, programmatūrai un lietojumprogrammām. Nelielos uzņēmumos IT pārvaldību nodrošina viens, pat daļējas slodzes vai ārštata, darbinieks.

Neatkarīgi no uzņēmuma lieluma pastāv vairāki riska faktori saistībā ar IT pārvaldību un lietojumprogrammām, kurus nenovēršot, finanšu pārskatos var rasties būtiskas neatbilstības.

Pilnīgu un precīzu informācijas apstrādi nodrošina divu veidu IT kontroles procedūru kopums, kā norādīts tālāk.

- **Vispārējās IT kontroles procedūras**
Šīs kontroles procedūras attiecas uz visām lietojumprogrammām, un parasti tajās ir iekļautas dažādas automatizētās kontroles procedūras (iegultas datorprogrammās) un manuālās kontroles procedūras (piemēram, IT budžets un līgumi ar pakalpojumu sniedzējiem).
- **IT lietojumprogrammu kontroles procedūras**
Šīs kontroles procedūras attiecas tieši uz lietojumprogrammām (piemēram, pārdošanas datu apstrāde vai algu izmaksa).

Pastāv arī trešais kontroles procedūru veids, kurā apvienots manuālais un IT elements. Šīs kontroles procedūras dēvē par no IT atkarīgām kontroles procedūrām. Kontrole tiek veikta manuāli, tomēr tās efektivitāti nosaka IT lietojumprogrammas nodrošinātā informācija. Piemēram, finanšu vadītājs pārbauda mēneša/ceturkšņa finanšu pārskatu (ko ģenerējusi grāmatvedības sistēma) un analizē novirzes. Tālāk esošajā tabulā aprakstīta vispārējo IT kontroles procedūru joma.

Tabula 5.7-1

Vispārējās IT kontroles procedūras	
Standarti, plānošana, pamatprincipi u.t.t. (IT kontroles vide)	IT pārvaldības struktūra Kā tiek identificēti, mazināti un pārvaldīti IT riski. Nepieciešamā informācijas sistēma, stratēģiskais plāns (ja nepieciešams) un budžets. IT pamatprincipi, procedūras un standarti. Organizatoriskā struktūra un pienākumu sadale. Iespējamo saistību plānošana.
Datu drošība, IT infrastruktūra un ikdienas darbības	IT infrastruktūras iegāde, instalēšana, konfigurācija, integrēšana un uzturēšana. Informācijas pakalpojumu nodrošināšana lietotājiem. Trešo pušu pakalpojumu sniedzēju pārvaldība. Sistēmas programmatūras, drošības programmatūras, datu bāzu pārvaldības sistēmas un utilitprogrammas. Negadījumu izsekošana, sistēmas reģistrēšana un pārraudzības funkcijas.

Vispārējās IT kontroles procedūras	
Piekļuve programmām un lietojumprogrammām u datiem	Lietotāju paroli un ID piešķiršana/noņemšana un drošība. Interneta ugunsmūri un attālās piekļuves kontroles procedūras. Datu šifrēšana un kriptogrāfiskās atslēgas. Lietotāju konti un piekļuves atļauju kontroles procedūras. Lietotāju profili, kas atļauj vai ierobežo piekļuvi.
Programmu izstrāde un programmu izmaiņas	Jaunu lietojumprogrammu iegāde un implementēšana. Sistēmas izstrādes un kvalitātes nodrošināšanas metodoloģija. Esošo lietojumprogrammu, tostarp programmu izmaiņu kontroles procedūru, uzturēšana.
IT darbību pārraudzība	Pamatprincipi, procedūras, pārbaudes un izņēmumu atskaites, kas nodrošina, ka: <ul style="list-style-type: none"> • lietotāji saņem precīzu informāciju lēmumu pieņemšanai; • pastāvīgi tiek ievērots vispārējās IT kontroles procedūras; un • IT kalpo uzņēmuma vajadzībām un atbilst uzņēmuma prasībām.

IT lietojumprogrammu kontroles procedūras

IT lietojumprogrammu kontroles procedūras attiecas uz biznesa procesu līmenī izmantotu programmatūras lietojumprogrammu. Lietojumprogrammu kontroles procedūras pēc būtības var būt preventīvas vai konstatējošas, un to mērķis ir nodrošināt atbilstību uzskaites ierakstiem.

Tipiskas lietojumprogrammu kontroles procedūras attiecas uz darījumu uzsākšanu, reģistrēšanu, apstrādi un ziņošanu, kā arī un citiem finanšu datiem. Šīs kontroles procedūras palīdz nodrošināt, ka notikušie darījumi ir apstiprināti, pilnīgi un precīzi reģistrēti un apstrādāti. Piemēri ir ievadīto datu pārbaude ar labojumu veikšanu datu ievades punktā un skaitliskās secības pārbaude ar izņēmuma gadījumu atskaišu manuālu sekojumu.

5.8 Uzraudzība

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 22. punkts	Revidents gūst izpratni par galvenajām aktivitātēm, kuras uzņēmumā veic, lai nodrošinātu kontroli pār finanšu pārskatu sagatavošanu, tostarp kontroles aktivitātēm, kas ir būtiskas revīzijas kontekstā, kā arī par to, kā uzņēmumā ierosina veikt korekcijas esošajās kontroles procedūrās. (Skat. A98-A100 punktu.)
315. SRS 24. punkts	Revidents gūst izpratni par informācijas avotiem, kas tiek izmantoti uzraudzības aktivitātēs, un to, kādi ir vadības apsvērumi, izvērtējot šādu informācijas avotu ticamību un atbilstību mērķim. (Skat. A104 punktu.)

Uzraudzības gaitā tiek izvērtēta iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte laikā. Mērķis ir nodrošināt, ka kontroles procedūras darbojas efektīvi, un, ja tas tā nav, veikt nepieciešamās koriģējošās darbības

Uzraudzības gaitā vadība iegūst informāciju par to, vai vadības izstrādātā iekšējās kontroles sistēma, kuras uzdevums ir samazināt riskus:

- efektīvi palīdz sasniegt noteiktos kontroles mērķus;
- ir pareizi ieviesta un darbiniekiem ir pareiza izpratne par to;
- tiek izmantota un ievērota ikdienā; un
- ir jāmodificē vai jāuzlabo atbilstoši izmaiņām apstākļos.

Vadība nodrošina kontroles procedūru uzraudzību, veicot pastāvīgas darbības, atsevišķus novērtējumus vai apvienojot abas metodes.

Pastāvīgi uzraudzības pasākumi nelielos uzņēmumos ir neformāli, un parasti tie ir iekļauti parastu periodisku pasākumu kopās. Tās ietver regulārus vadības un pārraudzības pasākumus, kā arī informācijas sistēmas ģenerēto izņēmuma gadījumu atskaišu pārskatīšanu. Ja vadība ir cieši iesaistīta uzņēmuma darbībā, vadība bieži vien nosaka nozīmīgas novirzes no sagaidāmajiem datiem un neprecizitātes finanšu datos un atbilstīgi rīkojas, lai modificētu vai uzlabotu kontroles procedūras.

Nelielos uzņēmumos ne tik bieži tiek veikta periodiska uzraudzība (kā lielos uzņēmumos, kur tiek veikti atsevišķi konkrētu uzņēmuma jomu novērtējumi, piemēram, iekšējās revīzijas funkcijas veiktie novērtējumi). Tomēr kritiskos procesus var periodiski novērtēt kvalificēti darbinieki, kas nav tieši tajos iesaistīti, vai ārējas, pienācīgi kvalificētas personas.

Vadības veiktajos uzraudzības pasākumos var būt paredzēta tādas informācijas izmantošana, kas saņemta no ārējām personām un kurā norādītas problēmas vai akcentētas jomas, kurās veicami uzlabojumi. Piemēri ir šādi:

- klientu sūdzības;
- pārraudzības iestāžu, piemēram, franšīzes ņēmēju, finanšu iestāžu un regulatoru, sniegtie komentāri; un

- ārējo revidentu un konsultantu sniegtā informācija saistībā ar iekšējās kontroles sistēmu.

Uzraudzības vajadzībām izmantotie informācijas avoti

Uzraudzības vajadzībām izmantoto informāciju lielā mērā ģenerē uzņēmuma informācijas sistēma. Vadība var slikties pieņemt, ka šī informācija ir precīza. Ja šī informācija nav pareiza, pastāv risks, ka vadība izstrādās nepareizus secinājumus un pieņems neatbilstīgus lēmumus.

Tāpēc situācijā, kad revidents izvērtē kontroles procedūru uzraudzību, viņam ir jāgūst izpratne par:

- ar uzņēmuma uzraudzības pasākumiem saistītās informācijas avotiem; un
- pamatojumu, kas ļauj vadībai uzskatīt, ka informācija ir pietiekami atbilstīga tās mērķim.

5.9 Izpratnes gūšana par revīzijas kontekstā būtiskajām iekšējās kontroles procedūrām

Tālāk esošajā tabulā ir apkopotas darbības, kādas jāveic, gūstot izpratni par revīzijas kontekstā būtiskajām iekšējās kontroles procedūrām.

Tabula 5.9-1

Jāidentificē	Izvērtējamie faktori
Konkrēti būtisku neatbilstību riski, kas jāsamazina	<p>Potenciālais būtisku neatbilstību risks (saistībā ar nozīmīgām darījumu, kontu atlikumu un finanšu pārskatu skaidrojumu kategorijām), kāds pastāv apgalvojumu līmenī.</p> <p>Piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regulāri ikdienas darījumu riski; • krāpšanas riski (piemēram, vadības pārkāpumu risks un aktīvu nelikumīgas piesavināšanās risks); • skaidrojumu riski (nepilnīga vai trūkstoša informācija); • nozīmīgi riski; • neikdienišķi riski (piemēram, jaunas grāmatvedības sistēmas ieviešana); un • subjektivitātes riski (aplēses, vērtējumi u.c.).
Vadības veiktie atbildes pasākumi, kas vērsti uz identificētajiem būtisku neatbilstību riskiem	<p>Tas, kādi konkrēti (manuāli vai IT) kontroles pasākumi (katrs atsevišķi vai apvienojumā ar citiem) nepieļauj vai atklāj un izlabo būtiskas kļūdas un krāpšanas gadījumus.</p> <p>Šajā kontekstā revidentam nav jānosaka visi kontroles pasākumi, kādi pastāv.</p> <p>Piemēram, iespējams, uzņēmumā ir ieviestas 15 kontroles procedūras konkrēta riska vajadzībām. Ja revidents ir secinājis, ka pirmās trīs identificētās kontroles procedūras ir pietiekamas, lai samazinātu saistīto risku, nav jāveic papildu darbs, lai identificētu un dokumentētu pārējās 12 kontroles procedūras.</p>
Nozīmīgi trūkumi	<p>Vadības nespēja samazināt būtisku neatbilstību risku visdrīzāk izraisīs nozīmīgus trūkumus. Par tiem ir jāinformē vadība un ir jāveic revīzijas atbildes pasākums.</p>
Būtisko kontroles procedūru īstenošana	<p>Tās ir procedūras (papildus klienta personāla iztaujāšanai), kuru mērķis ir konstatēt, vai identificētās būtiskās kontroles procedūras patiešām pastāv un tiek izmantotas uzņēmumā. Tās var veikt noteiktā laikā, piemēram, konkrētā dienā izsekot vienu darījumu sistēmā. Tā nav kontroles procedūru pārbaude, kuras mērķis ir konstatēt, vai kontroles procedūra ir efektīvi darbojusies visā revīzijai būtiskajā periodā.</p>

5.10 Manuālās kontroles procedūras salīdzinājumā ar automatizētām kontroles procedūrām

Lielākajā daļā uzņēmumu iekšējās kontroles sistēmu veido manuālu un automatizētu kontroles procedūru apvienojums. Tālāk norādīti ar katru kontroles procedūras veidu saistītie riski un ieguvumi.

Tabula 5.10-1

Ieguvumi	
Manuālās kontroles procedūras	Automatizētās kontroles procedūras
<ul style="list-style-type: none"> Izmanto, lai uzraudzītu automatizēto kontroles procedūru efektivitāti. Piemērotas jomām, kur attiecībā uz apjomīgiem, neparastiem vai neperiodiskiem darījumiem jāizdara spriedums un jārīkojas apdomīgi. Izdevīgas gadījumos, kad kļūdas ir grūti definējamas, nojaušamas vai prognozējamas. Mainoties apstākļiem, iespējams, būs jāizmanto kontroles pasākums ārpus esošās automatizētās kontroles procedūras mēroga. 	<ul style="list-style-type: none"> Vienmērīgi tiek piemērotas iepriekš definētas biznesa kārtulas un veikti sarežģīti aprēķini, apstrādājot lielus darījumu un datu apjomus. Uzlabo informācijas savlaicīgumu, pieejamību un precizitāti. Veicina informācijas papildu analīzi. Uzlabo spēju uzraudzīt uzņēmuma darbības rezultātus, kā arī pamatprincipus un procedūras. Samazina iekšējās kontroles sistēmas pārkāpumu risku. Uzlabo spēju nodrošināt efektīvu pienākumu sadali, ieviešot atbilstīgus sistēmas piekļuves ierobežojumus lietojumprogrammās, datu bāzēs un operētājsistēmās.

Riski	
Manuālās kontroles procedūras	Automatizētās kontroles procedūras
<ul style="list-style-type: none"> Mazāk uzticamas nekā automatizētās procedūras, jo tās izpilda cilvēki. Vieglāk apejamas, ignorējamas un pārkāpjamas. Pakļautas vienkāršām kļūdām un kļūmēm. Nav iespējams izdarīt pieņemumu par to konsekvētu lietojumu. Mazāk piemērotas liela apjoma vai periodiskiem darījumiem; šādos gadījumos efektīvākas ir automatizētās kontroles procedūras. Mazāk piemērotas gadījumos, kad ir iespējams pienācīgi izstrādāt un automatizēt konkrētas kontroles procedūras. 	<ul style="list-style-type: none"> Pamatā var būt sistēmas vai programmas, kas neprecīzi apstrādā datus, apstrādā neprecīzus datus vai ir abējādi neprecīzas. Nesankcionēta piekļuve datiem var izraisīt datu iznīcināšanu vai neatbilstīgas izmaiņas datus, tostarp neapstiprinātu vai neesošu darījumu reģistrēšanu vai darījumu neprecīzu reģistrēšanu (īpaši riski var rasties, ja vairāki lietotāji piekļūst kopējai datu bāzei). Iespējamība, ka IT personāls iegūst plašākas piekļuves pilnvaras nekā nepieciešams konkrēto pienākumu pildīšanai, tādējādi dezorganizējot pienākumu sadales sistēmu. Nesankcionētas izmaiņas galveno failu datus. Nesankcionētas izmaiņas sistēmās vai programmās. Nespēja veikt nepieciešamās izmaiņas sistēmās vai programmās. Neatbilstīga manuāla iejaukšanās. Potenciāls datu zudums vai nespēja piekļūt nepieciešamajiem datiem.

PIEZĪMES.

Ja uzņēmumā tiek izmantots manuālu un automatizētu kontroles procedūru apvienojums, vienmēr nosakiet, kura persona ir atbildīga par katru kontroles procedūru. Pieņemsim, ka noliktavas vadītājs ir atbildīgs par preču nosūtīšanu. Noliktavas vadītājs manuāli ievada datus pārdošanas sistēmā, kurai ir piesaistīta lietojumprogrammas kontroles procedūra, kas salīdzina nosūtīto kravu ar sākotnējo pasūtījumu. Ja salīdzināšanas gaitā notiek kļūda, vai atbildīgā persona ir noliktavas vadītājs, IT nodaļa vai grāmatvedības nodaļa? Ja atbildība par procesu kopumā nav piešķirta konkrētai personai, rodieties kļūdām, darbinieki vainos cits citu.

Ja nav noteikta atbildība, izvērtējiet šādus faktorus:

- potenciālo neatbilstību finanšu pārskatos iespējamība un nozīmīgums;
- atbilstīgie revīzijas atbildes pasākumi; un
- vai par to jāziņo vadībai.

5.11 Visaptverošās kontroles procedūras

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 14.b) punkts	Revidents izvērtē, vai: b) kontroles vides elementu spēcīgās puses kopumā kalpo kā pienācīgs pamats pārējiem iekšējās kontroles komponentiem un vai šo pārējo komponentu efektivitāti neliek apšaubīt kontroles vides trūkumi. (Skat. A69-A78 punktu.)

Šajā nodaļā līdz šim ir aplūkoti visi pieci iekšējās kontroles komponenti. Dažas no šīm kontroles procedūrām pēc būtības ir visaptverošas un tikai netieši nepieļauj neatbilstību rašanos vai atklāj un izlabo neatbilstības, kad tās ir radušās. Citas kontroles procedūras attiecas uz konkrētiem darījumu riskiem (piemēram, algu izmaksa, pārdošana un iegāde), un to mērķis ir nepieļaut vai atklāt un izlabot neatbilstības.

Tālāk esošajā diagrammā atainota saikne starp abiem darījumu kontroles līmeņiem no darījuma uzsākšanas un apstrādes (darījuma līmenis) brīdīm līdz uzskaites ierakstiem (uzņēmuma līmenis) un noslēgumā līdz finanšu pārskatiem. Ņemiet vērā, ka vismaz trīs no pieciem iekšējās kontroles komponentiem ir visaptverošas kontroles procedūras.

Visaptverošās kontroles procedūras kalpo kā pamats īpašu darījumu kontroles procedūru izstrādei. Tās nosaka gaisotni vadības aprindās un uzņēmuma kontroles vides sagaidāmos rezultātus vispārējā līmenī. Neatbilstīgi izstrādātas visaptverošās kontroles procedūras var faktiski veicināt visu veidu kļūdu rašanos un krāpšanas notikšanu. Pieņemsim, ka uzņēmumā ir iedibināt augsti kontrolēts un efektīvs pārdošanas process. Ja augstākā līmeņa vadības attieksme pret kontroli ir neatbilstīga un vadība dažkārt pārkāpj attiecīgās kontroles procedūras, finanšu pārskatos joprojām rodas būtiskas neatbilstības. Vadības pārkāpumi un neatbilstīga gaisotne vadības aprindās ir bieži sastopami faktori, kas vājina uzņēmuma darbību.

Visaptverošās kontroles procedūras ietver arī uzraudzības kontroles procedūras, kas izvērtē, vai faktiskā gaisotne vadības aprindās atbilst vēlamajam un vai tiek sasniegti sagaidāmie kontroles mērķi.

Visaptverošās kontroles procedūras (sauktas arī par uzņēmuma līmeņa kontroles procedūrām) var būt šādas:

- ar kontroles vidi saistītās kontroles procedūras;
- kontroles procedūras attiecībā uz vadības pārkāpumiem;
- uzņēmuma risku izvērtēšanas process;
- saimnieciskās darbības uzraudzības kontroles procedūras un citas kontroles procedūras;
- perioda beigu finanšu ziņošanas kontroles procedūras; un
- pamatprincipi, kas nosaka nozīmīgu praksi uzņēmuma kontroles un risku vadības jomā.

Nelieli uzņēmumi

Nelielos uzņēmumos biznesa procesu kontroles procedūru neesamību (ierobežotā personāla un resursu ietekmē) bieži vien atsvēr aktīvā vadības (piemēram, vadītāja-īpašnieka) iesaistīšanās kontroles procedūru īstenošanā. Nelielos uzņēmumos dažas visaptverošās kontroles procedūras bieži vien nodrošina tāda līmeņa precizitāti, ka faktiski netiek pieļautas vai tiek atklātas būtiskās neatbilstības. Tomēr aktīva augstākā līmeņa vadības iesaistīšanās ietver arī vadības pārkāpumu risku. To var izvērtēt, veicot papildu revīzijas procedūras vai izstrādājot atbilstošas krāpšanas novēršanas kontroles procedūras. (Skat. 1. sējuma 5.12. nodaļu.)

Visaptverošo kontroles procedūru trūkumi

Lai gan visaptverošo kontroles procedūru trūkumi parasti neizraisa tūlītējas kļūdas finanšu pārskatos, tomēr tie nozīmīgi ietekmē neatbilstību rašanās iespējamību biznesa procesu kontroles līmenī. Atbilstīgu visaptverošo kontroles procedūru neesamība var būtiski vājināt citu biznesa procesu kontroles procedūru darbību, tāpēc par nozīmīgiem šo kontroles procedūru trūkumiem ir jāziņo vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde.

5.12 Krāpšanas novēršanas kontroles procedūras

Pēdējo gadu laikā arvien populārākas kļūst jauna veida iekšējās kontroles sistēmas, ko dažkārt dēvē par krāpšanas novēršanas procedūrām. Lielākajā daļā apjomīgu krāpšanas gadījumu iesaistīta ir augstākā līmeņa vadība, tāpēc efektīvu krāpšanas novēršanas programmu un kontroles procedūru ieviešana lielos uzņēmumos uzskatāma par veselīgas kontroles vides sastāvdaļu. Krāpšanas novēršanas procedūras var salīdzināt ar „gulošajiem policistiem“ uz ceļa, kas samazina autobraucēja ātrumu, pilnībā to neapturot. Krāpšanas novēršanas kontroles procedūru mērķis ir aizkavēt neatbilstīgu rīcību, pirms tā notiek, tomēr tās nevar apturēt šādu rīcību pilnībā.

Krāpšanas novēršanas kontroles sistēmas ir īpaši būtiskas lielu uzņēmumu vidē, tomēr tās var izstrādāt arī mazos uzņēmumos. Tās nenovērš krāpšanas faktu, bet gan kalpo kā efektīvs demotivators. Tās liek krāpniekiem rūpīgi pārdomāt savas rīcības sekas.

Krāpšanas novēršanas kontroles procedūras var attiekties uz visiem pieciem iekšējās kontroles komponentiem. Tomēr būtisku neatbilstību kontekstā finanšu pārskatos īpaša loma ir gaisotnei uzņēmuma vadības aprindās. Tā nosaka vadības attieksmi pret kontroli un atbilstošo rīcību, un ir kontroles vides sastāvdaļa (skat. 1. sējuma 5.3 nodaļu), kas ietekmē visu personāla darbinieku izpratni par kontroles sistēmu. Atbilstīga gaisotne vadības aprindās ir uzskatāma par pašu efektīvāko krāpšanas novēršanas kontroles procedūru.

Tālāk sniegti divi krāpšanas novēršanas kontroles procedūru piemēri mazos uzņēmumos.

- **Žurnālu ieraksti**

Bieži vien vadība krāpšanas nolūkos izmanto neierastus žurnālu ierakstus. Vienkārša krāpšanas novēršanas procedūra, ko var ieviest jebkura lieluma uzņēmumā, ir prasība, ka neierastus žurnālu ierakstus (kas pārsniedz noteiktu apmēru) ir jāpamato un jāapstiprina ar vadības parakstu. Šāda prasība sniedz iespēju uzņēmuma grāmatvedim jebkurā brīdī lūgt vadītājam (kurš pieprasa veikt ierakstu) paskaidrot un apstiprināt attiecīgo ierakstu. Tas ne vienmēr atturēs augstākā līmeņa vadību no neatbilstīgu ierakstu veikšanas, tomēr apziņa par to, ka ir fiziski jāsniedz apstiprinājums un skaidrojums, var atturēt attiecīgo personu. Ja, neskatoties uz šādu prasību, ieraksts tomēr tiek veikts, revidents var pamanīt, ka ieraksts nav apstiprināts, un pieprasīt pamatojumu. Tas var novest līdz tālākai analīzei.

- **Pienākumu sadale**

Nelielos uzņēmumos grāmatvedim bieži vien tiek piešķirtas plašas pilnvaras, un viņš/viņa darbojas ar minimālu pārraudzību, tādējādi gūstot iespēju veikt krāpnieciskas darbības. Viena no iespējamajām (tomēr salīdzinoši dārgām) krāpšanas novēršanas kontroles procedūrām ir pieaicināt daļējas slodzes grāmatvedi, kurš vismaz vienu vai vairākas nedēļas gadā pārņem grāmatveža pienākumus, kamēr grāmatvedis atrodas atvaļinājumā vai veic citus uzdevumus. Pamatprincipi, kuros paredzēta aizstājēja pieaicināšana, var atturēt grāmatvedi no krāpšanas, savukārt, ja krāpšana jau ir notikusi, šādi pamatprincipi sniedz iespēju to konstatēt.

6. Apgalvojumi saistībā ar finanšu pārskatiem

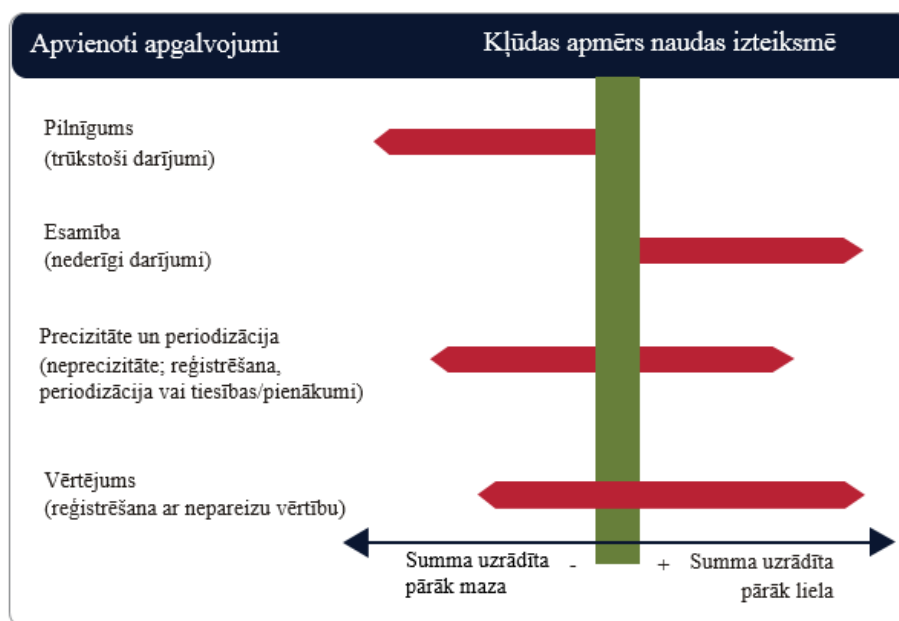
Nodaļas saturs

Saistītie SRS

Vadības apgalvojumu izmantošana revīzijā.

315.

Diagramma 6.0-1

6.1 Pārskats

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 4.a) punkts	<p>Apgalvojumi</p> <p>Apgalvojumi — tiešā veidā vai citādi izteikti vadības apgalvojumi, kas ietverti finanšu pārskatos un ko revidents izmanto, apsverot dažādu potenciālo neatbilstību veidu iespējamību.</p>

Kad vadība revidentam sniedz apgalvojumu, piemēram, apgalvojot, ka „finanšu pārskati kopumā patiesi atspoguļo... saskaņā ar norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm”, šajā apgalvojumā faktiski ir iekļauti vairāki saistītie apgalvojumi.

Šādi saistītie apgalvojumi attiecas uz dažādu elementu uzrādīšanu, mērījumiem, izklāstu un skaidrojumiem (summas un skaidrojumi) finanšu pārskatos.

Vadības apgalvojumu piemēri ir šādi:

- visi finanšu pārskatos uzrādītie aktīvi pastāv;
- visi pārdošanas darījumi ir reģistrēti attiecīgajā periodā;
- krājumi ir uzrādīti atbilstošā vērtībā;
- kreditori ataino uzņēmuma patiesās saistības;
- visi reģistrētie darījumi ir notikuši periodā, uz kuru attiecas pārbaude; un
- visas summas finanšu pārskatos ir pareizi atspoguļotas un uzrādītas.

Šie apgalvojumi bieži vien tiek apkopoti, izmantojot vienu vārdu, piemēram, pilnīgums, esamība, notikšana, precizitāte, vērtējums u.t.t. Piemēram, vadība var apgalvot revidentam, ka uzskaites ierakstos pārdošanas darījumu bilancē ir uzrādīti visi pārdošanas darījumi (pilnīguma apgalvojums), darījumi ir notikuši un ir derīgi (notikšanas apgalvojums) un ir pareizi reģistrēti uzskaites ierakstos un atbilstīgā uzskaites periodā (precizitātes un periodizācijas apgalvojums).

6.2 Apgalvojumu raksturojums

315. SRS A111 punktā ir raksturotas apgalvojumu kategorijas, ko revidents var izmantot, lai izvērtētu dažāda veida iespējamās neatbilstības. Šīs kategorijas ir raksturotas tālāk esošajā tabulā.

Tabula 6.2-1

	Apgalvojums	Apraksts
Darījumu un notikumu kategorijas revīzijai būtiskajā periodā	Notikšana	Darījumi un notikumi, kas ir reģistrēti, ir notikuši un ir saistīti ar uzņēmumu.
	Pilnīgums	Visi darījumi un notikumi, kuriem jābūt reģistrētiem, ir reģistrēti.
	Precizitāte	Summas un citi dati saistībā ar reģistrētajiem darījumiem un notikumiem ir atbilstīgi reģistrēti.
	Periodizācija	Darījumi un notikumi ir reģistrēti pareizajā grāmatvedības periodā.
	Klasifikācija	Darījumi un notikumi ir reģistrēti pareizajos kontos.

	Apgalvojums	Apraksts
Kontu atlikumi perioda beigās	Esamība	Pastāv aktīvi, saistības un pašu kapitāls.
	Tiesības un pienākumi	Uzņēmuma īpašumā vai kontrolē atrodas tiesības uz aktīviem un saistībām, ko uzņēmumam ir pienākums segt.
	Pilnīgums	Visi aktīvi, saistības un pašu kapitāls, kuram jābūt reģistrētiem, ir reģistrēti.
	Vērtējums un piešķirums	Aktīvi, saistības un pašu kapitāla daļas ir iekļautas finanšu pārskatos atbilstošās summām, un jebkādas rezultātā veiktās vērtējuma vai piešķiruma korekcijas ir atbilstīgi reģistrētas.

	Apgalvojums	Apraksts
Informācijas izklāsts un skaidrojumi	Notikšana, tiesības un pienākumi	Uzrādītie notikumi, darījumi un citi gadījumi ir notikuši un ir saistīti ar uzņēmumu.
	Pilnīgums	Visi skaidrojumi, kādiem jābūt iekļautiem finanšu pārskatos, ir iekļauti.
	Klasifikācija un saprotamība	Finanšu informācija ir atbilstīgi izklāstīta un aprakstīta un skaidrojumi ir precīzi norādīti.
	Precizitāte un vērtējums	Finanšu informācija un cita informācija ir uzrādīta patiesi un atbilstošās summās.

Tālāk apkopota informācija par apgalvojumu pielietojumu finanšu pārskatu jomās.

Tabula 6.2-2

Apgalvojumi	Darījumu kategorijas	Kontu atlikumi	Izklāsts un skaidrojum
Esamība/notikšana	✓	✓	✓
Pilnīgums	✓	✓	✓
Tiesības un pienākumi		✓	✓
Precizitāte/klasifikācija	✓		✓
Periodizācija	✓		
Klasifikācija un saprotamība	✓		✓
Vērtējums/piešķirums		✓	✓

6.3 Apvienotie apgalvojumi

Saskaņā ar 315. SRS revidents var izmantot apgalvojumus precīzi, kā norādīts iepriekš, vai arī formulēt tos savādāk ar nosacījumu, ka ir aplūkoti visi augstāk norādītie aspekti.

Lai nedaudz atvieglotu apgalvojumu izmantošanu nelielu uzņēmumu revīzijās, šajā rokasgrāmatā vairāki apgalvojumi ir apvienoti, lai tos varētu attiecināt uz visām trīs kategorijām (t.i. atlikumi, darījumi un skaidrojumi). Šajā tabulā raksturoti četri apvienotie apgalvojumu veidi un atsevišķi apgalvojumi, uz kuriem tie attiecas.

Tabula 6.3-1

Apvienoti apgalvojumi	Darījumu kategorijas	Kontu atlikumi	Informācijas izklāsts un skaidrojumi
Pilnīgums (P)	Pilnīgums	Pilnīgums	Pilnīgums
Esamība (E)	Notikšana	Esamība	Notikšana
Precizitāte un periodizācija (PP)	Precizitāte Periodizācija Klasifikācija	Tiesības un pienākumi	Precizitāte Tiesības un pienākumi Klasifikācija un saprotamība
Vērtējums (V)		Vērtējums un piešķirums	Vērtējums

Piezīmes. Ja revidents izvēlas izmantot apvienotos apgalvojumus, piemēram, augstāk norādītos, ir jāatceras, ka precizitātes un periodizācijas apgalvojumā ir iekļautas arī tiesības un pienākumi, kā arī klasifikācija un saprotamība.

Tālāk esošajā tabulā aprakstīti četri šajā rokasgrāmatā izmantotie apgalvojumi.

Tabula 6.3-2

Apvienotais apgalvojums	Apraksts
Pilnīgums (P)	Ir iekļauta visa informācija, kādai ir jābūt reģistrētai un uzrādītais finanšu pārskatos. Nav neregistrētu vai neuzrādītu aktīvu, saistību un notikumu; nav trūkstošu vai nepilnīgu finanšu pārskatu pielikumu.
Esamība (E)	Visa finanšu pārskatos reģistrētā vai uzrādītā informācija pastāv atbilstošajā datumā un tai ir jābūt iekļautai. Aktīvi, saistības, reģistrētie darījumi un cita finanšu pārskatu pielikumos iekļautā informācija pastāv, ir notikusi un ir saistīta ar uzņēmumu.
Precizitāte un periodizācija (PP)	Visas saistības, ieņēmumi, izdevumi un tiesības uz aktīviem (īpašuma vai kontroles) ir uzņēmuma īpašums vai pienākumi un ir reģistrētas pareizās summās un piešķirtas pareizajam periodam (periodizācija). Tas paredz arī pareizu summu un skaidrojumu klasifikāciju finanšu pārskatos.
Vērtējums (V)	Aktīvi, saistības un pašu kapitāla daļas ir reģistrētas finanšu pārskatos pareizās summās (vērtība). Jebkādas vērtējuma vai piešķiruma korekcijas, kuru nepieciešamību nosaka to būtība vai piemērojami grāmatvedības principi, ir pareizi reģistrētas.

6.4 Apgalvojumu izmantošana revīzijā

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 25. punkts	Lai izstrādātu un veiktu papildu revīzijas procedūras, revidents identificē un izvērtē būtisku neatbilstību riskus: a) finanšu pārskatu līmenī; (skat. A105-A108 punktu) b) apgalvojumu līmenī attiecībā uz darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem. (Skat. A109-A113 punktu.)

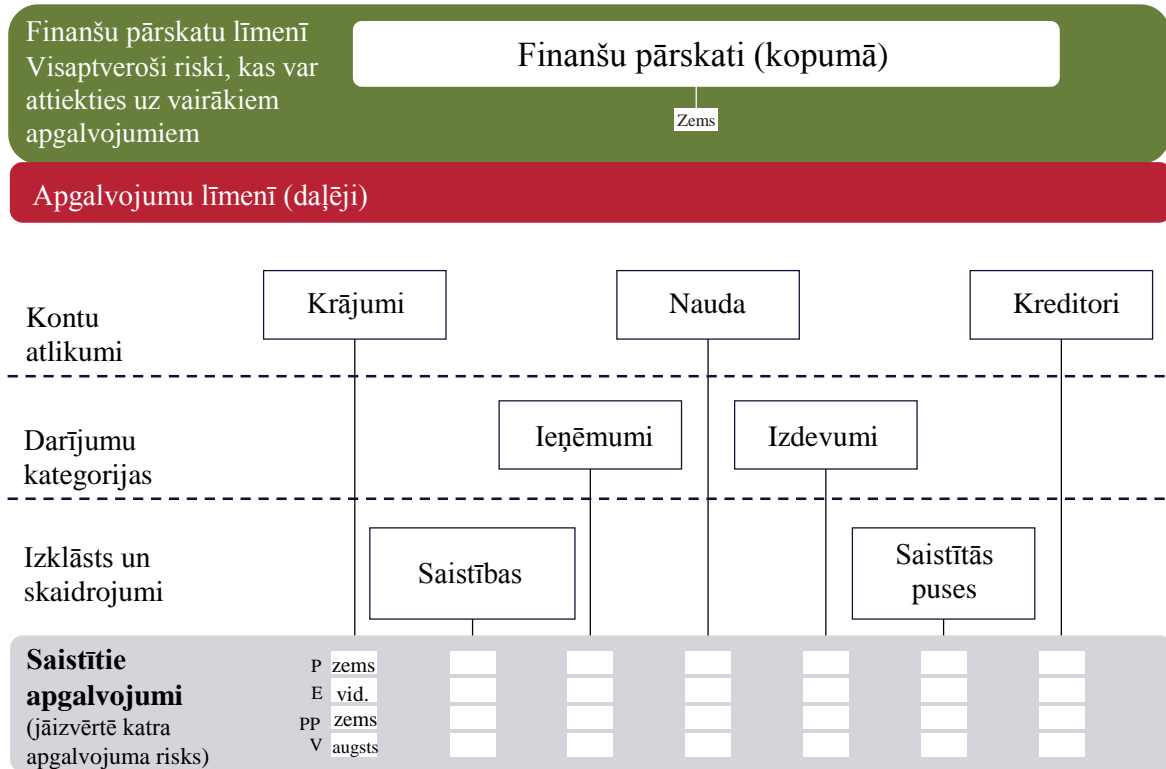
Kā norādīts iepriekš, finanšu pārskatos ir izmantoti vairāki saistītie apgalvojumi. Revidents var izmantot apgalvojumus, izvērtējot riskus finanšu pārskatu un apgalvojumu līmenī.

Tabula 6.4-1

Risku izvērtēšana	Piezīmes
Finanšu pārskatu līmenī	Būtisku neatbilstību riski finanšu pārskatu līmenī parasti ir visaptveroši un tāpēc attiecas uz visiem apgalvojumiem. Piemēram, ja augstākā līmeņa vadība nav pietiekami kompetenta piešķirto uzdevumu veikšanai, pastāv samērā liela iespējamība, ka finanšu pārskatos varētu būt kļūdas. Tomēr pēc savas būtības šāda kļūda bieži vien nav saistīta ar vienu konta atlikumu, darījumu plūsmu vai skaidrojumu. Turklāt kļūda visdrīzāk neattiecas tikai uz vienu apgalvojumu, piemēram, pārdošanas darījuma pilnīgumu. Tā var tikpat labi attiekties uz citiem apgalvojumiem, piemēram, precizitāti, esamību un vērtējumu.
Apgalvojumu līmenī	Riski apgalvojumu līmenī attiecas uz atsevišķiem kontu atlikumiem konkrētā laika brīdī (piemēram, perioda beigās), darījumu kategorijām (finanšu periodā) un informācijas izklāstu un skaidrojumiem finanšu pārskatos. Katra apgalvojuma būtiskums atsevišķa konta atlikuma (vai darījumu kategorijas vai informācijas izklāsta un skaidrojumu) kontekstā atšķiras atkarībā no bilances raksturīgajām iezīmēm un potenciālā iespējamu neatbilstību riska. Piemēram, izvērtējot vērtējuma apgalvojumu, revidents var noteikt kļūdu iespējamību kreditoru maksājumos kā zemu; tomēr, ja vērā ņemams faktors ir krājumu novecošana, revidents var noteikt vērtējuma risku kā augstu. Cits piemērs ir situācija, kad būtisku neatbilstību riski saistībā ar pilnīgumu (trūkstošas preces) ir zemi, bet tie ir augsti attiecībā pret pārdošanas atlikumu.

Atšķirība starp abiem risku izvērtējuma līmeņiem ir daļēji skaidrota tālāk esošajā diagrammā.

Diagramma 6.4-2

Piezīmes. Šajā diagrammā tiek izmantoti apvienotie apgalvojumi, kā norādīts 1. sējuma nodaļā 6.3.

Revidents izmanto apgalvojumus kā pamatojumu, lai:

- izvērtētu dažādu veidu iespējamās neatbilstības, kas varētu rasties;
- izvērtētu būtisku neatbilstību riskus; un
- izstrādātu papildu revīzijas procedūras, kas vērstas uz izvērtētajiem riskiem.

Tabula 6.4-3

Apgalvojumu izmantošana	Procedūras
Potenciālo neatbilstību veidu noteikšana	<p>Šī procesa ietveros tiek veiktas risku izvērtēšanas procedūras, kuru mērķis ir atklāt iespējamus būtisku neatbilstību riskus. Piemēram, revidents var uzdot šādus jautājumus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vai aktīvs pastāv? (Esamība) • Vai tas pieder uzņēmumam? (Tiesības un pienākumi) • Vai visi pārdošanas darījumi ir pareizi reģistrēti? (Pilnīgums) • Vai krājumu atlikums ir koriģēts attiecībā uz lēnas apgrozības un novecojušām precēm? (Vērtējums) • Vai kreditoru atlikumā ir iekļautas visas zināmās saistības perioda beigās? (Pilnīgums) • Vai darījumi ir reģistrēti pareizajā periodā? (Periodizācija) • Vai summas finanšu pārskatos ir pareizi atspoguļotas un uzrādītas? (Precizitāte)

Apgalvojumu izmantošana	Procedūras
<p>Būtisku neatbilstību risku izvērtēšana</p>	<p>Būtisku neatbilstību risks ir pastāvošā riska un kontroles riska apvienojums. Izvērtēšanas process aptver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pastāvošais risks Potenciālo neatbilstību un saistīto apgalvojumu noteikšana; pēc tam riska rašanās iespējamības un iespējamā mēroga izvērtēšana. • Kontroles risks Jebkādu esošo kontroles procedūru, kas mazina izvērtētos riskus, identificēšana un novērtēšana un atbildes pasākumu veikšana saistībā ar pamatā esošajiem apgalvojumiem.
<p>Revīzijas procedūru izstrāde</p>	<p>Galīgais posms ir no izvērtētajiem riskiem izrietošu revīzijas procedūru izstrāde attiecībā uz katru apgalvojumu. Piemēram, ja ir liels risks, ka debitoru parādi ir uzrādīti pārāk apjomīgi (esamības apgalvojums), revīzijas procedūras ir jāizstrādā tā, lai tās būtu īpaši vērstas uz esamības apgalvojumu. Ja risks ir saistīts ar pārdošanas darījumu pilnīgumu, revidents var izstrādāt kontroles procedūru pārbaudi, kura ir vērsta uz pilnīguma apgalvojumu.</p>

7. Būtiskums un revīzijas risks

Nodaļas saturs

Saistītie SRS

Būtiskuma koncepcijas atbilstīga lietošana revīzijas plānošanas un veikšanas gaitā.

320.

Punkts

SRS mērķi

320. SRS 8. punkts

Revidenta mērķis ir pareizi izmantot būtiskuma koncepciju revīzijas plānošanas un veikšanas gaitā.

Diagramma 7.0-1

Būtiskuma izmantošana revīzijā

Risku izvērtēšana

Nosaka:

- finanšu pārskatu būtiskumu
- izpildes būtiskumu

Veicamo risku izvērtēšanas procedūru plānošana.

Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana.

No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Papildu revīzijas procedūru veida, laika un apjoma noteikšana.

Būtiskuma pārskatīšana, revīzijas gaitā mainoties apstākļiem.

Ziņojums

Neizlaboto neatbilstību ietekmes novērtēšana

Revidenta atzinuma sagatavošana.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
320. SRS 9. punkts	Šī SRS kontekstā izpildes būtiskums ir revidenta noteikta summa vai summas, kas ir mazākas par finanšu pārskatu kopējo būtiskumu, lai līdz pieņemamam līmenim samazinātu iespējamību, ka neizlaboto un neatklāto neatbilstību summa pārsniedz finanšu pārskatu kopējo būtiskumu. Ja nepieciešams, izpildes būtiskumu izmanto arī saistībā ar revidenta noteiktu summu vai summām, kas ir mazākas par atsevišķu darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu būtiskuma līmeni vai līmeņiem.
320. SRS 10. punkts	Izstrādājot vispārējo revīzijas stratēģiju, revidents nosaka finanšu pārskatu kopējo būtiskumu. Ja konkrētajos uzņēmuma apstākļos pastāv viena vai vairākas darījuma kategorijas, kontu atlikumi vai skaidrojumi, kas varētu ietekmēt finanšu pārskatu lietotāju ekonomiskos lēmumus un kuru būtiskums ir mazāks par finanšu pārskatu kopējo būtiskumu, revidents nosaka šādām darījumu kategorijām, kontu atlikumiem vai skaidrojumiem piemērojamo būtiskuma līmeni vai līmeņus. (Skat. A2-A11 punktu.)
320. SRS 11. punkts	Revidents nosaka izpildes būtiskumu, lai izvērtētu būtisku neatbilstību riskus un noteiktu papildu revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu. (Skat. A12 punktu.)

7.1 Pārskats

Būtiskums raksturo to, cik nozīmīga ir finanšu pārskatos iekļautā informācija, tās lietotājiem pieņemot ekonomiskus lēmumus. Būtiskuma koncepcija pamatojas uz atziņu, ka daži aspekti katrs atsevišķi vai visi kopā ir svarīgi, finanšu pārskatu lietotājiem pieņemot ekonomisku lēmumus. Tie var būt lēmumi, piemēram, par ieguldījumiem uzņēmumā, uzņēmuma iegādi, uzņēmējdarbības attiecību uzsākšanu ar uzņēmumu vai naudas aizdošanu uzņēmumam.

Šajā nodaļā aplūkota būtiskuma koncepcijas piemērošana revīzijā kopumā. Papildu norādījumi attiecībā uz konkrētas būtiskuma summas noteikšanu sniegti 2. sējuma 6. nodaļā.

Ja neatbilstība (vai visu neatbilstību kopsumma) ir pietiekami būtiska, lai mainītu vai ietekmētu informētas personas lēmumu, tiek uzskatīts, ka šī neatbilstība ir būtiska. Neatbilstības, kas nepārsniedz šo robežu, uzskatāmas par nebūtiskām. Robeža, kas nosaka to, kādi finanšu pārskati uzskatāmi par maldinošiem, tiek dēvēta par „finanšu pārskatu kopējo būtiskumu”. Šajā rokasgrāmatā šis jēdziens ir saīsināts līdz jēdzienam „vispārējais būtiskums”.

Piezīmes. Finanšu pārskatu kopējais būtiskums (šajā rokasgrāmatā — „vispārējais būtiskums”) netiek noteikts, pamatojoties uz revīzijas riska izvērtējumu. To nosaka tikai attiecībā uz finanšu pārskatu lietotājiem. Parasti tas ir tāds pats būtiskums, ko izmanto finanšu pārskatu sagatavotājs.

Pieņemsim, ka faktors, kas ietekmētu finanšu pārskatu lietotāju grupas, ir finanšu pārskatu neatbilstība 10 000 eiro apmērā. Šī summa uzskatāma par finanšu pārskatu kopējo būtiskumu (jeb vispārējo būtiskumu) gan finanšu pārskatu sagatavotāja, gan revidenta vajadzībām. Jebkura atsevišķa neatbilstība vai atsevišķi nebūtisku neatbilstību kopsumma, kas pārsniedz 10 000 eiro, ir uzskatāma par būtisku neatbilstību finanšu pārskatos.

Revidenta pienākums ir līdz pieņemami zēmam līmenim samazināt iespējamību, ka finanšu pārskatos neatklātu un neizlabotu neatbilstību kopsumma varētu pārsniegt finanšu pārskatu kopējo būtiskumu. Ja revidents vienkārši plāno veikt revīzijas procedūras, kas atklātu atsevišķas būtiskās neatbilstības, kuru kopsumma pārsniedz 10 000 eiro, pastāv risks, ka revīzijas gaitā neidentificēto atsevišķi nebūtisko neatbilstību kopsumma varētu pārsniegt 10 000 eiro būtiskuma robežlīmeni. Tāpēc revidentam ir jāveic papildu darbs, lai nodrošinātu rezervi vai drošības zonu iespējamām neatklātajām neatbilstībām. Šādu rezerves zonu nodrošina izpildes būtiskums.

Izpildes būtiskums ļauj revidentam noteikt būtiskuma summas (pamatojoties uz vispārējā būtiskuma līmeni, bet nepārsniedzot to) atbilstoši risku izvērtējumam dažādās finanšu pārskatu jomās. Šīs zemākās summas kalpo kā drošības zona starp būtiskumu (izpildes būtiskumu), kas tiek izmantots, nosakot veicamo revīzijas procedūru veidu un apjomu, un vispārējo būtiskumu.

Minētajā piemērā revidents, izmantojot profesionālu spriedumu, nosaka, ka, izstrādājot veicamās revīzijas procedūras, izmantojamais izpildes būtiskums ir 6000 eiro. Drošības zona 4000 eiro apmērā (10 000 eiro – 6000 eiro) starp izpildes būtiskumu un vispārējo būtiskumu kalpo kā drošības rezerve visām neatklātajām neatbilstībām, kādas varētu pastāvēt.

7.2 Finanšu pārskatu lietotāji

Būtiskums tiek izmantots gan finanšu pārskatu sagatavošanas, gan revīzijas procesā. Finanšu pārskatu kopējais būtiskums (vispārējais būtiskums) bieži vien tiek skaidrots (piemēram, finanšu pārskatu pamatnostādņēs), izmantojot tālāk norādītos jēdzienus.

Tabula 7.2-1

Ietekme uz ekonomisku lēmumu pieņemšanu	Neatbilstības, tostarp neuzrādīta informācija, tiek uzskatītas par būtiskām, ja ir pamats uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā ietekmē finanšu pārskatu lietotāju ekonomiskos lēmumus, kas pieņemti, balstoties uz šajos pārskatos sniegto informāciju.
Apkārtējie apstākļi	Spriedumi attiecībā uz būtiskumu tiek izdarīti, ņemot vērā esošos apstākļus, un tos ietekmē neatbilstības lielums vai būtība vai abi faktori kopā.
Lietotāju vispārējās vajadzības	Spriedumi par aspektiem, kas ir būtiski finanšu pārskatu lietotājiem, tiek izdarīti, balstoties uz pieņēmumu par lietotāju kā grupas vispārējām finanšu informācijas vajadzībām. Iespējamā neatbilstību ietekme uz atsevišķiem lietotājiem, kuru vajadzības var lielā mērā atšķirties, netiek ņemta vērā.

Revidents nosaka būtiskumu, pamatojoties uz savu viedokli par lietotāju vajadzībām. Izdarot profesionālu spriedumu, revidents pieņem, ka finanšu pārskatu lietotāji:

- pietiekamā mērā pārzina uzņēmējdarbības un ekonomikas jomu, kā arī grāmatvedības jomu, un viņiem ir vēlēšanās pietiekami rūpīgi izskatīt finanšu pārskatos sniegto informāciju;
- izprot, ka finanšu pārskati ir sagatavoti, formulēti un revidēti, ņemot vērā to būtiskuma līmeni;
- apzinās, ka pastāv apmēru noteikšanai raksturīgās nenoteiktības, pamatojoties uz aplēšu, spriedumu izmantošanu un nākotnes notikumu prognozēm;
- pieņem pamatotus ekonomiskos lēmumus, balstoties uz finanšu pārskatos sniegto informāciju.

7.3 Neatbilstību veids

Neatbilstības var izraisīt dažādi aspekti, un to pamatā var būt šādi faktori:

- neatbilstības lielums — saistītā monetārā summa (kvalitatīvais faktors);
- elementa veids (kvalitatīvais faktors); un
- apstākļi neatbilstības rašanās gaitā.

Tabula 7.3-1

Tipiskas neatbilstības	<ul style="list-style-type: none"> • Kļūdas un krāpšana finanšu pārskatu sagatavošanā • Atkāpes no norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm • Krāpšana, kurā iesaistīti darbinieki vai vadība • Vadības pieļautas kļūdas • Neprecīzu vai neatbilstīgu aplēšu sagatavošana • Neatbilstīgi vai nepilnīgi grāmatvedības pamatprincipu vai pielikumu skaidrojumu apraksti
-------------------------------	--

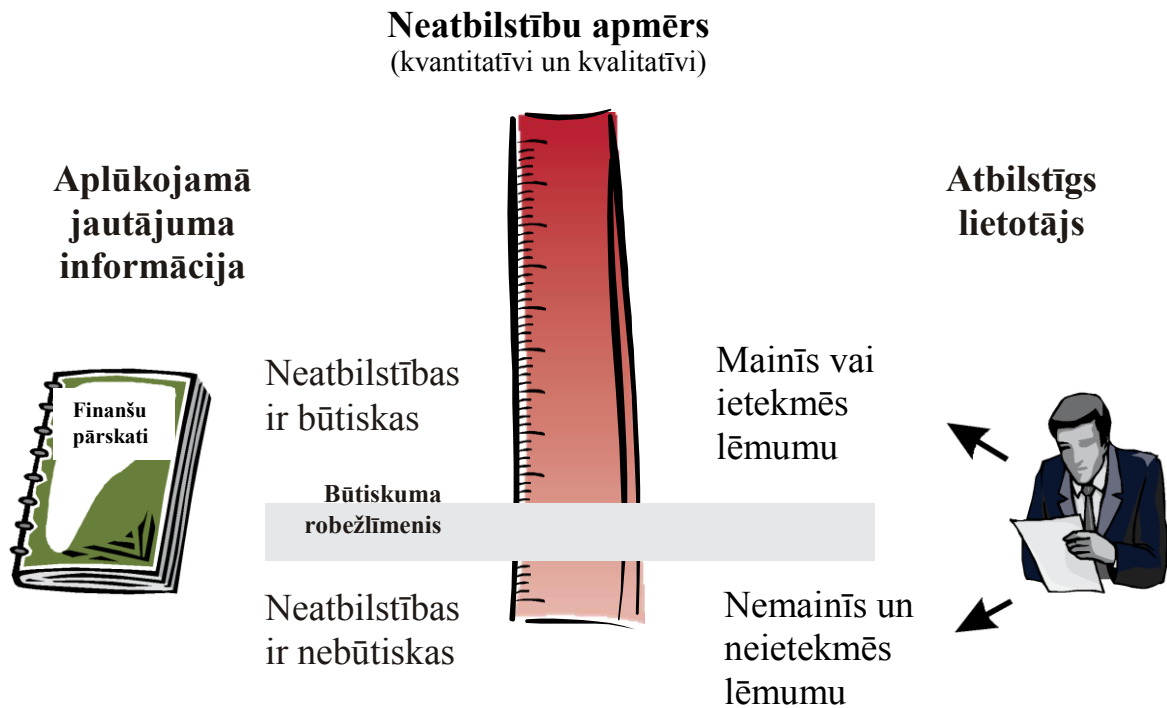
Būtiskums nav absolūts skaitlis. Tas atspoguļo „pelēko zonu” starp (visdrīzāk) nebūtisko un būtisko. Tādējādi, būtisko posteņu noteikšana, kā vienmēr, ir atkarīga no profesionālā sprieduma.

Dažās situācijās, pamatojoties uz elementa veidu vai saistītajiem apstākļiem, par būtisku var tikt uzskatīts elements, kura būtiskums ir daudz mazāks par kvalitatīvā būtiskuma līmeni. Piemēram:

- personai, kas pieņem lēmumus, pamatojoties uz finanšu pārskatiem, ļoti nozīmīga var būt informācija par darījumiem ar saistītajām pusēm;
- finanšu pārskatu lietotājiem var būt nozīmīga informācija par vadības veiktu krāpšanu (neatkarīgi no tā, cik nebūtiska ir šī krāpšana); un
- atsevišķi nebūtisku elementu kopums var kļūt būtisks, elementus summējot.

Piezīmes. Revidenta pienākums ir revīzijas gaitā apkopot neatbilstības, izņemot, ja šādas neatbilstības ir nepārprotami nenozīmīgas. Jēdziens „nepārprotami nenozīmīgs” nav izmantojams kā jēdziena „nebūtisks” ekvivalents. Neno�īmīgas neatbilstības ir nepārprotami nesvarīgas neatkarīgi no tā, vai tās tiek aplūkotas katra atsevišķi vai kopā, un neatkarīgi no tā, vai tās tiek izvērtētas pēc lieluma, veida vai apstākļu kritērijiem.

Diagramma 7.3-2

7.4 Būtiskums un revīzijas risks

Kā pārrunāts iepriekš, būtiskums un revīzijas risks ir saistīti faktori un tiek novērtēti kopā visā revīzijas gaitā.

Revīzijas risks ir iespējamība, ka revidents varētu sniegt neatbilstīgu revīzijas atzinumu par finanšu pārskatiem, kuros ir būtiskas neatbilstības.

Diagramma 7.4-1

Revīzijas riska komponenti	
Būtisku neatbilstību riski (BNR)	Risks, ka finanšu pārskatos ir būtiskas neatbilstības pirms revīzijas darba sākšanas. Šos riskus izvērtē finanšu pārskatu līmenī (bieži vien tie ir visaptveroši riski, kas ietekmē daudzus apgalvojumus) un apgalvojumu līmenī attiecībā uz darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem. BNR ir pastāvošā riska (PR) un kontroles riska (KR) apvienojums, ko var izteikt ar formulu $BNR = PR + KR$.

Revīzijas riska komponenti

Atklāšanas risks	<p>Risks, ka revidents apgalvojumā neatklās neatbilstību, kas varētu būt būtiska. Atklāšanas risku (AR) samazina šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pareiza revīzijas plānošana; • no identificētajiem būtisku neatbilstību riskiem izrietošo revīzijas procedūru veikšana; • atbilstīga revīzijas personāla norīkošana; • profesionālas skepses ievērošana; un • paveiktā revīzijas darba pārraudzība un pārbaude. <p>Atklāšanas risku nav iespējams samazināt līdz nullei, un to nosaka veicamo revīzijas procedūrām raksturīgie ierobežojumi, tas, ka tiek izmantoti cilvēku izdarīti (profesionāli) spriedumi, un pārbaudāmo pierādījumu veids.</p>
-------------------------	--

Revīzijas risku (RR) var izteikt ar šādu formulu:

$$RR = BNR \times AR$$

Būtiskums un revīzijas risks tiek izvērtēts visā revīzijas gaitā, veicot šādas darbības:

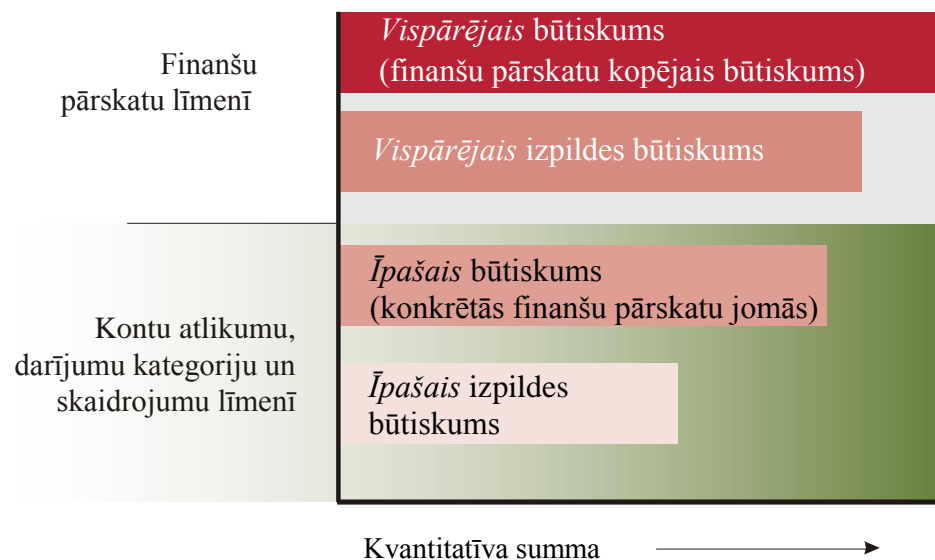
- būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana;
- papildu revīzijas procedūru veida, laika un apjoma noteikšana;
- būtiskuma (vispārējā un izpildes) pārskatīšanas kritēriju noteikšana gadījumos, kad revīzijas gaitā tiek iegūta jauna informācija, kuru zinot, revidents sākotnēji būtu noteicis citu summu; un
- izvērtēšana, kā neizlabotas neatbilstības, ja tādas pastāv, ietekmē finanšu pārskatus un revidenta atzinumu.

Izmantojot analogiju ar augstlēcšanas disciplīnu vieglatlētikā, būtiskumu var raksturot kā augstumu, kas jāpārvar lēcējam. Revīzijas risks raksturo lēciena grūtības pakāpi konkrētā augstumā (BNR) apvienojumā ar papildu risku, kas raksturo kļūdas iespējamību lēciena stratēģijā vai izpildē (atklāšanas risks).

7.5 Būtiskuma līmeņi

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
320. SRS 12. punkts	Revidents pārbauda finanšu pārskatu kopējo būtiskumu (un, ja nepieciešams, atsevišķu darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu būtiskuma līmeni vai līmeņus), ja revīzijas gaitā revidents saņem informāciju, kas, ja revidents būtu to saņēmis sākotnēji, liktu viņam noteikt citādu summu vai summas. (Skat. A13 punktu.)
320. SRS 13. punkts	Ja revidents secina, ka finanšu pārskatu kopējam būtiskumam (un, ja nepieciešams, atsevišķu darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu būtiskuma līmenim vai līmeņiem) jābūt zemākam nekā sākotnēji noteiktais līmenis, revidents nosaka, vai ir jāpārskata izpildes būtiskums un vai nepieciešams veikt izmaiņas papildu revīzijas procedūru raksturā, laikā un apjomā.
320. SRS 14. punkts	Revīzijas dokumentos revidents iekļauj šādas summas un faktorus, kas ņemti vērā, tās nosakot: a) finanšu pārskatu kopējais būtiskums (skat. 10. punktu); b) ja nepieciešams, atsevišķu darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu būtiskuma līmenis vai līmeņi (skat. 10. punktu); c) izpildes būtiskums (skat. 11. punktu); un d) šī SRS 14. punkta a)–c) apakšpunktos minēto faktoru izmaiņas revīzijas gaitā (skat. 12.-13. punktu).

Diagramma 7.5-1

Piezīmes. Diagrammā un tekstā izmantotie jēdzieni „vispārējais” un „īpašais” attiecas uz šo rokasgrāmatu un nav izmantoti SRS. Vispārējais būtiskums raksturo finanšu pārskatu būtiskumu kopumā; īpašais būtiskums attiecas uz konkrētu darījumu kategoriju, kontu atlikumu un skaidrojumu būtiskumu.

Revīzijas sākumā revidents izdara spriedumus par to, kāda apjoma un veida neatbilstības uzskatāmas par būtiskām. Šajā procesā revidents nosaka būtiskuma summas, kā norādīts tabulā tālāk.

Būtiskuma summu noteikšana

Tabula 7.5-2

Vispārējais būtiskums	Vispārējais būtiskums attiecas uz finanšu pārskatiem kā kopumu. To nosaka, izvērtējot, kādi faktori varētu ietekmēt finanšu pārskatu lietotāju ekonomiskos lēmumus, kas pieņemti, balstoties uz finanšu pārskatiem. Tas var mainīties revīzijas gaitā, ja revidentam kļūst zināma informācija, kuras ietekmē viņš/viņa sākotnēji būtu noteicis citu summu (vai summas).
Vispārējais izpildes būtiskums	Izpildes būtiskums tiek noteikts mazāks nekā vispārējais būtiskums. Izpildes būtiskums ļauj revidentam veikt no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem izrietošās darbības (nemainot vispārējo būtiskumu) un līdz atbilstīgi zēmam līmenim samazināt risku, ka neizlaboto un nenoteikto neatbilstību kopsumma varētu pārsniegt vispārējo būtiskumu. Izpildes būtiskums mainās atbilstoši revīzijas gaitā konstatētajiem faktiem (piemēram, pārskatot risku izvērtējumu).
Īpašais Būtiskums	Īpašo būtiskumu nosaka attiecībā uz darījumu, kontu atlikumu vai skaidrojumu kategorijām gadījumos, kad ir sagaidāms, ka lietotāju ekonomiskos lēmumus, kas pieņemti, balstoties uz finanšu pārskatiem, ietekmēs par vispārējo būtiskumu mazākas neatbilstības.
Īpašais izpildes būtiskums	Īpašo izpildes būtiskumu nosaka mazāku nekā īpašais būtiskums. Tas ļauj revidentam veikt no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem izrietošās darbības un nodrošina rezervi attiecībā uz iespējamām neatklātām un nebūtiskām neatbilstībām, kas summētas varētu izveidot būtisku summu.

Finanšu pārskatu kopējais būtiskums

Finanšu pārskatu kopējo būtiskumu (vispārējais būtiskums) nosaka revidents, pamatojoties uz savu izpratni par finanšu pārskatu lietotāju vajadzībām pēc finanšu informācijas. Parasti to nosaka līdzīgā summā, kādu izmantojis finanšu pārskatu sagatavotājs. Izmantojot profesionālu spriedumu, revidents nosaka būtiskumu kā maksimālo neatbilstību summu, kas neietekmētu finanšu pārskatu lietotāju ekonomiskos lēmumus.

Kad vispārējā būtiskuma summa ir noteikta, tā kļūst par vienu no faktoriem, kas nosaka revīzijas galīgo veiksmi vai neveiksmi. Pieņemsim, ka vispārējais būtiskums ir noteikts kā 20 000 eiro. Ja revīzijas procedūru rezultātā:

- nav atklātas neatbilstības — tiek sagatavots nemodificēts atzinums;
- ir atklātas un nav izlabotas nelielas (nebūtiskas) neatbilstības — tiek sagatavots nemodificēts atzinums;
- ir atklātas neizlabotas neatbilstības, kas pārsniedz būtiskuma līmeni (20 000 eiro), un vadība nevēlas veikt nepieciešamās korekcijas — tiek sagatavots atzinums ar iebildi vai negatīvs atzinums;
- finanšu pārskatos pastāv neizlabotas kļūdas, kas pārsniedz būtiskuma līmeni (20 000 eiro), tomēr revidents tās nav atklājis — pastāv risks, ka revidents sagatavos neatbilstīgu nemodificētu revīzijas atzinumu.

Norādījumus, kā piemērot būtiskuma līmeņus, izvērtējot iegūtos revīzijas pierādījumus, skatiet 2. sējuma 21. nodaļā.

Dažkārt, gadījumos, kad būtisku neatbilstību risks ir novērtēts kā augsts, revidentiem rodas vēlme samazināt vispārējā būtiskuma summu. Tomēr tas nav pareizi, jo vispārējais būtiskums raksturo finanšu pārskatu lietotāju vajadzības un neattiecas uz saistīto revīzijas riska līmeni.

Ja vispārējo būtiskumu noteiktu, vadoties pēc revīzijas riska, revīzijās ar augstu risku vispārējā būtiskuma summa tiktu noteikta zemāka nekā līdzīga lieluma uzņēmumos ar zemu revīzijas risku. Pieņemot, ka finanšu pārskatu informācijas vajadzības sakrīt, neatkarīgi no revīzijas riska nosakot zemāku vispārējā būtiskuma summu:

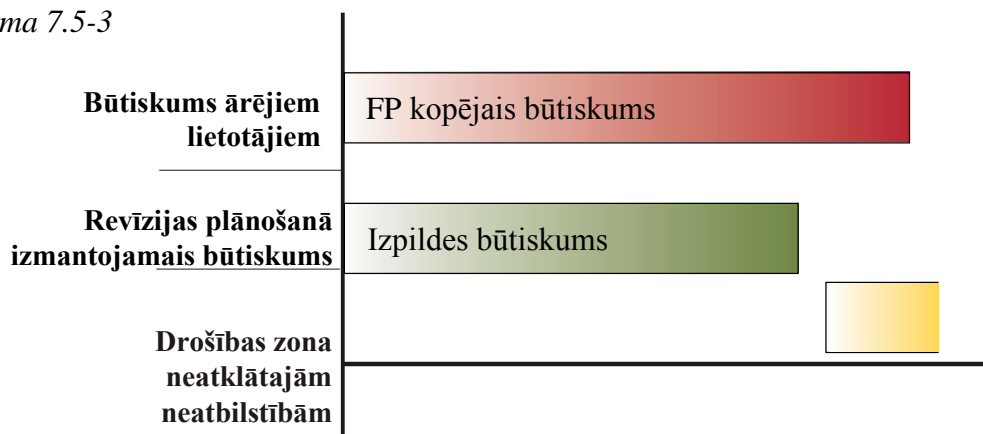
- finanšu pārskatu lietotāji sagaida, ka revidents finanšu pārskatos identificēs mazāka apmēra neatbilstības (nekā faktiski nepieciešams);
- tiek veikts papildu revīzijas darbs, lai samazinātu revīzijas risku līdz atbilstīgi zēmam līmenim.

Vispārējais būtiskums raksturo finanšu pārskatu lietotāju vajadzības, tāpēc to nedrīkst mainīt revīzijas gaitā konstatēto faktu un riska izvērtējuma ietekmē. Vispārējais būtiskums ir jāmaina, ja revidents konstatē informāciju, kas būtu likusi viņam/viņai sākotnēji noteikti citu būtiskuma summu (vai summas).

Revīzijas noslēgumā vispārējais būtiskums tiek izmantots, lai novērtētu identificēto finanšu pārskatu neatbilstību ietekmi un revidenta atzinuma atbilstību.

Izpildes būtiskums

Diagramma 7.5-3

Izpildes būtiskums ļauj revidentam veikt no risku izvērtējuma izrietošās darbības attiecībā uz kontu atlikumiem, darījumu kategorijām un skaidrojumiem, nemainot vispārējo būtiskumu. Izpildes būtiskums ļauj revidentam noteikt būtiskuma summas, kuru pamatā ir vispārējais būtiskums, bet kas ir mazākas un atspoguļo risku, ka neatbilstības netiks noteiktas, kā arī atspoguļo risku izvērtējumu. Šādas mazākas summas kalpo kā drošības zona starp būtiskumu, kāds tiek izmantots, nosakot pārbaudes veidu un apmēru (izpildes būtiskums), un būtiskumu attiecībā uz finanšu pārskatiem kopumā (vispārējais būtiskums).

Nosakot atbilstīgu izpildes būtiskuma summu, tiek nodrošināts pietiekams darba apjoms un palielinās iespējamība, ka tiks atklātas neatbilstības (ja tās pastāv). Piemēram, ja vispārējais būtiskums ir 20 000 eiro un revīzijas procedūru gaitā ir plānots atklāt visas kļūdas, kas pārsniedz 20 000 eiro robežu, iespējams, ka kļūda 8 000 eiro apmērā netiks atklāta. Ja pastāv trīs šādas kļūdas, to kopsumma ir 24 000 eiro, kas nozīmē, ka finanšu pārskatos ir būtiskas neatbilstības.

Tomēr, nosakot izpildes būtiskumu 12 000 eiro apmērā, ir lielāka iespējamība, ka tiks atklāta vismaz viena no 8 000 eiro kļūdām. Pat ja tiek atklāta un izlabota tikai viena no trīs kļūdām, atlikusī neatbilstība 16 000 eiro apmērā nepārsniedz vispārējā būtiskuma līmeni un var uzskatīt, ka finanšu pārskatos kopumā nav būtisku neatbilstību.

Nosakot atbilstīgu izpildes būtiskuma summu, ir jāizmanto profesionāls spriedums, un tā nav nosakāma vienkāršu matemātisku aprēķinu ceļā, piemēram, piemērojot procentuālo likmi (piemēram, 75%) no vispārējā būtiskuma līmeņa. Tomēr atbilstoši revidējamā uzņēmuma apstākļiem to var noteikt kā vienu summu finanšu pārskatiem kopumā vai atsevišķas summas attiecībā uz konkrētiem atlikumiem, darījumiem un skaidrojumiem.

Nosakot izpildes būtiskumu, revidents profesionāli izvērtē ar revīzijas risku saistītos faktorus, piemēram:

- izpratne par uzņēmumu un risku izvērtēšanas procedūru rezultāti;
- iepriekšējās revīzijās atklāto neatbilstību veids un apmērs;
- pašreizējā periodā sagaidāmās iespējamās neatbilstības.

Revīzijas gaitā var nākties mainīt izpildes būtiskumu kopumā vai attiecībā uz atsevišķiem atlikumiem, darījumiem un skaidrojumiem (neietekmējot vispārējo būtiskumu) atbilstoši pārskatītiem risku izvērtējumiem, revīzijas gaitā konstatētajai informācijai un jauniegūtai informācijai. Revīzijas noslēgumā vispārējais būtiskums tiek izmantots, lai novērtētu identificēto finanšu pārskatu neatbilstību ietekmi un revidenta atzinuma atbilstību. (Papildu norādījumus skatiet 2. sējuma 21. nodaļā.)

PIEZĪMES.

Ja ir atklāta iespējama neatbilstība, pirms pārvērtēt izpildes būtiskumu, izvērtējiet neatbilstības rašanās apstākļus un to, kā tā ietekmē risku izvērtējumu/revīzijas plānus.

Īpašais būtiskums

Dažkārt finanšu pārskatu lietotāju ekonomiskos lēmumus ietekmē neatbilstības, kuru summas nepārsniedz finanšu pārskatu kopējo būtiskumu.

Tabula 7.5-4

Lēmumus ietekmējošie faktori	Iespējamie piemēri
Likumi, normatīvie akti un grāmatvedības pamatprincipu prasības	<ul style="list-style-type: none"> • Konfidenciāli skaidrojumi finanšu pārskatos, piemēram, vadības un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, atalgojums. • Darījumi ar saistītajām pusēm • Aizņēmuma līgumu, vienošanos, normatīvo prasību un likumos/normatīvajos aktos noteikto finanšu pārskatu prasību neievērošana. • Konkrētu veidu izdevumi, piemēram, nelegāli maksājumi vai amatpersonu izdevumi.

Lēmumus ietekmējošie faktori	Iespējamie piemēri
Galvenie nozares skaidrojumi	<ul style="list-style-type: none"> • Rezerves un izpētes izmaksas ogļu ieguves uzņēmumā. • Izpētes un attīstības izdevumi farmaceitiskā uzņēmumā.
Skaidrojumi attiecībā uz nozīmīgiem notikumiem un svarīgām izmaiņām saimnieciskajā darbībā	<ul style="list-style-type: none"> • Jaunieģūts uzņēmums vai uzņēmuma darbības paplašināšana. • Pārtraukta darbība. • Neparasti notikumi vai iespējamās saistības (piemēram, tiesas prāvas). • Jaunu produktu un pakalpojumu ieviešana.

Revidents izvērtē arī, vai pastāv augstāk norādītie faktori attiecībā uz vienu vai vairākām darījumu kategorijām, kontu atlikumiem vai skaidrojumiem. Revidents var arī uzskatīt par lietderīgu iegūt izpratni par vadības un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, viedokli un plāniem.

Īpašais izpildes būtiskums

Tas ir līdzīgs iepriekš raksturotajam izpildes būtiskumam, tomēr tas attiecas uz konkrēta būtiskuma noteiktajām summām. Īpašo izpildes būtiskumu var noteikt zemāku nekā īpašais būtiskums, lai nodrošinātu, ka tiek paveikts pietiekams revīzijas darbs, lai līdz atbilstīgi zemam līmenim samazinātu iespējamību, ka neizlaboto un neatklāto neatbilstību kopsumma pārsniegs īpašo būtiskumu.

7.6 Būtiskuma dokumentēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
320. SRS 14. punkts	<p>Revīzijas dokumentos revidents iekļauj šādas summas un faktorus, kas ņemti vērā, tās nosakot:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) finanšu pārskatu kopējais būtiskums (skat. 10. punktu); b) ja nepieciešams, atsevišķu darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu būtiskuma līmenis vai līmeņi (skat. 10. punktu); c) izpildes būtiskums (skat. 11. punktu); un d) šī SRS 14. punkta a)–c) apakšpunktos minēto faktoru izmaiņas revīzijas gaitā (skat. 12.-13. punktu).

Revidents nosaka būtiskuma apmēru, balstoties uz profesionālu spriedumu, tāpēc ir svarīgi atbilstoši dokumentēt faktorus un summas, pamatojoties uz kurām, revidents noteicis būtiskumu dažādos līmeņos. Parasti dokumentēšanu veic:

- plānošanas posmā, kad tiek pieņemti lēmumi par veicamā darba apjomu;
- revīzijas gaitā, kad, pamatojoties uz revīzijas gaitā konstatēto informāciju, ir jāpārskata vispārējais vai izpildes būtiskums attiecībā uz konkrētām darījumu kategorijām, kontu atlikumiem vai skaidrojumiem.

Tiek dokumentēti šādi aspekti:

1. finanšu pārskatu lietotāji;

2. faktori, kas izmantoti, nosakot:
  - finanšu pārskatu kopējo būtiskumu un, ja nepieciešams, konkrētu darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu būtiskuma līmeni vai līmeņus;
  - izpildes būtiskumu; un
3. 2. punktā norādīto būtiskuma līmeņi pārskatīšana revīzijas gaitā.

8. Risku izvērtēšanas procedūras

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Revidenta veikto risku izvērtēšanas procedūru veids un lietojums ar mērķi noteikt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus.	240., 315.

Tālāk esošajā diagrammā norādīti trīs veidu risku izvērtēšanas procedūras, kas jāveic saskaņā ar 315. SRS.

Diagramma 8.0-1

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 5. punkts	Revidents veic risku izvērtēšanas procedūras, lai varētu identificēt krāpšanas vai kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības finanšu pārskatos un apgalvojumu līmenī. Pašas par sevi risku izvērtēšanas procedūras nevar izmantot kā pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, pamatojoties uz kuriem tiek izstrādāts revidenta atzinums. (Skat. A1-A5 punktu.)
315. SRS 6. punkts	Risku izvērtēšanas procedūras ietver: a) uzņēmuma vadības un tādu uzņēmuma darbinieku iztaujāšanu, kuri pēc revidenta domām varētu sniegt informāciju, kas var būt noderīga, lai identificētu krāpšanas vai kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības; (skat. A6 punktu.) b) analītiskās procedūras; (skat. A7-A10 punktu.) c) novērošanu un pārbaudi. (Skat. A11 punktu.)

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
315. SRS 11. punkts	<p>Revidents iegūst izpratni par šādiem faktoriem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) attiecīgajā nozarē spēkā esošie, tiesiskie un citi faktori, tostarp norādītās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnes; (skat. A17-A22 punktu) b) uzņēmuma raksturs, tostarp: <ul style="list-style-type: none"> i) saimnieciskā darbība; ii) īpašnieks un pārvaldes struktūras; iii) esošo un plānoto ieguldījumu veid, tostarp ieguldījumi īpaša mērķa uzņēmumos; un iv) uzņēmuma strukturēšanas un finansēšanas veids, lai revidents gūtu izpratni par finanšu pārskatos sagaidāmajām darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem; (skat. A23-A27 punktu) c) kā un kāpēc uzņēmumā izvēlas un pielieto konkrētus uzskaites pamatprincipus; revidents novērtē, vai izvēlētie pamatprincipi ir atbilstīgi uzņēmuma saimnieciskajai darbībai un atbilstoši norādītajām finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēm un nozarē izmantotajiem uzskaites pamatprincipiem; (skat. A28 punktu) d) uzņēmuma mērķi un stratēģija, kā arī ar tiem saistītie uzņēmējdarbības riski, kas var izraisīt būtiskas neatbilstības; (skat. A29-A35 punktu) e) uzņēmuma darbības finanšu rezultātu novērtēšana un pārbaude. (Skat. A36-A41 punktu.)
315. SRS 12. punkts	<p>Revidents iegūst izpratni par revīzijai būtiskajām iekšējās kontroles procedūrām. Lai gan vairākums revīzijai būtisko iekšējās kontroles procedūru ir saistītas ar finanšu pārskatu sagatavošanu, ne visas iekšējās kontroles procedūras, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu, ir būtiskas revīzijai. Revidents profesionāli izsecina, vai kontroles procedūra kā tāda vai apvienojumā ar citām kontroles procedūrām ir būtiska revīzijai. (Skat. A42-A65.)</p>

8.1 Pārskats

Risku izvērtēšanas procedūru mērķis ir identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus. Šis mērķis tiek īstenots, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par iekšējās kontroles sistēmu. Informāciju var iegūt no ārējiem avotiem, piemēram, interneta un tirdzniecības publikācijām, kā arī no iekšējiem avotiem, piemēram, pārrunām ar vadošajiem personāla darbiniekiem. Izpratne par uzņēmumu ir pastāvīgs, dinamisks process, kura gaitā tiek apkopota, atjaunināta un analizēta informācija visas revīzijas laikā.

8.2 Revīzijas pierādījumi

Risku izvērtēšanas procedūras nodrošina revīzijas pierādījumus, balstoties uz kuriem, revidents izvērtē riskus finanšu pārskatu un apgalvojumu līmenī. Tomēr šie pierādījumi netiek izvērtēti savrupi. Risku izvērtēšanas procedūru nodrošinātos pierādījumus papildina citu revīzijas procedūru (kas izriet no identificētajiem riskiem), piemēram, kontroles procedūru pārbaūžu un/vai detalizēto procedūru, sniegtie pierādījumi.

Nepieciešamās procedūras

Revidents, izmantojot profesionālu spriedumu, nosaka, kādas risku izvērtēšanas procedūras veicamas, kā arī to, cik dziļa izpratne par uzņēmumu jāiegūst. Pirmajā gadā, kad revidents veic uzņēmuma revīziju, šādas informācijas iegūšanai un dokumentēšanai bieži vien ir nepieciešams nozīmīgs laika apjoms. Tomēr, ja iegūtā informācija tiek atbilstīgi dokumentēta pirmajā gadā, nākamajos gados informācijas atjaunināšanai nepieciešamais laiks būs ievērojami mazāks.

Revidentam ir jāveic risku izvērtēšanas procedūras, un tām ir jābūt pietiekamām, lai identificētu uzņēmuma un krāpšanas riska faktorus, kas var izraisīt būtiskas neatbilstības. Šajā procesā revidents ņem vērā jebkādas notikumus vai apstākļus, kas varētu radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību.

Nepieciešamā izpratnes detalizācijas pakāpe ir noteikta 315. SRS 11. un 12. punktā (norādīti iepriekš). Vispārējās izpratnes detalizācijas pakāpe ir mazāka par uzņēmuma vadības izpratnes pakāpi.

PIEZĪMES.

Nosakot risku izvērtēšanas procedūru veidu un apjomu, ņemiet vērā atsevišķos SRS noteiktos aspektus. Zemāk norādīti daži piemēri.

240. SRS 16. punkts Krāpšana finanšu pārskatu revīzijā

Veicot risku izvērtēšanas procedūras un saistītās darbības ar mērķi iegūt izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par tā iekšējās kontroles sistēmām atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents veic (240. SRS) 17.-24. punktā minētās procedūras, lai iegūtu informāciju, kas palīdzētu identificēt krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības.

540. SRS 8. punkts Grāmatvedības aplēšu revīzija

Veicot risku izvērtēšanas procedūras un saistītās darbības, kuru mērķis ir iegūt izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents iegūst izpratni par šādiem faktoriem, kas palīdz identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus grāmatvedības aplēsēs: (skat. A12 punktu)

- a) norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasības saistībā ar grāmatvedības aplēsēm, tostarp saistītajiem skaidrojumiem; (skat. A13-A15 punktu)
- b) tas, kā vadība identificē tādus darījumus, notikumus un apstākļus, kas var likt finanšu pārskatos uzrādīt vai skaidrot grāmatvedības aplēses; gūstot šādu izpratni, revidents iztaujā vadību par izmaiņām apstākļos, kuru ietekmē varētu rasties vajadzība veikt jaunas grāmatvedības aplēses vai pārbaudīt esošās; (skat. A16-A21 punktu)
- c) tas, kā vadība izdara grāmatvedības aplēses un kāda ir vadības izpratne par datiem, balstoties uz kuriem, aplēses tiek izstrādātas, tostarp: (skat. A22-A23 punktu)
  - i) metode, vai, ja nepieciešams, modelis, kas izmantots, izdarot grāmatvedības aplēsi; (skat. A24-A26 punktu)
  - ii) būtiskās kontroles procedūras; (skat. A27-A28 punktu)
  - iii) tas, vai vadība ir pieaicinājusi ekspertus; (skat. A29-A30 punktu)
  - iv) grāmatvedības aplēšu pamatā izmantotie pieņēmumi; (skat. A31-A36 punktu)
  - v) tas, vai salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu ir notikušas vai vajadzētu būt notikušām izmaiņām grāmatvedības aplēšu izstrādāšanas metodēs, un, ja tas tā ir, — kādi ir šādu izmaiņu iemesli; un (skat. A37 punktu)
  - vi) tas, vai un kā vadība ir izvērtējusi aplēses nenoteiktības ietekmi. (Skat. A38 punktu.)

550. SRS 11. punkts Saistītās puses

315. SRS un 240. SRS noteikto revīzijas gaitā veicamo risku izvērtēšanas procedūru un saistīto aktivitāšu kontekstā revidents veic 12.-17. punktā noteiktās revīzijas procedūras un saistītās aktivitātes, kuru mērķis ir iegūt informāciju, kas ir būtiska, lai identificētu būtisku neatbilstību riskus, ko izraisa attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm. (Skat. A8 punktu.)

570. SRS 10. punkts Uzņēmuma darbības turpināšana

Veicot 315. SRS noteiktās risku izvērtēšanas procedūras, revidents apsver, vai pastāv kādi notikumi vai apstākļi, kuri var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību.

Nelielos uzņēmumos šo risku identificēšanai veicamās procedūras var būt minimālas, savukārt lielos un sarežģītos uzņēmumos tās var būt apjomīgākas.

8.3 Trīs risku izvērtēšanas procedūru veidi

Revīzijas gaitā ir jāveic katra no trim risku izvērtēšanas procedūrām, tomēr tās nav visas jāattiecina uz katru nepieciešamās izpratnes aspektu. Daudzos gadījumos viena veida procedūras rezultāti liek veikt cita veida procedūru. Pieņemsim, ka pārdošanas vadītāja iztaujāšanas gaitā revidents identificē neparastu, bet nozīmīgu pārdošanas darījumu. Tam varētu sekot faktiskā pārdošanas līguma pārbaude un ietekmes un pārdošanas maržu analīze. Vai arī uz sākotnējiem saimnieciskās darbības rezultātiem vērsto analītisko procedūru rezultātā var rasties jautājumi, ko revidents vēlas uzdot vadībai. Atbildes uz šiem jautājumiem var likt revidentam pieprasīt konkrētu dokumentu pārbaudi vai novērot konkrētas darbības.

Tālāk aprakstīts šo trīs procedūru veids un lietojums.

8.4 Vadības un citu personu iztaujāšana (tostarp iztaujāšana saistībā ar krāpšanas gadījumiem)

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
240. SRS 17. punkts	<p>Revidents iztaujā vadību par šādiem jautājumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) vadības izvērtējums attiecībā uz iespējamību, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības, tostarp, šādas izvērtēšanas raksturs, apjoms un biežums; (skat. A12-A13 punktu) b) procesi, ko vadība īsteno uzņēmumā, lai identificētu krāpšanas riskus un attiecīgi rīkotos, tostarp, jebkādas vadības konstatētos krāpšanas riskus vai kontu atlikumus, darījumu kategorijas vai skaidrojums, kuros visticamāk pastāv krāpšanas risks; (skat. A14 punktu) c) vadības sazināšanās ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par krāpšanas risku identificēšanas un novēršanas procesiem uzņēmumā; d) vadības sazināšanās ar darbiniekiem saistībā ar vadības uzskatiem par godprātīgu un ētisku saimnieciskās darbības praksi.
240. SRS 18. punkts	<p>Revidents iztaujā vadību un citas personas uzņēmumā, lai noteiktu, vai tām ir informācija par faktiskiem krāpšanas gadījumiem, aizdomām vai liecībām par krāpšanu. (Skat. A15-A17 punktu.)</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
240. SRS 20. punkts	Izņemot gadījumos, kad visas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, piedalās uzņēmuma vadībā, revidents gūst izpratni par to, kā personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, veic tādu vadības procesu pārraudzību, kuru vadība īsteno, lai identificētu un novērstu krāpšanas riskus uzņēmumā, un kādas iekšējās kontroles sistēmas vadība ieviesusi, lai šos riskus mazinātu. (Skat. A19-A21 punktu.)
240. SRS 21. punkts	Revidents izjautā personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, lai konstatētu, vai tām ir zināms par jebkādu esošu krāpšanas gadījumu uzņēmumā, aizdomām vai liecībām par tādu. Šāda iztaujāšana daļēji tiek veikta, lai apstiprinātu atbildes, ko vadība sniegusi iztaujāšanas gaitā.

Revidents veic iztaujāšanu apvienojumā ar citām risku izvērtēšanas procedūrām, kas palīdz identificēt būtisku neatbilstību riskus. Jautājumu mērķis ir gūt izpratni par katru no 315. SRS 11. un 12. punktā noteiktajiem aspektiem (norādīti iepriekš).

Parasti visvairāk informācijas tiek iegūts no vadības un personām, kas atbildīgas par finanšu pārskatu sagatavošanas procesu. Tomēr arī citu dažādu pilnvaru uzņēmuma darbinieku iztaujāšana var revidentam sniegt savādāku skatījumu un ļaut iegūt papildinformāciju, kas var noderēt, identificējot būtisku neatbilstību riskus. Piemēram, pārrunu gaitā ar pārdošanas vadītāju var atklāties, ka konkrēti pārdošanas darījumi (perioda noslēgumā) tika sasteigti un netika reģistrēti saskaņā ar uzņēmuma ieņēmumu uzrādīšanas pamatprincipiem.

Šajā tabulā atspoguļotas iztaujāšanai piemērotās jomas.

Tabula 8.4-1

Iztaujājamās	Iegūstamā informācija
<p>Personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde (PUUP) (ja šīs personas nepiedalās uzņēmumā vadībā)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vide, kādā tiek sagatavoti uzņēmuma finanšu pārskati. • Vadības procesu pārraudzība attiecībā uz krāpšanas vai kļūdu risku noteikšanu uzņēmumā un atbildes pasākumu veikšanu, kā arī attiecībā uz vadības iedibināto iekšējās kontroles sistēmu attiecīgo risku mazināšanai. • Zināšanas par faktiskiem, iespējamiem krāpšanas gadījumiem, kas ietekmē uzņēmumu, vai liecības par tādiem. • Apsveriet iespēju apmeklēt personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sapulci un izskatīt iepriekšējo sapulču protokolus.
<p>Vadība un par finanšu pārskatu sagatavošanu atbildīgās personas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vadības izvērtējums attiecībā uz iespējamību, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības, tostarp, šādas izvērtēšanas veids, apjoms un biežums. • Vadības saziņa ar darbiniekiem, informējot par biznesa praksi un ētiskas rīcības normām uzņēmumā. • Uzņēmuma kultūra (vērtības un ētika). • Vadības darbības stils. • Vadības izstrādātie motivācijas plāni. • Vadības pārkāpumu iespējamība. • Zināšanas vai aizdomas par krāpšanu. • Kā tiek sagatavotas aplēses. • Finanšu pārskatu sagatavošanas un pārbaudes process. • Vadības sazināšanās ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde.
<p>Vadošie darbinieki (iepirkumi, algu izmaksa, grāmatvedība u.c.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uzņēmuma darbības tendences un neparasti notikumi. • Sarežģītu vai neparastu darījumu uzsākšana, apstrāde un reģistrēšana. • Vadības pārkāpumu apmērs (piemēram, vai attiecīgajiem darbiniekiem ir lūgts neievērot iekšējās kontroles procedūras). • Izmantoto grāmatvedības pamatprincipu piemērotība/lietojums.
<p>Mārketinga un pārdošanas speciālisti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mārketinga stratēģijas un pārdošanas tendences. • Pārdošanas rezultātu sasniegšanas motivācija. • Klientu līgumu nosacījumi. • Vadības pārkāpumu apmērs (piemēram, vai attiecīgajiem darbiniekiem ir lūgts neievērot iekšējās kontroles procedūras vai grāmatvedības pamatprincipus, kas nosaka ieņēmumu uzrādīšanas kārtību?).

PIEZĪMES.

Neaprobežojieties tikai ar īpašnieka-vadītāja un grāmatveža iztaujāšanu (īpaši nelielās revīzijās). Uzdodiet citiem uzņēmuma darbiniekiem (piemēram, pārdošanas vadītājam, ražošanas vadītājam vai citiem darbiniekiem) jautājumus par tendencēm, neparastiem notikumiem, galvenajiem uzņēmuma riskiem, iekšējās kontroles darbību un vadības pārkāpumiem.

Ja atklājat iespējamu krāpšanas gadījumu, kurā iesaistīta augstākā līmeņa valdība vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, nekavējoties konsultējieties ar atbildīgo partneri un apsveriet iespēju sazināties ar juristu, lai noskaidrotu turpmāko rīcību. Nodrošiniet šīs informācijas konfidencialitāti saskaņā ar privātuma un konfidencialitātes prasībām. Skatiet arī papildu prasības un norādījumus ētikas kodeksā.

8.5 *Analītiskās procedūras*

Analītiskās procedūras, kas tiek izmantotas kā risku izvērtēšanas procedūras, palīdz noteikt aspektus, kuri ietekmē finanšu pārskatus un revīziju. Daži piemēri ir neparasti darījumi vai notikumi, summas, koeficienti un tendences.

Papildus tam, ka analītiskās procedūras kalpo kā risku izvērtēšanas procedūras, tās var arī izmantot kā papildu revīzijas procedūras, lai:

- gūtu izpratni par apgalvojumu saistībā ar finanšu pārskatiem; tā uzskatāma par detalizētu analītisko procedūru un ir aprakstīta 1. sējuma 10. nodaļā; un
- veiktu vispārējo finanšu pārskatu pārbaudi revīzijas noslēgumā vai tuvojoties tam.

Lielāka daļa analītisko procedūru nav pārāk detalizētas vai sarežģītas. Bieži vien tajās tiek izmantoti augstā līmenī apkopotī dati, un tas nozīmē, ka to rezultāti sniedz tikai vispārējas norādes uz to, vai varētu pastāvēt būtiskas neatbilstības.

Tālāk esošajā tabulā norādīti analītisko procedūru posmi.

Tabula 8.5-1

Veicamās darbības	Metode
Datu saistības noteikšana	<p>Nosakiet sagaidāmo iespējamo saistību starp dažāda veida informāciju, kādas pastāvēšanai ir pamatots iemesls. Ja iespējams, centieties izmantot neatkarīgus informācijas avotus.</p> <p>Finanšu un nefinanšu informācija var būt šāda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • salīdzināmu iepriekšējo periodu finanšu pārskati; • budžeti, prognozes un ekstrapolācijas, tostarp ekstrapolācijas no starpposma un gada datiem; un • informācija par nozari, kādā uzņēmums darbojas, un pašreizējiem ekonomikas apstākļiem.
Salīdzināšana	Salīdziniet sagaidāmos datus ar reģistrētajām summām vai koeficientiem, kuru pamatā ir reģistrētās summas.
Rezultātu novērtēšana	<p>Novērtējiet rezultātus.</p> <p>Ja ir konstatētas neparastas vai negaidītas relācijas, apsveriet potenciālos būtisku neatbilstību riskus.</p>

Šo analītisko procedūru rezultāti jāizvērtē kontekstā ar citu apkopoto informāciju, lai:

- identificētu būtisku neatbilstību riskus, kas ir saistīti ar nozīmīgos finanšu pārskatu elementos iekļautiem apgalvojumiem; un
- varētu noteikt papildu revīzijas procedūru veidu, laiku un apjomu.

Piezīmes. Dažos nelielos uzņēmumos revidentam var nebūt pieejama jaunākā finanšu informācija, piemēram, starpposma vai ikmēneša finanšu informācija, ko izmantot analītisko procedūru vajadzībām. Šādos apstākļos noteiktu informāciju var iegūt iztaujāšanas gaitā, savukārt detalizētu iztaujāšanu var veikt, kad ir pieejami uzņēmuma finanšu pārskatu provizoriskie uzmetumi.

8.6 Novērošana un pārbaude

Novērošana un pārbaude:

- tiek izmantota vadības un citu personu iztaujāšanas pamatā; un
- sniedz papildinformāciju par uzņēmumu un tā vidi.

Novērošanas un pārbaudes procedūras parasti ietver procedūru un tās lietojumu, kā norādīts zemāk.

Tabula 8.6-1

Procedūra	Lietojuma piemēri
Novērošana	<p>Apsveriet iespēju novērot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kā notiek uzņēmuma darbība un kā tā ir organizēta; • uzņēmuma īpašumus un telpas; • vadības darbības stilu un attieksmi pret iekšējo kontroli; • dažādu iekšējās kontroles procedūru darbību; un • galveno pamatprincipu ievērošanu.
Pārbaude	<p>Apsveriet iespēju pārbaudīt dokumentus, piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • biznesa plāni, stratēģijas un piedāvājumi; • nozares pētījumi un informācija par uzņēmumu plašsaziņas līdzekļos; • galvenie līgumi un saistības; • normatīvie akti un to ievērošana; • saziņa ar juristiem, banku un citiem akcionāriem; • grāmatvedības pamatprincipi un ieraksti; • iekšējās kontroles rokasgrāmatas; • vadības sagatavotās atskaites (piemēram, darbības rezultātu dati un starpposma finanšu pārskati); un • citas atskaites, piemēram, personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sapulču protokoli, konsultantu ziņojumi u.c.

8.7 Iekšējās kontroles procedūru veids un ieviešana

Risku izvērtēšanas procedūras ietver arī procedūras, kuru mērķis ir izvērtēt būtisko iekšējās kontroles procedūru veidu un ieviešanu. Šīs procedūras ir aplūkotas 2. sējuma 11. nodaļā.

8.8 Citi informācijas avoti saistībā ar riskiem

Risku izvērtēšanai revidents var izmantot arī citas procedūras. Tālāk esošajā tabulā norādīti daži tipiski piemēri.

Tabula 8.8-1

Avots	Apraksts
Klientu attiecību akceptēšana vai turpināšana	Sākotnējo procedūru gaitā iegūtā būtiskā informācija.
Iepriekš veiktais darbs	<p>Būtiska pieredze, kas gūta iepriekšējo darba uzdevumu gaitā un citu veidu uzdevumos saistībā ar uzņēmumu.</p> <p>Tas var ietvert šādus aspektus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iepriekšējās revīzijās konstatētās problemātiskās jomas; • iekšējās kontroles trūkumi; • izmaiņas organizatoriskajā struktūrā, biznesa procesos un iekšējās kontroles sistēmās; un • pagātnē pieļautas neatbilstības un tas, vai tās ir savlaicīgi izlabotas.
Ārēja informācija	<ul style="list-style-type: none"> • uzņēmuma juristu vai vērtēšanas ekspertu iztaujāšana; • banku vai novērtēšanas aģentūru sagatavotās atskaites; • informācija par nozari un ekonomikas situāciju, kas sniegta internetā, tirdzniecības un komercdarbības publikācijās, kā arī reglamentējošās un finanšu publikācijās.
Pārrunas revīzijas grupā	Grupās (iekļaujot partneri) pārrunu rezultāti par uzņēmuma finanšu pārskatu uzņēmīgumu pret būtiskām neatbilstībām, tostarp krāpšanu.

9. No risku izvērtējuma izrietošās revidenta darbības

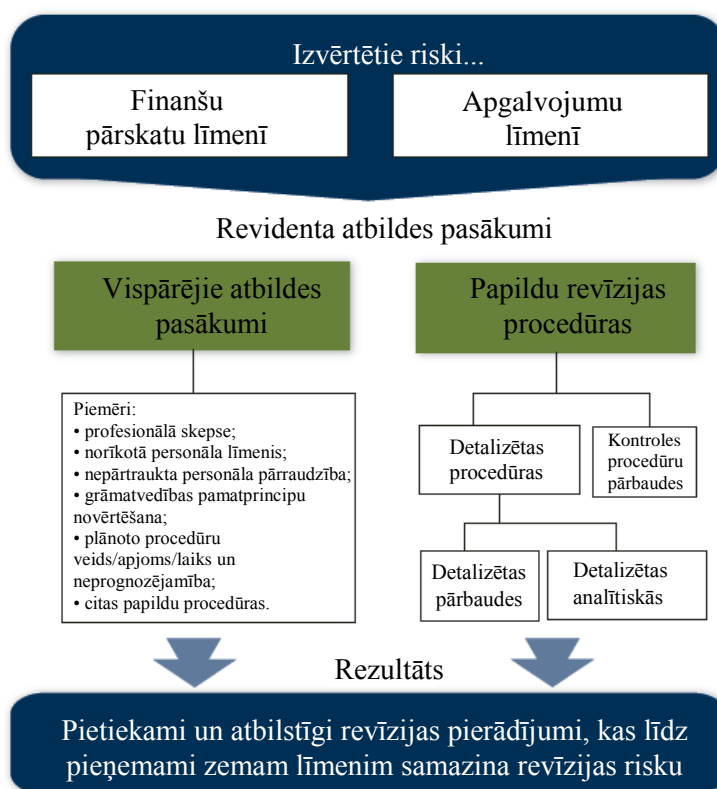
Nodaļas saturs

Saistītie SRS

Attiecīgu atbildes pasākumu izstrāde un ieviešana, reaģējot uz izvērtētajiem riskiem.

240., 300., 330.,
500.

Diagramma 9.0-1

Punkts

SRS mērķi

330. SRS 3. punkts

Revidenta uzdevums ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus saistībā ar izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem, izstrādājot un veicot atbilstīgas procedūras saistībā ar šiem riskiem.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
300. SRS 9. punkts	Revidents izstrādā revīzijas plānu, kurā tiek raksturoti šādi aspekti: a) plānoto riska izvērtēšanas procedūru raksturs, laiks un apjoms atbilstoši 315. SRS prasībām; b) plānoto papildu revīzijas procedūru raksturs, laiks un apjoms, kuras veicamas apgalvojumu līmenī atbilstoši 330. SRS prasībām c) citas plānotās revīzijas procedūras, kas jāveic konkrētajā darba uzdevumā atbilstoši SRS prasībām. (Skat. A12 punktu.)
330. SRS 7. punkts	Izstrādājot papildu revīzijas procedūras, revidents rīkojas šādi: a) apsver iemeslus apgalvojumu līmenī noteiktajiem būtisku neatbilstību riskiem attiecībā uz katru darījumu kategoriju, kontu vai skaidrojumu, tostarp: i) būtisku neatbilstību iespējamību, ko izraisījušas attiecīgās darījumu kategorijas, kontu atlikuma vai skaidrojuma raksturīgās iezīmes (t.i. pastāvošais risks); un ii) to, vai risku izvērtējumā ir ņemtas vērā būtiskās kontroles procedūras (t.i. kontroles risks), tādējādi izvīzot revidentam prasību iegūt revīzijas pierādījumus, lai noteiktu, vai kontroles procedūras darbojas efektīvi (t.i. nosakot detalizēto procedūru raksturu, laiku un apjomu, revidents pieņem, ka kontroles procedūras darbojas efektīvi); un (skat. A9-A18 punktu) b) jo lielāks ir revidenta izvērtētais risks, jo pārliecinošākus revīzijas pierādījumus revidents iegūst. (Skat. A19 punktu.)
500. SRS 6. punkts	Revidents izstrādā un veic apstākļiem atbilstīgas revīzijas procedūras, kuru mērķis ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus. (Skat. A1-A25 punktu.)

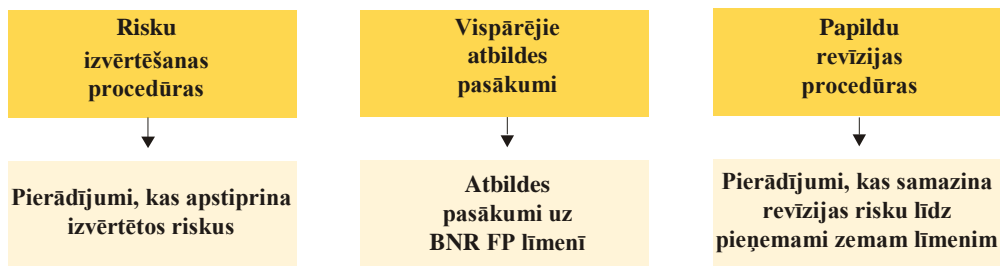
9.1 Pārskats

Risku izvērtēšanas procedūru (skat. šīs rokasgrāmatas 1. sējuma 8. nodaļu) mērķis identificēt un izvērtēt riskus gan finanšu pārskatu līmenī, gan apgalvojumu līmenī attiecībā uz būtiskām darījumu kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem.

Papildu revīzijas procedūras (skat. šīs rokasgrāmatas 1. sējuma 10. nodaļā) izriet no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem apgalvojumu līmenī. To mērķis ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, lai līdz pieņemami zēmam līmenim samazinātu revīzijas risku.

Tālāk attēlotas trīs galvenās revīzijas procedūru kategorijas.

Diagramma 9.1-1

BNR = būtisku neatbilstību riski
FP = finanšu pārskati

Izvērtētie riski finanšu pārskatu līmenī pēc būtības ir visaptveroši, un attiecībā uz tiem ir jāveic vispārēji revīzijas atbildes pasākumi, piemēram, jāizvērtē darba veikšanai norīkoto personu pieredze, nepieciešamā pārraudzības pakāpe un nepieciešamās izmaiņas plānoto revīzijas procedūru veidā un apjomā.

Izvērtētie riski apgalvojumu līmenī ir saistīti ar konkrētu kontu atlikumiem, darījumu kategorijām un skaidrojumiem. Kā atbildes pasākums tiek veiktas papildu revīzijas procedūras, piemēram, detalizētas pārbaudes, kontroles procedūru pārbaudes un detalizētas analītiskās procedūras.

Papildu revīzijas procedūru izstrādi ietekmē šādi faktori:

- veikto risku izvērtēšanas procedūru rezultāti un izrietošais risku izvērtējums apgalvojuma līmenī;
- vispārējie atbildes pasākumi, kurus izstrādājis revidents attiecībā uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatu līmenī.

9.2 *Vispārējie atbildes pasākumi, kas vērsti uz riskiem finanšu pārskatu līmenī*

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 5. punkts	Revidents izstrādā un īsteno procedūras, kas veicamas, pamatojoties uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatu līmenī. (Skat. A1-A3 punktu.)

Būtisku neatbilstību riski finanšu pārskatu līmenī ir riski, kas ir tieši saistīti ar finanšu pārskatiem kopumā un potenciāli skar daudzus apgalvojumus. Šie riski (piemēram, neatbilstīga vadības attieksme pret kontroles sistēmu) var netieši veicināt būtisku neatbilstību rašanos apgalvojumu līmenī. Piemēram, ja uzņēmuma grāmatvedis nav pietiekami kompetents, var rasties daudz kļūdu vai krāpšanas iespēju saistībā ar vairākiem finanšu pārskatu atlikumiem, darījumu kategorijām vai skaidrojumiem. Līdz ar to riskus finanšu pārskatu līmenī bieži vien nevar izvērtēt, veicot īpašas revīzijas procedūras; šim nolūkam ir jāveic vispārēji atbildes pasākumi.

240. un 330. SRS aprakstīti atsevišķi iespējamie vispārējie atbildes pasākumi, kas vērsti uz finanšu pārskatu līmenī identificētiem riskiem. Tālāk aprakstīti daži piemēri.

Tabula 9.2-1

Iespējamie vispārējie atbildes pasākumi, kas vērsti uz finanšu pārskatu līmenī izvērtētajiem riskiem	
Darba uzdevuma pārvaldība	<p>Uzsveriet revīzijas grupas nepieciešamību ievērot profesionālo skepsi.</p> <p>Norīkojiet pieredzes bagātākos darbiniekus vai darbiniekus ar īpašām iemaņām, piemēram, tiesas, vērtēšanas vai IT speciālistus.</p> <p>Nodrošiniet pastāvīgu darbinieku pārraudzību darba gaitā.</p>
Neprognozējamības elementa iekļaušana papildu revīzijas procedūru izvēlē	<p>Veicamo papildu revīzijas procedūru veida, laika un apjoma izvēlē ietveriet neprognozējamības elementu. Tas ir īpaši svarīgi krāpšanas risku izvērtēšanā, jo uzņēmuma darbinieki var pārzināt parasti veiktās revīzijas procedūras un tādējādi labāk slēpt krāpnieciskus finanšu ziņojumus.</p> <p>Neprognozējamību var panākt šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veicot detalizētas procedūras attiecībā uz atlasītiem kontu atlikumiem un apgalvojumiem, kas citādi netiek pārbaudīti to būtiskuma vai riska dēļ; • koriģējot revīzijas procedūru laiku pretēji gaidītajam; • izmantojot dažādas izlases metodes; un • veicot revīzijas procedūras citās vietās vai ierodoties vietās, iepriekš par to nepaziņojot (piemēram, inventarizācijā).
Plānoto revīzijas procedūru pārskatīšana	<p>Veiciet izmaiņas revīzijas procedūru veidā, laikā vai apjomā. Piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veiciet detalizētas procedūras perioda beigās, nevis starpposma datumā; • veiciet noteiktu aktīvu fizisku novērošanu vai pārbaudi; • veiciet krājumu uzskaites ierakstu papildu pārbaudi, lai identificētu neparastus vienumus, negaidītas summas vai citus vienumus, kam piemērot papildu procedūras; • veiciet papildu darbu vadības aplēšu pamatotības un pamatā esošo spriedumu un pieņēmumu izvērtēšanai; • palieliniet izlases lielumu vai veiciet analītiskās procedūras daudz detalizētākā pakāpē; • izmantojiet datorizētas revīzijas tehnoloģijas, lai: <ul style="list-style-type: none"> – iegūtu vairāk pierādījumu par nozīmīgos kontos vai elektronisko darījumu failos esošajiem datiem, – veiktu padziļinātu elektronisko darījumu un kontu failu pārbaudi, – atlasītu izlases darījumus no galvenajiem elektroniskajiem failiem, – sakārtotu darījumus ar noteiktām raksturīgām iezīmēm, un – pārbaudītu visu datu ģenerālkopu, nevis tikai izlasi; • pieprasiet papildu informāciju ārējos apstiprinājumos; piemēram, attiecībā uz debitoru apstiprinājumu, revidents var pieprasīt apstiprināt pārdošanas līgumu informāciju, tostarp datumu, atpakaļatgriešanas tiesības un piegādes termiņu; un • mainiet revīzijas procedūru veidu un apjomu, lai iegūtu detalizētākus revīzijas pierādījumus.

Iespējamie vispārējie atbildes pasākumi, kas vērsti uz finanšu pārskatu līmenī izvērtētajiem riskiem

<p>Revīzijas metožu maiņa</p>	<p>Apsveriet iegūto izpratni par kontroles vidi.</p> <p>Ja kontroles vide ir efektīva, revidents var lielākā mērā uzticēties iekšējās kontroles sistēmai un uzņēmumā ģenerētajiem revīzijas pierādījumiem. Šādā gadījumā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • revīzijas darbs lielākā mērā tiek veikts starpposma datumā nevis perioda beigās; un • tiek pielietota tāda metode, kurā tiek izmantotas kontroles procedūru pārbaudes un detalizētas procedūras (kombinēta metode). <p>Ja kontroles vide ir neefektīva, ir iespējamās šādas sekas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vairākums revīzijas procedūru tiek veiktas perioda beigās nevis starpposma datumā; • ir jāiegūst plašāki revīzijas pierādījumi, veicot detalizētas procedūras; • palielinās revīzijas apjomā iekļauto vietu skaits.
<p>Izmantoto grāmatvedības pamatprincipu pārskatīšana</p>	<p>Izvērtējiet, vai uzņēmuma izvēlētie un izmantotie grāmatvedības pamatprincipi, īpaši attiecībā uz subjektīviem mērījumiem un sarežģītiem darījumiem, norāda uz to, ka tiek sagatavoti maldinoši finanšu pārskati, vadībai cenšoties pārvaldīt ienākumus.</p>

PIEZĪMES. Ņemiet vērā šādus aspektus.

Laiks

Vispārējos atbildes pasākumus var izstrādāt plānošanas gaitā un pēc tam iekļaut kopējā revīzijas stratēģijā. Jaunu darba uzdevumu gadījumā plānošanas gaitā var izstrādāt pagaidu vispārējos atbildes pasākumus, kurus pēc tam var apstiprināt vai mainīt, pamatojoties uz risku izvērtēšanas rezultātiem.

Dokumentēšana

Vispārējo revīzijas atbildes pasākumu un revīzijas stratēģijas izstrādei mazā uzņēmumā nevajadzētu būt sarežģītam un laikietilpīgam uzdevumam. Dažos gadījumos var izpildīt abas darbības, iepriekšējās revīzijas noslēgumā (pieņemot, ka tā aptver visus nepieciešamos jautājumus) sagatavojot īsu ziņojumu, kuru pēc tam var aktualizēt, pamatojoties uz pārrunām ar vadību.

Vadības pārkāpumi

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
240. SRS 26. punkts	<p>Identificējot un izvērtējot krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību iespējamību ieņēmumu atzīšanā, revidents parasti izvērtē, kādas ienākumu, ienākumu darījumu vai apgalvojumu kategorijas varētu ietvert šādu risku. Šā SRS 47. punktā ir noteikts, kādi dokumenti nepieciešami, ja revidents secinājis, ka darba uzdevuma apstākļos nav pieļaujama pieņēmumu izmantošana, un tāpēc nav identificējis ienākumu atzīšanu kā krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību risku. (Skat. A28-A30 punktu.)</p>
240. SRS 32. punkts	<p>Neatkarīgi no izvērtētajiem riskiem, ka vadība varētu pārkāpt oficiāli iedibinātās iekšējās kontroles procedūras, revidents izstrādā un veic revīzijas procedūras, kuru mērķis ir šāds.</p> <p>a) Pārbaudīt galvenajā grāmatā veikto ierakstu un citu finanšu pārskatu sagatavošanas gaitā veikto ierakstu un korekciju atbilstību. Izstrādājot un veicot šādām pārbaudēm paredzētas revīzijas procedūras, revidents:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) iztaujā finanšu pārskatu sagatavošanas procesā iesaistītās puses par neatbilstīgām vai aizdomīgām darbībām, kas veiktas saistībā ar žurnālu ierakstu un citu korekciju apstrādi; ii) atlasa žurnālu ierakstus un citas korekcijas, kas veiktas pārskata perioda beigās; iii) apsver, vai ir nepieciešams pārbaudīt visā perioda laikā veiktos žurnālu ierakstus un citas korekcijas. (Skat. A41-A44 punktu.) <p>b) Pārbaudīt, vai ir veiktas neobjektīvas grāmatvedības aplēses, un novērtēt, vai neobjektīvatāti izraisītie apstākļi, ja tādi ir, rada krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību risku. Veicot šādu pārbaudi, revidents:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) novērtē, vai vadības spriedumi un lēmumi saistībā ar finanšu pārskatos ietvertajām aplēsēm, pat, ja atsevišķi katrs no tām ir pamatots, norāda uz iespējamu uzņēmuma vadības neobjektīvatāti, kas var izraisīt krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības; šādā gadījumā revidents vēlreiz novērtē aplēses kopumā; ii) veic tādu vadības spriedumu un pieņēmumu retrospektīvu pārbaudi, kuri ir saistīti ar iepriekšējā gada finanšu pārskatos atspoguļotām nozīmīgām grāmatvedības aplēsēm. (Skat. A45-A47 punktu.) <p>c) Saistībā ar nozīmīgiem darījumiem, kas neatbilst normālai uzņēmuma saimnieciskās darbības praksei vai savādāk šķiet aizdomīgi, salīdzinājumā ar revidenta gūto izpratni par uzņēmumu un tā vidi, kā arī citu revīzijas gaitā iegūto informāciju, revidents novērtē, vai šādu darījumu saimnieciskās darbības pamatojums (vai tā neesamība) liek domāt, ka darījumi ir veikti, lai sagatavotu maldinošus finanšu pārskatus vai slēptu aktīvu piesavināšanos. (Skat. A48 punktu.)</p>
240. SRS 33. punkts	<p>Revidents izvērtē identificētos riskus saistībā ar vadības iespējam neievērot iekšējās kontroles sistēmu prasības un nosaka, vai ir jāveic papildu revīzijas procedūras (t.i., ja pastāv īpaši papildu riski saistībā ar vadības iespējam neievērot iekšējās kontroles sistēmu prasības, kas netiek izvērtēti 32. punktā minēto prasību īstenošanai veikto procedūru laikā).</p>

Vadības pārkāpumi un krāpniecisku ienākumu uzrādīšana tiek uzskatīta par nozīmīgiem riskiem (skat. šīs rokasgrāmatas 2. sējuma 10. nodaļu) un kā tādi tiek izvērtēti. Līdz ar to ikvienā revīzijā ir jāveic noteiktas revīzijas procedūras. Tās ir aprakstītas augstāk citētajos SRS fragmentos. Tālāk esošajā tabulā ir ietverti daži papildu komentāri.

Tabula 9.2-2

Procedūras vadības pārkāpumu izvērtēšanai	
Žurnālu ieraksti	<p>Identificējiet, atlasiet un pārbaudiet žurnālu ierakstus un citas korekcijas, pamatojoties uz šādiem aspektiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> izpratne par uzņēmuma finanšu ziņošanas procesu un iekšējās kontroles sistēmas veidu un ieviešanu; šādu faktoru izskatīšana: <ul style="list-style-type: none"> krāpniecisku žurnālu ierakstu vai citu korekciju raksturīgas iezīmes, krāpšanas riska faktoru, kas saistīti ar noteiktām žurnālu ierakstu kategorijām un citām korekcijām, esamība, un finanšu ziņošanas procesā iesaistīto darbinieku iztaujāšana par neatbilstīgām vai neierakstām darbībām.
Aplēses	<p>Pārskatiet ar noteiktiem darījumiem saistītas aplēses un atlikumus, lai identificētu iespējamu vadības neobjektivitāti. Papildu procedūras var ietvert šādas darbības:</p> <ul style="list-style-type: none"> atkārtota aplēšu pārskatīšana kopumā; iepriekšējā periodā izdarīto vadības spriedumu un pieņēmumu, kas saistīti ar nozīmīgām grāmatvedības aplēsēm, retrospektīva pārbaude, un kumulatīvās ietekmes izvērtēšana — vai tā rada būtiskas neatbilstības finanšu pārskatos.
Nozīmīgi darījumi	<p>Iegūstiet izpratni par tādu nozīmīgu darījumu biznesa pamatojumu, kas ir neparasti vai neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai. Šajā kontekstā jāizvērtē, vai:</p> <ul style="list-style-type: none"> vadība lielāku vērību pievērš tam, kādā veidā darījums uzskaitīts, nevis darījuma saimnieciskajam pamatojumam; šādu darījumu nosacījumi ir ļoti sarežģīti; vadība ir pārrunājusi ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, šādu darījumu būtību un atbilstošo uzskaites veidu; darījumos iesaistītas iepriekš neidentificētas saistītās puses vai personas, kurām nav tādu finansiālu līdzekļu, lai atbalstītu darījuma veikšanu, nepiesaistot revidējamo uzņēmumu; darījumi, kuros iesaistītas nekonsolidētas saistītās puses, tostarp īpaša mērķa uzņēmumi, nav pietiekamā mērā pārbaudīti vai arī tos nav apstiprinājušas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde; un ir veikta atbilstoša dokumentēšana.
Ienākumu uzrādīšana	<p>Veiciet detalizētas analītiskās procedūras. Apsveriet iespēju izmantot datorizētas revīzijas tehnoloģijas neparastu vai negaidītu ienākumu attiecību vai darījumu identificēšanai.</p> <p>Iegūstiet klientu apstiprinājumu attiecīgiem līguma noteikumiem (akceptēšanas kritēriji, piegādes un samaksas noteikumi) un tam, vai neeksistē blakuslīgumi (tiesības atgriezt produktus, garantētās tālākpārdošanas summas utt.).</p>

9.3 Atbildes pasākumi, kas izriet no apgalvojumu līmenī izvērtētajiem riskiem

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 6. punkts	Revidents izstrādā un veic papildu revīzijas procedūras, kuru raksturs, laiks un apjoms tiek noteikts, pamatojoties uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem apgalvojumu līmenī, un ir vērsts uz šādiem riskiem. (Skat. A4-A8 punktu.)

Revidenta veiktais apgalvojumu līmenī identificēto risku izvērtējums palīdz revidentam:

- atbilstīgas revīzijas metodes izvēlē; un
- papildu revīzijas procedūru izstrādē un veikšanā.

Papildinformāciju par papildu revīzijas procedūrām skatiet 1. sējuma 10. nodaļā.

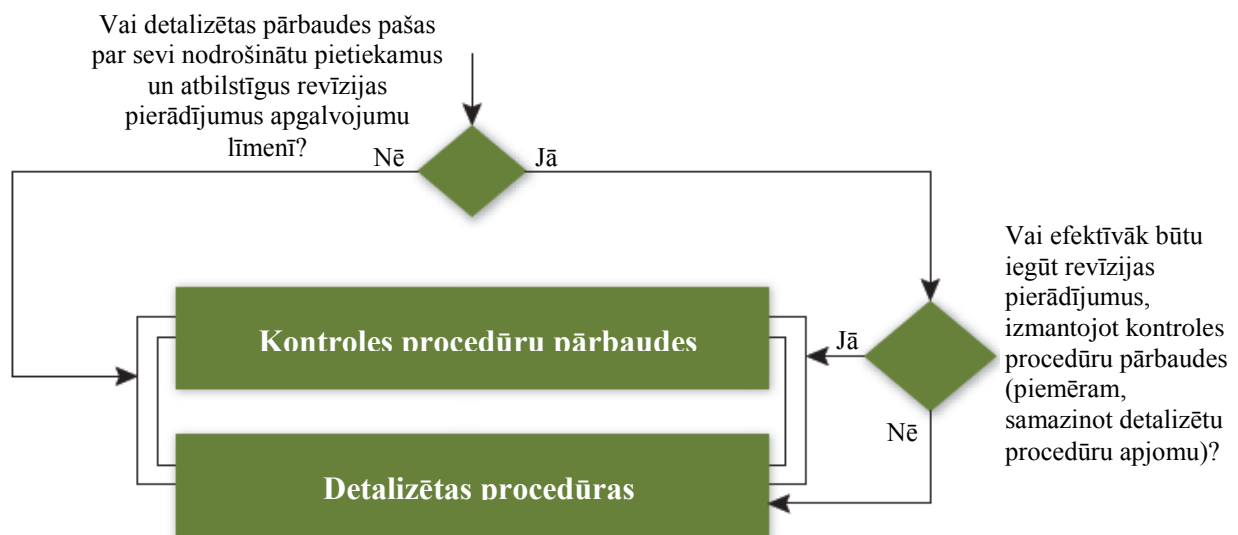
Atbilstīga revīzijas metode

Revidents izvēles revīzijas metodi, kas pielietojama papildu revīzijas procedūru izstrādei un veikšanai, atbilstoši identificēto risku izvērtējumam gan finanšu pārskatu, gan apgalvojumu līmenī.

Tā kā izvērtētie riski attiecībā uz būtiskajām darbību kategorijām, kontu atlikumiem un skaidrojumiem atšķiras, attiecīgi atšķiras arī efektīvākā revīzijas metode. Piemēram, var pārbaudīt tādas kontroles procedūras, kas nodrošina pārdošanas darbību pilnīgumu, un attiecībā uz citiem apgalvojumiem izmantot detalizētas procedūras. Attiecībā uz kreditoriem visiem apgalvojumiem var izmantot detalizētu metodi. Svarīgākais ir izstrādāt tādas revīzijas procedūras, kas atbilstu identificētajiem riskiem.

Nākamajā diagrammā aprakstīti daži apsvērumi atbilstošas kontu atlikumu vai darbību kategorijas revīzijas metodes izstrādei.

Diagramma 9.3-1

Piezīmes. Mazākos uzņēmumos var nebūt pieejami uzticami kontroles pasākumi vai to apjoms var būt ļoti ierobežots. Lielākajā daļā šādu gadījumu vienīgā alternatīva ir detalizētā metode.

Papildu revīzijas procedūru izstrāde un veikšana

Papildu revīzijas procedūru veidu, laiku un apjomu nosaka atkarībā no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem apgalvojumu līmenī. Tas nodrošina skaidru saikni starp revidenta veiktajām papildu revīzijas procedūrām un risku izvērtējumu.

Vispirms jāpārbauda līdz šim datumam iegūtā informācija, pamatojoties uz kuru, tiks izstrādātas papildu revīzijas procedūras. Šajā kontekstā jāizvērtē:

- izvērtēto risku veids un pamatojums (piemēram, uzņēmuma un krāpšanas riski) gan finanšu pārskatu, gan apgalvojumu līmenī;
- finanšu pārskatu kontekstā būtiskie kontu atlikumi, darījumu kategorijas un skaidrojumi;
- vai nepieciešams veikt kontroles procedūru pārbaudes gadījumos, kad detalizētas procedūras pašas par sevi nenodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus apgalvojumu līmenī;
- revidenta izpratne par kontroles vidi un kontroles pasākumiem; īpaši jāizvērtē, vai ir identificētas jebkādas būtiskas iekšējās kontroles procedūras, kuru pārbaude kalpotu kā efektīvs atbildes pasākums attiecībā uz izvērtētajiem būtiskajiem neatbilstību riskiem konkrētā apgalvojumā;
- tas, kāda veida un apjoma īpašās revīzijas procedūras ir noteiktas SRS vai vietējo likumu un normatīvo aktu prasībās.

Pamatojoties uz iepriekš minēto informāciju, revidents nosaka veicamo procedūru veidu un apjomu. Tālāk minēti daži apsvērumi attiecībā uz izstrādi.

Tabula 9.3-2

Izvērtējamie faktori	Ietekme uz revīzijas procedūras izvēli
Aplūkojamā apgalvojuma veids	<p>Kāda ir vispiemērotākā revīzijas procedūra konkrētā apgalvojuma izskatīšanai? Jāapsver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Efektivitāte Pierādījumus, kas apliecina pārdošanas darījumu pilnīgumu, visefektīvāk var iegūt, veicot kontroles procedūru pārbaudes, savukārt pierādījumus attiecībā uz krājumu vērtējumu, var iegūt, izmantojot detalizētas procedūras. • Iegūto pierādījumu ticamība Nodrošiniet vairāk ticamu pierādījumu attiecībā uz apgalvojumu. Debitoru parādu apstiprinājums, kas apstiprina to esamību, var sniegt atbilstīgākus pierādījumus nekā vienkārša rēķinu pārbaude vai dažu analītisku procedūru veikšana.
Izvērtēto risku cēloņi	<p>Kādi ir izvērtēto risku pamata cēloņi?</p> <p>Šajā kontekstā jāizvērtē finanšu pārskatu jomas iezīmes, identificētos un izvērtētos pastāvošos riskus un būtiskās iekšējās kontroles procedūras. Ja būtiskās iekšējās kontroles procedūras ir izstrādātas un ieviestas tā, ka saistītais risks tiek novērtēts kā zems, var uzskatīt, ka kontroles procedūru pārbaudes apstiprina novērtēto riska līmeni un pastāv iespēja samazināt detalizēto procedūru apjomu, kāds būtu jāveic pretējā gadījumā.</p>

Izvērtējamie faktori	Ietekme uz revīzijas procedūras izstrādi
Izvērtētais risku līmenis	<p>Vai attiecībā uz dažiem izvērtētajiem riskiem ir jāiegūst ticamāki un atbilstīgāki revīzijas pierādījumi?</p> <p>Lai iegūtu nepieciešamo pārliecību, var nākties veikt plašākas esošās procedūras vai apvienot dažāda veida revīzijas procedūras. Piemēram, lai pārliecinātos par ļoti vērtīga krājumu posteņa esamību, papildus pamatojošo dokumentu pārbaudei var veikt fizisku pārbaudi.</p>
Izmantotie informācijas avoti	<p>Vai plānoto revīzijas procedūru pamatā ir izmantota nefinanšu informācija, kas iegūta no uzņēmuma informācijas sistēmas?</p> <p>Šādā gadījumā ir jāiegūst pierādījumi par informācijas precizitāti un pilnīgumu. Piemēram, augstceltnes dzīvoklī izīrējamo vienību skaitu var reizināt ar ikmēneša īres maksu un salīdzināt rezultātu ar kopējiem ienākumiem. Tādā gadījumā ir būtiski pārliecināties par to, vai izīrējamo vienību skaits atbilst faktiskajam un vai ikmēneša īres maksa atbilst summai parakstītajos nomas līgumos.</p>
Iespēja veikt duāla mērķa pārbaudes	<p>Vai būtu efektīvi vienlaikus veikt kontroles procedūru pārbaudi un detalizētu pārbaudi attiecībā uz vienu un to pašu darījumu?</p> <p>Piemēram, ja tiek pārbaudīts rēķins, lai noteiktu, vai tas ir apstiprināts (kontroles procedūru pārbaudes), šo pašu rēķinu var vienlaikus pārbaudīt, lai noteiktu arī citus darījuma aspektus (detalizēta pārbaude).</p>

Apgalvojumu izmantošana pārbaudāmās ģenerālkopas atlasē

Izstrādājot procedūru, revidents rūpīgi apsver apgalvojuma, attiecībā uz kuru tiek iegūti pierādījumi, veidu. Šādi revidents nosaka pārbaudāmo pierādījumu veidu, procedūras veidu un ģenerālkopu, no kuras atlasīts paraugs.

Piemēram, pierādījumi attiecībā uz esamības apgalvojumu tiek iegūti, atlasot vienumus, kuri jau ir iekļauti finanšu pārskata summā. Debitoru parādu atlasīšana apstiprinājumu iegūšanai nodrošina pierādījumus tam, ka debitoru parādi pastāv. Tomēr, atlasot finanšu pārskatā jau iekļautos vienumus, nevar iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz pilnīguma apgalvojumu.

Lai pārliecinātos par pilnīgumu, vienumi ir jāatlasa no pierādījumiem, norādot ka katram vienumam ir jābūt iekļautam attiecīgajā finanšu pārskata summā. Lai pārliecinātos par pārdošanas darījumu pilnīgumu (t.i. vai nav neregistrētu pārdošanas darījumu), pierādījumus attiecībā uz neuzrādītiem pārdošanas darījumiem var iegūt, atlasot piegādes pasūtījumus un salīdzinot tos ar atbilstošajiem pārdošanas rēķiniem (atkarībā no piegādes pasūtījumu pilnīguma).

Procedūru laiks

Laiks, kad tiek veiktas revīzijas procedūras, vai periods, vai datums, uz kuru attiecas revīzijas pierādījumi.

Pirms perioda beigām vai tā noslēgumā?

Vairākumā gadījumu (īpaši mazos uzņēmumos) revīzijas procedūras tiek veiktas perioda beigās vai vēlāk. Turklāt, jo augstāks ir būtisku neatbilstību risks, jo lielāka iespējamība, ka detalizētās procedūras tiks veiktas tuvāk perioda beigām vai pēc tam.

Dažos gadījumos revīzijas procedūru veikšanai pirms perioda beigām var būt dažas priekšrocības. Tās ir šādas:

- iespēja identificēt nozīmīgus jautājumus sākotnējā posmā, iegūstot laiku šo jautājumu izskatīšanai un papildu revīzijas procedūru veikšanai;
- iespēja līdzsvarot revīzijas firmu darba slodzi, ļaujot pārnest dažas procedūras no noslogotās sezonas uz periodu, kad ir vairāk laika;
- iespēja līdzsvarot klienta darba slodzi, samazinot laiku pēc perioda beigām, kādā jāatbild uz revidenta jautājumiem un jāsniedz prasītie pierādījumi un grafiki; un
- iespēja veikt procedūras, iepriekš par to nepaziņojot vai ierodoties neprognozējamā laikā.

Nākamajā tabulā aprakstīti faktori, kas jāapsver, nosakot procedūru veikšanas lietderību starpposma datumā.

Tabula 9.3-3

Izvērtējamie faktori	
Pirms perioda beigām veiktās revīzijas procedūras	Cik kvalitatīva ir vispārējā kontroles vide? Ja kontroles vide ir neapmierinoša, krājumu inventarizācija starpposma datumā un (ienākošo un izejošo) krājumu skaita aktualizēšana vēlāk, visticamāk, nebūs pietiekama.
	Cik efektīvas ir izvērtētās īpašās kontroles procedūras, kas vērstas uz konkrētiem kontu atlikumiem vai darījumu kategorijām?
	Vai ir pieejami pārbaudes veikšanai nepieciešamie pierādījumi? Elektroniskie faili var tikt secīgi pārrakstīti, vai novērošanai paredzētās procedūras tiek veiktas tikai konkrētā laikā.
	Vai tad, ja procedūra tiks veikta pirms perioda beigām, tiks izvērtēts saistītā riska veids un būtība?
	Vai starpposma procedūra attiecas uz periodu vai datumu, uz kuru attiecas revīzijas pierādījums?
	Cik daudz papildu pierādījumu jāiegūst attiecībā uz atlikušo periodu laika posmā no procedūras datuma līdz perioda beigām?

Papildinformāciju par kontroles procedūru pārbaūžu laiku skatiet 1. sējuma 10.5 nodaļā.

Pēc perioda beigām

Noteiktas revīzijas procedūras var veikt tikai perioda beigās vai pēc tam. Tās ir periodizācijas procedūras (kuru gadījumā uz iekšējās kontroles sistēmu var paļauties minimāli), perioda beigu korekcijas un turpmākie notikumi.

10. Papildu revīzijas procedūras

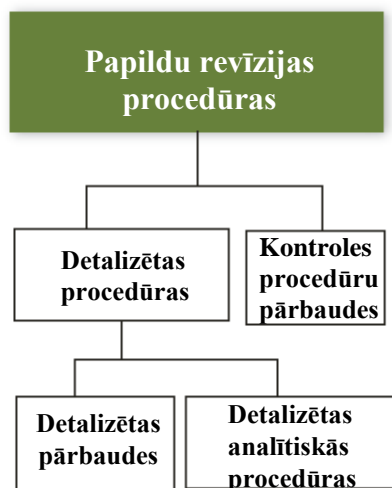
Nodaļas saturs

Saistītie SRS

Papildu revīzijas procedūru raksturīgās iezīmes un lietojums

330., 505., 520.

Diagramma 10.0-1

Punkts

Saistīto SRS fragmenti

330. SRS 4. punkts

Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme:

- a) detalizēta procedūra — revīzijas procedūra, kuras mērķis ir noteikt būtiskas neatbilstības apgalvojumu līmenī. Detalizētas procedūras ietver:
  - i) (darījumu kategoriju, kontu atlikumu un skaidrojumu) detalizētas pārbaudes;
  - ii) detalizētas analītiskās procedūras.
- b) Kontroles procedūru pārbaude — revīzijas procedūra, ko veic, lai iegūtu revīzijas pierādījumus tam, cik efektīvi darbojas kontroles procedūras saistībā ar būtisku neatbilstību novēršanu vai noteikšanu un izlabošanu apgalvojumu līmenī.

10.1 Pārskats

Šajā nodaļā ir aprakstītas papildu revīzijas procedūru, kas izriet no apgalvojumu līmenī izvērtētajiem riskiem, raksturīgās iezīmes un lietojums.

Detalizētas procedūras

Revidents veic detalizētas procedūras, lai:

- iegūtu pierādījumus attiecībā uz apgalvojumiem (P, E, PP, V) saistībā ar kontu atlikumiem un pamatā esošajām darījumu kategorijām;
- atklātu būtiskas neatbilstības.

Tipiska detalizēta procedūra ir kontu atlikuma vai raksturīgu darījumu paraugu kopas izvēle, lai:

- pārrēķinot pārbaudītu reģistrēto summu precizitāti;
- apstiprinātu atlikumu (debitoru parādu, bankas kontu, ieguldījumu utt.) esamību;
- pārliecinātos par darījumu reģistrēšanu pareizajā periodā (periodizācijas pārbaudes);
- salīdzinātu summas starp dažādiem periodiem vai salīdzinātu tās ar sagaidāmajām summām (analītiskās procedūras);
- pārbaudītu pamatā esošos dokumentus (piemēram, rēķinus vai pārdošanas līgumus);
- pārliecinātos par reģistrēto aktīvu fizisko esamību (krājumu inventarizācija);
- pārbaudītu uzkrājumu, kas veidoti vērtības zuduma gadījumam, atbilstību (šaubīgie parādi un novecojuši krājumi).

Kontroles procedūru pārbaudes

Revidents veic kontroles procedūru pārbaudes, lai iegūtu pierādījumus attiecībā uz tādu iekšējās kontroles sistēmas procedūru darbības efektivitāti, kuras:

- ir vērstas uz konkrētu apgalvojumu, kura gadījumā ir plānots paļauties uz kontroles procedūru; un
- nepieļauj vai atklāj un izlabo būtiskas kļūdas vai krāpšanu.

Tipiska kontroles procedūru pārbaude ir darījumu vai to pamatojošo dokumentu reprezentatīvas kopas izvēle, lai:

- novērotu veiktās iekšējās kontroles procedūras darbību;
- pārbaudītu pierādījumus, kas apliecina, ka kontroles procedūra ir veikta;
- iztaujātu, kā un kad tika veikta procedūra; un
- atkārtoti veiktu kontroles procedūras darbības (piemēram, datorizētas informācijas sistēmas gadījumā).

Pierādījumus attiecībā uz kontroles darbību var iegūt arī, izmantojot datorizētas revīzijas tehnoloģijas.

10.2 Detalizētas procedūras

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 18. punkts	Neatkarīgi no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem revidents izstrādā un veic detalizētas pārbaudes attiecībā uz katru būtisko darījumu kategoriju, kontu atlikumu vai skaidrojumu. (Skat. A42-A47 punktu.)
330. SRS 19. punkts	Revidents var apsvērt, vai veikt ārējās salīdzināšanas procedūras kā detalizētās procedūras. (Skat. A48-A51 punktu.)
330. SRS 20. punkts	Revidents detalizētajās pārbaudēs vienmēr iekļauj šādas revīzijas procedūras saistībā ar finanšu pārskatu slēgšanas procesu: a) finanšu pārskatos iekļauto datu salīdzināšana ar grāmatvedības uzskaites datiem, pamatojoties uz kuriem finanšu pārskati ir sagatavoti; b) būtisku uzskaites žurnālu datu un finanšu pārskatu sagatavošanas procesā veikto labojumu pārbaude. (Skat. A52 punktu.)
330. SRS 21. punkts	Ja revidents ir konstatējis, ka izvērtētais būtisku neatbilstību risks apgalvojumu līmenī ir nozīmīgs risks, revidents veic tādas detalizētās procedūras, kuras ir īpaši piemērotas konkrētajam riskam. Ja attiecībā uz nozīmīgu risku tiek veiktas tikai detalizētas procedūras, šādās procedūrās tiek ietverti detalizētas pārbaudes. (Skat. A53 punktu.)
330. SRS 22. punkts	Ja detalizētas procedūras tiek veiktas starpposma datumā, revidents pārējā revīzijas posmā rīkojas šādi: a) veic detalizētas procedūras apvienojumā ar pārējā revīzijas posmā veicamajām kontroles procedūru pārbaudēm; vai b) ja revidents uzskata, ka tas ir pietiekams līdzeklis, viņš veic tikai detalizētās procedūras, kas nodrošina atbilstīgu pamatojumu revīzijas secinājumu izdarīšanai laika posmā no starpposma datuma līdz perioda beigām. (Skat. A54-A57 punktu.)
330. SRS 23. punkts	Ja starpposma datumā revidents konstatē neatbilstības, kuras revidents nav identificējis laikā, kad tika izvērtēti būtisku neatbilstību riski, revidents izvērtē, vai ir nepieciešams ieviest izmaiņas saistītajā risku izvērtējumā un detalizēto procedūru plānotajā raksturā, laikā vai apjomā, kas veicamas turpmākajā revīzijas posmā. (Skat. A58 punktu.)

Revidents izstrādā detalizētas procedūras ar mērķi noteikt būtiskas neatbilstības apgalvojumu līmenī. Ir divi detalizētu procedūru veidi, un tie aprakstīti tālāk.

Tabula 10.2-1

Procedūra	Apraksts
Detalizētas pārbaudes	Procedūras, kuru mērķis ir iegūt pierādījumus, kas pamato finanšu pārskatos iekļauto summu. Tās izmanto, lai iegūtu revīzijas pierādījumus attiecībā uz apgalvojumiem, piemēram, esamības, precizitātes un vērtējuma apgalvojumu.
Detalizētas analītiskās procedūras	Procedūras, kuru mērķis ir pamatot finanšu pārskatos iekļauto summu, balstoties uz prognozējamu saistību starp finanšu un nefinanšu datiem. Tās parasti ir piemērotas liela apjoma darījumiem, kas ir prognozējami ilgākā laika posmā.

Detalizētas pārbaudes

Izstrādājot detalizētas procedūras, kas izriet no izvērtētajiem riskiem, revidents apsver vairākus faktorus, kas izklāstīti tālāk esošajā tabulā.

Tabula 10.2-2

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Katrs būtiskais konta atlikums, darījumu kategorija un skaidrojums	Jāizvērtē neatkarīgi no izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem.
Obligātās revīzijas procedūras	Tās ir jebkādas īpašas procedūras, kas jāveic saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem vai vietējām prasībām. Dažu šādu procedūru kopsavilkums ir sniegts 1. sējuma 11.-15. nodaļā. Obligātās procedūras ir šādas: <ul style="list-style-type: none"> • būtisku uzskaites žurnālu datu un finanšu pārskatu sagatavošanas procesā veikto korekciju pārbaude; • vadības pārkāpumu izvērtēšana (skat. 1. sējuma 9.2 nodaļu); • finanšu pārskatu salīdzināšana ar pamatā esošajiem uzskaites ierakstiem.
Ārēja apstiprinājuma procedūru nepieciešamība	Apsveriet, vai jāiegūst ārēji apstiprinājumi, lai izvērtētu ar kontu atlikumiem un to elementiem (bankas atlikumiem, ieguldījumiem, debitoru parādiem utt.) saistītos apgalvojumus vai citus aspektus, piemēram: <ul style="list-style-type: none"> • vienošanās un līgumu noteikumus; • darījumus starp uzņēmumu un trešajām pusēm; • pierādījumus, kas apliecina noteiktu apstākļu neesamību (piemēram, vai pārdošanas līgumiem nepastāv “blakuslīgumi”). <p>Skatiet arī tālāk izklāstīto informāciju par ārējiem apstiprinājumiem.</p>
Nozīmīgi riski	Izstrādājiet un veiciet detalizētas procedūras (detalizētas pārbaudes), kas ir izriet no identificētajiem riskiem un nodrošina nepieciešamo augstas pakāpes pārliecību.
Laiks	Ja procedūras tiek veiktas pirms perioda beigām, atlikušais periods jāizvērtē, veicot detalizētas procedūras kopā ar kontroles procedūru pārbaudēm vai papildu detalizētām procedūrām, lai iegūtu pietiekamu pamatojumu starpposmā iegūto revīzijas secinājumu attiecināšanai uz perioda beigām. Ja starpposma datumā tiek identificētas negaidītas neatbilstības, jāapsver nepieciešamība modificēt atlikušās plānotās procedūras.

Lai noteiktu, kādas detalizētās procedūras ir vislielākā mērā vērstas uz izvērtētajiem riskiem, revidents var veikt:

- tikai detalizētas pārbaudes;
- tikai detalizētas analītiskās procedūras gadījumos, kad nav būtisku neatbilstību riska;
- detalizētas pārbaudes apvienojumā ar detalizētām analītiskajām procedūrām.

Veicot detalizētas analītiskās procedūras, revidentam ir jānosaka to datu ticamība, kurus revidents izmanto, izstrādājot reģistrēto summu vai rādītāju prognozi (piemēram, nefinanšu dati).

Detalizētu procedūru veikšana starpposma datumā

Veicot detalizētas procedūras starpposma datumā, revidentam jāveic papildu detalizētas procedūras vai detalizētu un kontroles procedūru pārbaūžu kopums, kas aptvertu atlikušo periodu. Tas nodrošina pietiekamu pamatojumu starpposma revīzijas secinājumu attiecināšanai uz perioda beigām un samazina risku, ka netiks atklātas perioda beigās notikušas neatbilstības. Ja detalizētas procedūras pašas par sevi nav pietiekamas, jāveic arī attiecīgas kontroles procedūru pārbaudes.

Procedūras laika posma izvērtēšanai no starpposma datuma līdz perioda beigām

Izstrādājot detalizētas procedūras vai detalizētu un kontroles procedūru pārbaūžu kopumu attiecībā uz laika posmu no starpposma datuma līdz perioda beigām, ir jāapsver šādas darbības:

- salīdziniet perioda beigu informāciju ar salīdzināmo starpposma informāciju;
- identificējiet neparastas summas; šīs summas jāanalizē, veicot papildu detalizētas analītiskās procedūras vai detalizētas pārbaudes attiecībā uz atlikušo revīzijas periodu;
- plānojot detalizētas analītiskās procedūras, apsveriet, vai noteiktu perioda beigu darījumu kategoriju vai kontu atlikumu summa, relatīvais nozīmīgums un sastāvs ir pietiekami prognozējams; un
- izvērtējiet uzņēmuma procedūras, kas nodrošina darījumu kategoriju vai kontu atlikumu analīzi un labošanu starpposma datumā, kā arī pareizu grāmatvedības periodizāciju.

Iepriekšējos periodos veikto detalizēto procedūru izmantošana

Revīzijas pierādījumi, kas iegūti no iepriekšējos periodos veiktajām detalizētajām procedūrām, var būt noderīgi revīzijas plānošanā, tomēr (izņemot gadījumus, kad nav nepārtraukta saistība ar pašreizējo gadu, piemēram, ilgtermiņa aktīvu pašizmaksa vai līgumu nosacījumi) tie parasti sniedz nedaudz vai nesniedz nekādus revīzijas pierādījumus attiecībā pašreizējo periodu.

10.3 Ārēji apstiprinājumi

Punkts	SRS mērķis(-i)
505. SRS 5. punkts	Izmantojot ārēju apstiprinājumu iegūšanas procedūras, revidenta mērķis ir izstrādāt un veikt šādas procedūras, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
505. SRS 7. punkts	<p>Izmantojot ārēja apstiprinājuma iegūšanas procedūras, revidents nodrošina kontroli pār ārēja apstiprinājuma pieprasījumiem, tostarp:</p> <p>a) nosakot apstiprināmo vai pieprasāmo informāciju; (skat. A1 punktu)</p> <p>b) izvēloties atbilstīgu pusi apstiprinājuma sniegšanai; (skat. A2 punktu)</p> <p>c) izstrādājot apstiprinājuma pieprasījumus, tostarp, nosakot, vai pieprasījumi ir attiecīgi adresēti un tajos iekļauta atpakaļnosūtīšanas informācija, lai atbildes varētu nosūtīt tieši revidentam; (skat. A3-A6 punktu.)</p> <p>d) nosūtot apstiprinošajai pusei pieprasījumus, tostarp, ja nepieciešams, turpmākās informācijas pieprasījumus. (Skat. A7 punktu.)</p>
505. SRS 8. punkts	<p>Ja vadība atsakās atļaut revidentam sūtīt apstiprinājuma pieprasījumu, revidents rīkojas šādi:</p> <p>a) iztaujā par vadības atteikuma iemesliem, un cenšas iegūt revīzijas pierādījumus par šādu iemeslu atbilstību un pamatotību; (skat. A8 punktu)</p> <p>b) novērtē, kā vadības atteikums ietekmē revidenta attiecīgo būtisko neatbilstību risku — tostarp, krāpšanas risku — izvērtējumu, kā arī citu revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu; (skat. A9 punktu)</p> <p>c) veic alternatīvas revīzijas procedūras, kuru mērķis ir iegūt būtiskus un ticamus revīzijas pierādījumus. (Skat. A10 punktu.)</p>
505. SRS 9. punkts	<p>Ja revidents secina, ka vadības atteikums ļaut revidentam sūtīt apstiprinājuma pieprasījumu nav pamatots, vai revidents nespēj iegūt būtiskus un ticamus revīzijas pierādījumus, veicot alternatīvas revīzijas procedūras, revidents par to ziņo personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, atbilstoši 260. SRS prasībām. Revidents arī nosaka, kā šādi apstākļi ietekmē revīziju un revidenta atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām.</p>
505. SRS 10. punkts	<p>Ja revidents identificē faktoros, kas izraisa šaubas par atbilžu, kas saņemtas uz apstiprinājuma pieprasījumu, ticamību, revidents iegūst papildu revīzijas pierādījumus, lai šādas šaubas novērstu. (Skat. A11-A16 punktu.)</p>
505. SRS 11. punkts	<p>Ja revidents nosaka, ka uz apstiprinājumu pieprasījumu sniegtās atbildes nav ticamas, revidents novērtē, kā tas ietekmē attiecīgo būtisku neatbilstību risku, tostarp, krāpšanas riska izvērtējumu, kā arī citu revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu. (Skat. A17 punktu.)</p>
505. SRS 12. punkts	<p>Katrā situācijā, kad netiek saņemta atbilde, revidents veic alternatīvas revīzijas procedūras, lai iegūtu būtiskus un ticamus revīzijas pierādījumus. (Skat. A18-A19 punktu.)</p>
505. SRS 13. punkts	<p>Ja revidents noteicis, ka pietiekamu un atbilstīgu revīzijas pierādījumu iegūšanai nepieciešams saņemt atbildes uz pozitīva apstiprinājuma pieprasījumu, nepieciešamos revīzijas pierādījumus nevar iegūt, veicot alternatīvas revīzijas procedūras. Ja revidents šādu apstiprinājumu neiegūst, viņš nosaka, kā tas ietekmē revīziju un revidenta atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām. (Skat. A20 punktu.)</p>
505. SRS 14. punkts	<p>Revidents analizē izņēmumus, lai noteiktu, vai tie norāda uz neatbilstībām. (Skat. A21-A22 punktu.)</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
505. SRS 15. punkts	<p>Negatīvi apstiprinājumi kalpo kā mazāk pārliecinoši revīzijas pierādījumi nekā pozitīvi apstiprinājumi. Tādējādi revidents neizmanto negatīvu apstiprinājumu iegūšanu kā vienīgo revīzijas procedūru, kas vērsta uz būtisku neatbilstību risku izvērtēšanu apgalvojumu līmenī, izņemot, ja ir spēkā visi šie apstākļi: (Skat. A23 punktu.)</p> <p>a) revidents ir izvērtējis būtisku neatbilstību risku kā zemu un ir ieguvis pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz apgalvojuma kontekstā būtisko kontroles procedūru darbības efektivitāti;</p> <p>b) vienumu datu kopā, uz kuru attiecas negatīva apliecinājuma procedūras, ietilpst liels skaits nelielu, viendabīgu kontu atlikumu, darījumu vai nosacījumu;</p> <p>c) tiek prognozēts ļoti zems uzņēmumu līmenis; un</p> <p>d) revidentam nav zināmi apstākļi vai nosacījumi, kas varētu likt negatīvu apstiprinājumu pieprasījumu saņēmējiem ignorēt šādus apstiprinājumu pieprasījumus.</p>
505. SRS 16. punkts	<p>Revidents novērtē, vai ārējo apstiprinājumu iegūšanas procedūru rezultāti nodrošina būtiskus un ticamus revīzijas pierādījumus, kā arī izvērtē nepieciešamību veikt papildu revīzijas procedūras. (Skat. A24-A25 punktu.)</p>

Ārēji apstiprinājumi bieži vien tiek izmantoti, lai iegūtu revīzijas pierādījumus attiecībā uz saistību pilnīgumu un aktīvu esamību. Ārējie apstiprinājumi var sniegt pierādījumus arī par to, vai uzskaites ierakstos reģistrētās summas ir precīzas (precizitāte) un ir reģistrētas atbilstīgā periodā (periodizācija). Apstiprinājumi ir mazāk būtiski tādu ar vērtējumu saistītu aspektu novērtēšanai kā debitoru parādu atgūšana vai esošo krājumu novecošana.

Tipiskas situācijas, kad ārējo apstiprinājumu procedūras sniedz būtiskus revīzijas pierādījumus, attiecas uz šādiem aspektiem:

- bankas kontu atlikumi un cita informācija par attiecībām ar banku;
- debitoru parādu atlikumi un termiņi;
- krājumi, kuri atrodas pie trešajām pusēm muitas noliktavās apstrādei vai nosūtīšanai;
- īpašuma dokumenti, kuri atrodas pie juristiem vai finansētājiem drošības nolūkos vai kā nodrošinājums;
- ieguldījumi, kas drošības nolūkos atrodas trešo pušu turējumā vai ir iegādāti no brokeriem, bet nav piegādāti bilances datumā;
- naudas summas, kas maksājamas aizdevējiem, tostarp atmaksas termiņi un ierobežojošie nosacījumi; un
- kreditoru parādu atlikumi un termiņi.

Nākamajā tabulā aprakstīti jautājumi, kuri jāapsver revidentam.

Tabula 10.3-1

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Duālā mērķa pārbaudes	Vai ir iespējams vienlaikus iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz citiem nozīmīgiem jautājumiem (piemēram, līgumu nosacījumiem utt.)?
Apstiprinošās puses izpratne par konkrēto jautājumu	Atbildes būs atbilstošākas, ja tās sniegs persona, kurai ir nepieciešamās zināšanas par konkrēto jautājumu.
Apstiprinošās puses spēja vai vēlēšanās sniegt atbildi	Apsveriet iegūtā pierādījuma ticamību, ja pastāv iespējamība, ka apstiprinošā puse: <ul style="list-style-type: none"> atsakās no pienākuma sniegt atbildi; uzskata, ka atbildes sniegšana ir pārāk dārga vai patērē pārāk daudz laika; raizējas par apstiprinājuma juridiskajām sekām; veic darījumu uzskaiti citā valūtā; neuzskata atbildes sniegšanu uz apstiprinājuma pieprasījumu par būtisku.
Apstiprinošās puses objektivitāte	Jāapsver iegūtā pierādījuma ticamība, ja apstiprinošā puse ir saistītā puse. Šādos gadījumos jāapsver iespēja: <ul style="list-style-type: none"> apstiprināt papildu informāciju saistībā ar konkrēto jautājumu, piemēram, pārdošanas līgumu nosacījumiem, tostarp datumi, jebkādas atgriešanas tiesības un piegādes termiņi; papildus apstiprinājumam iztaujāt par konkrēto jautājumu ar finansēm nesaistītus darbiniekus, piemēram, par izmaiņām pārdošanas līgumos un piegādes termiņos.

Lai gan var pastāvēt izņēmuma gadījumi (skat. 500. SRS A31. punktu), revīzijas pierādījuma ticamība ir lielāka, ja tas iegūts no neatkarīgiem avotiem ārpus uzņēmuma. Šī iemesla dēļ rakstiskas atbildes, kas saņemtas uz apstiprinājuma pieprasījumiem tieši no nesaistītajām trešajām pusēm, var palīdzēt samazināt būtisku neatbilstību risku saistībā ar apgalvojumiem līdz pieņemami zemam līmenim.

Apstiprinājuma pieprasījumus var apkopot, kā aprakstīts nākamajā tabulā.

Tabula 10.3-2

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Kontroles nodrošināšana pār apstiprinājuma procesu	Tas ietver šādas darbības: <ul style="list-style-type: none"> apstiprināmās vai pieprasāmās informācijas noteikšana; atbilstīgas apstiprinošās puses izvēle; jebkura vadības atteikuma apstiprinājuma pieprasījuma sūtīšanai pamatojuma izvērtēšana; šajā kontekstā jāaplūko ietekme uz izvērtētajiem riskiem, krāpšanas iespējamība un tas, kādas papildu revīzijas procedūras ir nepieciešamas; apstiprinājuma pieprasījumu sagatavošana; pieprasījumu attiecīga adresēšana un atpakaļnosūtīšanas informācijas iekļaušana, lai atbildes varētu nosūtīt tieši revidentam; pieprasījumu, tostarp, ja nepieciešams, turpmākās informācijas pieprasījumu nosūtīšana apstiprinošajai pusei.

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Vai atbildes ir ticamas?	Ja noteikti faktori izraisa šaubas par atbildes ticamību: <ul style="list-style-type: none"> • iegūstiet papildu revīzijas pierādījumus, lai novērstu vai apstiprinātu šaubas; • izvērtējiet krāpšanas vai cita veida ietekmi uz izvērtētajiem riskiem; un • analizējiet uzņēmuma gadījumus, lai noteiktu, vai tie norāda uz neatbilstībām.
Ja atbilde netiek saņemta	Veiciet alternatīvas revīzijas procedūras (ja iespējams), lai iegūtu atbilstīgus un ticamus revīzijas pierādījumus.
Vispārējo rezultātu novērtēšana	Vai ārējā apstiprinājuma procedūras rezultāti sniedz atbilstīgus un ticamus revīzijas pierādījumus?

10.4 Detalizētas analītiskās procedūras

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
520. SRS 5. punkts	<p>Atbilstoši 330. SRS prasībām kā detalizētas procedūras izstrādājot un veicot detalizētas analītiskās procedūras atsevišķi vai apvienojumā ar detalizētām pārbaudēm, revidents rīkojas šādi: (skat. A4-A5 punktu)</p> <p>a) nosaka detalizēto analītisko procedūru piemērotību konkrētiem apgalvojumiem, ņemot vērā izvērtētos būtisku neatbilstību riskus un detalizētās pārbaudes, kas veiktas attiecībā uz šādiem apgalvojumiem; (skat. A6-A11 punktu)</p> <p>b) novērtē datu ticamību, balstoties uz kuriem, revidents izstrādājis prognozes par reģistrētajām summām vai rādītājiem, ņemot vērā pieejamās informācijas avotu, salīdzināmību, raksturu un būtiskumu, kā arī kontroles procedūras, kas nodrošina šādas informācijas sagatavošanu; (skat. A12-A14 punktu)</p> <p>c) izstrādā prognozes attiecībā uz reģistrētajām summām vai rādītājiem un novērtē, vai šādas prognozes ir pietiekami precīzas, lai identificētu neatbilstības, kas katra atsevišķi vai apvienojumā ar citām neatbilstībām varētu izraisīt būtiskas neatbilstības finanšu pārskatos; (skat. A15 punktu)</p> <p>d) nosaka summu, par kādu reģistrētās summas atšķiras no prognozētās vērtības un kas ir pieņemama, neveicot padziļinātu analīzi. (Skat. A16 punktu.)</p>

Detalizētas analītiskās procedūras paredz finanšu pārskatu summu vai attiecību salīdzināšanu ar prognozi, ko revidents izstrādā, balstoties uz iegūto informāciju un izpratni par uzņēmumu, kā arī ar citiem revīzijas pierādījumiem.

Ja attiecībā uz konkrētu darījumu kategoriju pastāvošie riski ir zemi, pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus var iegūt, veicot tikai detalizētas analītiskās procedūras. Taču, ja riski ir izvērtēti kā zemi, jo pastāv attiecīgas kontroles procedūras, revidents veic arī attiecīgo kontroles procedūru pārbaudes. Izvērtējot nozīmīgus riskus, jebkuras analītiskās procedūras būtu jāveic apvienojumā ar citām detalizētām pārbaudēm vai kontroles procedūru pārbaudēm.

Lai analītisko procedūru varētu izmantot kā detalizētu procedūru, revidentam ir jāizstrādā šī procedūra tā, lai tā līdz pieņemamam līmenim samazinātu risku, ka netiks atklātas būtiskas neatbilstības saistītajā apgalvojumā. Tas nozīmē, ka prognozei attiecībā uz reģistrētu summu ir jābūt pietiekami precīzai, lai norādītu iespējamās būtiskas neatbilstības katru atsevišķi vai vairākas kopā.

PIEZĪMES.

Revīzijas plānošanas nolūkos detalizētas analītiskās procedūras var grupēt trijos atsevišķos līmeņos, pamatojoties uz iegūtās pārlicības pakāpi, kā izklāstīts tālāk.

Tabula 10.4-1

Ietekme uz revīzijas riska samazināšanu	Apraksts
Ļoti efektīva (zema līmeņa risks, ka reģistrētā summa būs neatbilstīga)	Procedūra ir paredzēta kā primārais pierādījumu avots attiecībā uz finanšu pārskata apgalvojumu. Tā „efektīvi” pierāda reģistrēto summu. Taču, ja risks ir nozīmīgs, šo procedūru papildina ar citām atbilstīgām procedūrām.
Mēreni efektīva	Procedūra ir paredzēta tikai tam, lai apstiprinātu no citām procedūrām iegūtus pierādījumus. Tiek iegūts mērens pārlicības līmenis.
Ierobežota	Pamatprocedūra, piemēram, pašreizējā un iepriekšējā perioda summu salīdzināšana, ir noderīga, taču sniedz tikai ierobežotu pārlicības līmeni.

Metodes

Analītisko procedūru veikšanai var izmantot vairākas metodes. Mērķis ir izvēlēties atbilstošāko metodi, kas nodrošina paredzēto pārlicības un precizitātes līmeni. Pastāv šādas metodes:

- koeficientu analīze;
- tendenču analīze;
- rentabilitātes analīze;
- modeļa analīze; un
- regresijas analīze.

Katrai metodei ir savas priekšrocības un trūkumi, kas revidentam jāņem vērā, izstrādājot analītiskās procedūras. Tāda sarežģīta metode kā regresijas analīze var sniegt statistiski ticamus secinājumus attiecībā uz reģistrēto summu. Vienlaikus tāda vienkārša metode kā dzīvokļu skaita reizināšana ar apstiprināto īres likmi (katrai nomas vienībai) un rezultāta korekcija atbilstoši faktiskajam vakanto dzīvokļu skaitam var sniegt ticamu un precīzu nomas ienākumu prognozi.

Tabula 10.4-2

Izvērtējamie faktori	
Detalizētas analītiskās procedūras izstrāde	Piemērotība, ņemot vērā apgalvojumu raksturu.
	To datu ticamība (iekšējo vai ārējo), kuri izmantoti reģistrēto summu vai koeficientu prognozes pamatā. Šī aspekta noskaidrošanai ir jāpārbauda pamatā esošās informācijas precizitāte, esamība un pilnīgums, piemēram, veicot kontroles procedūru pārbaudes vai citas īpašas revīzijas procedūras, iespējams, izmantojot datorizētas revīzijas tehnoloģijas.
	Vai prognoze ir pietiekami precīza būtiskas neatbilstības identificēšanai vēlamajā pārliecības līmenī.
	Pieņemamā summa, par kādu reģistrētās summas var atšķirties no prognozētās vērtības.

Izvērtējamie jautājumi	
Nozīmīgas saistības noteikšana starp informāciju	Vai saistība ir izveidojusies stabilā vidē? <ul style="list-style-type: none"> Ticamas un precīzas prognozes var nebūt iespējams izveidot dinamiskā un nestabilā vidē.
	Vai saistība ir izvērtēta detalizētā līmenī? <ul style="list-style-type: none"> Summu dezagregēšana var nodrošināt ticamākas un precīzākas prognozes nekā summārais līmenis.
	Vai pastāv kompensējoši faktori vai sarežģīti aspekti starp lielā mērā apkopotiem komponentiem, kas varētu maskēt būtisku neatbilstību?
	Vai saistība attiecas uz vienumiem, kas ir pakļauti vadības ieskatiem? <ul style="list-style-type: none"> Ja tā, tās var sniegt mazāk ticamas vai neprecīzākas prognozes.

Prognožu izstrādei izmantoto datu ticamības līmenim ir jābūt konsekventam ar pārliecības un precizitātes līmeni, kāds jānodrošina analītiskajai procedūrai. Iespējams, būs jāveic citas detalizētas procedūras, lai noteiktu, vai pamatā esošie dati ir pietiekami ticami. Var veikt arī kontroles procedūru pārbaudes, lai izvērtētu citus apgalvojumus, piemēram, datu pilnīgumu, esamību un precizitāti. Iekšējo kontroli pār nefinanšu informāciju bieži vien var pārbaudīt, veicot arī citas kontroles procedūru pārbaudes.

Tabula 10.4-3

Izvērtējamie jautājumi	
Vai dati ir pietiekami ticami, lai revīzija būtu objektīva?	Vai dati ir iegūti no uzņēmuma avotiem, vai no neatkarīgiem avotiem ārpus uzņēmuma? <ul style="list-style-type: none"> Revīzijas pierādījumu ticamība ir lielāka (ar dažiem izņēmumiem), ja tie iegūti no neatkarīgiem avotiem ārpus uzņēmuma.
	Vai datus, kas iegūti no avotiem uzņēmumā, ir sagatavojušas personas, kas nav tieši atbildīgas par to precizitāti? <ul style="list-style-type: none"> Ja tā, jāapsver papildu procedūras precizitātes pārbaudei.
	Vai datu izstrādes pamatā tika izmantota ticama sistēma ar atbilstīgu iekšējās kontroles sistēmu?
	Vai ir pieejami plašāki nozares dati, ko varētu salīdzināt ar uzņēmuma datiem?
	Vai šie dati tika pārbaudīti pašreizējo vai iepriekšējo periodu revīzijās?
	Vai revidenta prognozes attiecībā uz reģistrētajām summām tika pamatotas uz vairākiem avotiem?

Lai novērstu nepamatotu paļaušanos uz izmantoto datu avotu, revidents veic detalizētas pamatdatu pārbaudes, lai noteiktu, vai tie ir pietiekami uzticami, vai pārbauda, vai iekšējās kontroles procedūras, kas nodrošina datu pilnīgumu, esamību un precizitāti, darbojas efektīvi.

Dažos gadījumos analītisko procedūru veikšanai tiek izmantoti nefinanšu dati (piemēram, ražoto vienumu daudzums un veids). Attiecīgi revidentam ir vajadzīgs atbilstīgs pamats, lai noteiktu, vai nefinanšu dati ir pietiekami ticami analītisko procedūru vajadzībām.

Atšķirība no sagaidāmajām vērtībām

Ja starp reģistrētajām summām un revidenta prognozēm ir identificētas atšķirības, revidents izvērtē pārlicības līmeni, kādu nodrošinās procedūras, kā arī revidenta noteikto izpildes būtiskumu. Pieņemamai summu atšķirībai, neveicot analīzi, jebkurā gadījumā ir jābūt mazākai par izpildes būtiskumu.

Izpētē izmantotās procedūras varētu būt šādas:

- prognožu izstrādē izmantoto metožu un faktoru atkārtota izvērtēšana;
- vadības iztaujāšana par revidenta prognozēto summu atšķirību iemesliem un vadības atbilžu izvērtēšana, ņemot vērā izpratni par uzņēmumu, ko revidents guvis revīzijas gaitā;
- citū revīzijas procedūru veikšana ar mērķi apstiprināt vadības paskaidrojumus.

Šīs izpētes rezultātā revidents var izdarīt šādus secinājumus:

- revidenta prognožu un reģistrēto summu atšķirības neliecina par neatbilstībām; vai
- atšķirības, iespējams, liecina par neatbilstībām, tāpēc jāveic papildu revīzijas procedūras, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus par to, vai pastāv būtiska neatbilstība.

Efektīvu detalizēto analītisko procedūru piemēri

Tabula 10.4-4

Finanšu pārskatos uzrādītā summa	Saistība un procedūra
Pārdošana	Nosūtītajām precēm ir piemērota pārdošanas cena.
Amortizācijas izdevumi	Kapitāla aktīvu atlikumiem ir piemērota amortizācijas likme, tādējādi ļaujot tos papildināt vai norakstīt.
Krājumu pieskaitāmo izmaksu elements	Faktiskās pieskaitāmās izmaksas ir sasaistītas ar faktisko tiešā darba vai ražošanas apjomu.
Algu izdevumi	Attiecīgam darbinieku skaitam ir piemērota apmaksas likme.
Komisijas izdevumi	Pārdošanai ir piemērota komisijas likme.
Algu uzkrājums	Uzkrāto dienu skaitam ir piemērota dienas alga.

Citas analītiskās procedūras

Analīzi var veikt šādos veidos:

- Pašreizējā finanšu pārskata vai finanšu datu detalizēta salīdzināšana ar attiecīgajiem iepriekšējo periodu datiem vai ar pašreizējiem darbības budžetiem.
Debitoru parādu pieaugums bez atbilstīga pārdošanas apjoma pieauguma var norādīt uz debitoru parādu atgūstamības problēmu. Darbinieku skaita pieaugums profesionālā organizācijā rosinātu revidentu sagaidīt algas izdevumu pieaugumu un attiecīgu profesionālās samaksas ieņēmumu pieaugumu.
- Dažādu pārdoto produktu veidu vai klientu tipu salīdzināmie dati.
Tas varētu palīdzēt izskaidrot pārdošanas svārstības mēnešu vai periodu griezumā.
- Koeficientu analīze.
Koeficienti var noderēt pašreizējā perioda finanšu pārskatu sagatavošanas gaitā (piemēram, salīdzinot ar nozares normām vai iepriekšējo periodu rezultātiem) vai rosināt tēmas apspriešanai. Noteiktas iestādes, piemēram, bankas vai tirdzniecības asociācijas, sagatavo finanšu pārskatus visas nozares kontekstā. Šāda veida statistika var noderēt salīdzināšanai ar uzņēmuma darbību, lai veiktu iztaujāšanu, ja starp to un nozares normām tiek konstatēta atšķirība.
- Grafiki.
Visbeidzot jāapsver iespēja izmantot grafikus procedūru rezultātu attēlošanai. Grafiki vizuāli akcentē vērā ņemamās atšķirības starp mēnešiem vai periodiem.

Analītisko procedūru izmantošana atzinuma veidošanā

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
520. SRS 6. punkts	Revīzijas beigu posmā revidents izstrādā un veic analītiskās procedūras, kuru mērķis ir izstrādāt vispārējus secinājumus par to, vai finanšu pārskati atbilst revidenta izpratnei par uzņēmumu. (Skat. A17-A19 punktu.)

Noslēdzot revīziju, revidents izmanto analītiskās procedūras, lai izvērtētu vispārējo finanšu pārskatu izklāstu.

Analītisko procedūru izmantošanas mērķis revīzijas noslēgumā vai neilgi pirms tam ir noteikt, vai finanšu pārskati kopumā atbilst revidenta izpratnei par uzņēmumu.

Šī procedūra ietver tālāk minētos jautājumus.

- Vai no šādām procedūrām izrietošie secinājumi apstiprina tos secinājumus, kas radušies, veicot atsevišķu finanšu pārskatu komponentu vai elementu revīziju?
Veicot analītiskās procedūras, var atklāties atšķirība starp noteiktiem finanšu pārskatu vienumiem un revidenta prognozēm, kas pamatotas uz zināšanām par uzņēmuma darbību un citu informāciju, kas iegūta revīzijas gaitā. Šādas atšķirības būtu jāizpēta, izmantojot iepriekš aprakstītās procedūras. Šī izpēte var norādīt uz nepieciešamību veikt izmaiņas finanšu pārskatu izklāstā vai skaidrojumos.
- Vai pastāv būtisku neatbilstību risks, kas iepriekš nav konstatēts?
Ja ir identificēti papildu riski, revidents var veikt plānoto revīzijas procedūru atkārtotu izvērtēšanu, lai veiktu atbilstošus atbildes pasākumus.

10.5 Kontroles procedūru pārbaudes

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 8. punkts	Revidents izstrādā un veic kontroles procedūru pārbaudes, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina attiecīgo kontroles procedūru efektivitāti, ja: a) veicot risku izvērtējumu apgalvojumu līmenī, revidents pieņem, ka kontroles procedūras darbojas efektīvi (t.i. nosakot detalizēto procedūru raksturu, laiku un apjomu, revidents plāno paļauties uz kontroles procedūru darbības efektivitāti); b) detalizētās procedūras pašas par sevi nenodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus apgalvojumu līmenī. (Skat. A20-A24 punktu.)
330. SRS 9. punkts	Jo lielākā mērā, izstrādājot un veicot kontroles procedūru pārbaudes, revidents paļaujas uz kontroles procedūru efektivitāti, jo pārliecinošākus revīzijas pierādījumus revidents iegūst. (Skat. A25 punktu.)
330. SRS 10. punkts	Izstrādājot un veicot kontroles procedūru pārbaudes, revidents rīkojas šādi: a) veic citas revīzijas procedūras apvienojumā ar iztaujāšanu, lai iegūtu revīzijas pierādījumus, kas apliecina kontroles procedūru efektivitāti, tostarp pārbauda: i) to, kā kontroles procedūras ir lietotas revīzijai pakļautā finanšu perioda laikā; ii) kontroles procedūru lietošanas konsekvenci; iii) to, kādas personas tās lietojušas vai kādā veidā tās lietotas; (skat. A26-A29 punktu) b) nosaka, vai pārbaudāmās kontroles procedūru darbību nosaka citas kontroles procedūras (netiešās kontroles procedūras), un, ja tas tā ir, revidents nosaka, vai ir nepieciešams iegūt revīzijas pierādījumus, kas apliecina šādu netiešo kontroles procedūru efektivitāti. (Skat. A30-A31 punktu.)
330. SRS 11. punkts	Revidents pārbauda kontroles procedūras attiecībā uz konkrēto laika periodu vai attiecībā uz periodu, kurā revidents plāno paļauties uz šādām kontroles procedūrām saskaņā ar turpmāk minēto 12. un 15. punktu, lai tādējādi nodrošinātu revidenta plānotās paļaušanās atbilstīgu pamatu. (Skat. A32 punktu.)

Mērķis

Kontroles procedūru pārbaudes ir pārbaudes, kuru mērķis ir iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz kontroles procedūru efektivitāti. Ar kontroles procedūru palīdzību iespējams nepieļaut būtiskas neatbilstības apgalvojumu līmenī vispār vai atklāt un izlabot pēc tam, kad tās ir notikušas. Pārbaudei tiek izvēlētas tās kontroles procedūras, kas nodrošina revīzijai nepieciešamos pierādījumus attiecībā uz saistīto apgalvojumu.

PIEZĪMES.

Izskatīšanas procedūra, ko veic, lai pārbaudītu, vai kontroles procedūra ir ieviesta, nav uzskatāma par kontroles procedūras pārbaudi. Tā ir riska izvērtēšanas procedūra, kuras rezultāti var noteikt, vai kontroles procedūru pārbaudes būs lietderīgas un, ja būs, tad kā tās jāizstrādā.

Revidents apsver veikt kontroles procedūru pārbaudes gadījumos, kad:

- riska izvērtējuma pamatā ir pieņēmums, ka iekšējās kontroles sistēma darbojas efektīvi; vai
- detalizētas procedūras pašas par sevi nenodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus apgalvojumu līmenī. Tas var būt attiecināms uz gadījumiem, kad pārdošana tiek veikta internetā un darījumu dokumentācija tiek izveidota un saglabāta, tikai izmantojot IT sistēmu.

Papildinformāciju par pārbaudes izlases lielumu skatiet 2. sējuma 17. nodaļā. Kontroles procedūru pārbaudes tiek izstrādātas revīzijas pierādījumu iegūšanai par:

- to, kā iekšējās kontroles procedūras tika izmantotas visu laiku vai revīzijai pakļautā perioda laikā; ja atšķirīgos revīzijas perioda posmos tika izmantotas pilnīgi atšķirīgas kontroles procedūras, katra kontroles procedūra ir jāaplūko atsevišķi;
- iekšējās kontroles procedūru piemērošanas konsekvenci; un
- to, kādas personas ir piemērojušas kontroles procedūras, vai kādā veidā tās piemērotas.

PIEZĪMES.

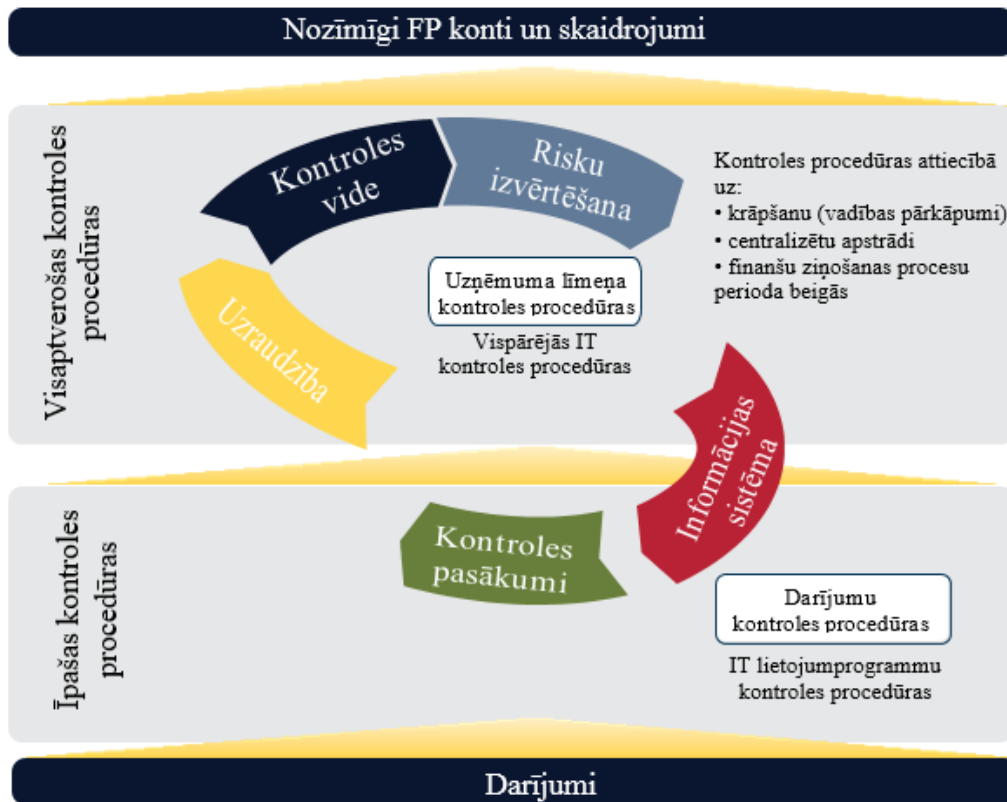
Veicot revīziju mazākos uzņēmumos, revidenti bieži vien plāno veikt detalizētas procedūras pieņemot, ka esošo kontroles procedūru pārbaudes nebūtu praktiskas ierobežotās pienākumu sadales dēļ u.tml. Taču, pirms nonākt pie šāda pieņēmuma, revidents apsver šādus jautājumus:

- kontroles vides spēcīgās puses un citi iekšējās kontroles sistēmas elementi;
- vai pastāv tādas kontroles procedūras attiecībā uz apgalvojumiem, kuru gadījumā efektīvāk būtu iegūt pierādījumus, veicot kontroles procedūru pārbaudes; un
- apgalvojumi, kuru gadījumā detalizētas procedūras pašas par sevi nesamazina būtisku neatbilstību risku līdz pieņemamam līmenim. Piemēram, tas varētu attiekties uz ieņēmumu pilnīguma apgalvojumu.

Kontroles procedūru pārbaūžu izstrāde

Kontroles procedūru pārbaudes tiek izmantotas pierādījumu iegūšanai par kontroles procedūru, kas iekļautas jebkurā no pieciem iekšējās kontroles sistēmas elementiem, darbības efektivitāti. Papildinformāciju par katru no pieciem iekšējās sistēmas kontroles elementiem skatiet nākamajā ilustrācijā un šīs rokasgrāmatas 1. sējuma 5. nodaļā.

Diagramma 10.5-1

Īpašās kontroles procedūras (piemēram, kontroles pasākumi) ir tieši paredzētas neatbilstību nepieļaušanai vai atklāšanai un izlabošanai, savukārt visaptverošās kontroles procedūras darbojas īpašo kontroles procedūru pamatā un ietekmē to darbību.

Mazākos uzņēmumos dažas visaptverošas kontroles procedūras (piemēram, kontroles vide) var palīdzēt izvērtēt īpašus neatbilstību riskus saistītā apgalvojumā (piemēram, gadījumos, kad augstākā līmeņa vadība ir tieši iesaistīta ikdienas darījumu pārraudzībā un apstiprināšanā). Ja visaptverošās kontroles pārbaudes šādā gadījumā ir pārbaudītas un ir konstatēts, ka tās darbojas efektīvi, tad pārbaudīt citas kontroles procedūras, kas attiecas uz konkrētajiem iesaistītajiem riskiem, (piemēram, kontroles pasākumus), nav nepieciešams.

PIEZĪMES.

Vienas personas dominēšana vadībā nenozīmē, ka iekšējās kontroles sistēma ir vāja vai vispār neeksistē. Faktiski kvalificēta vadītāja-īpašnieka iesaiste detalizētās ikdienas darbībās var būt svarīga kontroles vides spēcīgā puse. Vadības iekšējās kontroles sistēmas pārkāpumu iespējamība joprojām pastāv, taču to var zināmā mērā samazināt (faktiski jebkura lieluma uzņēmumā), veicot dažas vienkāršas krāpšanas novēršanas kontroles procedūras. (Skat. 1. sējuma 5. nodaļu.)

Citos gadījumos saikne starp visaptverošām un konkrētām kontroles procedūrām var būt vēl tiešāka. Piemēram, ar dažu uzraudzības kontroles procedūru palīdzību var identificēt kontroles kļūdas kādā konkrētā (uzņēmuma procesa) kontroles procedūrā. Šādu uzraudzības kontroles procedūru efektivitātes pārbaude var samazināt (bet ne izslēgt) nepieciešamību veikt īpašo kontroles procedūru pārbaudes.

Visaptverošu kontroles procedūru pārbaudes (bieži vien sauktas par uzņēmuma līmeņa un vispārējām IT kontroles pārbaudēm) mēdz būt subjektīvākas (piemēram, izvērtējot godprātības ievērošanu vai kompetenci), tāpēc tās ir sarežģītāk dokumentēt nekā īpašas kontroles procedūras uzņēmuma procesu līmenī (piemēram, pārbaude, vai maksājums ir autorizēts). Tādējādi uzņēmuma līmeņa un vispārējās IT kontroles procedūru pārbaudes bieži vien tiek dokumentētas ziņojumos, kuros tiek skaidrotas izmantotās metodes un veiktās darbības (piemēram, darbinieku intervēšana, izvērtēšana, darbinieku lietu izskatīšana utt.) un sniegti atbilstīgi pierādījumi.

Šī pieeja ir aprakstīta nākamajā piemērā.

Tabula 10.5-2

Visaptverošo (uzņēmuma līmeņa) kontroles procedūru pārbaude

Kontroles komponents = <i>kontroles vide</i>	
Aplūkotais risks	Nav akcentētas tādas vērtības kā godīgums un ētika.
Identificētās kontroles procedūras	Vadība visiem jaunajiem darbiniekiem liek parakstīt veidlapu, apliecinot, ka darbinieki piekrīt ievērot uzņēmuma pamatvērtības un apzinās sekas to neievērošanas gadījumā.
Kontroles procedūru izstrāde	Izlasiet veidlapu, kuru paraksta darbinieki, un pārliecinieties, vai tajā patiešām norādītas tādas vērtības kā godīgums un ētika.
Kontroles procedūru ieviešana	Izskatiet viena darbinieka lietu, lai pārliecinātos, vai tajā ir iekļauta parakstīta veidlapa, kā arī izvērtējiet pierādījumu esamību (piemēram, disciplīna) par to, ka darbinieks faktiski ievēro šīs vērtības. Šīm vajadzībām var izmantot īsu interviju ar darbinieku.
Kontroles procedūru efektivitātes pārbaudes	Atlasiet dažas darbinieku lietas un pārliecinieties, vai tajās ir iekļauta piekrišanas veidlapa un vai darbinieks ir to parakstījis. Papildus tam attiecīgajiem darbiniekiem var uzdot dažus jautājumus saistībā ar iepriekš minētajiem uzņēmuma pamatprincipiem.
Dokumentēšana	Sagatavojiet ziņojumu ar detalizētu informāciju par atlasītajām darbinieku lietām un interviju piezīmēm (tostarp, personas vārds, uzvārds un intervijas datums), kā arī izrietošos secinājumus.

Tālāk uzskaitīti daži galvenie faktori, kas revidentam jāņem vērā, izstrādājot kontroles procedūru pārbaudi.

Tabula 10.5-3

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Kāds būtisku neatbilstību risks un apgalvojums tiek aplūkots?	Identificējiet būtisku neatbilstību riskus un saistītos apgalvojumus, kuru izvērtēšanai tiks veiktas kontroles procedūru pārbaudes. Pēc tam apsveriet, vai revīzijas pierādījumus attiecībā uz saistīto apgalvojumu labāk iegūt, veicot kontroles procedūru pārbaudes vai detalizētas procedūras.

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Kontroles procedūru ticamība	<p>Būtībā nav vērts pārbaudīt tādas kontroles procedūras, kuras var izrādīties neuzticamas — kontroles procedūru pārbaūžu vajadzībām parasti tiek izmantotas nelielas paraugu kopas, pamatojoties uz nosacījumu, ka netiek atrastas nekādas novirzes. Ja ir spēkā kāds no šiem faktoriem, iespējams, efektīvāk būtu veikt detalizētās procedūras (ja iespējams):</p> <ul style="list-style-type: none"> • iepriekš konstatētas kļūdas; • izmaiņas darījumu apjomā vai veidā; • vājas pamatā esošās uzņēmuma līmeņa un vispārējās IT kontroles procedūras; • vadība var pārkāpt (vai jau ir pārkāpusi) kontroles procedūras; • kontroles procedūras tiek izmantotas reti; • izmaiņas kontroles procedūru darbībās iesaistītā personāla sastāvā vai kvalifikācijā; • kontroles procedūrā ir ietverts būtisks manuāls elements, kas varētu būt pakļauts kļūdai; • sarežģīta procedūras darbība un ar to saistīti nozīmīgie spriedumi.
Netiešo kontroles procedūru pastāvēšana	<p>Vai kontroles procedūra ir atkarīga no citu kontroles procedūru efektīvas darbības? Tas var attiekties uz nefinanšu informāciju, kas izstrādāta, izmantojot atsevišķu procesu, izņēmumu metodi vai vadītājiem periodiski izskatot ziņojumus.</p>
Pārbaudes veida atbilstība mērķu sasniegšanai	<p>Kontroles procedūru pārbaudes parasti ietver šādu elementu apvienojumu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • attiecīgā personāla iztaujāšana; • atbilstošās dokumentācijas izpēte; • uzņēmuma darbību novērošana; un • kontroles procedūras atkārtota izpilde. <p>Atcerieties, ka iztaujāšana pati par sevi nesniedz pietiekamus pierādījumus, lai izdarītu secinājumus par kontroles procedūras efektivitāti. Piemēram, lai pārbaudītu iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāti attiecībā uz skaidras naudas ieņēmumiem, revidentam būtu jānovēro pasta atvēršanas procedūras un skaidras naudas ieņēmumu apstrāde. Tā kā novērošana sniedz rezultātus tikai attiecībā uz laika posmu, kurā tā tiek veikta, revidentam papildus būtu jāiztaujā uzņēmuma personāls un jāizskata dokumentācija par šādas iekšējās kontroles sistēmas darbību pārējā laikā.</p>

PIEZĪMES.

Nosakiet, kas ir uzskatāma par kontroles procedūras novirzi.

Izstrādājot kontroles procedūru pārbaudi, veltiet laiku, lai skaidri definētu, kas ir uzskatāma par pārbaudes kļūdu vai izņēmumu. Tas palīdzēs ietaupīt laiku, ko revīzijas darba grupa pavada nosakot, vai šķietami niecīgs izņēmums (piemēram, nepareizs tālruņa numurs) patiesībā ir novirze.

Automatizētās kontroles procedūras

Dažkārt kontroles pasākumus nodrošina datorizēti, un pamatojoša dokumentācija nepastāv. Šādās situācijās revidents veic dažu kontroles procedūru atkārtotu pārbaudi, lai pārliecinātos, vai programmatūras kontroles procedūras darbojas, kā paredzēts. Vēl viena pieeja ir izmantot datorizētās revīzijas tehnoloģijas (DRT). Kā DRT piemēru var minēt programmatūras pakotni, kas var importēt uzņēmuma datu failu (piemēram, debitorus

vai kreditorus), kuru pēc tam var pārbaudīt. Šādas programmas var analizēt klientu datus un sagādāt nepieciešamos revīzijas pierādījumus. Turklāt tās spēj nodrošināt daudz plašāku elektronisko darījumu un kontu failu pārbaudi. Tālāk uzskaitītas dažas DRT izmantošanas iespējas.

Tabula 10.5-4

DRT izmantošana	
Tipiski procedūru veidi	Konkrētu uzskaites ierakstu izgūšana, piemēram, par noteiktu summu lielāki maksājumi vai pirms konkrēta datuma veikti darījumi.
	Datu bāzes sākuma vai beigu ierakstu izgūšana.
	Trūkstošu ierakstu vai ierakstu dublikātu identificēšana.
	Iespējamu krāpšanas gadījumu identificēšana (izmantojot Benforda likumu).
	Izlases darījumu, kas atbilst iepriekš noteiktiem parametriem vai kritērijiem, atlasīšana no elektroniskiem failiem.
	Darījumu ar noteiktām raksturīgām iezīmēm klasificēšana.
	Visas ģenerālkopas, ne tikai izlases kopas, pārbaude.
	Failā esošo uzskaites ierakstu (piemēram, krājumu) kopsummas pārrēķināšana (summēšana) naudas izteiksmē un cenu pārbaude.
	Informācijas kategorizēšana, apkopošana un kārtošana pēc vecuma.
	Datu saskaņošana visos failos.

Mazāki uzņēmumi bieži vien izmanto standarta grāmatvedības un citu atbilstošu programmatūru, kam nav nepieciešama modificēšana. Taču daudzas programmatūras pakotnes patiesībā ietver pārbaudītas lietojumprogrammu kontroles procedūras, kuras uzņēmums var izmantot kļūdu apjoma samazināšanai un iespējamu krāpniecisku gadījumu novēršanai. Revidenti var jautāt saviem klientiem, vai šīs kontroles procedūras tiek izmantotas, un, ja netiek, vai būtu vērts tās izmantot.

Kontroles procedūru pārbaūžu veikšanas laiks

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 11. punkts	Revidents pārbauda kontroles procedūras attiecībā uz konkrēto laika periodu vai attiecībā uz periodu, kurā revidents plāno paļauties uz šādām kontroles procedūrām saskaņā ar turpmāk minēto 12. un 15. punktu, lai tādējādi nodrošinātu revidenta plānotās paļaušanās atbilstīgu pamatu. (Skat. A32 punktu.)
330. SRS 12. punkts	Ja revidents iegūst revīzijas pierādījumus, kas apliecina kontroles procedūru darbības efektivitāti starpposma revīzijas laikā, revidents rīkojas šādi: a) iegūst revīzijas pierādījumus, kas apliecina nozīmīgas izmaiņas, kas šādās kontroles procedūrās notikušas kopš starpposma perioda beigām; un b) nosaka, kādi papildu revīzijas pierādījumi ir iegūstami saistībā ar pārējo periodu. (Skat. A33-A34 punktu.)
330. SRS 15. punkts	Ja revidents plāno paļauties uz kontroles procedūrām, kas paredzētas tāda riska novēršanai, kuru revidents uzskata par nozīmīgu risku, revidents pārbauda šādu kontroles procedūru darbību kārtējās revīzijas laikā.

Kontroles procedūru pārbaudes var sniegt pierādījumus attiecībā uz to darbības efektivitāti:

- noteiktā laikā (t.i., fiziska krājumu uzskaitē); vai
- laika periodā, piemēram, revīzijai pakļautā periodā.

Veicot kontroles procedūru pārbaudes pirms perioda beigām, revidents var izvērtēt, kādi pierādījumi būtu nepieciešami attiecībā uz atlikušo periodu. Šādus pierādījumus var iegūt, paplašinot pārbaudes tā, lai ietvertu atlikušo periodu, vai veicot pārbaudes attiecībā uz uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas uzraudzību.

Tabula 10.5-5

Izvērtējamie faktori	
Intervāls starp kontroles procedūru pārbaudēm un perioda beigām	Izvērtēto būtisko neatbilstību risku nozīmīgums apgalvojumu līmenī.
	Starpposma datumā pārbaudītās īpašās kontroles procedūras.
	Cik lielā mērā ir iegūti revīzijas pierādījumi, kas apliecina šādu kontroles procedūru darbības efektivitāti?
	Pārējā perioda ilgums.
	Kādā mērā revidents plāno samazināt papildu detalizēto procedūru apjomu, pamatojoties uz pieņēmumu par kontroles procedūru ticamību?
	Kontroles vide.
	Jebkādas nozīmīgas izmaiņas iekšējās kontroles sistēmā, tostarp informācijas sistēmas, procesu un personāla izmaiņas, kas notikušas pēc starpposma revīzijas.

PIEZĪMES.

Gadījumos, kur tas varētu būt efektīvi, apsveriet iespēju veikt iekšējās kontroles sistēmas efektivitātes pārbaudes vienlaikus ar kontroles procedūru izstrādes un ieviešanas izvērtēšanu.

Iepriekšējās revīzijās iegūto revīzijas pierādījumu izmantošana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 13. punkts	<p>Nosakot to, vai ir izmantojami iepriekšējās revīzijās iegūti revīzijas pierādījumi, kas apliecina kontroles procedūru efektivitāti, un, ja šādi pierādījumi ir izmantojami, nosakot laika posmu, kuram paejot, kontroles procedūra ir atkārtoti pārbaudāma, revidents apsver šādus faktorus:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) citu iekšējās kontroles sistēmas elementu, tostarp, kontroles vides, uzņēmuma kontroles procedūru uzraudzības un uzņēmuma risku izvērtēšanas procesa, efektivitāte; b) riski, ko izraisa kontroles procedūrām raksturīgās iezīmes, tostarp, tas, vai kontroles procedūra ir manuāla vai automatizēta; c) vispārējās IT kontroles sistēmas efektivitāti; d) kontroles procedūras efektivitāte un tās lietojums uzņēmumā, tostarp, iepriekšējās revīzijās konstatēto kontroles procedūras lietojuma noviržu raksturs un apjoms un tas, vai notikušas izmaiņas darbinieku vidū, kas varētu būtiski ietekmēt kontroles procedūras lietojumu; e) vai izmaiņu trūkums konkrētā kontroles procedūrā ietver risku, ka tā neatbilst izmaiņām apstākļos; f) būtisku neatbilstību riski un tas, cik lielā mērā revidents paļaujas uz kontroles procedūru. (Skat. A35 punktu.)

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
330. SRS 14. punkts	<p>Ja revidents plāno izmantot iepriekšējās revīzijās iegūtus revīzijas pierādījumus, kas apliecina konkrētu kontroles procedūru efektivitāti, revidents nosaka šādu revīzijas pierādījumu būtiskuma termiņu, iegūstot revīzijas pierādījumus, lai pārbaudītu, vai šādās kontroles procedūrās ir notikušas nozīmīgas izmaiņas kopš iepriekšējās revīzijas. Lai iegūtu šādus pierādījumus, kas apstiprinātu revidenta izpratni par attiecīgajām kontroles procedūrām, revidents veic iztaujāšanu apvienojumā ar novērošanu vai pārbaudēm un rīkojas šādi:</p> <p>a) ja notikušas izmaiņas, kas ietekmē iepriekšējās revīzijas gaitā iegūto revīzijas pierādījumu derīgumu, revidents pārbauda kontroles procedūras kārtējās revīzijas laikā; (skat. A36 punktu.)</p> <p>b) ja šādas izmaiņas nav notikušas, revidents pārbauda kontroles procedūras katrā trešajā revīzijas uzdevumā, katrā revīzijas uzdevumā pārbaudot dažas kontroles procedūras, lai novērstu iespējamību, ka visas kontroles procedūras tiek pārbaudītas viena revīzijas uzdevuma laikā, neveicot nekādas pārbaudes turpmāko divu revīzijas uzdevumu laikā. (Skat. A37-A39 punktu.)</p>
330. SRS 29. punkts	<p>Ja revidents plāno izmantot iepriekšējo revīziju laikā iegūtus revīzijas pierādījumus, kas apliecina kontroles procedūru darbības efektivitāti, revidents dokumentē secinājumus attiecībā uz iepriekšējo revīziju laikā veikto pārbaudžu rezultātu piemērotību.</p>

Kontroles procedūru periodiska pārbaude

Pirms izmantot iepriekšējās revīzijās iegūtus revīzijas pierādījumus, ir jānosaka šādu pierādījumu derīgums ikvienā periodā. Tostarp jāapstiprina izpratne par šīm īpašajām kontroles procedūrām, veicot šādas darbības:

- vadības un citu darbinieku iztaujāšana par izmaiņām; un
- iekšējās kontroles sistēmas novērošana vai pārbaude, lai pārliecinātos, ka tā tiek nepārtraukti izmantota.

Paļaušanās uz iepriekšējos gados veikto kontroles procedūru pārbaudi NAV pieļaujama, ja:

- paļaušanās uz kontroles procedūru ir nepieciešama, lai mazinātu „nozīmīgu risku”;
- revīzijas periodā ir mainījusies iekšējās kontroles sistēmas darbība; un/vai
- kontroles procedūras mazinātais risks ir mainījies.

Atkarībā no revidenta profesionālā vērtējuma arī tālāk minētie faktori var norādīt uz to, ka periodiskās pārbaudes nevar izmantot (vai vismaz ir jāsamazina periods starp kontroles procedūru pārbaudēm):

- vāja kontroles vide;
- neefektīva iekšējās kontroles sistēmas pastāvīgā uzraudzība;
- attiecīgo kontroles procedūru darbībā nozīmīga loma ir manuālām darbībām;
- izmaiņas personāla sastāvā, kas būtiski ietekmē kontroles procedūras;
- izmaiņas apstākļos, kas norāda uz nepieciešamību mainīt kontroles procedūru darbību; un/vai
- vājas vai neefektīvas vispārējās IT kontroles procedūras.

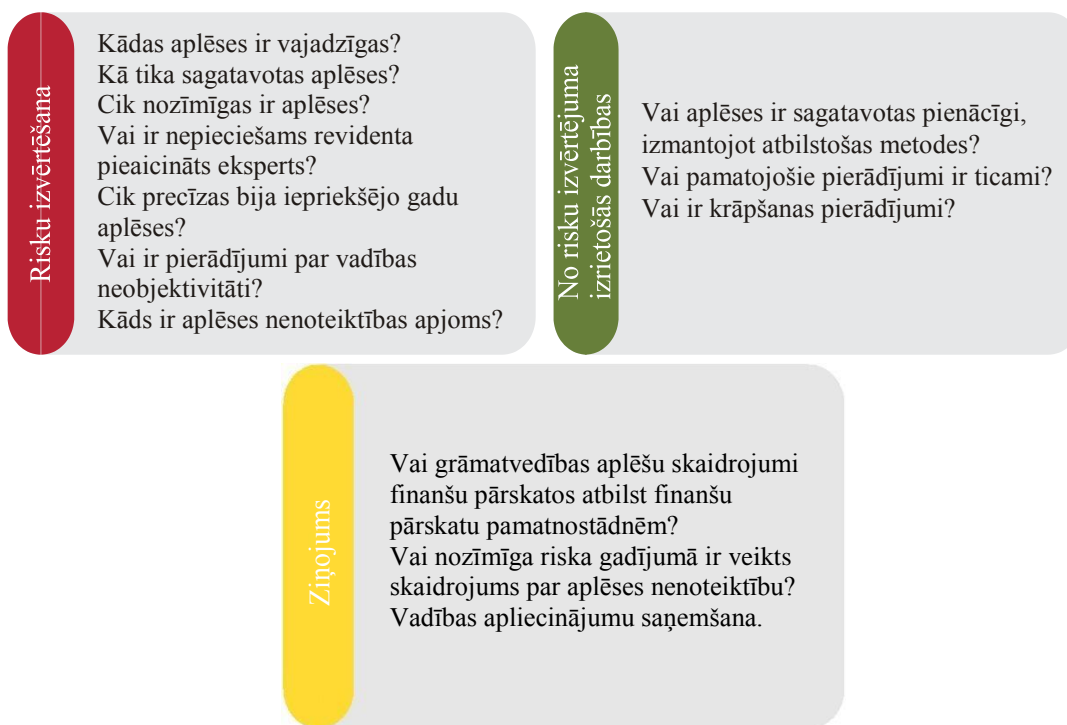
Ja ir vairākas kontroles procedūras, attiecībā uz kurām var izmantot iepriekšējo revīziju pierādījumus, dažas iekšējās kontroles sistēmas pārbaudes vajadzētu veikt katrā revīzijā. Vismaz dažu kontroles procedūru pārbaude katrā periodā nodrošina papildu pierādījumu arī par nepārtrauktu kontroles vides efektivitāti.

Jo augstāks ir būtisku neatbilstību risks vai jo lielāka paļaušanās uz iekšējo kontroles sistēmu, jo īsākam jābūt periodam starp kontroles procedūru pārbaudēm.

11. Grāmatvedības aplēses

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Revīzijas procedūras attiecībā uz grāmatvedības aplēšu, tostarp patiesās vērtības aplēšu un saistīto skaidrojumu, revīziju finanšu pārskatu revīzijas gaitā.	540.

Diagramma 11.0-1

Punkts	SRS mērķis(-i)
540. SRS 6. punkts	<p>Revidenta uzdevums ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina, vai:</p> <p>a) grāmatvedības aplēses, tostarp patiesās vērtības aplēses, kas ir uzrādītas vai skaidrotas finanšu pārskatos, ir atbilstīgas;</p> <p>b) saistītie skaidrojumi finanšu pārskatos ir atbilstīgi norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu kontekstā.</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
540. SRS 7. punkts	<p>Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme:</p> <p>a) Grāmatvedības aplēse — aptuveni noteikta vērtība, ko izmanto gadījumos, kad nav iespējams noteikt precīzu vērtību. Šo terminu izmanto saistībā ar summu, kam tiek noteikta patiesā vērtība, ja pastāv aplēses nenoteiktība, kā arī saistībā ar citām summām, kurām nepieciešams prognozēt vērtību. Gadījumos, kad tiek aplūkotas tikai grāmatvedības aplēses, kurām tiek noteikta patiesā vērtība, šajā SRS tiek lietots termins „patiesās vērtības aplēses”.</p> <p>b) Revidenta izstrādāta aplēse jeb revidenta diapazons — summa vai summu diapazons, kas atvasinātas no revīzijas pierādījumiem, lai izvērtētu vadības izstrādātu aplēsi.</p> <p>c) Aplēses nenoteiktība — grāmatvedības aplēses un saistīto atšifrējumu pakļautība aplēsei raksturīgajam mērījumu neprecizitātes riskam.</p> <p>d) Vadības neobjektivitāte — nepietiekama vadības neitralitāte, sagatavojot un pasniedzot informāciju.</p> <p>e) Vadības izstrādāta aplēse — summa, ko vadība izvēlas atzīt vai uzrādīt finanšu pārskatos kā grāmatvedības aplēsi.</p> <p>f) Grāmatvedības aplēses rezultāts — faktiskā naudas summa, kas rodas, atrisinot grāmatvedības aplēsē aplūkoto darījumu(-us), notikumu(-us) vai apstākli(-us).</p>

11.1 Pārskats

Aplēšu revīzijas uzdevums ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina, vai:

- grāmatvedības aplēses, tostarp patiesās vērtības aplēses, kas ir uzrādītas vai skaidrotas finanšu pārskatos, ir atbilstīgas;
- saistītie skaidrojumi finanšu pārskatos ir atbilstīgi norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu kontekstā.

Dažu finanšu pārskatu elementu vērtību nav iespējams noteikt precīzi, tāpēc jāveic aplēses. Šādas grāmatvedības aplēses var būt gan vienkāršas (piemēram, neto realizācijas vērtības krājumu un debitoru parādiem), gan sarežģītākas (piemēram, ienākumu aprēķināšana, kas jāreģistrē no ilgtermiņa līgumiem un nākotnes saistībām attiecībā uz produktu garantijām). Aplēses bieži vien var ietvert vēsturisko un pašreizējo datu analīzi, kā arī nākotnes notikumu, piemēram, pārdošanas darījumu, prognozes.

Grāmatvedības aplēšu vērtību var noteikt dažādos veidos atkarībā no attiecīgo finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām un attiecīgajiem finanšu elementiem. Piemēram, aplēses vērtības noteikšanas mērķi var būt šādi:

- prognozēt viena vai vairāku darījumu, notikumu vai apstākļu, kas ietekmējuši grāmatvedības aplēses, rezultātus; vai
- noteikt pašreizējo darījumu vērtību vai finanšu pārskatu elementus, pamatojoties uz apstākļiem, kas dominē mērījumu datumā, piemēram, noteikta veida aktīva vai pasīva aptuvenā tirgus cena. Tas ietver patiesās vērtības mērījumus.

Bieži vien būtisku neatbilstību risku, kas izriet no aplēses, nosaka aplēses nenoteiktības pakāpe. Nākamajā tabulā ir aprakstīti daži vērā ņemami faktori.

Tabula 11.1-1

Aplēses nenoteiktības pakāpe	
Zema nenoteiktības pakāpe (zemāks BNR)	Augsta nenoteiktības pakāpe (augstāks BNR)
Saistīta ar nesarežģītu saimniecisko darbību.	Lielā mērā atkarīgas no vērtējuma, piemēram, nepabeigtu tiesas darbu iznākumu vai tādu nākotnes naudas plūsmu lielumu un laiku, kuras ir atkarīgas no nenoteiktiem notikumiem daudzu turpmāko gadu ilgumā.
Saistīta ar ikdienas darījumiem.	NAV aprēķinātas, izmantojot vispārpieņemtas vērtības noteikšanas metodes.
Atvasināta no datiem (patiesās vērtības aplēses kontekstā sauktiem par „novērojamiem datiem”), kas ir faktiski pieejami, piemēram, publicētām procentu likmēm vai vērtspapīru galīgās cenas.	Revidenta veiktās iepriekšējā perioda finanšu pārskatos iekļauto līdzīgo grāmatvedības aplēšu pārbaudes rezultāti norāda uz nozīmīgu atšķirību starp sākotnējo grāmatvedības aplēsi un faktisko rezultātu.
Vērtības noteikšanas metode atbilstoši norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām ir vienkārša un vienkārši lietojama.	Patiesās vērtības grāmatvedības aplēse, kas ir sagatavota, izmantojot atvasinātus finanšu instrumentus, kas netiek laisti apgrozībā.
Patiesās vērtības grāmatvedības aplēse, kuras vērtības noteikšanai izmantotais modelis ir labi zināms vai plaši pielietots, ar nosacījumu, ka pieņēmumi vai modelī izmantotie pamatdati ir novērojami dati.	Patiesās vērtības grāmatvedības aplēse, kuras sagatavošanai ir izmantots augstas specializācijas pakāpes, uzņēmumā izstrādāts modelis vai saistībā ar kuru pastāv pieņēmumi vai pamatdati, kas nav novērojami tirgū.

Piezīmes. Revidentam (izmantojot profesionālu spriedumu) ir jānosaka, vai kāda no identificētajām grāmatvedības aplēsēm (ar augstu aplēses nenoteiktību) izraisa nozīmīgus riskus. Ja ir identificēts nozīmīgs risks, revidentam ir jāgūst izpratne par uzņēmuma kontroles procedūrām, tostarp kontroles pasākumiem.

Kad iegūti revīzijas pierādījumi, revidents novērtē aplēšu pamatotību un identificēto neatbilstību apjomu:

- ja revīzijas pierādījumi apstiprina aplēsi, atšķirība starp revidenta izstrādāto aplēsi un vadības izstrādāto aplēsi tiek uzskatīta par neatbilstību;
- ja revidents secina, ka revidenta diapazons nodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, tas nozīmē, ka revīzijas pierādījumi neapstiprina revidenta diapazonā neietilpstošas vadības aplēses. Šādos gadījumos neatbilstība ir starpība starp vadības izstrādāto aplēsi un tuvāko punktu revidenta diapazonā.

Starpība starp grāmatvedības aplēses rezultātu un sākotnēji finanšu pārskatos uzrādīto vai skaidroto summu ne vienmēr ir uzskatāma par finanšu pārskatu neatbilstību. Īpaši tas attiecas uz patiesās vērtības aplēsēm, kuru gadījumā jebkādu faktisko rezultātu vienmēr ietekmē notikumi vai apstākļi, kas rodas pēc datuma, kurā tiek noteikts to lielums finanšu pārskatu vajadzībām.

11.2 Risku izvērtējums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
540. SRS 8. punkts	<p>Veicot risku izvērtēšanas procedūras un saistītās darbības, kuru mērķis ir iegūt izpratni par uzņēmumu un tā vidi, tostarp par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents iegūst izpratni par šādiem faktoriem, kas palīdz identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus grāmatvedības aplēsēs: (skat. A12 punktu)</p> <p>a) norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasības saistībā ar grāmatvedības aplēsēm, tostarp saistītajiem skaidrojumiem; (skat. A13-A15 punktu)</p> <p>b) tas, kā vadība identificē tādus darījumus, notikumus un apstākļus, kuru ietekmē grāmatvedības aplēses tiek uzrādītas vai skaidrotas finanšu pārskatos. Gūstot šādu izpratni, revidents iztaujā vadību par izmaiņām apstākļos, kuru ietekmē varētu rasties vajadzība veikt jaunas grāmatvedības aplēses vai pārbaudīt esošās; (skat. A16-A21 punktu)</p> <p>c) tas, kā vadība izdara grāmatvedības aplēses un kāda ir vadības izpratne par datiem, balstoties uz kuriem, aplēses tiek izstrādātas, tostarp: (skat. A22-A23 punktu)</p> <p>i) metode, vai, ja nepieciešams, modelis, kas izmantots, izdarot grāmatvedības aplēsi; (skat. A24-A26 punktu)</p> <p>ii) būtiskās kontroles procedūras; (skat. A27-A28 punktu)</p> <p>iii) tas, vai vadība ir pieaicinājusi ekspertus; (skat. A29-A30 punktu)</p> <p>iv) grāmatvedības aplēšu pamatā izmantotie pieņēmumi; (skat. A31-A36 punktu)</p> <p>v) tas, vai salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu ir notikušas vai vajadzētu būt notikušām izmaiņām grāmatvedības aplēšu izstrādāšanas metodēs, un, ja tas tā ir, — kādi ir šādu izmaiņu iemesli; (skat. A37 punktu)</p> <p>vi) tas, vai un kā vadība ir izvērtējusi aplēses nenoteiktības ietekmi. (Skat. A38 punktu)</p>
540. SRS 9. punkts	<p>Revidents pārbauda iepriekšējā pārskata perioda finanšu pārskatos iekļauto grāmatvedības aplēšu rezultātus vai, ja nepieciešams, to turpmāko pārvērtēšanu, kas veikta kārtējā perioda vajadzībām. Revidenta pārbaudes veids un apjoms ir atkarīgs no grāmatvedības aplēšu rakstura un no tā, vai pārbaudes rezultātā iegūtā informācija ir atbilstīga būtisku neatbilstību identificēšanai un izvērtēšanai kārtējā pārskata perioda finanšu pārskatos iekļautajās grāmatvedības aplēsēs. Tomēr pārbaudes mērķis nav apšaubīt iepriekšējos pārskata periodos izdarītos spriedumus, kuru pamatā izmantota tajā brīdī pieejamā informācija. (Skat. A39-A44 punktu.)</p>
540. SRS 10. punkts	<p>Identificējot un izvērtējot būtisku neatbilstību riskus atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents novērtē grāmatvedības aplēses nenoteiktības pakāpi. (Skat. A45-A46 punktu.)</p>
540. SRS 11. punkts	<p>Revidents nosaka, vai kāda no grāmatvedības aplēsēm, kas ir identificēta kā grāmatvedības aplēse ar augstas pakāpes nenoteiktību, izraisa nozīmīgus riskus. (Skat. A47-A51 punktu.)</p>

Mazākiem uzņēmumiem ar aplēšu sagatavošanu saistītais darbs būs mazāk sarežģīts, jo bieži vien šādu uzņēmumu saimnieciskā darbība ir ierobežota un darījumi ir mazāk sarežģīti. Bieži vien nepieciešamību izstrādāt grāmatvedības aplēses nosaka viena persona, piemēram, īpašnieks-vadītājs, un revidents var iztaujāt šaurāku personu loku. Tomēr mazākos uzņēmumos visbiežāk nav pieejams vadības pieaicināts eksperts, kas, izmantojot savu pieredzi un kvalifikāciju, izstrādātu nepieciešamās aplēses. Šādos gadījumos faktiski var pieaugt būtisku neatbilstību risks, ja vien nav noalgots eksperts.

PIEZĪMES.

Gadījumos, kad vadības pieaicināta eksperta izmantošana ļoti noderētu izvērtēšanas procesā, šī vajadzība jāapspriež ar uzņēmuma vadību pēc iespējas sākotnējā revīzijas procesā, lai varētu veikt attiecīgās darbības.

Nākamajā tabulā aplūkotas trīs galvenās jomas, kas jāizskata revidentam.

Tabula 11.2-1

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Kā tika noteikts, ka jāizstrādā aplēse?	Šāda vajadzība var izrietēt no norādītajām grāmatvedības pamatnostādņēm vai tādiem darījumiem, notikumiem un apstākļiem, kuri ietekmē grāmatvedības aplēšu uzrādīšanu vai skaidrošanu finanšu pārskatos. Papildus tam revidents iztaujā vadību par izmaiņām apstākļos, kuru ietekmē rodas vajadzība sagatavot jaunas grāmatvedības aplēses vai pārbaudīt esošās.
Vadības process aplēšu izstrādāšanai	<p>Pārbaudiet un izvērtējiet vadības aplēšu sagatavošanas procesus, tostarp pamatā esošo pieņēmumu sagatavošanu, izmantoto datu ticamību un jebkādas iekšējās apstiprināšanas vai pārbaudes procesus. Ja nepieciešams, tas var ietvert arī vadības pieaicināta eksperta izmantošanu.</p> <p>Vajadzību izmantot vadības pieaicinātu ekspertu var radīt, piemēram, šādi faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aplēšamā faktora īpašais raksturs; • modeļu tehniskā uzbūve, ko nosaka prasība nodrošināt atbilstību norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām (piemēram, atsevišķu patiesās vērtības aprēķinu gadījumā); un • apstākļa, darījuma vai notikuma, saistībā ar kuru sagatavojama aplēse, neparastais vai neregulārais raksturs.
Iepriekšējos pārskata periodos izstrādāto aplēšu rezultāti	<p>Pārbaudiet iepriekšējā pārskata perioda aplēšu rezultātu un izprotiet iemeslus iepriekšējā perioda aplēšu un faktisko summu atšķirībām. Tas palīdzēs gūt izpratni par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vadības aplēšu izstrādāšanas procesa efektivitāti (vai neefektivitāti); • iespējamu vadības neobjektivitāti (iespējamu krāpniecisku aplēšu izvērtēšanas prasība ir noteikta arī 240. SRS); • to, vai pastāv atbilstīgi revīzijas pierādījumi; un • saistīto aplēses nenoteiktības apjomu, kas var būt jāuzrāda finanšu pārskatos.

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Aplēses nenoteiktības pakāpe	<p>Ņemiet vērā šādus aspektus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tas, kādā mērā ir iesaistīti vadības izdarītie spriedumi; • pakļautība izmaiņām pieņēmumos; • vispārpieņemtu nenoteiktību mazinošu vērtības noteikšanas metožu esamība; • prognozes perioda garums un izmantoto datu būtiskums; • ticamu datu pieejamība no ārējiem resursiem; • tas kādā mērā aplēses pamatā ir izmantoti novērojami vai nenovērojami pamatdati; un • pakļautība neobjektivitātei. <p>Piezīmes. Novērtējiet, vai grāmatvedības aplēses ar augstu aplēses nenoteiktības pakāpi ir uzskatāmas arī par „nozīmīgiem riskiem”, kas jāizvērtē revidentam.</p>
Aplēšu nozīmīgums	<p>Izvērtējot būtisku neatbilstību riskus, apsveriet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iepriekš tabulā aprakstītos jautājumus; • aplēses faktisko vai prognozēto nozīmību; un • to, vai aplēse ir nozīmīgs risks. Skatiet sadaļu „Aplēses nenoteiktības apjoms”.

11.3 Atbildes pasākumi, kas izriet no izvērtētajiem riskiem

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
540. SRS 12. punkts	<p>Pamatojoties uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem, revidents nosaka: (Skat. A52 punktu.)</p> <p>a) vai vadība ir atbilstīgi ievērojusi norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasības, kas ir būtiskas grāmatvedības aplēšu kontekstā; (skat. A53-A56 punktu.)</p> <p>b) vai grāmatvedības aplēšu izstrādāšanā izmantotās metodes ir atbilstīgas un ir lietotas konsekventi, kā arī vai izmaiņas, ja tādas ir notikušas, grāmatvedības aplēsēs vai to izstrādāšanas metodēs salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu ir atbilstīgas apstākļiem. (Skat. A57-A58 punktu.)</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
540. SRS 13. punkts	<p>Veicot procedūras, kas ir vērstas uz būtisku neatbilstību riskiem, atbilstoši 330. SRS prasībām, revidents veic vienu vai vairākus šādus pasākumus, ņemot vērā grāmatvedības aplēses raksturu: (skat. A59-A61 punktu)</p> <p>a) nosaka, vai notikumus pēc revidenta ziņojuma datuma var izmantot kā revīzijas pierādījumus saistībā ar grāmatvedības aplēsi; (skat. A62-A67 punktu)</p> <p>b) pārbauda, kā vadība ir izstrādājusi grāmatvedības aplēsi un kādi dati ir izmantoti aplēses pamatā. Revidents novērtē, vai: (skat. A68-A70 punktu)</p> <p>i) izmantotā vērtības noteikšanas metode ir atbilstīga apstākļiem; (skat. A71-A76 punktu)</p> <p>ii) vadības izstrādātie pieņēmumi ir atbilstīgi, ņemot vērā norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs noteiktos vērtības noteikšanas mērķus; (skat. A77-A83 punktu)</p> <p>c) pārbauda tādu kontroles procedūru efektivitāti, kuras kontrolē to, kā vadība izdara aplēses, kā arī attiecīgās detalizētās procedūras; (skat. A84-A86 punktu)</p> <p>d) izveido savu aplēsi jeb diapazonu, lai novērtētu vadības izstrādātās aplēses. Šā mērķa kontekstā: (skat. A87-A91 punktu)</p> <p>i) ja revidents izmanto pieņēmumus vai metodes, kas atšķiras no vadības izmantotajām, revidents gūst izpratni par vadības pieņēmumiem vai metodēm, kurai ir jābūt pietiekamai, lai nodrošinātu, ka revidenta izstrādātajā aplēsē ir ņemtas vērā atbilstīgas mainīgās vērtības un tiek izvērtētas nozīmīgas atšķirības salīdzinājumā ar vadības izstrādātajām aplēsēm; (skat. A92 punktu)</p> <p>ii) ja revidents secina, ka var izmantot diapazonu, viņš sašaurina šo diapazonu, pamatojoties uz pieejamajiem revīzijas pierādījumiem, līdz diapazonā ietilpstošie rezultāti ir uzskatāmi par pieņemamiem. (Skat. A93-A95 punktu.)</p>
540. SRS 14. punkts	<p>Nosakot 12. punktā minētos faktoros vai veicot procedūras, kas vērstas uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem, atbilstoši 13. punktā minētajiem nosacījumiem, revidents izvērtē, vai saistībā ar vienu vai vairākiem grāmatvedības aplēšu aspektiem ir nepieciešamas īpašas iemaņas vai zināšanas, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus. (Skat. A96-A101 punktu.)</p>
540. SRS 15. punkts	<p>Saistībā ar grāmatvedības aplēsēm, kas izraisa nozīmīgus riskus, papildus citām detalizētajām procedūrām, kas veiktas atbilstoši 330. SRS prasībām, revidents izvērtē šādus faktoros: (skat. A102 punktu)</p> <p>a) kā vadība ir apsvērusi alternatīvus pieņēmumus vai rezultātus un kāpēc tie ir noraidīti vai arī kā vadība ir citādi rīkojusies saistībā ar aplēses nenoteiktību, veidojot grāmatvedības aplēsi; (skat. A103-A106 punktu)</p> <p>b) vai vadības izmantotie nozīmīgie pieņēmumi ir pamatoti; (skat. A107-A109 punktu)</p> <p>c) ja to nepieciešams izvērtēt saistībā ar vadības izmantoto nozīmīgo pieņēmumu vai norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu lietošanas atbilstību, revidents noskaidro, vai vadība ir apņēmusies un spējīga veikt konkrētas darbības. (Skat. A110 punktu.)</p>
540. SRS 16. punkts	<p>Ja revidents uzskata, ka vadība nav pienācīgi rīkojusies saistībā ar aplēses nenoteiktības ietekmi uz grāmatvedības aplēsēm, kuras izraisa nozīmīgus riskus, revidents, ja nepieciešams, izstrādā diapazonu, kas palīdzētu viņam novērtēt grāmatvedības aplēses pamatotību. (Skat. A111-A112 punktu.)</p>

Mazākos uzņēmumos vadība visbiežāk aktīvi piedalās finanšu pārskatu sagatavošanas procesos, kas ietver grāmatvedības aplēšu izstrādi. Šādā situācijā aplēšu izstrādes procesa kontroles procedūras var nepastāvēt, vai, ja tās pastāv, tās var būt neformālas. Tāpēc revidenta veiktie atbildes pasākumi, kas izriet no izvērtētajiem riskiem, pēc būtības ir detalizēti, revidentam veicot vienu vai vairākus citus tālāk aprakstītos atbildes pasākumus.

Tabula 11.3-1

Izvērtējamie faktori	Apraksts
<p>Vai aplēses ir sagatavotas pienācīgi?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudiet, kā vadība ir izstrādājusi grāmatvedības aplēses un kādi dati ir izmantoti aplēses pamatā. Izvērtējiet, vai: <ul style="list-style-type: none"> – izmantotā vērtības noteikšanas metode ir atbilstīga apstākļiem; – vadības izstrādātie pieņēmumi ir atbilstīgi, ņemot vērā norādītajās finanšu pārskatu pamatnostādnēs noteiktos vērtības noteikšanas mērķus. • Pārbaudiet tādu kontroles procedūru efektivitāti, kuras kontrolē to, kā vadība izdara aplēses, kā arī attiecīgās detalizētās procedūras. • Izveidojiet savu aplēsi jeb diapazonu, lai novērtētu vadības izstrādātās aplēses. Ja revidents izmanto pieņēmumus vai metodes, kas atšķiras no vadības izmantotajām, revidents gūst izpratni par vadības pieņēmumiem vai metodēm; šai izpratnei ir jābūt pietiekamai, lai revidenta izstrādātajā aplēsē būtu ņemtas vērā atbilstīgas mainīgās vērtības. Izvērtējiet arī nozīmīgas atšķirības salīdzinājumā ar vadības izstrādātajām aplēsēm. Ja var izmantot diapazonu, sašauriniet šo diapazonu, pamatojoties uz pieejamajiem revīzijas pierādījumiem, līdz diapazonā ietilpstošie rezultāti ir uzskatāmi par pieņemamiem.
<p>Cik ticami ir pamatā esošie pierādījumi?</p>	<p>Veiciet vienu vai vairākas turpmāk minētās procedūras, ņemot vērā grāmatvedības aplēses veidu, iegūstamā pierādījuma veidu un izvērtēto būtisku neatbilstību risku, tostarp to, vai izvērtētais risks ir būtisks risks.</p> <p>Pārbaudiet notikumus pēc perioda beigām, lai pārliecinātos, vai tie apstiprina vadības aplēses. Šāda metode ir īpaši piemērota attiecībā uz maziem uzņēmumiem, kuru īpašnieks ir arī uzņēmuma vadītājs un kuros vadība nav izstrādājusi formalizētas kontroles procedūras saistībā ar grāmatvedības aplēsēm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudiet izmantoto informāciju, kontroles procedūras (ja tādas ir), metodes un pieņēmumus. • Pamatojoties uz pieejamajiem pierādījumiem un pārrunām ar vadību, izstrādājiet neatkarīgu aplēsi vai pamatotības diapazonu salīdzināšanai ar vadības izdarīto aplēsi. Apjoms, par kādu vadības aplēse atšķiras no revidenta aplēses vai neietilpst pamatotības diapazonā, tiek uzskatīts par neatbilstību. • Ja starp bilances datumu un revidenta ziņojuma datumu ir pagājis ilgāks laika posms, efektīva metode, ko revidents var pielietot saistībā ar grāmatvedības aplēsēm, kas nav patiesās vērtības aplēses, ir pārbaudīt šajā laikā notikušos notikumus.

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Iespējamā vadības neobjektivitāte	<ul style="list-style-type: none"> Identificējiet, vai pastāv norādes uz iespējamu vadības neobjektivitāti. Tās var būt izmaiņas grāmatvedības aplēses izstrādāšanas metodē vai tādas aplēses izvēle, kura liecina par optimistisku vai pesimistisku skatījumu. Uz šādu situāciju var norādīt apstākļi, kad aplēses konsekvēti atrodas vienā revidenta pamatotības diapazona robežlīmenī vai neobjektivitāte secīgos periodos mainās no vienas diapazona robežas uz otru. Piemēram, tas var būt gadījums, kad vadība izsludina uzņēmuma pārdošanu, un ieņēmumu mērķis tiek mainīts no nodokļu samazināšanas uz ienākumu palielināšanu. Izskatiet neobjektivitātes kumulatīvo efektu uz vadības grāmatvedības aplēšu izstrādes gaitu.

Ja aplēses veikšana ir sarežģīta vai ietver specializētus paņēmienus, revidents var konstatēt, ka ir nepieciešams izmantot revidenta pieaicināta eksperta darbu (norādes par revidenta pieaicināta eksperta darba izmantošanu skatiet 1. sējuma 15.8. nodaļā (620. SRS).

11.4 Ziņojums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
540. SRS 19. punkts	Revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina to, vai ar grāmatvedības aplēsēm saistītie skaidrojumi finanšu pārskatos atbilst norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām. (Skat. A120-A121 punktu.)
540. SRS 20. punktu	Saistībā ar grāmatvedības aplēsēm, kas izraisa nozīmīgus riskus, revidents izvērtē arī šādu aplēšu nenoteiktības skaidrojumu atbilstību finanšu pārskatos norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasību kontekstā. (Skat. A122-A123 punktu.)

Galīgajā posmā nosakiet, vai:

- ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi; Ja nav pieejami pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi vai pierādījumi ir pretrunā ar vadības aplēsēm, revidents pārrunā secinājumus ar vadību un apsver vajadzību mainīt risku izvērtējumu un veikt papildu revīzijas procedūras;
- grāmatvedības aplēses ir pieņemamas norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu kontekstā, vai arī tās ir neatbilstīgas; un
- skaidrojumi finanšu pārskatos attiecībā uz aplēsēm:
  - atbilst norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām, un
  - pienācīgi skaidro aplēses nenoteiktību gadījumā, kad aplēses izraisa nozīmīgus riskus.

Rakstiski apliecinājumi

Revidents no vadības iegūst rakstiskus apliecinājumus attiecībā uz nozīmīgu pieņēmumu pamatotību.

Apsveriet rakstisku apliecinājumu iegūšanu arī attiecībā uz to, vai vadības pieņēmumi atbilst vadības nolūkiem un spējai veikt konkrētas darbības attiecībā uz patiesās vērtības noteikšanu vai skaidrojumiem.

12. Saistītās puses

Nodaļas saturs

Saistītie SRS

Revīzijas procedūras attiecībā uz saistītajām pusēm un darījumiem ar šādām pusēm.

550.

Diagramma 12.0-1

Risku izvērtēšana

Identificējiet saistītās puses, tostarp izmaiņas kopš iepriekšējiem periodiem. Gūstiet izpratni par darījumu būtību, apjomu un nolūku. Izskatiet krāpšanas iespējamību. Pievērsiet uzmanību saistīto pušu darījumiem visā revīzijas gaitā. Izskatiet nozīmīgus riskus.

No risku izvērtējuma izrietosie atbildes pasākumi

Vai revidenta identificēti apstākļi norāda uz saistīto pušu iesaisti? Iegūstiet pierādījumus, kas apstiprina vadības pieņēmumus par darījumu būtību, apjomu un nolūku. Ja tie neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai, izskatiet darījumu nozīmīgumu. Izskatiet darījumu un atlikumu vērtības noteikšanu un atzīšanu. Izskatiet krāpšanas iespējamību.

Ziņojums

Vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi pierādījumi?
Vai pastāv būtiskas neatbilstības?
Vai finanšu pārskata skaidrojumi ir atbilstīgi?
Iegūstiet vadības apliecinājumus. Ziņojiet par jebkuriem konstatētajiem faktiem.

Punkts	SRS mērķis(-i)
550. SRS 9. punkts	<p>Revidenta uzdevumi ir šādi:</p> <p>a) neatkarīgi no tā, vai norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs ir noteiktas prasības attiecībā uz saistīto pušu darījumiem un attiecībām, iegūt pietiekamu izpratni par saistīto pušu attiecībām un darījumiem, lai varētu:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) atpazīt iespējamās krāpšanas riska faktorus, ko izraisa attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm un kas ir būtiski krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību identificēšanas un izvērtēšanas kontekstā; ii) izdarīt secinājumus, balstoties uz iegūtajiem pierādījumiem, par to, vai finanšu pārskati šādu attiecību un darījumu ietekmes kontekstā atbilst šādiem kritērijiem: <ul style="list-style-type: none"> a. ir patiesi atspoguļoti (patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu gadījumā); b. nav maldinoši (atbilstības pamatnostādņu gadījumā); <p>b) turklāt, ja norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs ir noteiktas prasības attiecībā uz saistītajām pusēm, iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina to, vai attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm ir identificēti, uzskaitīti un skaidroti atbilstoši pamatnostādņu prasībām.</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
550. SRS 10. punkts	<p>Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme.</p> <p>a) Darījums starp nesaistītām pusēm — darījums, kas veikts atbilstoši tādiem noteikumiem un nosacījumiem, kādi ir spēkā starp brīvprātīgu pircēju un brīvprātīgu pārdevēju, kuri nav savstarpēji saistīti un darbojas neatkarīgi viens no otra un katrs savās interesēs.</p> <p>b) Saistītā puse — persona, kas atbilst kādam no šādiem kritērijiem: (skat. A4-A7 punktu)</p> <ul style="list-style-type: none"> i) norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs sniegtai definīcijai; ii) ja norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs ir noteiktas minimālas prasības attiecībā uz saistītajām pusēm vai šādu prasību nav vispār: <ul style="list-style-type: none"> a. persona vai cits uzņēmums, kas tieši vai netieši, izmantojot vienu vai vairākus starpniekus, kontrolē vai nozīmīgi ietekmē revidējamo uzņēmumu; b. cits uzņēmums, kurš atrodas revidējamā uzņēmuma kontrolē vai nozīmīgā ietekmē tieši vai netieši, izmantojot vienu vai vairākus starpniekus; c. cits uzņēmums, kas atrodas kopējā kontrolē ar revidējamo uzņēmumu atbilstoši šādiem kritērijiem: <ul style="list-style-type: none"> i) uzņēmumiem ir kopēji īpašnieki, kuru kontrolē uzņēmumi atrodas; ii) īpašnieki ir tuvi ģimenes locekļi; iii) uzņēmumiem ir kopēja galvenā vadība. <p>Tomēr uzņēmumi, kuri atrodas kopējā valsts kontrolē (piemēram, valsts, reģionālā vai vietējā valdības līmeņa uzņēmumi) netiek uzskatīti par saistītām pusēm, ja vien tie nepiedalās nozīmīgos darījumos vai nozīmīgā apmērā kopīgi neizmanto resursus.</p>

12.1 Pārskats

Tā kā saistītās puses nav savstarpēji neatkarīgas, bieži vien saistīto pušu darījumos pastāv augstāks būtisku neatbilstību risks nekā darījumos ar nesaistītām pusēm. Turklāt finanšu pārskatu pamatnostādņēs bieži vien ir ietvertas uzskaites un uzrādīšanas prasības attiecībā uz saistīto pušu darījumiem un atlikumiem. Šīs prasības paredzētas tam, lai finanšu pārskatu lietotājiem sniegtu izpratni par šo darījumu vai atlikumu veidu un to faktisko vai iespējamo ietekmi.

Tālāk aprakstīti daži iespējamo risku faktori attiecībā uz saistīto pušu darījumiem.

Tabula 12.1-1

Apraksts	
Pārāk sarežģīti darījumi	Saistītās puses var darboties, balstoties uz apjomīgām un sarežģītām attiecībām un shēmām.
Neidentificētas attiecības un darījumi	<ul style="list-style-type: none"> • Attiecībās ar saistītajām pusēm pastāv iespējamība, ka vadība varētu īstenot slepenas vienošanās, noklusēt informāciju vai veikt manipulācijas. • Uzņēmuma informācijas sistēmas var nebūt efektīvas, identificējot vai apkopojot uzņēmuma un tā saistīto pušu savstarpējos darījumus un nesamaksātos rēķinus. • Vadība var nezināt par visu saistīto pušu attiecību un darījumu pastāvēšanu.
Uzņēmuma ikdienas darbībai netipisku darījumu veikšana	Darījumi ar saistītajām pusēm var nebūt veikti atbilstoši tipiskiem tirgus noteikumiem un nosacījumiem, piemēram, atsevišķi darījumi var būt uzrādīti ar zemāku vērtību nekā to patiesā vērtība vai veikti bez maksas.

Vadības pienākums ir identificēt un uzrādīt saistītās puses, kā arī nodrošināt darījumu uzskaiti. Šajā kontekstā vadībai ir jāievieš atbilstīgas iekšējās kontroles procedūras, kuru mērķis ir nodrošinātu to, ka darījumi ar saistītajām pusēm tiek attiecīgi identificēti un reģistrēti informācijas sistēmā un uzrādīti finanšu pārskatos.

Revidenta pienākums ir, revīzijas gaitā pārbaudot uzskaites ierakstus un dokumentus, pievērst uzmanību saistīto pušu informācijai. Revidentam ir jāpārbauda noteikti galvenie dokumenti, tomēr nav jāveic pamatīga uzskaites ierakstu un dokumentu izpēte ar īpašu mērķi identificēt saistītās puses.

Mazākos uzņēmumos šīs procedūras nav tik detalizētas un formālas. Vadībai var nebūt pieejama informācija par saistītajām pusēm (grāmatvedības sistēmas parasti nav paredzētas saistīto pušu identificēšanai), tāpēc revidentam papildus uzskaites ierakstu un kontu skaidrojumu pārbaudei var nākties iztaujāt konkrētas puses, pārbaudīt to kontus u.tml.

Finanšu pārskatu pamatnostādnes

Tā kā saistītās puses nav savstarpēji neatkarīgas, daudzās finanšu pārskatu pamatnostādnēs attiecībā uz saistīto pušu attiecībām, darījumiem un atlikumiem ir noteiktas īpašas uzskaites un uzrādīšanas prasības. Tas ļauj finanšu pārskatu lietotājiem gūt izpratni par to būtību un faktisko vai iespējamo ietekmi uz finanšu pārskatiem.

Ja norādītajās finanšu pārskatu pamatnostādnēs ir noteiktas uzskaites un uzrādīšanas prasības attiecībā uz saistītajām pusēm, revidenta pienākums ir veikt revīzijas procedūras, kuru mērķis ir identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus, ko izraisa uzņēmuma nespēja uzrādīt vai skaidrot saistīto pušu attiecības, darījumus vai atlikumus atbilstoši pamatnostādņu prasībām, un veikt attiecīgus atbildes pasākumus.

Arī tad, ja norādītajās finanšu pārskatu pamatnostādnēs ir noteiktas minimālas prasības attiecībā uz saistītajām pusēm vai šādu prasību nav vispār, revidents gūst izpratni par uzņēmuma attiecībām un darījumiem ar saistītajām pusēm, un šai izpratnei ir jābūt pietiekamai, lai revidents varētu secināt, vai šādu attiecību un darījumu kontekstā finanšu pārskati atbilst šādiem nosacījumiem:

- tie ir patiesi atspoguļoti (patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu gadījumā); vai
- tie nav maldinoši (atbilstības pamatnostādņu gadījumā).

Ja tiek identificēta informācija, kas liecina, ka pastāv iespējamās attiecības vai darījumi ar saistītajām pusēm, ko vadība iepriekš nav identificējusi vai uzrādījusi, revidents nosaka, vai spēkā esošie apstākļi apstiprina šādu attiecību vai darījumu pastāvēšanu.

550. SRS ir sniegti norādījumi attiecībā uz revidenta pienākumiem un revīzijas procedūrām attiecībā uz saistītajām pusēm un darījumiem ar šādām pusēm.

Tabula 12.1-2

Revidenta pienākums gadījumā, ja:	Apraksts
norādītajās finanšu pārskatu pamatnostādnēs ir noteiktas minimālās prasības, vai tādas nav noteiktas vispār; vai	Iegūstiet pietiekamu izpratni par uzņēmuma attiecībām un darījumiem ar saistītajām pusēm, lai varētu: <ul style="list-style-type: none"> • atpazīt iespējamās krāpšanas riska faktoros, ko izraisa attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm un kas ir būtiski krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību identificēšanas un izvērtēšanas kontekstā; • izdarīt secinājumus, balstoties uz iegūtajiem pierādījumiem, par to, vai finanšu pārskati šādu attiecību un darījumu ietekmes kontekstā ir patiesi atspoguļoti (patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu gadījumā) vai nav maldinoši (atbilstības pamatnostādņu gadījumā).
norādītajās finanšu pārskatu pamatnostādnēs ir noteiktas attiecīgas prasības.	Papildus iepriekš aprakstītajām darbībām iegūstiet pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina to, ka saistīto pušu attiecības, darījumi un atlikumi atbilst konkrētām uzskaites un skaidrojumu prasībām.

12.2 Risku izvērtējums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
550. SRS 11. punkts	315. SRS un 240. SRS noteikto revīzijas gaitā veicamo risku izvērtēšanas procedūru un saistīto aktivitāšu kontekstā revidents veic 12.-17. punktā noteiktās revīzijas procedūras un saistītās aktivitātes, kuru mērķis ir iegūt informāciju, kas ir būtiska, lai identificētu būtisku neatbilstību riskus, ko izraisa attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm. (Skat. A8 punktu.)
550. SRS 12. punkts	315. SRS un 240. SRS noteikto pārrunu laikā darba grupā tiek īpaši apsvērts tas, cik liela ir iespējamība, ka finanšu pārskatos varētu būt saistīto pušu attiecību un darījumu rezultātā radušās krāpšanas vai kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības. (Skat. A9-A10 punktu.)
550. SRS 13. punktu	Revidents iztaujā vadību par šādiem jautājumiem: <ol style="list-style-type: none"> uzņēmuma saistīto pušu identitāte, tostarp, izmaiņas, kas notikušas salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskatu periodu; (skat. A11-A14 punktu.) attiecību raksturs starp uzņēmumu un šīm saistītajām pusēm; un vai pārskata perioda laikā uzņēmums ir iesaistījies jebkādos darījumos ar šīm saistītajām pusēm, un ja tā ir, kāds ir šo darījumu veids un mērķis.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
550. SRS 14. punkts	<p>Revidents iztaujā vadību un citas personas uzņēmumā, kā arī veic citas atbilstīgās risku izvērtēšanas procedūras, lai iegūtu izpratni par kontroles procedūrām, ja tādas pastāv, kuras vadība izveidojusi ar mērķi: (skat. A15-A20 punktu)</p> <p>a) identificēt, uzskaitīt un skaidrot attiecības un darījumus ar saistītajām pusēm atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām;</p> <p>b) autorizēt un apstiprināt nozīmīgus darījumus un darbības ar saistītajām pusēm; (skat. 21 punktu)</p> <p>c) autorizēt un apstiprināt nozīmīgus darījumus un darbības, kas neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai.</p>
550. SRS 15. punkts	<p>Revīzijas gaitā pārbaudot ierakstus vai dokumentus, revidents pievērš uzmanību informācijai, kura varētu norādīt uz tādu attiecību un darījumu ar saistītajām pusēm pastāvēšanu, kurus vadība iepriekš nav identificējusi vai atklājusi revidentam. (Skat. A22-A23 punktu.)</p> <p>Pārbaudot, vai ir kādas norādes uz to, ka pastāv tādas attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm, kuras vadība iepriekš nav identificējusi vai atklājusi revidentam, revidents pārbauda šādus materiālus:</p> <p>a) bankas un juridiska rakstura apstiprinājumus, kas iegūti revidenta veikto procedūru rezultātā;</p> <p>b) akcionāru un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sanāksmju protokolus;</p> <p>c) citus ierakstus un dokumentus, kurus revidents uzskata par vajadzīgu pārbaudīt atbilstoši uzņēmuma apstākļiem.</p>
550. SRS 16. punkts	<p>Ja šī SRS 15. punktā noteikto vai citu revīzijas procedūru rezultātā revidents identificē nozīmīgus darījumus, kas neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai, revidents iztaujā uzņēmuma vadību par šādiem jautājumiem: (skat. A24-A25 punktu)</p> <p>a) šādu darījumu raksturs (skat. A26 punktu)</p> <p>b) saistīto pušu iespējamā dalība šādos darījumos. (Skat. A27 punktu.)</p>
550. SRS 17. punkts	<p>Revidents atbilstīgi informē darba grupu par saistītajām pusēm. (Skat. A28 punktu.)</p>
550. SRS 18. punkts	<p>Atbilstoši 315. SRS prasībām, kas nosaka revidenta pienākumu identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus, revidents identificē un izvērtē būtisku neatbilstību riskus, ko izraisa attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm, kā arī nosaka, vai kāds no šiem riskiem uzskatāms par nozīmīgu risku. Šajā kontekstā revidents uzskata identificētos darījumus ar saistītajām pusēm, kas neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai, par darījumiem, kas izraisa nozīmīgus riskus.</p>
550. SRS 19. punkts	<p>Ja risku izvērtēšanas procedūru un saistīto aktivitāšu gaitā, kas veiktas attiecībā uz saistītajām pusēm, revidents identificē krāpšanas riska faktorus (tostarp apstākļus, kas norāda uz tādas saistītās puses pastāvēšanu, kurai ir nozīmīga ietekme), revidents ņem vērā šādu informāciju, identificējot un izvērtējot krāpšanas izraisītus būtisku neatbilstību riskus atbilstoši 240 SRS prasībām. (Skat. A6, A29-A30 punktus.)</p>

Lai identificētu un izvērtētu ar saistīto pušu attiecībām un darījumiem saistītos būtisku neatbilstību riskus, revidentam jāapsver tālāk aprakstītie jautājumi.

Tabula 12.2-1

Risku identificēšana	Apraksts
<p>Aplūkojiet saistīto pušu un darījumu esamību, būtību un ietekmi</p>	<p>Iztaujājiet par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saistīto pušu identitāti, tostarp izmaiņām kopš iepriekšējiem periodiem; • uzņēmuma un saistīto pušu savstarpējo attiecību būtību; • jebkādu darījumu ar saistītajām pusēm veidu un nolūku; • kontroles procedūrām, ja tādas ir, ko vadība ir izstrādājusi ar mērķi: <ul style="list-style-type: none"> • identificēt, uzskaitīt un skaidrot attiecības un darījumus ar saistītajām pusēm atbilstoši norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām; • autorizēt un apstiprināt nozīmīgus darījumus un darbības ar saistītajām pusēm; • autorizēt un apstiprināt nozīmīgus darījumus un darbības, kas neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai.
<p>Izskatiet krāpšanas iespējamību</p>	<p>Pārrunājiet darba grupā finanšu pārskatu pakļautību būtiskām krāpšanas vai kļūdu izraisītām neatbilstībām saistīto pušu attiecību vai darījumu kontekstā.</p> <p>Izskatiet arī to, vai vadībā dominē viena persona vai neliela personu grupa un nav iedibinātas kompensējošas kontroles procedūras. Norādes uz dominējošu ietekmi var būt šādas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saistītā puse ir izmantojusi veto tiesības attiecībā uz nozīmīgiem vadības vai personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, pieņemtiem lēmumiem; • saistībā puse sniedz galīgos nozīmīgu darījumu galīgo apstiprinājumus; • vadība vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, minimāli pārrunā vai vispār nepārrunā saistītās puses iesniegtus biznesa priekšlikumus; • attiecībā uz darījumiem ar saistīto pušu (vai saistītās puses ģimenes locekli) reti tiek veiktas neatkarīgas pārbaudes vai gūti neatkarīgi apstiprinājumi. <p>Dominējoša ietekme var pastāvēt arī gadījumos, kad saistītā puse ir kāds no galvenajiem uzņēmuma dibinātājiem, kurš joprojām darbojas vadošā lomā attiecībā uz uzņēmuma pārvaldi.</p> <p>Ja ir identificēti krāpšanas riska faktori, izvērtējiet būtisku neatbilstību riskus. Ja pastāv būtisku neatbilstību risku iespējamība, izstrādājiet atbilstošus revīzijas atbildes pasākumus.</p>
<p>Saglabājiet vērību, pārbaudot ierakstus vai dokumentus</p>	<p>Pārbaudot ierakstus vai dokumentus, vienmēr pievērsiet uzmanību, vai nepastāv neuzrādītas attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm. Īpaši pārbaudiet šādus minētos ierakstus un dokumentus, kas attiecas uz iepriekš neidentificētām vai neuzrādītām saistītajām pusēm:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iegūtie bankas un juridiskie apstiprinājumi; • akcionāru un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sanāksmju protokoli; un • citi ieraksti un dokumenti, kurus uzskatāt par vajadzīgu pārbaudīt atbilstoši apstākļiem. <p>Vienmēr informējiet darba grupu par iegūto informāciju attiecībā uz iespējamām saistītajām pusēm.</p>

Risku identificēšana	Apraksts
Identificējiet nozīmīgus riskus	Nozīmīgi darījumi, kas veikti ar saistītajām pusēm un kas neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai, izraisa nozīmīgus riskus.

PIEZĪMES.

Mazākos uzņēmumos saistīto pušu darījumu identificēšana bieži vien ir sarežģīta. Ja klients darījumu reģistrēšanai izmanto standarta programmatūru, izskatiet iespēju iegūt darījumu elektronisko kopiju un importēt to elektroniskā izklājlapā. Izmantojot kārtošanas funkcijas un konfigurējot atlases kritērijus, iespējams, varēsiet iegūt informāciju par klientiem un piegādātājiem, kas veikuši dažus, toties apjomīgus darījumus, vai par nozīmīgiem darījumiem ar neierastu apjomu vai būtību.

12.3 No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
550. SRS 20. punkts	Atbilstoši 330. SRS noteiktajam revidenta pienākumam veikt procedūras, kas vērstas uz izvērtētajiem riskiem, revidents izstrādā un veic turpmākās revīzijas procedūras, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem, ko izraisa attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm. Šādās revīzijas procedūrās iekļauj arī 21.-24. punktā noteiktās revīzijas procedūras. (Skat. A31-A34 punktu.)
550. SRS 21. punkts	Ja revidents identificē informāciju, kas liecina, ka ar saistītajām pusēm, iespējams, pastāv attiecības vai darījumi, ko vadība iepriekš nav identificējusi vai atklājusi revidentam, revidents nosaka, vai spēkā esošie apstākļi apstiprina šādu attiecību vai darījumu pastāvēšanu.
550. SRS 22. punkts	Ja revidents identificē darījumu vai nozīmīgus darījumus ar saistītajām pusēm, kurus vadība nav iepriekš identificējusi vai atklājusi revidentam, revidents rīkojas šādi: a) savlaicīgi sniedz būtisko informāciju citiem darba grupas dalībniekiem; (skat. A35 punktu) b) ja norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnēs ir noteiktas prasības, kas vērstas uz attiecībām un darījumiem ar saistītajām pusēm: i) pieprasa vadībai identificēt visus darījumus, kas veikti ar nesen identificētajām saistītajām pusēm, lai revidents varētu veikt papildu izvērtējumu; ii) iztaujā vadību par to, kāpēc uzņēmuma kontroles procedūras, kas vērstas uz attiecībām un darījumiem ar saistītajām pusēm, nespēj nodrošināt attiecību un darījumu ar saistītajām pusēm identificēšanu un atklāšanu; c) veic atbilstošas detalizētas procedūras attiecībā uz šādām nesen identificētām saistītajām pusēm vai nozīmīgiem darījumiem ar saistītajām pusēm; (skat. A36 punktu) d) vēlreiz apsver risku, ka pastāv vēl citas saistītās puses vai citi nozīmīgi darījumi ar saistītām pusēm, kurus vadība nav iepriekš identificējusi vai atklājusi revidentam, kā arī atbilstoši apstākļiem veic papildu revīzijas procedūras; e) ja revidentam rodas aizdomas par to, ka vadība nav atklājusi šādas attiecības un darījumus apzināti (kas norāda uz to, ka pastāv krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību risks), revidents novērtē, kā šis apstāklis ietekmēs revīziju. (Skat. A37 punktu.)

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
550. SRS 23. punkts	<p>Attiecībā uz identificētiem nozīmīgiem darījumiem ar saistītajām pusēm, kuri neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai, revidents rīkojas šādi:</p> <p>a) pārbauda spēkā esošos līgumus vai vienošanās, ja tādas pastāv, un novērtē šādus faktoros:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) vai darījumu pamatojums (vai tā trūkums) rada aizdomas, ka darījumi veikti, lai izstrādātu maldinošus finanšu pārskatus vai slēptu aktīvu piesavināšanās faktus; (skat. A38-A39 punktu) ii) vai darījumu nosacījumi atbilst vadības sniegtajiem paskaidrojumiem; iii) vai darījumi ir atbilstīgi uzskaitīti un skaidroti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām; <p>b) iegūst revīzijas pierādījumus, kas apliecina, ka darījumi ir atbilstīgi autorizēti un apstiprināti. (Skat. A40-A41 punktu.)</p>
550. SRS 24. punkts	<p>Ja vadība finanšu pārskatos apliecina, ka darījumi ar saistītajām pusēm ir veikti atbilstoši līdzvērtīgiem nosacījumiem, kādi ir spēkā darījumā ar nesaistītām pusēm, revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus saistībā ar šādu apliecinājumu. (Skat. A42-A45 punktu.)</p>

Veicot no identificētajiem būtisku neatbilstību riskiem izrietošus atbildes pasākumus attiecībā uz saistīto pušu attiecībām un darījumiem, revidents izskata tālāk aprakstītos jautājumus.

Tabula 12.3-1

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Darbības vai darījumi, kas norāda uz pastāvošām saistīto pušu attiecībām vai darījumiem	<ul style="list-style-type: none"> • Nosakiet, vai pamatā esošie apstākļi apstiprina to esamību. • Nekavējoties informējiet par to darba grupu. • Pieprasiet vadībai identificēt visus darījumus ar saistīto pusi. • Ja saistītā puse iepriekš nav identificēta, noskaidrojiet, kāpēc tas nav izdarīts. Izvērtējiet, vai pastāv: <ul style="list-style-type: none"> – jebkādas saistītās puses identifikācijas kontroles procedūru kļūmes; un – krāpšana (ja rodas aizdomas par tīšiem vadības nolūkiem). • Vēlreiz izvērtējiet, kāda ir iespējamība, ka past citas neuzrādītas saistītās puses vai nozīmīgi darījumi ar saistītajām pusēm, un veiciet atbilstīgas papildu revīzijas procedūras. • Veiciet atbilstīgas detalizētas revīzijas procedūras.
Nozīmīgi darījumi ar saistītajām pusēm, kas neatbilst uzņēmuma ikdienas darbībai	<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudiet spēkā esošos līgumus vai vienošanās un novērtējiet, vai: <ul style="list-style-type: none"> – loģiskais pamatojums norāda uz iespējamiem maldinošiem finanšu ziņojumiem vai slēptu aktīvu piesavināšanās faktu; – noteikumi atbilst vadības paskaidrojumiem; un – darījumi ir uzskaitīti un uzrādīti saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām. • Noskaidrojiet, vai darījumi ir atbilstīgi pilnvaroti un apstiprināti.
Vadības apgalvojumi	<p>Iegūstiet pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz vadības apgalvojumiem saistībā ar saistīto pušu darījumu veidu un apjomu.</p> <p>Izvērtējiet, vai ārējie debitoru parādu apstiprinājumi sniedz ticamus pierādījumus.</p> <p>Novērtējiet perioda beigu parādu atgūstamību un vērtējumu.</p>

12.4 Ziņojums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
550. SRS 25. punkts	Izstrādājot atzinumu par finanšu pārskatiem atbilstoši 700. SRS prasībām, revidents novērtē šādus faktorus: (skat. A46 punktu) a) vai identificētās attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm ir atbilstīgi uzskaitīti un skaidroti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām; (skat. A47 punktu) b) vai attiecību un darījumu ar saistītajām pusēm ietekmē: i) finanšu pārskati nav nepatiesi atspoguļoti (patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu gadījumā); ii) finanšu pārskati nav maldinoši (atbilstības pamatnostādņu gadījumā).
550. SRS 26. punkts	Ja norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs ir noteiktas prasības attiecībā uz saistītajām pusēm, revidents no vadības un, ja nepieciešams, no personām, kam uzticēta pārvalde, iegūst rakstiskus apliecinājumus par to, ka: (skat. A48-A49 punktu) a) revidentam ir atklāta uzņēmuma saistīto pušu identitāte un visas zināmās attiecības un darījumi ar saistītajām pusēm; b) šādas attiecības un darījumi ir atbilstīgi uzskaitīti un skaidroti atbilstoši pamatnostādņu prasībām.
550. SRS 27. punkts	Izņemot gadījumu, kad visas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, piedalās uzņēmuma vadībā, revidents ziņo personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par revīzijas gaitā konstatētajiem nozīmīgajiem jautājumiem attiecībā uz uzņēmuma saistītajām pusēm. (Skat. A50 punktu.)
550. SRS 28. punkts	Atbilstoši 220. SRS un citos SRS noteiktajām dokumentēšanas prasībām revidents revīzijas dokumentos norāda identificēto saistīto pušu nosaukumus un attiecību raksturu ar saistītajām pusēm.

Revidents izskata šādus jautājumus.

Tabula 12.4-1

Veicamās darbības	Apraksts
Dokumentējiet un ziņojiet	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentējiet identificēto saistīto pušu nosaukumus un attiecību būtību ar saistītajām pusēm. Informējiet personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par revīzijas gaitā konstatētiem nozīmīgiem jautājumiem attiecībā uz saistītajām pusēm.
Iegūstiet vadības apliecinājumu	Iegūstiet rakstisku vadības (un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde) apliecinājumu par to, ka: <ul style="list-style-type: none"> visas saistītās puses un darījumi ir uzrādīti; un šādas attiecības un darījumi ir atbilstīgi uzskaitīti un uzrādīti finanšu pārskatos.
Nosakiet, vai revīzijas atzinumu nepieciešams modificēt	Modificējiet revidenta ziņojumu, ja: <ul style="list-style-type: none"> nav iespējams iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz saistītajām pusēm un darījumiem; vai vadības skaidrojumi finanšu pārskatos nav atbilstīgi (saskaņā ar finanšu pārskatu pamatnostādņēm).

13. Turpmākie notikumi

Nodaļas saturs

Saistītie SRS

Revidenta atbildība saistībā ar turpmākajiem notikumiem.

560.

Punkts

SRS mērķis(-i)

560. SRS 4. punkts

Revidenta uzdevumi ir šādi:

- a) iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina to, vai notikumi, kas notikuši laika posmā starp finanšu pārskatu datumu un revidenta ziņojuma datumu un attiecībā uz kuriem finanšu pārskatos ir veicamas korekcijas vai sniedzami skaidrojumi, ir atbilstīgi atspoguļoti šādos finanšu pārskatos;
- b) atbilstīgi rīkoties attiecībā uz faktiem, kas revidentam kļuvuši zināmi pēc revidenta ziņojuma datuma un kuri, ja tie būtu zināmi revidentam pirms šā datuma, liktu revidentam ieviest izmaiņas revidenta ziņojumā.

Punkts

Saistīto SRS fragmenti

560. SRS 5. punkts

Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme:

- a) finanšu pārskatu datums — finanšu pārskatu pēdējā perioda beigu datums;
- b) finanšu pārskatu apstiprināšanas datums — datums, kādā personas ar atbilstīgām pilnvarām apstiprina, ka ir sagatavots pilns uzņēmuma finanšu pārskatu kopums, tostarp saistītie pielikumi, un apstiprina savu atbildību par šiem finanšu pārskatiem; (skat. A2 punktu)
- c) revidenta ziņojuma datums — datums, kuru revidents norāda savā ziņojumā par finanšu pārskatiem atbilstoši 700. SRS prasībām; (skat. A3 punktu)
- d) finanšu pārskatu publicēšanas datums — datums, kurā revidenta ziņojums un revidētie finanšu pārskati kļūst pieejami trešajām personām; (skat. A4-A5 punktu)
- e) turpmākie notikumi — notikumi, kas notikuši laika posmā starp finanšu pārskatu datumu un revidenta ziņojuma datumu, kā arī fakti, kas revidentam kļuvuši zināmi pēc revidenta ziņojuma datuma.

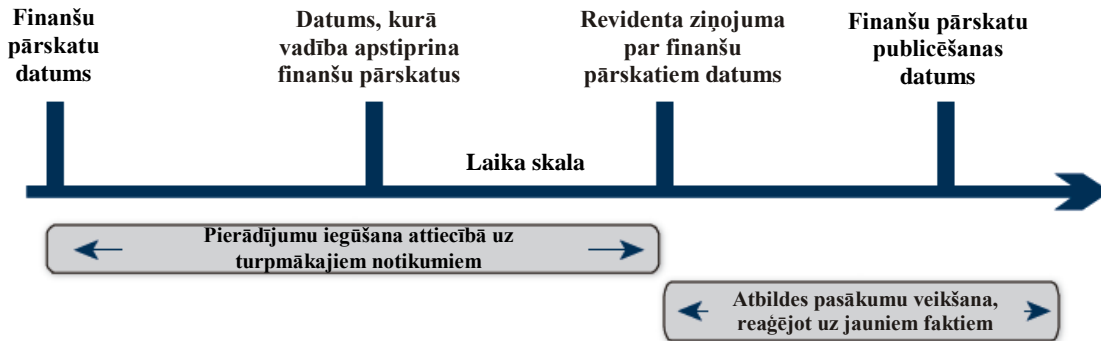

13.1 Pārskats

Šajā standartā sniegti norādījumi attiecībā uz revidenta pienākumiem saistībā ar turpmākajiem notikumiem.

Turpmākie notikumi notiek ir notikumi pēc finanšu pārskatu datuma (perioda beigu datuma). Nākamajā diagrammā ir aplūkoti citi galvenie datumi finanšu pārskatu sagatavošanas, revīzijas un publicēšanas kontekstā.

Diagramma 13.1-1

Turpmākie notikumi” ir:

- notikumi laika posmā starp finanšu pārskatu datumu un revidenta ziņojuma datumu; kā arī
- fakti, kas revidentam kļuvuši zināmi pēc revidenta ziņojuma datuma.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
560. SRS 6. punkts	Revidents veic revīzijas procedūras, kuru mērķis ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina to, ka ir identificēti visi notikumi, kas notikuši laika posmā starp finanšu pārskatu datumu un revidenta ziņojuma datumu un attiecībā uz kuriem finanšu pārskatos veicamas korekcijas vai skaidrojumi. Tomēr revidentam nav pienākums veikt papildu revīzijas procedūras attiecībā uz jautājumiem, saistībā ar kuriem iepriekš veiktās revīzijas procedūrās uzrādīti apmierinoši secinājumi. (Skat. A6 punktu.)
560. SRS 7. punkts	Revidents veic šī SRS 6. punktā noteiktās revīzijas procedūras attiecībā uz laika posmu starp finanšu pārskatu datumu un revidenta ziņojuma datumu. Nosakot šādu revīzijas procedūru raksturu un apjomu, revidents ņem vērā paša izvērtētos riskus, tostarp: (skat. A7-A8 punktu) a) iegūstot izpratni par visām vadības īstenotajām procedūrām, kuru mērķis ir nodrošināt turpmāko notikumu identificēšanu; b) iztaujājot vadību un, ja nepieciešams, personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par to, vai notikuši kādi turpmākie notikumi, kas varētu ietekmēt finanšu pārskatus; (skat. A9 punktu) c) izskatot uzņēmuma īpašnieku, vadības un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, tādu sanāksmju protokolus, ja tādi pastāv, kuras notikušas pēc finanšu pārskatu datuma, un iztaujājot par šādās sanāksmēs pārrunātajiem jautājumiem, kuri pagaidām nav protokolēti; (skat. A10 punktu) d) izskatot sekojošos uzņēmuma starpposma finanšu pārskatus, ja tādi pastāv.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
560. SRS 8. punkts	Ja šī SRS 6. un 7. punktā noteikto procedūru rezultātā revidents identificē notikumus, attiecībā uz kuriem finanšu pārskatos veicamas korekcijas vai sniedzami skaidrojumi, revidents nosaka to, vai konkrētais notikums ir atbilstīgi atspoguļots finanšu pārskatos.
560. SRS 9. punkts	Revidents pieprasa vadībai un, ja nepieciešams, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sniegt rakstiskus apliecinājumus atbilstoši 580. SRS prasībām par to, ka ir veiktas korekcijas un sniegti skaidrojumi attiecībā uz visiem notikumiem, kas notikuši pēc finanšu pārskatu datuma un attiecībā uz kuriem norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnēs ir noteiktas šādas prasības.
560. SRS 10. punkts	<p>Revidentam nav pienākums veikt jebkādas revīzijas procedūras attiecībā uz finanšu pārskatiem pēc revidenta ziņojuma datuma. Tomēr, ja laika posmā pēc revidenta ziņojuma datuma un pirms finanšu pārskatu publicēšanas datuma revidentam kļūst zināma informācija, kuras ietekmē revidents būtu ieviesis izmaiņas revidenta ziņojumā, ja šāda informācija viņam būtu bijusi pieejama iepriekš, revidents rīkojas šādi: (skat. A11 punktu)</p> <p>a) pārrunā šo jautājumu ar vadību un, ja nepieciešams, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde;</p> <p>b) nosaka, vai finanšu pārskatos ieviešamas korekcijas, un, ja tās ir nepieciešamas;</p> <p>c) iztaujā vadību par to, kā vadība risinās šo jautājumu finanšu pārskatos.</p>
560. SRS 11. punkts	<p>Ja vadība ievieš korekcijas finanšu pārskatos, revidents rīkojas šādi:</p> <p>a) veic darba uzdevuma apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras;</p> <p>b) ja nav spēkā šā SRS 12. punktā raksturotie apstākļi:</p> <p>i) paplašina šā SRS 6. un 7. punktā noteiktās revīzijas procedūras līdz jaunā revidenta ziņojuma datumam;</p> <p>ii) izstrādā jaunu revidenta ziņojumu par mainītajiem finanšu pārskatiem. Jaunā revidenta ziņojuma datums nedrīkst būt agrāks par mainīto finanšu pārskatu datumu.</p>
560. SRS 12. punkts	<p>Ja likumos, noteikumos vai finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnēs vadībai nav noteikts aizliegums veikt izmaiņas finanšu pārskatos attiecībā uz tādu turpmāko notikumu ietekmi, kuri izraisījuši šādas izmaiņas, vai personām, kas ir atbildīgas par finanšu pārskatu apstiprināšanu, nav noteikts aizliegums apstiprināt šādas izmaiņas, revidents drīkst ierobežot šī SRS 11.b) i) punktā noteiktās revīzijas procedūras saistībā ar turpmākajiem notikumiem, veicot tās tikai attiecībā uz šādām izmaiņām. Šādos gadījumos revidents veic vienu no šādām darbībām:</p> <p>a) ievieš izmaiņas revidenta ziņojumā, norādot papildu datumu, kurš attiecas uz šādām izmaiņām, tādējādi norādot, ka revidenta veiktās procedūras saistībā ar turpmākajiem notikumiem attiecas tikai uz izmaiņām finanšu pārskatos, kas ir raksturotas attiecīgajās finanšu pārskatu piezīmēs; vai (skat. A12 punktu)</p> <p>b) izstrādā jaunu vai mainītu revidenta ziņojumu, apstākļu akcentēšanas vai citu jautājumu rindkopā iekļaujot paziņojumu par to, ka revidenta veiktās procedūras saistībā ar turpmākajiem notikumiem attiecas tikai uz izmaiņām finanšu pārskatos, kas ir raksturotas konkrētās finanšu pārskatu piezīmēs.</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
560. SRS 13. punkts	<p>Atsevišķās jurisdikcijās vadībai likumos, noteikumos vai finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēs var nebūt noteikts pienākums publicēt mainītus finanšu pārskatus, un tāpēc revidentam nav jāizstrādā jauns vai mainīts revidenta ziņojums. Tomēr, ja vadība neievieš izmaiņas finanšu pārskatos un tas ir pretrunā ar revidenta viedokli, revidents rīkojas šādi: (skat. A13-A14 punktu)</p> <p>a) ja revidents vēl nav uzņēmumam iesniedzis revidenta ziņojumu, revidents modificē atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām un pēc tam iesniedz revidenta ziņojumu;</p> <p>b) ja revidenta ziņojums jau ir iesniegts uzņēmumam, revidents paziņo vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, — izņemot gadījumus, kad visas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, ir iesaistītas uzņēmuma vadībā, — ka šādus finanšu pārskatus nedrīkst izsniegt trešajām personām, pirms tajos nav veiktas nepieciešamās izmaiņas. Ja tomēr finanšu pārskati tiek izsniegti trešajām personām, neveicot tajos atbilstošās izmaiņas, revidents attiecīgi rīkojas, lai novērstu revidenta ziņojuma turpmāku izmantošanu. (Skat. A15-A16 punktu.)</p>
560. SRS 14. punkts	<p>Pēc finanšu pārskatu publicēšanas revidentam nav pienākums veikt papildu revīzijas procedūras attiecībā uz šādiem finanšu pārskatiem. Tomēr, ja pēc finanšu pārskatu publicēšanas revidentam kļūst zināma informācija, kura, ja būtu bijusi zināma pirms revidenta ziņojuma datuma, iespējams, būtu likusi revidentam ieviest izmaiņas revidenta ziņojumā, revidents rīkojas šādi:</p> <p>a) pārrunā šos jautājumus ar vadību un, ja nepieciešams, ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde;</p> <p>b) nosaka, vai finanšu pārskatos ir veicamas izmaiņas, un ja izmaiņas ir jāveic:</p> <p>c) iztaujā vadību par to, kā vadība plāno atspoguļot šos jautājumus finanšu pārskatos.</p>
560. SRS 15. punkts	<p>Ja vadība ievieš korekcijas finanšu pārskatos, revidents rīkojas šādi: (skat. A17 punktu)</p> <p>a) veic apstākļiem atbilstošās revīzijas procedūras attiecībā uz izmaiņām;</p> <p>b) pārbauda vadības veiktās darbības, lai pārliecinātos, ka visas personas, kas saņēmušas iepriekš publicētos finanšu pārskatus un revidenta ziņojumu par tiem, ir informētas par konkrēto situāciju;</p> <p>c) izņemot gadījumus, kad ir spēkā šā SRS 12. punktā minētie apstākļi:</p> <p>i) paplašina šī SRS 6. un 7. punktā noteiktās revīzijas procedūras līdz jaunā revidenta ziņojuma datumam, norādot jaunā revidenta ziņojuma datumu, kas nav agrāks par mainīto finanšu pārskatu apstiprināšanas datumu;</p> <p>ii) izstrādā jaunu revidenta ziņojumu par mainītajiem finanšu pārskatiem.</p> <p>d) ja ir spēkā šī SRS 12. punktā minētie apstākļi, revidents ievieš izmaiņas revidenta ziņojumā vai izstrādā jaunu revidenta ziņojumu atbilstoši šī SRS 12. punktā noteiktajām prasībām</p>
560. SRS 16. punkts	<p>Jaunajā vai mainītajā revidenta ziņojumā revidents iekļauj apstākļu akcentējuma vai citu jautājumu rindkopu, atsaucoties uz finanšu pārskatu piezīmēm, kurās detalizētāk raksturoti iemesli, kāpēc iepriekš publicētajos finanšu pārskatos un iepriekšējā revidenta ziņojumā ieviestas izmaiņas.</p>
560. SRS 17. punkts	<p>Ja vadība attiecīgi nerīkojas, lai nodrošinātu, ka visas personas, kas saņēmušas iepriekš publicētos finanšu pārskatus, ir informētas par konkrēto situāciju, un neievieš izmaiņas finanšu pārskatos, kuras revidents uzskata par nepieciešamām, revidents paziņo vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, — izņemot gadījumus, kad visas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, iesaistītas vadībā, — ka revidents rīkosies, lai novērstu turpmāko revidenta ziņojuma izmantošanu. Ja, neraugoties uz šādu paziņojumu, vadība vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, neveic attiecīgas darbības, revidents atbilstīgi rīkojas, lai novērstu turpmāko revidenta ziņojuma izmantošanu. (Skat. A18 punktu.)</p>

Finanšu pārskatu apstiprināšanas datums

Tas tiek noteikts, kā norādīts tabulā tālāk.

Tabula 13.1-2

Ziņojuma datums	<p>Agrākais datums, kurā atbilstīgi pilnvarotas personas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • apstiprina, ka ir sagatavoti visi pārskati, kuros ietverti finanšu pārskati, tostarp saistītie pielikumi; un • apstiprina, ka ir uzņēmušās atbildību par šiem finanšu pārskatiem.
Atbilstīgi pilnvarotas personas	<ul style="list-style-type: none"> • Likumos un noteikumos reglamentētas personas, kas ievēro attiecīgās finanšu pārskatu apstiprināšanas procedūras. • Uzņēmuma norīkotas personas, kas ievēro pašu noteiktas finanšu pārskatu apstiprināšanas procedūras.
Nepieciešamība saņemt akcionāru apstiprinājumu	<p>Revidentam nav nepieciešams galīgais akcionāru apstiprinājums, lai secinātu, ka ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi, balstoties uz kuriem, revidents izstrādā atzinumu par finanšu pārskatiem.</p>

Nosakot turpmāko notikumu esamību un izvērtējot to ietekmi, revidents veic tālāk aprakstītās darbības.

Tabula 13.1-3

Procedūra	Apraksts
Turpmāko notikumu identificēšana	<p>Veiciet revīzijas procedūras, lai identificētu jebkādus turpmākos notikumus, kas varētu radīt vajadzību veikt korekcijas finanšu pārskatos vai tajos ietvertajos skaidrojumos. Šīs procedūras ietver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izpratnes iegūšanu par vadības procedūrām (ja tādas ir), kuru mērķis ir identificēt turpmākos notikumus; • vadības (un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde) iztaujāšanu par: <ul style="list-style-type: none"> – jaunām saistībām, aizņēmumiem vai aizdevumiem; – notikušu vai plānotu pārdošanu vai iegādi; – kapitāla vai parādu instrumentu emitēšanas pieaugumu; – vienošanos par uzņēmumu sapludināšanu vai likvidēšanu; – aktīviem, ko ir iegādājusies vadība vai kuri ir zaudēti (piemēram, ugunsgrēka vai plūdu rezultātā); – tiesvedību, prasībām un iespējamām saistībām; – neierastām faktiskām vai plānotām grāmatvedības korekcijām; – faktiskiem un iespējamiem notikumiem, kas liek apšaubīt pieņēmuma par uzņēmuma darbības turpināšanu vai citu grāmatvedības uzskaites pamatprincipu atbilstību; – notikumiem, kas ir būtiski finanšu pārskatos iekļauto aplēšu vai nosacījumu kontekstā; un – notikumiem, kas ir būtiski aktīvu atgūšanas kontekstā; • vadības un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde sanāksmju, kuras notikušas pēc finanšu pārskatu datuma, protokolu izskatīšanu un iztaujāšanu par šādās sanāksmēs pārrunātajiem jautājumiem, kuri pagaidām nav protokolēti; un • finanšu pārskatu, kas izstrādāti pēc perioda beigām, ja tādi ir, izskatīšanu.

Procedūra	Apraksts
<p>Rakstisku vadības apliecinājumu saņemšana</p>	<p>Apsveriet, vai ir jāiegūst rakstiskus apliecinājumus attiecībā uz konkrētiem turpmākajiem notikumiem, lai apstiprinātu citus revīzijas pierādījumus un tādējādi iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus.</p>
<p>Fakti, kas revidentam kļuvuši zināmi (pēc revidenta ziņojuma datuma, bet pirms finanšu pārskatu publicēšanas datuma)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pārrunājiet attiecīgo jautājumu ar vadību (un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde). • Nosakiet, vai finanšu pārskatos ir veicamas izmaiņas, un ja izmaiņas ir jāveic: <ul style="list-style-type: none"> – iztaujājiet vadību par to, kā tā plāno atspoguļot šo jautājumu finanšu pārskatos; – veiciet atbilstošas papildu revīzijas procedūras; un – sagatavojiet jaunu revidenta ziņojumu par mainītajiem finanšu pārskatiem. Tas var ietvert ziņojuma dubultu datēšanu atbilstoši izmaiņām (skat. 1. sējuma 13.2 nodaļu) vai jautājuma rindkopas akcentēšanu. • Ja vadība neievieš izmaiņas finanšu pārskatos, revidents publicē modificētu revidenta atzinumu. • Ja revidenta ziņojums jau ir publicēts, revidents paziņo vadībai (un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde), ka šādus finanšu pārskatus nedrīkst izsniegt trešajām pusēm, pirms tajos nav veiktas nepieciešamās izmaiņas. • Ja tomēr finanšu pārskati tiek izsniegti trešajām pusēm, revidents attiecīgi rīkojas (pēc konsultēšanās ar juristu), lai nepieļautu revidenta ziņojuma turpmāku izmantošanu.
<p>Fakti, kas revidentam kļuvuši zināmi (pēc finanšu pārskatu publicēšanas)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pārrunājiet attiecīgo jautājumu ar vadību (un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde). • Izvērtējiet, vai finanšu pārskatos nepieciešams veikt izmaiņas, un, ja ir nepieciešams, iztaujājiet vadību par to, kā tā plāno rīkoties attiecībā uz šo jautājumu finanšu pārskatos. • Ja vadība veic izmaiņas finanšu pārskatos: <ul style="list-style-type: none"> – paplašiniet turpmāko notikumu revīzijas procedūras līdz jaunā revidenta ziņojuma datumam, izņemot, ja tiek mainīts revidenta ziņojums un iekļauts papildu datums, kurš attiecas uz šādām izmaiņām (skat. 1. sējuma 13.2 nodaļu). – veiciet nepieciešamās papildu revīzijas procedūras; – pārbaudiet vadības veiktās darbības, lai pārlicinātos, ka visas personas, kas saņēmušas iepriekš publicētos finanšu pārskatus un revidenta ziņojumu par tiem, ir informētas par konkrēto situāciju; un – sagatavojiet jaunu revidenta ziņojumu par mainītajiem finanšu pārskatiem. • Publicējiet jaunu vai labotu revidenta ziņojumu ar ietvertu apstākļu akcentējuma rindkopu (skat. 1. sējuma 13.2 nodaļu). Ja vadība neveic nekādas darbības, lai nodrošinātu, ka visas personas, kas saņēmušas iepriekš publicētos finanšu pārskatus, ir informētas par konkrēto situāciju: <ul style="list-style-type: none"> – informējiet vadību (un personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde), ka revidents veiks attiecīgas darbības, lai nepieļautu revidenta ziņojuma turpmāku izmantošanu; • Ja, neraugoties uz šādu paziņojumu, vadība (vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde) neveic attiecīgas darbības, rīkojieties atbilstīgi (piemēram, konsultējieties ar juristu), lai nepieļautu turpmāku revidenta ziņojuma izmantošanu.

PIEZĪMES.

Gan revidenta, gan klienta interesēs ir pabeigt nepieciešamo darbu, lai savlaicīgi publicētu revidenta ziņojumu. Tas samazina darba apjomu, kas nepieciešams turpmāko notikumu identificēšanai, izvērtēšanai un iespējamai skaidrošanai finanšu pārskatos.

13.2 Dubulta datēšana

Turpmākie notikumi, kas kļuvuši zināmi pēc revidenta ziņojuma datuma, bieži vien rada nepieciešamību veikt papildu revīzijas procedūras attiecībā uz kontu atlikumiem, grāmatvedības aplēsēm, nosacījumiem un citiem skaidrojumiem finanšu pārskatos. Šādos gadījumos tiek publicēts jauns revidenta ziņojums, un tā datums nedrīkst būt agrāks par mainīto finanšu pārskatu apstiprināšanas datumu.

Tomēr atsevišķu turpmāko notikumu gadījumā nepieciešamās papildu revīzijas procedūras var ierobežot, veicot labojumus tikai finanšu pārskatos, kā aprakstīts attiecīgajā finanšu pārskatu pielikumā. Šādos gadījumos (pieņemot, ka to atļauj vietējie likumi vai normatīvie akti) tiek saglabāts sākotnējais revidenta ziņojuma datums, pievienojot jaunu datumu (dubulta datēšana), lai informētu lasītājus par to, ka pēc šī datuma veiktās revīzijas procedūras attiecas tikai uz vēlāk veiktajām izmaiņām.

Dubultas datēšanas gadījuma piemērs.

- Sākotnējais revidenta ziņojuma datums ir 20XX. gada 15. septembris.
- 20XX. gada 22. oktobrī uzņēmums paziņo par savas galvenās uzņēmējdarbības daļas pārdošanu. Vadība sagatavo jaunu pielikumu (Y), kurā apraksta notikumu un kuru paredzēts ietvert finanšu pārskatos.
- 20XX. gada 3. novembrī tiek pabeigta pielikuma Y informācijas revīzijas procedūra.

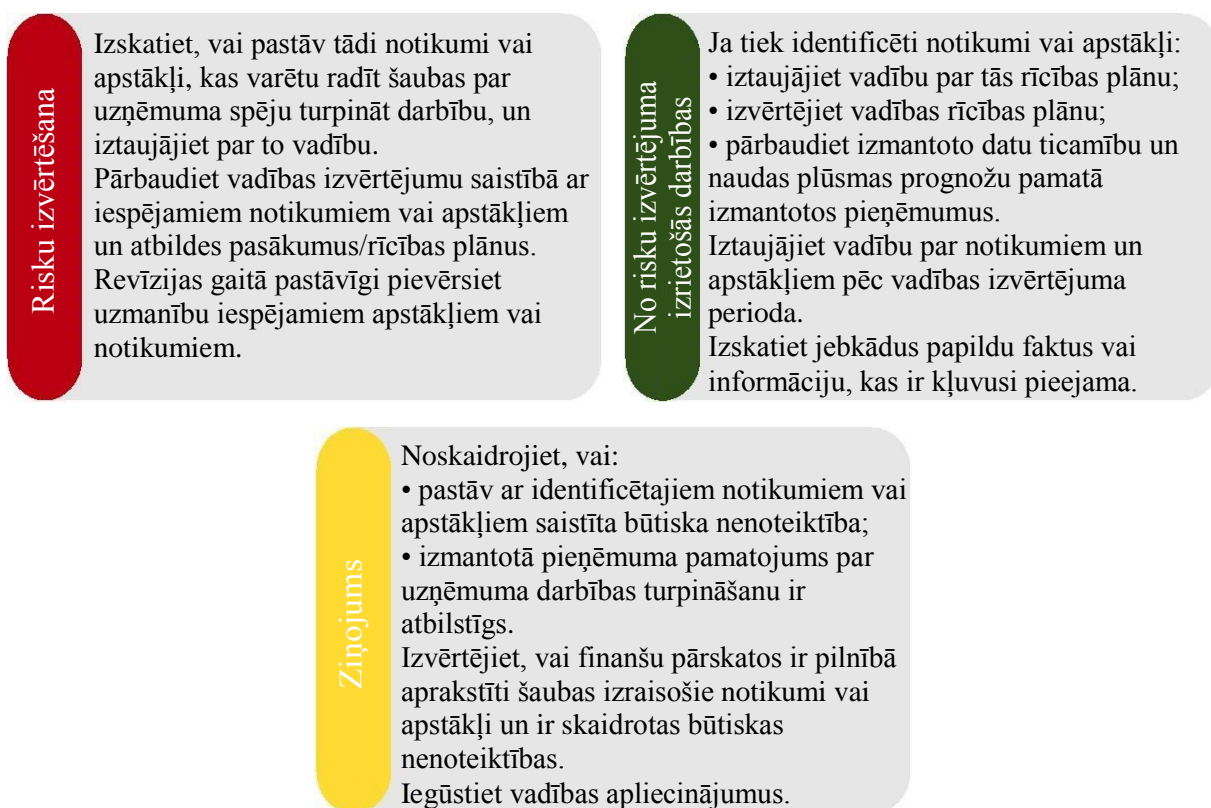
Pārskatītais revidenta ziņojuma dubultas datēšanas formulējums ir šāds:

„20XX. gada 15. septembris, izņemot pielikuma Y datumu, kas ir 20XX. gada 3. novembris.”

14. Uzņēmuma darbības turpināšana

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Revidenta atbildība attiecībā uz pieņēmumu par uzņēmuma darbības turpināšanu, ko vadība izmantojusi, sagatavojot finanšu pārskatus, un vadības izvērtējumu saistībā ar uzņēmuma spēju turpināt darbību.	570.

Diagramma 14.0-1

Punkts	SRS mērķis(-i)
570. SRS 9. punkts	<p>Revidenta uzdevumi ir šādi:</p> <p>a) iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina vadības pieņēmuma par uzņēmuma darbības turpināšanu atbilstību, kurš izmantots, sagatavojot finanšu pārskatus;</p> <p>b) balstoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, izdarīt secinājumus par to, vai pastāv ar tādiem notikumiem vai apstākļiem saistītas būtiskas nenoteiktības, kuras var radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību;</p> <p>c) noteikt, kā tas ietekmēs revidenta ziņojumu.</p>

14.1 Pārskats

Pieņemumam par uzņēmuma darbības turpināšanu ir izšķiroša loma finanšu pārskatu sagatavošanas procesā.

570. SRS ir noteikta revidenta atbildība finanšu pārskatu revīzijas gaitā attiecībā uz pieņemumu par uzņēmuma darbības turpināšanu un vadības izvērtējumu attiecībā uz uzņēmuma spēju turpināt darbību.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
570. 2. punkts	<p>Saskaņā ar pieņemumu par uzņēmuma darbības turpināšanu tiek uzskatīts, ka uzņēmums pārredzamā nākotnē turpinās savu darbību. Vispārīgā mērķa finanšu pārskati tiek sagatavoti, balstoties uz pieņemumu par uzņēmuma darbības turpināšanu, ja vien vadībai nav nolūka vai citas izejas, kā uzņēmumu likvidēt vai pārtraukt tā saimniecisko darbību. Īpaša mērķa finanšu pārskati var būt vai nebūt sagatavoti saskaņā ar finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām, kurās pieņēmums par uzņēmuma darbību turpināšanu ir būtisks (t.i. pieņēmums par uzņēmuma darbības turpināšanu nav būtisks atsevišķu finanšu pārskatu kontekstā, kas ir sagatavoti, pamatojoties uz nodokļiem atsevišķās jurisdikcijās).</p> <p>Gadījumos, kas pieņēmuma par uzņēmuma darbības turpināšanu izmantošana ir atbilstīga, aktīvi un saistības tiek uzrādīti, pieņemot, ka uzņēmums varēs realizēt savus līdzekļus un nokārtot savas saistības parastā saimnieciskās darbības gaitā. (Skat. A1 punktu.)</p>

Saskaņā ar pieņemumu par uzņēmuma darbības turpināšanu tiek uzskatīts, ka uzņēmums pārredzamā nākotnē turpinās savu darbību, un nav paredzēts uzņēmumu likvidēt, pārtraukt tā saimniecisko darbību vai piemērot aizsardzības pasākumus pret kreditoru prasībām saskaņā ar likumiem un normatīvajiem aktiem. Attiecīgi, aktīvi un saistības tiek uzrādīti, pieņemot, ka uzņēmums varēs realizēt savus līdzekļus un nokārtot savas saistības parastā saimnieciskās darbības gaitā.

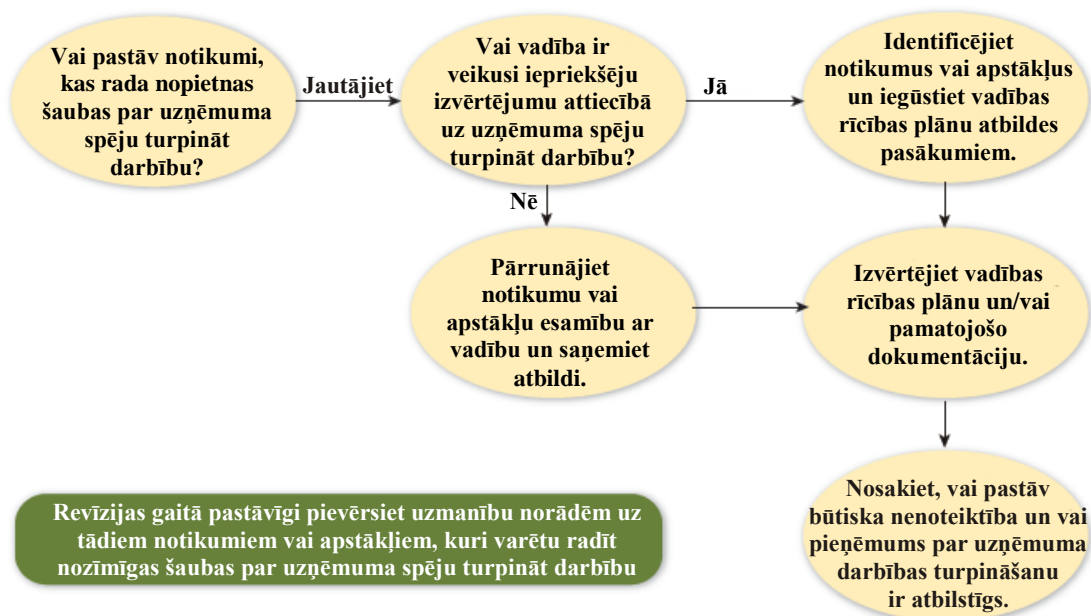

14.2 Risku izvērtēšanas procedūras

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
570. SRS 10. punkts	<p>Veicot 315. SRS noteiktās risku izvērtēšanas procedūras, revidents apsver, vai pastāv kādi notikumi vai apstākļi, kuri var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. Šajā kontekstā revidents nosaka, vai vadība jau ir iepriekš izvērtējusi uzņēmuma spēju turpināt darbību, un rīkojas šādi: (skat. A2-A5 punktu)</p> <p>a) ja vadība šādu izvērtējumu ir veikusi, revidents pārrunā ar vadību šo izvērtējumu un nosaka, vai vadība ir identificējusi notikumus vai apstākļus, kas katrs atsevišķi vai visi kopā var radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību, un, ja vadība šādus notikumus vai apstākļus ir identificējusi, kā attiecībā vadība uz tiem plāno rīkoties; vai</p> <p>b) ja vadība vēl nav veikusi šādu izvērtējumu, revidents ar vadību pārrunā, kā vadība pamato savu nodomu izmantot uzņēmuma darbības turpināšanas pieņēmumu, un iztaujā vadību par to, vai pastāv tādi notikumi vai apstākļi, kas katrs atsevišķi vai visi kopā var radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību.</p>
570. SRS 11. punktu	<p>Revidents revīzijas gaitā pastāvīgi pievērš uzmanību revīzijas pierādījumiem, kas apliecina tādu notikumu vai apstākļu esamību, kuri var radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. (Skat. A6 punktu.)</p>

Prasību apkopojums ir atspoguļots tālāk.

Diagramma 14.2-1

Tālāk norādīti notikumu vai apstākļu piemēri, kas katrs atsevišķi vai visi kopā var radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību.

Tabula 14.2-2

Norādes	Apraksti
Finansiāla rakstura apstākļi	<ul style="list-style-type: none"> • Neto saistības vai īstermiņa saistības. • Aizņēmumi ar fiksētu atmaksas datumu, kurš tuvojas, un nav reālu izredžu tos pārfinansēt vai atmaksāt, vai arī pārlietu liela paļaušanās uz īstermiņa aizņēmumiem, lai finansētu ilgtermiņa saistības. • Norādes uz to, ka kreditori atsakās sniegt finansiālu atbalstu. • Negatīva naudas plūsma no saimnieciskās darbības, uz ko norāda vēsturiski vai nākotnes finanšu pārskati. • Negatīvi galvenie finanšu rādītāji. • Nozīmīgi zaudējumi no saimnieciskās darbības vai nozīmīga tādu aktīvu vērtības pasliktināšanās, kurus izmanto naudas plūsmas radīšanai. • Aizkavētas vai atsauktas dividendes. • Nespēja samaksāt kreditoriem laikā. • Nespēja ievērot aizņēmuma līgumu nosacījumus. • Izmaiņas samaksā piegādātājiem — pāriešana no kreditēšanas uz samaksu naudā piegādes brīdī. • Nespēja iegūt finansējumu būtisku jaunu produktu izstrādei vai citiem būtiskiem ieguldījumiem.
Saimnieciskā darbība	<ul style="list-style-type: none"> • Vadības centieni likvidēt uzņēmumu vai pārtraukt tā saimniecisko darbību. • Augstākā līmeņa vadītāju skaita samazinājums, nepieņemot darbā aizstājējus. • Galvenā tirgus, galveno klientu, franšīzes, licences vai galveno piegādātāju zudums. • Sarežģījumi ar darbaspēku. • Nepietiekami apjomi svarīgām piegādēm. • Jauna, veiksmīga konkurenta uzrašanās.
Citi apstākļi	<ul style="list-style-type: none"> • Kapitāla vai citu likumā noteikto prasību neievērošana. • Neizskatītas tiesiskas vai normatīvas pretenzijas pret uzņēmumu, kuru rezultāts var izraisīt juridiska rakstura prasības pret uzņēmumu, kuras tas nespēs apmierināt. • Izmaiņas likumos vai noteikumos vai arī valdības politikā, kas varētu negatīvi ietekmēt uzņēmuma darbību. • Katastrofas, pret kuru rašanos nav veikta apdrošināšana vai pārapirošināšana.

Šādu notikumu vai apstākļu nozīmīgumu var mazināt citi faktori. Piemēram, uzņēmuma nespēju nomaksāt parādus var līdzsvarot uzņēmuma vadības plāni uzturēt pienācīgas naudas plūsmas, izmantojot alternatīvas metodes, piemēram, aktīvu pārdošanu, aizņēmumu atmaksas grafika pārstrukturizēšanu vai papildu kapitāla iegūšanu. Tāpat, galvenā piegādātāja zaudēšanu var mīkstināt citu piemērotu piegādes avotu esamība.

14.3 Vadības veiktā izvērtējuma novērtēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
570. SRS 12. punkts	Revidents novērtē vadības veikto izvērtējumu par uzņēmuma spēju turpināt darbību. (Skat. A7-A9, A11-A12 punktu.)
570. SRS 13. punkts	Novērtējot vadības veikto izvērtējumu, revidents aptver to pašu periodu, kuru vadība izmantojusi savā izvērtējumā atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām. Ja vadības izvērtējums par uzņēmuma spēju turpināt darbību aptver periodu, kas ir mazāks nekā divpadsmit mēneši no finanšu pārskatu datuma atbilstoši 560. SRS prasībām, revidents aicina vadību pagarināt tās izvērtējuma periodu līdz divpadsmit mēnešiem no šī datuma. (Skat. A10-A12 punktu.)
570. SRS 14. punkts	Novērtējot vadības veikto izvērtējumu, revidents apsver, vai izvērtējumā ir ņemta vērā visa atbilstīgā informācija, kas revidentam ir zināma revīzijas procedūru rezultātā.
570. SRS 15. punkts	Revidents iztaujā vadību par to, vai tā ir informēta par kādiem notikumiem vai apstākļiem, kuri neietilpst vadības veiktā izvērtējuma periodā, bet kuri var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. (Skat. A13-A14 punktu.)

Vadības plānu novērtēšana mazos uzņēmumos

Mazos uzņēmumos vadība, iespējams, nesagatavo detalizētu izvērtējumu attiecībā uz uzņēmuma spēju turpināt darbību. Tā vietā vadība, iespējams, paļaujas uz padziļinātām zināšanām par uzņēmējdarbību un sagaidāmām nākotnes prognozēm.

Revidents parasti veic šādas novērtēšanas procedūras:

- pārrunā ar vadību jautājumus saistībā ar uzņēmuma finansējumu vidējā termiņā un ilgtermiņā;
- pārlicinās par vadības nolūkiem, balstoties uz izpratni par uzņēmumu un dokumentētajiem pierādījumiem;
- pieprasa vadībai paplašināt tās izvērtējuma periodu līdz vismaz 12 mēnešiem; to panāk, veicot pārrunas, iztaujājot vadību un pārbaudot pamatojošus dokumentus, un revidentam izvērtējot iegūto rezultātu atbilstību; piemēram, prognozi par turpmākajiem ienākumiem no pārdošanas var pamatot uz iespējamām pārdošanas pasūtījumiem vai pārdošanas līgumiem;
- iztaujā vadību par to, vai tai ir informācija par jebkādiem notikumiem vai apstākļiem, kuri neietilpst vadības veiktā izvērtējuma periodā, bet kuri var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. Konkrēti faktori, kas var norādīt uz nozīmīgām šaubām par uzņēmuma spēju turpināt darbību, ir šādi:
  - Uzņēmuma spēja izturēt nelabvēlīgus apstākļus
Mazi uzņēmumi spēj ātrāk rīkoties, lai izmantotu izdevības, bet tiem var pietrūkt līdzekļu, lai turpinātu darbību.
  - Finansējuma pieejamība
Piemēram, bankas un citi aizdevēji var pārtraukt sniegt atbalstu uzņēmumam. Tāpat arī ir iespējama īpašnieka-vadītāja (vai citu saistīto pušu, piemēram, ģimenes locekļu) izsniegta aizdevuma vai aizdevuma garantijas noteikumu anulēšana vai būtiskas izmaiņas tajos.

- Citas būtiskas izmaiņas
Piemēram, iespējama galvenā piegādātāja, lielākā klienta, vadošā darbinieka zaudēšana, uzņēmējdarbības, franšīzes vai cita veida licences zaudēšana.

Nākamajā tabulā aprakstītas procedūras, kādas revidents veic šādos gadījumos.

Tabula 14.3-1

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Pieejamie dokumentētie pierādījumi	<p>Dokumenti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzņēmumam sniegto aizdevumu vai finansējuma noteikumi; • informācija par pakārtotiem aizdevumiem trešajām pusēm, piemēram, bankai; • informācija par trešās puses sniegto finansējumu, pamatojoties uz garantijām vai personīgo līdzekļu ieķīlājuma; un • informācija pa citām izmaiņām, kas varētu radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību.
Pieejamais papildu atbalsts	<p>Novērtējiet, vai īpašnieks-vadītājs vai citas saistītās puses spēj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nodrošināt nepieciešamo papildu atbalstu, piemēram, aizdevumus vai garantijas; un • izpildīt savus pienākumus saskaņā ar atbalsta līgumiem.
Citas būtiskās izmaiņas	<p>Izskatiet, kā uzņēmuma darbību ietekmē nozīmīgas izmaiņas, piemēram, lielāko klientu, piegādātāju un vadošo darbinieku zaudēšana vai ieņēmumu zudums no pārdošanas, ko izraisa novecojušas metodes, jauni konkurenti u.c. iemesli.</p>
Rakstisku apliecinājumu pieprasīšana	<p>Pieprasiet rakstisku apliecinājumu attiecībā uz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sniegtā finansiālā atbalsta noteikumiem un nosacījumiem; un • īpašnieka-vadītāja nolūkiem attiecībā uz sniegto atbalstu vai izpratni par to.

14.4 No risku izvērtējuma izrietošās darbības — ja ir identificēti notikumi

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
570. SRS 16. punkts	<p>Gadījumā, ja revidents konstatē kādus notikumus vai apstākļus, kuri var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību, revidents veic papildu revīzijas procedūras, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas palīdzētu noteikt, vai pastāv būtiskas nenoteiktības, tostarp, apsverot, vai pastāv mīkstinoši apstākļi. Revidents var veikt šādas procedūras: (skat. A15 punktu)</p> <p>a) ja vadība vēl nav izvērtējusi uzņēmuma spēju turpināt darbību, izteikt vadībai prasību to paveikt;</p> <p>b) pārskatīt vadības turpmākās rīcības plānus saistībā ar tās veikto uzņēmuma darbības turpināšanas izvērtējumu, ja šādas rīcības rezultātā plānots uzlabot situāciju, un izvērtēt vadības plānu atbilstību apstākļiem; (skat. A16 punktu)</p> <p>c) ja uzņēmumā ir sagatavota naudas plūsmas prognoze un šādas prognozes analīze ir nozīmīgs faktors, apsverot nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmi vadības izstrādāto pasākumu plāna novērtēšanā, revidents rīkojas šādi: (skat. A17-A18 punktu)</p> <p>i) novērtē prognozes sagatavošanai izmantoto datu drošību;</p> <p>ii) izvērtē prognozes pamatā izmantoto pieņēmumu pamatotību;</p> <p>d) ņem vērā to, vai kopš datuma, kurā vadība veikusi izvērtējumu, ir kļuvuši zināmi papildu fakti vai informācija;</p> <p>e) pieprasa no vadības vai, ja nepieciešams, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, rakstiskus apliecinājumus par jebkādiem tās turpmākās rīcības plāniem un šo plānu ekonomisko pamatojumu.</p>

Ja revidents identificē notikumus vai apstākļus, kas norāda uz iespējamu uzņēmuma nespēju turpināt darbību, revidents veic papildu procedūras (tostarp, apsverot mīkstinošus apstākļus), lai noteiktu, vai pastāv būtiskas nenoteiktības.

Būtiska nenoteiktība

Revidents var identificēt notikumus vai apstākļus, kas rada šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. Būtiska nenoteiktība pastāv tad, ja tās potenciālā ietekme un rašanās iespējamība ir tik liela, ka revidents uzskata, ka finanšu pārskatos ir jāuzrāda šādas nenoteiktības veids un ietekme, lai nodrošinātu finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu vai, atbilstības pamatnostādņu gadījumā, lai finanšu pārskati nebūtu maldinoši.

Vadības rīcības plāni attiecībā uz uzņēmuma darbības turpināšanu parasti ietver vienu vai vairākas no tālāk minētajām stratēģijām:

- aktīvu likvidēšana;
- naudas aizņemšanās vai parādu restrukturizācija;
- izdevumu samazināšana vai atlikšana;
- saimnieciskās darbības, tostarp produktu un pakalpojumu, restrukturizēšana;
- apvienošanās vai iegādes iespēju meklēšana; vai
- kapitāla palielināšana.

Nākamajā tabulā aprakstītas darbības, ko revidents veic saistībā ar darbības turpināšanas jautājumu izskatīšanu.

Tabula 14.4-1

Veicamās darbības	Apraksts
Vadības izvērtējuma un plāna iegūšana	Ja tas vēl nav izdarīts, revidents pieprasa vadībai izvērtēt uzņēmuma spēju turpināt darbību.
Vadības rīcības plāna novērtēšana	<p>Novērtējiet vadības rīcības plānu attiecībā uz uzņēmuma spēju turpināt darbību. Izvērtējamie faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vai pēc plānu realizēšanas situācija uzlabosies? • Vai šie plāni ir ekonomiski pamatoti konkrētajos apstākļos? • Cik drošas ir peļņas un naudas plūsmas prognozes un kāds ir izmantoto pieņēmumu pamatojums? • Citu faktoru, kas var ietekmēt uzņēmuma spēju turpināt darbības, identificēšana, pārrunāšana un pierādījumu iegūšana, piemēram: <ul style="list-style-type: none"> – neapmierinošie pēdējie darbības rezultāti; – parādzīmju un aizdevumu līgumu noteikumu pārkāpumi; – norādes sanāksmju protokolos uz finansiālām grūtībām; – tiesvedības vai prasības un aplēses, kas rada finansiālas sekas; – līgumu, kas paredzēti finansiāla atbalsta nodrošināšanai un uzturēšanai ar saistītajām vai trešajām pusēm, esamība, tiesiskums un izpildāmība; – saistīto vai trešo pušu spēja nodrošināt papildu līdzekļus vai kredīta garantijas; – citi turpmākie notikumi; un – norādes uz krāpšanu, piemēram, vadības pārkāpumi, fiktīvi darījumi vai būtisku faktu noklusēšana. • Īrētā aprīkojuma pastāvīga esamība, nosacījumi un atbilstība. • Ziņojumi saistībā ar normatīvām darbībām. • Plānoto pamatlīdzekļu norakstīšanas pamatojuma atbilstība. <p>Izskatiet arī jebkādu papildu faktu vai informācijas ietekmi pēc datuma, kad vadība veikusi izvērtējumu un izstrādājusi plānus.</p>
Rakstisku apliecinājumu iegūšana	Pieprasiet no vadības (un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde) rakstiskus apliecinājumus par turpmākās rīcības plāniem un šo plānu ekonomisko pamatojumu.

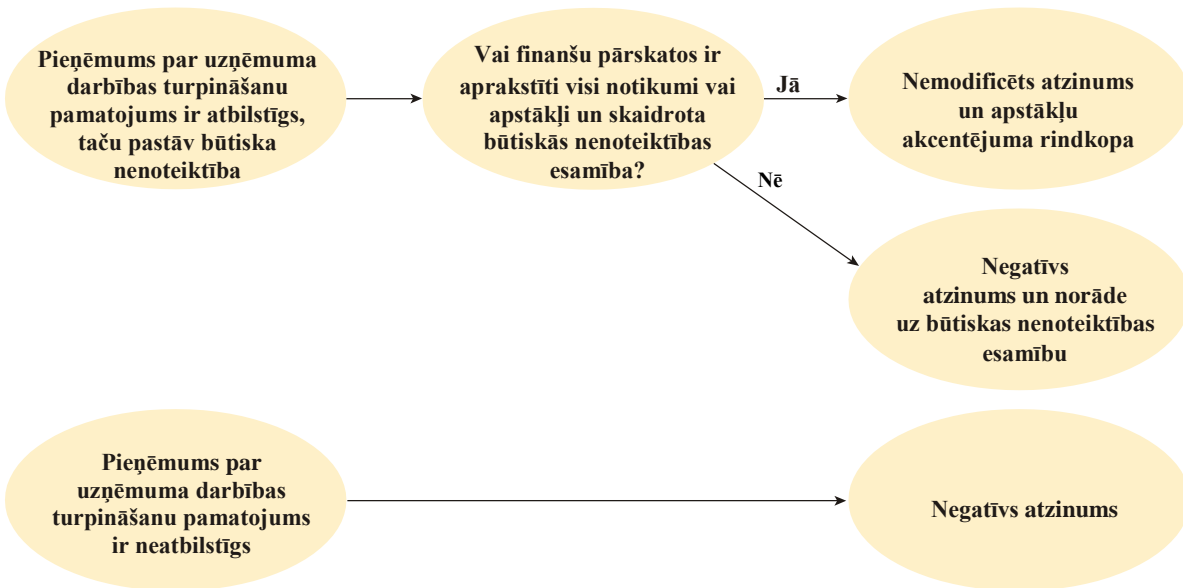
14.5 Ziņojums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
570. SRS 17. punkts	<p>Pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, revidents nosaka, vai saskaņā ar revidenta vērtējumu pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas katrs atsevišķi vai visi kopā var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. Būtiska nenoteiktība pastāv tad, ja tās potenciālā ietekme un rašanās iespējamība ir tik liela, ka saskaņā ar revidenta vērtējumu finanšu pārskatos ir nepieciešams skaidri atklāt šādas nenoteiktības raksturu un ietekmi, lai nodrošinātu, ka: (skat. A19 punktu)</p> <p>a) patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu gadījumā finanšu pārskati tiek patiesi atspoguļoti; vai</p> <p>b) atbilstības pamatnostādņu gadījumā finanšu pārskati nav maldinoši.</p>
570. SRS 18. punkts	<p>Ja revidents secina, ka konkrētajos apstākļos pieņemums par uzņēmuma darbības turpināšanu ir izmantots pamatoti, bet pastāv būtiska nenoteiktība, revidents apsver, vai finanšu pārskatos:</p> <p>a) atbilstīgi raksturoti svarīgākie notikumi vai apstākļi, kas rada nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību, un vadības plāni rast risinājumu attiecībā uz šiem notikumiem vai apstākļiem;</p> <p>b) skaidri norādīts, ka pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību, un ka tādēļ uzņēmums var nebūt spējīgs realizēt savus aktīvus un nokārtot savas saistības parastā uzņēmējdarbības gaitā. (Skat. A20 punktu.)</p>
570. SRS 19. punkts	<p>Ja finanšu pārskatos ir atklāta atbilstīga informācija, revidents sniedz atzinumu bez iebildēm un modificē revidenta ziņojumu, iekļaujot tajā būtisku apstākļu akcentējuma rindkopu, kurā: a) norādīts, ka pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību;</p> <p>b) akcentēts finanšu pārskatu pielikums, kurā atklāta informācija par šī SRS 18. punktā raksturotajiem jautājumiem. (Skat. 706. SRS.) (Skat. A21-A22 punktu.)</p>
570. SRS 20. punkts	<p>Ja finanšu pārskatos nav atklāta atbilstīga informācija, revidents atkarībā no apstākļiem sniedz atzinumu ar iebildi vai negatīvu atzinumu (skat. 705. SRS). Ziņojumā jāietver konkrēta norāde uz faktu, ka pastāv būtiska nenoteiktība, kas var radīt nopietnas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. (Skat. A23-A24 punktu.)</p>
570. SRS 21. punkts	<p>Ja finanšu pārskati sagatavoti, balstoties uz pieņemumu par uzņēmuma darbības turpināšanu, bet revidents uzskata, ka vadības pieņemums par uzņēmuma darbības turpināšanu nav atbilstīgs, revidents sniedz negatīvu atzinumu. (Skat. A25-A26 punktu.)</p>
570. SRS 22. punkts	<p>Ja vadība pēc revidenta pieprasījuma nevēlas veikt izvērtējumu vai paplašināt jau veikto izvērtējumu, revidents apsver, kā tas ietekmēs revidenta ziņojumu. (Skat. A27 punktu.)</p>
570. SRS 23. punkts	<p>Izņemot gadījumus, kad visas personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, ir iesaistītas uzņēmuma vadībā, revidents informē personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par visiem vadības kontekstā identificētajiem notikumiem un apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību. Sazinoties ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, revidents informē par šādiem jautājumiem:</p> <p>a) vai konkrētie notikumi un apstākļi uzskatāmi par būtisku nenoteiktību;</p> <p>b) vai pieņemums par uzņēmuma spēju turpināt darbību ir atbilstīgi izmantots, sagatavojot finanšu pārskatus;</p> <p>c) vai finanšu pārskatos sniegtā informācija ir atbilstīga.</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
570. SRS 24. punkts	Ja vadība vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, būtiski aizkavē finanšu pārskatu apstiprināšanu pēc finanšu pārskatu datuma, revidents iztaujā par šādas aizkavēšanas iemesliem. Ja revidents uzskata, ka šāda aizkavēšana ir saistīta ar notikumiem vai apstākļiem, kuri attiecas uz uzņēmuma darbības turpināšanas izvērtējumu, revidents veic papildu revīzijas procedūras, kā raksturots šī SRS 16. punktā, un apsver, kā šāda situācija ietekmē revidenta slēdzieni par būtiskas nenoteiktības pastāvēšanu, kā raksturots šī SRS 17. punktā.

Galīgajā posmā nosakiet identificēto notikumu vai apstākļu ietekmi uz revīzijas ziņojumu un ziņojiet par savu lēmumu vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde. Nākamajā diagrammā atspoguļots prasību kopsavilkums.

Diagramma 14.5-1

15. Citu SRS prasību kopsavilkums

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Konkrētas starptautisko revīzijas standartu (SRS) revīzijas prasības, kas nav aplūkotas citās šīs rokasgrāmatas nodaļās.	250., 402., 501., 510., 600., 610., 620., 720.

15.1 Pārskats

Šajā nodaļā ir sniegts to revīzijas prasību kopsavilkums, kuras ietvertas SRS, kas nav atsevišķi aplūkoti citās rokasgrāmatas nodaļās, kā izklāstīts tabulā turpmāk.

15.1-1. tabula

SRS	Nosaukums	Nodaļa Atsauce
250.	Likumu un noteikumu ievērošanas izvērtēšana, veicot finanšu pārskatu revīziju	V1: 15.2
402.	Revīzijas apsvērumi attiecībā uz uzņēmumiem, kas izmanto apkalpojošās organizācijas	V1: 15.3
501.	Revīzijas pierādījumi — īpaši apsvērumi par atsevišķiem posteņiem	V1: 15.4
510.	Revīzijas veikšana pirmo reizi — sākotnējie atlikumi	V1: 15.5
600.	Īpaši apsvērumi — grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp, komponentu revidentu darbs)	V1: 15.6
610.	Iekšējo revidentu darba izmantošana	V1: 15.7
620.	Eksperta darba izmantošana	V1: 15.8
720.	Revidenta atbildība par citu informāciju, kas sniegta dokumentos, kuros ietverti revidētie finanšu pārskati	V1: 15.9

15.2 250. SRS: Likumu un noteikumu ievērošanas izvērtēšana, veicot finanšu pārskatu revīziju

Diagramma 15.2-1

Risku izvērtēšana

Izpratnes gūšana par:

- tiesiskajām/normatīvajām prasībām un nozari/sectoru;
- to, kā uzņēmums ievēro prasības.

Iztaujāšana par likumu un noteikumu prasību ievērošanu.

Sarakstes ar licencēšanas vai uzraudzības iestādēm izskatīšana

No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Prasību neievērošanas gadījumu noteikšana, veicot revīzijas procedūras, piemēram, izskatot dokumentus, iztaujājot vadību un veicot detalizētas pārbaudes.

Prasību neievērošanas gadījumu būtības noteikšana, to apspriešana ar vadību un to ietekmes novērtēšana uz finanšu pārskatiem.

Ziņojums

Vai finanšu pārskatos ir pienācīgi uzrādīti būtiskie prasību neievērošanas gadījumi?
Ziņošana vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde.
Vadības apliecinājumu iegūšana.

Punkts	SRS mērķis(-i)
250. SRS 10. punkts	<p>Revidenta uzdevumi ir šādi:</p> <p>a) iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina, ka uzņēmumā ir ievērotas to likumu un noteikumu prasības, kuriem ir tieša ietekme uz būtisku summu un skaidrojumu noteikšanu finanšu pārskatos;</p> <p>b) veikt norādītas revīzijas procedūras, kuru mērķis ir identificēt gadījumus, kad nav nodrošināta atbilstība citu tādu likumu un noteikumu prasībām, kuri var būtiski ietekmēt finanšu pārskatus;</p> <p>c) gadījumos, kad revīzijas gaitā ir identificēti faktiski vai iespējami gadījumi, kad nav nodrošināta atbilstība likumu un noteikumu prasībām, attiecīgi rīkoties.</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
250. SRS 11. punkts	<p>Šī SRS izpratnē sekojošam terminam tiek piešķirta šāda definīcija:</p> <p>Prasību neievērošana — gadījums, kad uzņēmumā apzināti vai neapzināti netiek ievērotas spēkā esošo likumu un noteikumu prasības, un tādējādi tiek veiktas darbības, kas ir pretrunā ar šādu likumu un noteikumu nosacījumiem. Šādas darbības var būt darījumi, ko uzņēmumā vai uzņēmuma vārdā veic personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, vadība vai darbinieki.</p> <p>Termins “prasību neievērošana” neattiecas uz personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, vadības vai darbinieku personiskiem amata pārkāpumiem (kas nav saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību).</p>

Likumu un noteikumu prasību neievērošana uzņēmumā var radīt būtiskas neatbilstības finanšu pārskatos.

Vadības un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, pienākums ir nepieļaut un atklāt likumu un noteikumu prasību neievērošanas gadījumus. Vadības darbības attiecībā uz šiem riskiem var būt šādas:

- nozīmīgu likumu reģistra uzturēšana un sūdzību reģistrēšana;
- juridisko prasību un procedūru ievērošana/iekšējās kontrole sistēmas izstrāde, lai nodrošinātu šo prasību ievērošanu;
- juridisko konsultantu piesaistīšana, kuri palīdzētu sekot juridiskajām prasībām; un
- rīcības kodeksa izstrāde, publiskošana, īstenošana un ievērošana.

Ja revidents identificē prasību neievērošanas gadījumus, viņam ir jāapsver ietekme uz finanšu pārskatiem un citi revīzijas aspekti (piemēram, vadības/darbinieku godprātība).

Risku izvērtēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
250. SRS 12. punkts	Gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents gūst vispārīgu izpratni par šādiem faktoriem: a) spēkā esošās tiesiskās un normatīvās prasības, kas attiecas uz uzņēmumu un nozari vai sektoru, kurā uzņēmums darbojas; b) kā uzņēmums ievēro šādas prasības (skat. A7. punktu).
250. SRS 14. punkts	Lai konstatētu gadījumus, kad nav ievērotas tādu likumu un noteikumu prasības, kuri tieši ietekmē finanšu pārskatus, revidents veic šādas revīzijas procedūras: (skat. A9.–A10. punktu.) a) iztaujā vadību un, ja nepieciešams, personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par to, vai uzņēmumā tiek ievērotas šādu likumu un noteikumu prasības; b) pārskata saraksti, ja tāda ir notikusi, ar attiecīgām licencēšanas vai uzraudzības iestādēm.

Risku izvērtēšanas procedūru mērķis ir gūt vispārēju izpratni par tiesiskajām/normatīvajām prasībām un to, kā uzņēmums ievēro šīs prasības. Šī vispārējā izpratne var ietvert turpmāk izklāstītos aspektus.

Tabula 15.2-2

Veicamās darbības	Apraksts
Finanšu pārskatu kontekstā būtiski likumu un noteikumu identificēšana	Vai likumos un noteikumos ir noteikts: <ul style="list-style-type: none"> • finanšu pārskatu izklāsts un saturs; • nozares raksturīgie finanšu pārskatu sagatavošanas aspekti; • darījumu uzskaitē atbilstoši valdības līgumiem; • uzkrājumu vai izdevumu uzskaitē attiecībā uz peļņas nodokli vai pensijas maksājumiem?

Veicamās darbības	Apraksts
Vadības iztaujāšana	<ul style="list-style-type: none"> Kādi citi likumi un noteikumi var būtiski ietekmēt uzņēmuma saimniecisko darbību (piemēram, darbības licences, bankas līgumi, vides normatīvi utt.)? Kādus pamatprincipus un procedūras izmanto: <ul style="list-style-type: none"> likumu un noteikumu atbilstības nodrošināšanai; tiesā iesniegto pretenziju identificēšanai, novērtēšanai un uzskaitēi. Kādi noteikumu un citi likumu pārkāpumi (ja tādi ir) ir pieļauti, kuru dēļ ir piemērotas soda naudas, tiesas procesi vai radušās citas sekas? Kādi tiesas procesi vai citas darbības nav pabeigtas attiecībā uz likumu un noteikumu prasību iespējamiem pārkāpumiem?
Sarakstes pārskatīšana	Sarakstes, ziņojumu un citas saziņas ar attiecīgajām licencēšanas vai uzraudzības iestādēm pārskatīšana.

No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
250. SRS 13. punkts	Revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina, ka ir nodrošināta atbilstība tādu likumu un noteikumu prasībām, kuri tieši ietekmē būtiskas summas un skaidrojumus finanšu pārskatos. (Skat. A8. punktu.)
250. SRS 15. punkts	Revīzijas gaitā revidents patur prātā iespējamību, ka citu revīzijas procedūru rezultātā var tikt atklāti faktiski vai iespējami gadījumi, kad nav ievērotas prasības vai noteikumi. (Skat. A11. punktu.)
250. SRS 16. punkts	Revidents pieprasa vadībai un, ja nepieciešams, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sniegt rakstiskus apliecinājumus, lai apliecinātu, ka revidentam ir sniegta informācija par visiem zināmiem vai iespējamiem tādu likumu un noteikumu prasību neievērošanas gadījumiem, kuru ietekme ir jāizvērtē finanšu pārskatu sagatavošanas laikā. (Skat. A12. punktu.)
250. SRS 17. punkts	Ja revidents nav konstatējis faktiskus vai iespējamus prasību neievērošanas gadījumus, viņš attiecībā uz likumu un noteikumu prasību ievērošanu veic tikai 12.-16. punktā noteiktās revīzijas procedūras.

Revīzijas plānā tiek aplūkoti tālāk norādītie aspekti.

Tabula 15.2-3

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Vai ir kādi prasību neievērošanas gadījumi?	<p>Revīzijas procedūras ietver:</p> <ul style="list-style-type: none"> protokolu un attiecīgo dokumentu, sarakstes utt. izskatīšanu; uzņēmuma vadības un juristu iztaujāšanu par tiesas darbiem, pretenzijām un izvērtējumiem; detalizētu pārbaūžu veikšanu attiecībā uz darījumiem, kontu atlikumiem un skaidrojumiem.

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Vadības apliecinājumu saņemšana	Vadības apstiprinājuma pieprasīšana tam, ka ir uzrādīti visi zināmie faktiskie vai iespējamie likumu un noteikumu neievērošanas gadījumi.

Faktiski vai iespējami prasību neievērošanas gadījumi

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
250. SRS 18. punkts	Ja revidentam kļūst zināma informācija par faktiskiem vai iespējamiem likumu un noteikumu prasību neievērošanas gadījumiem, revidents rīkojas šādi: a) gūst izpratni par konkrētā gadījuma raksturu un apstākļiem, kādos tas noticis; b) iegūst papildinformāciju, kas ļauj novērtēt iespējamo ietekmi uz finanšu pārskatiem.
250. SRS 19. punkts	Ja revidentam rodas aizdomas par prasību neievērošanu, revidents pārrunā šo gadījumu ar vadību un, ja nepieciešams, ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde. Ja vadības vai personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sniegtā informācija nepietiekamā mērā nodrošina pārliecību par to, ka uzņēmumā ir nodrošināta atbilstība likumu un noteikumu prasībām, un revidents uzskata, ka iespējamo pārkāpumu ietekme var būt būtiska finanšu pārskatu kontekstā, revidents apsver iespēju konsultēties ar juristu. (Skat. A15.–A16. punktu.)
250. SRS 20. punkts	Ja revidents nevar iegūt pietiekamu informāciju saistībā ar iespējamiem pārkāpumiem, revidents izvērtē to, kā pietiekamu un atbilstīgu pierādījumu trūkums ietekmē revidenta atzinumu.
250. SRS 21. punkts	Revidents novērtē prasību neievērošanas gadījumu ietekmi uz citiem revīzijas aspektiem, tostarp, revidenta veikto risku izvērtējumu un rakstisko apliecinājumu ticamību, un atbilstoši rīkojas. (Skat. A17.–A18. punktu.)
250. SRS 22. punkts	Izņemot gadījumus, kad personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, piedalās uzņēmumā vadībā un tādējādi ir informētas par faktiskiem vai iespējamiem prasību neievērošanas gadījumiem, par kuriem informējis revidents, revidents ziņo personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, par revīzijas gaitā konstatētajiem likumu un noteikumu prasību neievērošanas gadījumiem, izņemot, ja šādi gadījumi ir nepārprotami nenozīmīgi.
250. SRS 23. punkts	Ja revidents uzskata, ka 22. punktā minētā prasību neievērošana ir apzināta un būtiska, revidents pēc iespējas drīzāk par to ziņo personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde.
250. SRS 24. punkts	Ja revidentam rodas aizdomas, ka vadība vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, ir iesaistītas šādos pārkāpumos, revidents par to ziņo nākamā augstākā vadības līmeņa pārstāvjiem uzņēmumā, ja tāds pastāv, piemēram, revīzijas komitejai vai pārraudzības padomei. Ja augstāka vadības līmeņa nav vai revidents uzskata, ka šāda sazināšanās neizsauks atbildes reakciju vai nav pārliecināts par personu, kam revidents ziņo, revidents apsver iespēju sazināties ar juristu.

Ja rodas aizdomas par iespējamiem likumu un noteikumu prasību neievērošanas gadījumiem, revidents rīkojas, kā norādīts tabulā turpmāk.

Tabula 15.2-4

Darbība	Revidenta rīcība
1.	Revidents gūst izpratni par konkrētā gadījuma raksturu un apstākļiem, kādos tas noticis. Šai izpratnei ir jābūt pietiekamai, lai varētu novērtēt šo aspektu iespējamo ietekmi uz finanšu pārskatiem.
2.	Revidents dokumentē konstatētos faktus un apspriež tos ar vadību. Ja revidents uzskata, ka prasību neievērošana ir apzināta un būtiska, revidents pēc iespējas drīzāk par to ziņo. Ja revidents nevar iegūt pietiekamu informāciju saistībā ar iespējamu prasību neievērošanu un nevar pārbaudīt iespējamo ietekmi uz finanšu pārskatiem, revidents izvērtē, kā pietiekamu un atbilstīgu pierādījumu neesamība ietekmē revidenta atzinumu.
3.	Revidents novērtē prasību neievērošanas ietekmi uz citiem revīzijas aspektiem. Īpaši revidents apsver vadības apliecinājumu ticamību.
4.	Ja šādos pārkāpumos ir iesaistīta vadība vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, revidents ziņo nākamā augstākā vadības līmeņa pārstāvjiem uzņēmumā. Ja augstāka vadības līmeņa nav, revidents apsver iespēju konsultēties ar juristu.
5.	Revidents sniedz atzinumu ar iebildi vai negatīvu atzinumu, ja prasību pārkāpumi būtiski ietekmē finanšu pārskatus un ja nav pienācīgi atspoguļoti finanšu pārskatos. (Skat. 2. sējuma 23. nodaļu.)

Dokumentēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
250. SRS 29. punkts	Revidents reģistrē identificētos vai iespējamus likumu un noteikumu prasību neievērošanas gadījumus, kā arī rezultātus pārrunām ar vadību vai, ja nepieciešams, personām, kam uzticēta pārvalde, un citām trešajām personām. (Skat. A21. punktu.)

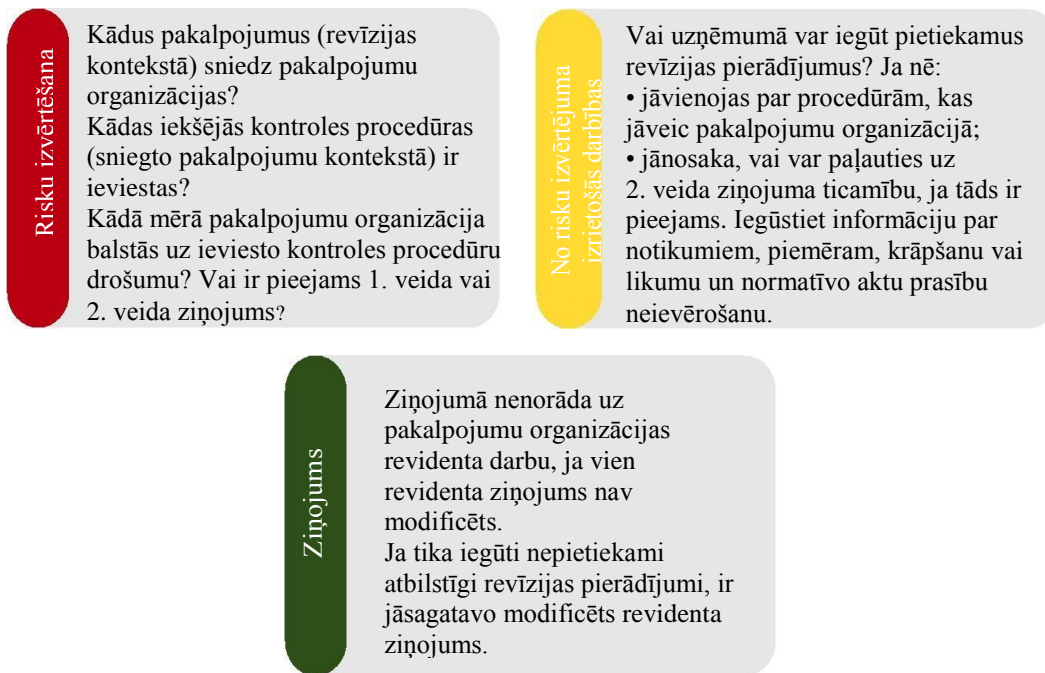
Parasti dokumentācija ietver:

- attiecīgo ierakstu vai dokumentu kopijas;
- ar vadību, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, vai trešajām pusēm veikto pārrunu protokolus.

15.3 402. SRS Revīzijas apsvērumi attiecībā uz uzņēmumiem, kas izmanto apkalpojošās organizācijas

Punkts	SRS mērķis(-i)
402. SRS 7. punkts	Ja uzņēmums izmanto pakalpojumu organizācijas sniegtos pakalpojumus, revidenta mērķi ir šādi: a) gūt pietiekamu izpratni par pakalpojumu organizācijas sniegto pakalpojumu raksturu un nozīmību, kā arī ietekmi uz revīzijas kontekstā būtisko uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu, lai varētu identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus; un b) izstrādāt un veikt revīzijas procedūras, kas vērstas uz šādiem riskiem.

Diagramma 15.3-1

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
402. SRS 8. punkts	<p>Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme:</p> <p>a) uzņēmuma papildu kontroles procedūras — kontroles procedūras, saistībā ar kurām pakalpojumu organizācija, izstrādājot savus pakalpojumus, paļaujas, ka tās ir īstenotas uzņēmumā, un, ja nepieciešams, lai sasniegtu kontroles mērķus, tās ir identificētas sistēmas raksturojumā;</p> <p>b) ziņojums par pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru raksturojumu un veidu (šī SRS kontekstā 1. ziņojums) — ziņojums, kurā ietverts:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) pakalpojumu organizācijas sagatavots pakalpojumu organizācijas sistēmas, kontroles mērķu un saistīto kontroles procedūru raksturojums, kas izstrādātas un īstenotas konkrētā datumā; un ii) pakalpojumu organizācijas revidenta sagatavots ziņojums, kura mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārlicību un kurā iekļauts pakalpojumu organizācijas revidenta atzinums par pakalpojumu organizācijas sistēmas, kontroles mērķu un saistīto kontroles procedūru raksturojumu, kā arī par kontroles procedūru, kas izstrādātas, lai sasniegtu konkrētus kontroles mērķus, veida piemērotību; <p>c) ziņojums par pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru raksturojumu, veidu un efektivitāti (šī SRS kontekstā 2. ziņojums) — ziņojums, kurā iekļauts:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) pakalpojumu organizācijas vadības sagatavots raksturojums, kurā raksturot pakalpojumu organizācijas sistēma, kontroles mērķi un saistītās kontroles procedūras, to veids un īstenošana konkrētā datumā vai norādītā laika posmā, kā arī dažkārt to efektivitāte konkrētā laika posmā; un ii) pakalpojumu organizācijas revidenta sagatavots ziņojums, kurā ar mērķi nodrošināt pietiekamu pārlicību, iekļauts: <ul style="list-style-type: none"> a. pakalpojumu organizācijas revidenta atzinums par pakalpojumu organizācijas sistēmu, kontroles mērķiem un saistītajām kontroles procedūrām, tādu kontroles sistēmu veida piemērotību, kuru mērķis ir nodrošināt konkrētu kontroles mērķu sasniegšanu, kā arī par kontroles procedūru efektivitāti; un b. raksturojums, kurā raksturotas pakalpojumu organizācijas revidenta veiktās kontroles procedūru pārbaudes un to rezultāti;

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
402. SRS 8. punkts (turpinājums)	<p>d) pakalpojumu organizācijas revidents — revidents, kas pēc pakalpojumu organizācijas pieprasījuma sniedz apliecinājuma ziņojumu par pakalpojumu organizācijas kontroles procedūrām;</p> <p>e) pakalpojumu organizācija — trešo personu organizācija (vai trešo personu organizācijas daļa), kas uzņēmumam sniedz pakalpojumus, kuri ir šī uzņēmuma finanšu pārskatu sagatavošanas kontekstā būtisku informācijas sistēmu sastāvdaļa;</p> <p>f) pakalpojumu organizācijas sistēma — pamatprincipi un procedūras, kas pakalpojumu organizācijā izstrādāti, īstenoti un tiek uzturēti, lai uzņēmumiem sniegtu pakalpojumu uzņēmuma revidenta ziņojumā raksturotos pakalpojumus;</p> <p>g) pakļautā pakalpojumu organizācija — pakalpojumu organizācija, kuras pakalpojumus izmanto cita pakalpojumu organizācija, lai nodrošinātu atsevišķus, uzņēmumiem sniegtus pakalpojumus, kas ir šādu uzņēmumu finanšu pārskatu sagatavošanas kontekstā būtisku informācijas sistēmu sastāvdaļa;</p> <p>h) revidents — revidents, kas veic uzņēmuma finanšu pārskatu revīziju un ziņo par tiem; i) uzņēmums — uzņēmums, kurš izmanto pakalpojumu organizācijas sniegtos pakalpojumus un kura finanšu pārskati tiek revidēti.</p>

Daudzi uzņēmumi (arī ļoti mazi uzņēmumi) nereti konkrētu finanšu procesu veikšanai pieaicina pakalpojumu organizāciju. Šādi procesi var būt:

- algu izmaksa;
- tirdzniecība internetā;
- IT pakalpojumi;
- aktīvu pārvaldība (noliktavu inventarizācija, ieguldījumi utt.);
- grāmatvedības pakalpojumi, tostarp darījumu apstrāde, grāmatvedības uzskaitē un finanšu pārskatu sagatavošana.

Šādas trešo pušu organizācijas (kas sniedz ar finanšu pārskatiem saistītus pakalpojumus) sauc par „apakalpojumu organizācijām”.

Ja tiek izmantotas pakalpojumu organizācijas, revidentam ir jāņem vērā šādas apstākļa ietekme uz uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu. Tas ietver šādas darbības:

- pietiekamas informācijas iegūšana, lai izvērtētu būtisku neatbilstību riskus;
- atbilstīgu atbildes pasākumu izstrāde.

Mazākos uzņēmumos ārpalpojumiem var būt ietekme uz uzņēmuma pašreizējo darbību, bet tie var nebūt būtiski revīzijas kontekstā. Tas attiecas uz gadījumiem, kad uzņēmumā ir iedibināta atbilstīga iekšējās kontroles sistēma, kas spēj samazināt būtisku neatbilstību riskus, vai ja ir iespējams veikt detalizētas revīzijas procedūras, lai novērstu identificētos riskus.

PIEZĪMES.

Pakalpojumu organizācijas izmantošana finanšu pārskatu sagatavošanai neatbrīvo vadību (un personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde) no atbildības par finanšu pārskatiem.

Ir divu veidu ziņojumi, ko pakalpojumu organizācijas sniedz apkalpotajiem uzņēmumiem.

- 1. veida ziņojums: pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru raksturojums un veids. Šajos ziņojumos tiek sniegti pierādījumi, kas apliecina kontroles procedūru veidu un īstenošanu, bet ne to darbības efektivitāti. Šādi ziņojumi var būt informatīvi, bet tajos iekļautā informācija var neļaut revidentam gūt pilnīgu izpratni par to, vai galvenās kontroles procedūras pakalpojumu organizācijā tika efektīvi īstenotas revidētajā periodā.
- 2. veida ziņojums: kontroles procedūru raksturojums, veids un darbības efektivitāte. Šos ziņojumus revidents var izmantot, lai noskaidrotu, vai:
  - pakalpojumu organizācijas revidenta pārbaudītās kontroles procedūras ir būtiskas uzņēmuma darījumu, kontu atlikumu, skaidrojumu un saistīto apgalvojumu kontekstā;
  - pakalpojumu organizācijas revidenta veiktās pārbaudes attiecībā uz kontroles procedūrām un to rezultātiem (t. i., pakalpojumu organizācijas revidenta veikto pārbaūžu aptvertais periods un laiks, kas pagājis kopš šīm pārbaudēm) ir pietiekamas.

Risku izvērtēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
402. SRS 9. punkts	<p>Gūstot izpratni par uzņēmumu atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents gūst izpratni par pakalpojumu organizācijas sniegtiem pakalpojumiem uzņēmumam, tostarp, par šādiem aspektiem: (skat. A1–A2. punktu)</p> <p>a) pakalpojumu organizācijas sniegto pakalpojumu raksturs un nozīmība uzņēmumam, tostarp, to ietekme uz uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu; (skat. A3.–A5. punktu)</p> <p>b) to apstrādāto darījumu vai kontu vai finanšu pārskatu sagatavošanas procesu raksturs un būtiskums, uz kuriem attiecas pakalpojumu organizācijas sniegtie pakalpojumi; (skat. A6 punktu)</p> <p>c) pakalpojumu organizācijas aktivitāšu un uzņēmuma aktivitāšu mijiedarbība: (skat. A7. punktu)</p> <p>d) uzņēmuma un pakalpojumu organizācijas attiecību raksturs, tostarp, līgumu nosacījumi, kas nosaka pakalpojumu organizācijas aktivitātes. (Skat. A8.–A11. punktu.)</p>
402. SRS 10. punkts	<p>Gūstot izpratni par revīzijas kontekstā būtisko iekšējās kontroles sistēmu atbilstoši 315. SRS prasībām, revidents novērtē tādu būtisko uzņēmuma kontroles procedūru veidu un īstenošanu, kuras ir saistītas ar pakalpojumu organizācijas sniegtajiem pakalpojumiem, tostarp procedūras, kas attiecināmas uz pakalpojumu organizācijas apstrādātiem darījumiem. (Skat. A12-A14 punktu.)</p>
402. SRS 11. punkts	<p>Revidents nosaka, vai gūtā izpratne par pakalpojumu organizācijas sniegto pakalpojumu raksturu un nozīmību, kā arī to ietekmi uz revīzijas kontekstā būtisko uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu ir pietiekama, lai revidents varētu identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus.</p>
402. SRS 12. punkts	<p>Ja revidents nevar iegūt pietiekamu izpratni, izmantojot uzņēmuma informācijas resursus, viņš gūst šādu izpratni, veicot vienu vai vairākas šādas procedūras:</p> <p>a) ja iespējams, izstrādā 1. veida vai 2. veida ziņojumu;</p> <p>b) ar uzņēmuma starpniecību sazinās ar pakalpojumu organizāciju, lai iegūtu konkrēto informāciju;</p> <p>c) apmeklē pakalpojumu organizāciju veic procedūras, lai iegūtu nepieciešamo informāciju par būtiskajām pakalpojumu organizācijas kontroles procedūrām; un</p> <p>d) izmanto cita revidenta pakalpojumus, lai veiktu procedūras, kas nodrošina nepieciešamo informāciju par būtiskajām pakalpojumu organizācijas kontroles procedūrām. (Skat. A15-A20 punktu.)</p>

Ja tiek izmantotas pakalpojumu organizācijas, revidentam ir jāņem vērā turpmāk tabulā izklāstītie faktori.

Tabula 15.3-2

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Kādi (revīzijas kontekstā būtiskie) pakalpojumi tiek sniegti?	<ul style="list-style-type: none"> • Jānosaka: <ul style="list-style-type: none"> – sniegto pakalpojumu veids; – apstrādāto darījumu būtiskums; – skartie kontu vai finanšu pārskatu sagatavošanas procesi. • Jāpārskata uzņēmuma un pakalpojumu organizācijas līguma vai pakalpojumu līmeņa līguma noteikumi. • Jānosaka pakalpojumu organizācijas un uzņēmuma (aktivitāšu) mijiedarbība. • Jāpārskata pakalpojumu organizācijas, pakalpojumu organizācijas revidentu, iekšējo revidentu vai normatīvo iestāžu ziņojumi (tostarp vadības vēstules) saistībā ar kontroles procedūrām pakalpojumu organizācijā.
Kādas būtiskas iekšējās kontroles procedūras ir ieviestas?	<ul style="list-style-type: none"> • Vai pakalpojumu organizācijas kontroles procedūras ir būtiskas revīzijas kontekstā? Ja nē, pietiek ar detalizētām pārbaudēm. Ja jā, revidentam ir jāpārliecinās, ka pakalpojumu organizācijas kontroles procedūras ir atbilstīgi izstrādātas un īstenotas. • Vai uzņēmumā ir ieviestas kontroles procedūras (ko varētu pārbaudīt), kas mazina būtiskus apstrādes riskus neatkarīgi no pakalpojumu organizācijas kontroles procedūrām? Piemēram, uzņēmuma kontroles procedūras attiecībā uz algu izmaksu var būt šādas: <ul style="list-style-type: none"> – pakalpojumu organizācijai iesniegto datu salīdzināšanu ar pakalpojumu organizācijas ziņojumiem pēc datu apstrādes; – algu izmaksas summas pārrēķināšanu, lai pārliecinātos, ka summa ir precīzi aprēķināta; – kopējās algu izmaksas summas pamatotības pārbaudi.
Cik lielā mērā pakalpojumu organizācija paļaujas uz ieviesto kontroles procedūru uzticamību?	<ul style="list-style-type: none"> • Jāsaņem visi 1. veida vai 2. veida ziņojumi, kas ir pieejami. Līgumos ar pakalpojumu organizācijām nereti ir iekļauti nosacījumi attiecībā uz šādiem ziņojumiem. • Jāsažinās ar pakalpojumu organizāciju, lai saņemtu konkrētu informāciju. • Jāapmeklē pakalpojumu organizācija un jāveic vajadzīgās procedūras. • Jāizmanto cits revidents, lai īstenotu vajadzīgās procedūras.

PIEZĪMES.

Ir jāpārbauda, vai pakalpojumu organizāciju ziņojumos nav noteikti nav iespējami to izmantošanas ierobežojumi. Šādi ierobežojumi var attiekties uz vadību, pakalpojumu organizāciju un tās klientiem, kā arī revidentiem.

No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
402. SRS 13. punkts	Nosakot 1. veida vai 2. veida ziņojuma nodrošināto revīzijas pierādījumu pietiekamību un atbilstību, revidents pārliecinās par: <ul style="list-style-type: none"> a) pakalpojumu organizācijas revidenta profesionālo kompetenci un neatkarību no pakalpojumu organizācijas; un b) to, vai standarti, atbilstoši kuru prasībām sagatavots 1. veida un 2. veida ziņojums, ir atbilstīgi. (Skat. A21. punktu.)
402. SRS 14. punkts	Ja revidents kā revīzijas pierādījumu plāno izmantot 1. veida vai 2. veida ziņojumu, lai gūtu izpratni par pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru veidu un īstenošanu, revidents rīkojas šādi: <ul style="list-style-type: none"> a) novērtē, vai pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru raksturojums un veids attiecas uz datumu vai laika posmu, kas atbilst revidenta vajadzībām; b) novērtē, vai ziņojuma sniegtie pierādījumi ir pietiekami un atbilstīgi, lai revidents gūtu izpratni par revīzijas kontekstā būtisko uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu; un c) nosaka, vai pakalpojumu organizācijas identificētās uzņēmuma papildu kontroles procedūras ir būtiskas uzņēmuma kontekstā, un ja tā ir, revidents gūst izpratni par to, vai uzņēmumā šādas kontroles procedūras ir izstrādātas un īstenotas. (Skat. A22.–A23. punktu.)
402. SRS 15. punkts	Attiecībā uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem atbilstoši 330. SRS prasībām revidents rīkojas šādi: <ul style="list-style-type: none"> a) nosaka, vai uzņēmuma reģistri nodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus saistībā ar būtiskajiem finanšu pārskatu apliecinājumiem, un ja tas tā nav, b) veic papildu revīzijas procedūras, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, vai izmanto cita revidenta pakalpojumus, lai pakalpojumu organizācijā veiktu šādas procedūras revidenta vārdā. (Skat. A24.–A28. punktu.)
402. SRS 16. punkts	Ja revidenta veiktajā risku izvērtējums balstīts uz pieņēmumu, ka pakalpojumu organizācijas kontroles procedūras darbojas efektīvi, revidents iegūst revīzijas pierādījumus, kas apliecina šādu kontroles procedūru darbības efektivitāti, veicot vienu vai vairākas šādas procedūras: <ul style="list-style-type: none"> a) ja iespējams, iegūstot 2. veida ziņojumu; b) veicot atbilstošas kontroles procedūru pārbaudes pakalpojumu organizācijā; vai c) izmanto cita revidenta pakalpojumus, lai pakalpojumu organizācijā veiktu kontroles procedūru pārbaudes revidenta vārdā. (Skat. A29.–A30. punktu.)
402. SRS 17. punkts	Ja atbilstoši šī SRS 16. (a) punkta nosacījumiem revidents plāno kā revīzijas pierādījumu, kas apliecina pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru darbības efektivitāti, izmantot 2. veida ziņojumu, revidents nosaka, vai pakalpojumu organizācijas revidenta ziņojums nodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz kontroles procedūru efektivitāti, lai revidents to varētu izmantot, veicot risku izvērtējumu. To nosakot, revidents: <ul style="list-style-type: none"> a) novērtē, vai pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru raksturojums, veids un darbības efektivitāte ir konstatēta datumā vai laika posmā, kas atbilst revidenta vajadzībām; b) nosaka, vai pakalpojumu organizācijas identificētās uzņēmuma papildu kontroles procedūras ir būtiskas uzņēmuma kontekstā, un ja tā ir, revidents gūst izpratni par to, vai uzņēmumā šādas kontroles procedūras ir izstrādātas un īstenotas, un ja tas tā ir, revidents pārbauda to darbības efektivitāti; c) novērtē kontroles procedūru pārbaūžu laika posma atbilstību un to, pirms kāda laika posma šādas pārbaudes veiktas; un d) novērtē, vai pakalpojumu organizācijas revidenta veiktās kontroles procedūru pārbaudes un to rezultāti, kas raksturoti pakalpojumu organizācijas revidenta ziņojumā, ir būtiski uzņēmuma finanšu pārskatos iekļauto apgalvojumu kontekstā un nodrošina pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, balstoties uz kuriem revidents var veikt risku izvērtējumu. (Skat. A31.–A39. punktu.)

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
402. SRS 19. punkts	Pakalpojumu organizācijas pakalpojumus izmantojošā uzņēmuma revidents iztaujā uzņēmuma vadību par to, vai pakalpojumu organizācija ir ziņojusi uzņēmumam vai arī uzņēmumam ir savādāk iegūta informācija par krāpšanas, likumu un normatīvo aktu prasību neievērošanas vai neizlabotu neatbilstību gadījumiem pakalpojumu organizācijā, kas ietekmē uzņēmuma finanšu pārskatus. Revidents novērtē, kā šādi faktori ietekmē papildu revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu, tostarp, revidenta secinājumus un ziņojumu. (Skat. A41. punktu.)

Veicot no izvērtētajiem riskiem izrietošās darbības, revidents apsver turpmāk norādītos faktoros.

Tabula 15.3-3

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Vai uzņēmumā var iegūt vajadzīgos pierādījumus?	<p>Ja iespējams, ir jāiegūst pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi attiecībā uz būtiskajiem finanšu pārskatu apgalvojumiem.</p> <p>Ja pierādījumus nevar iegūt, ir jāveic papildu procedūras pierādījumu iegūšanai, piemēram, jāizmanto cits revidents, lai veiktu procedūras pakalpojumu organizācijā revidenta vārdā.</p>
Jānosaka, cik uzticams ir 1. veida vai 2. veida ziņojums.	<ul style="list-style-type: none"> Jāaplūko revidenta profesionālā kompetence un neatkarība, kā arī standartu, atbilstoši kuru prasībām sagatavots ziņojums, atbilstība. Jānovērtē, vai pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru raksturojums un veids attiecas uz datumu vai laika posmu, kas atbilst revidenta vajadzībām. Jānovērtē, vai ziņojuma nodrošinātie pierādījumi būs pietiekami un atbilstīgi, lai revidents varētu gūt izpratni par revīzijas kontekstā būtisko uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu. Jānosaka, vai pakalpojumu organizācijas identificētās uzņēmuma papildu kontroles procedūras ir būtiskas uzņēmuma kontekstā, un ja tā ir, revidents gūst izpratni par to, vai uzņēmumā šādas kontroles procedūras ir izstrādātas un īstenotas. <p>Ņemiet vērā, ka 1. veida vai 2. veida ziņojums nenodrošina pierādījumus tam, ka iekšējās kontroles sistēma pakalpojumu organizācijā attiecīgajam periodā ir darbojušās efektīvi. Ja nav pieejams 2. veida ziņojums, revidentam var nākties pārbaudīt kontroles procedūras pakalpojumu organizācijā vai izmantot cita revidenta pakalpojumus šādu pārbaūžu veikšanai.</p>
Uzņēmuma reģistru un kontroles procedūru pārbaude.	Ja iespējams, pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi attiecībā uz būtiskajiem finanšu pārskatu apgalvojumiem ir jāiegūst no uzņēmuma reģistriem.
Revīzijas pierādījumu saņemšanas no pakalpojumu organizācijas.	<p>Ja ar uzņēmuma reģistriem nepietiek, revīzijas pierādījumi par pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru darbības efektivitāti ir jāiegūst:</p> <ul style="list-style-type: none"> saņemot 2. veida ziņojumu, ja tāds ir pieejams; veicot pakalpojumu organizācijas kontroles procedūru atbilstīgas pārbaudes; vai izmantojot cita revidenta pakalpojumus, kurš pakalpojumu organizācijā veiktu kontroles procedūru pārbaudes revidenta vārdā.
Iztaujāšana par būtiskiem notikumiem (krāpšana utt.).	Jāiztaujā vadība, vai tās rīcībā ir kāda informācija (vai tā ir saņēmusi pakalpojumu organizācijas paziņojumu) par krāpšanas, likumu un normatīvo aktu prasību neievērošanas gadījumiem vai neizlabotām neatbilstībām, kas varētu ietekmēt finanšu pārskatus.

Ziņojums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
402. SRS 20. punkts	Ja revidents nevar iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz pakalpojumu organizācijas pakalpojumus izmantojošā uzņēmuma finanšu pārskatu revīzijas kontekstā būtiskiem pakalpojumu organizācijas pakalpojumiem, revidents modificē revidenta ziņojumā sniegto atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām. (Skat. A42. punktu.)
402. SRS 21. punkts	Revidenta ziņojumā, kurā sniegts atzinums bez iebildēm, revidents neiekļauj atsauces uz pakalpojumu organizācijas revidenta darbu, izņemot gadījumus, kad to nosaka likumu un normatīvo aktu prasības. Ja šāda atsauce iekļaujama atbilstoši likumu un normatīvo aktu prasībām, revidenta ziņojumā revidents nosaka, ka atsauce nemazina revidenta atbildību par revīzijas atzinumu. (Skat. A43. punktu.)
402. SRS 22. punkts	Ja atsauce uz pakalpojumu organizācijas revidenta darbu ir būtiska izpratnes gūšanai par revidenta atzinuma modificēšanu, revidents ziņojumā norāda, ka šāda atsauce nemazina revidenta atbildību par revīzijas atzinumu. (Skat. A44. punktu.)

Ja tiek izmantots pakalpojumu organizācijas 1. veida vai 2. veida ziņojums, revidents ziņojumā par uzņēmumu nenorāda uz pakalpojumu organizācijas ziņojumu, ja vien to nenosaka likums.

Tomēr, ja revidents ierosina modificēt revidenta ziņojumu, jo pakalpojumu organizācijas revidenta ziņojumā ir sniegts modificēts atzinums, revidents drīkst norādīt uz pakalpojumu organizācijas revidenta ziņojumu, ja tas palīdz paskaidrot revidenta atzinuma modificēšanas iemeslus. Tādos gadījumos revidentam revīzijas ziņojumā ir jānorāda, ka norāde uz pakalpojumu organizācijas revidentu nemazina revidenta atbildību par atzinumu.

15.4 501. SRS Revīzijas pierādījumi — īpaši apsvērumi par atsevišķiem posteņiem

Punkts	SRS mērķis(-i)
501. SRS 3. punkts	Revidenta mērķis ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina: a) krājumu esamību un stāvokli; b) tādu tiesas prāvu un pretenziju pabeigtību, kurās iesaistīts uzņēmums; c) segmenta informācijas izklāstu un skaidrošanu atbilstoši norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām.

Piedalīšanās krājumu inventarizācijā

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
501. SRS 4. punkts	<p>Ja krājumi ir būtiski finanšu pārskatu kontekstā, revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina krājumu esamību un stāvokli, šādā veidā:</p> <p>a) piedaloties krājumu inventarizācijā, izņemot gadījumus, ja tas nav iespējams, lai (skat. A1-A3 punktu)</p> <p>i) novērtētu vadības norādes un procedūras, kas nodrošina uzņēmuma krājumu inventarizācijas reģistrēšanu un kontroli; (skat. A4 punktu)</p> <p>ii) novērotu vadības izstrādāto inventarizācijas procedūru īstenošanu; (skat. A5. punktu)</p> <p>iii) pārbaudītu krājumus (skat. A6 punktu);</p> <p>iv) veiktu krājumu pārskaitīšanu izlases veidā; (skat. A7.–A8. punktu)</p> <p>b) veicot revīzijas procedūras attiecībā uz uzņēmuma galīgajiem krājumu reģistriem, lai noteiktu, vai tie precīzi atspoguļo krājumu inventarizācijas rezultātus.</p>
501. SRS 5. punkts	<p>Ja krājumu inventarizācija tiek veikta datumā, kas nesakrīt ar finanšu pārskatu datumu, papildus šī SRS 4. punktā noteiktajām procedūrām revidents veic revīzijas procedūras, kuru mērķis ir iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz to, vai laika posmā no uzskaites datuma līdz finanšu pārskatu datumam notikušās izmaiņas krājumos ir atbilstīgi reģistrētas. (Skat. A9.–A11. punktu.)</p>
501. SRS 6. punkts	<p>Ja revidents nevar piedalīties krājumu inventarizācijā, jo radušies neparedzēti apstākļi, revidents veic vai novēro atsevišķus inventarizācijas pasākumus citā datumā, kā arī veic revīzijas procedūras attiecībā uz saistītajiem darījumiem.</p>
501. SRS 7. punkts	<p>Ja piedalīšanās krājumu inventarizācijā nav iespējama, revidents veic alternatīvas revīzijas procedūras, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz krājumu esamību un stāvokli. Ja tā nav iespējams rīkoties, revidents modificē revidenta ziņojumā sniegto atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām. (Skat. A12-A14 punktu.)</p>
501. SRS 8. punkts	<p>Ja finanšu pārskatu kontekstā būtiski ir krājumi, ko uzrauga un kontrolē trešās personas, revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz šādu krājumu esamību un stāvokli, veicot vienu vai abas šādas darbības:</p> <p>a) pieprasa trešo personu apstiprinājumu attiecībā uz uzņēmuma vārdā apsaimniekoto krājumu daudzumu un stāvokli (skat. A15. punktu);</p> <p>b) veic pārbaudi vai citas revīzijas procedūras atbilstoši apstākļiem (skat. A16. punktu).</p>

Ja krājumi ir būtiski finanšu pārskatu kontekstā, revidents krājumu esamību un stāvokli aplūko saskaņā ar turpmāk norādīto.

Tabula 15.4-1

Procedūra	Apraksts
Piedalīšanās krājumu inventarizācijā	<ul style="list-style-type: none"> • Jānovērtē vadības norādes attiecībā uz inventarizācijas reģistrēšanu un kontroli. • Jānovēro vadības izstrādāto inventarizācijas procedūru īstenošana. • Jāpārbauda krājumi un jāveic krājumu pārskaitīšana izlases veidā. • Jāsaskaņo izmaiņas krājumos laika posmā no uzskaites datuma līdz perioda beigām. • Jāveic alternatīvas procedūras, ja inventarizācija nav iespējama.
Trešo pušu turējumā esošu krājumu apstiprināšana/pārbaude	<ul style="list-style-type: none"> • Jāpieprasa apstiprinājumi attiecībā uz krājumu daudzumu un stāvokli. • Jāveic pārbaude vai citas revīzijas procedūras atbilstoši apstākļiem.

Iztaujāšana par tiesas prāvām un pretenzijām

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
501. SRS 9. punkts	<p>Revidents izstrādā un veic revīzijas procedūras, kuru mērķis ir identificēt tiesas prāvas un pretenzijas, kurās iesaistīts uzņēmums un kas varētu radīt būtisku neatbilstību riskus, tostarp: (skat. A17-A19 punktu)</p> <p>a) iztaujājot vadību un, ja nepieciešams, citas personas uzņēmumā, tostarp uzņēmuma juridisko biroju;</p> <p>b) pārskatot personu, kam uzticēta pārvalde, sanāksmju protokolus, kā arī saraksti starp uzņēmumu un tā izmantoto ārējo juridisko dienestu;</p> <p>c) pārbaudot juridisko izmaksu kontus. (Skat. A20 punktu.)</p>
501. SRS 10. punkts	<p>Ja revidents izvērtē ar identificētām tiesas prāvām vai pretenzijām saistītu būtisku neatbilstību risku vai revīzijas procedūru rezultāti norāda uz to, ka varētu pastāvēt citas tiesas prāvas un pretenzijas, papildus citos SRS noteiktajām procedūrām revidents tieši sazinās ar uzņēmuma izmantoto ārējo juridisko biroju. Revidents to dara, izmantojot aptaujas vēstuli, ko sagatavo vadība un nosūta revidents un kurā uzņēmuma izmantotajam ārējam juridiskajam birojam tiek izvirzīta prasība tieši sazināties ar revidentu. Ja likumā, normatīvajos aktos vai attiecīgas profesionālās organizācijas prasībās ir noteikts aizliegums uzņēmuma izmantotajam ārējam juridiskajam birojam tieši sazināties ar revidentu, revidents veic alternatīvas revīzijas procedūras. (Skat. A21.–A25. punktu.)</p>
501. SRS 11. punkts	<p>Ja:</p> <p>a) vadība atsakās piešķirt revidentam atļauju sazināties vai tikties ar uzņēmuma izmantoto ārējo juridisko dienestu vai uzņēmuma izmantotais ārējais juridiskais dienests atsakās vai tam ir aizliegts rīkoties atbilstoši aptaujas vēstulē sniegtajiem norādījumiem; un</p> <p>b) revidents nevar iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, veicot alternatīvas revīzijas procedūras, revidents modificē revidenta ziņojumā sniegto atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām.</p>
501. SRS 12. punkts	<p>Revidents pieprasa vadībai un, ja nepieciešams, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sniegt rakstiskus apliecinājumus par to, ka revidentam ir atklāta informācija par visām faktiskajām vai iespējamām tiesas prāvām un pretenzijām, kuru ietekme izvērtējama, sagatavojot finanšu pārskatus, kā arī to, ka šādas tiesas prāvas un pretenzijas ir uzrādītas un skaidrotas atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām.</p>

Lai identificētu tiesas prāvas un pretenzijas, kas varētu radīt būtisku neatbilstību riskus, revidents veic turpmāk tabulā izklāstītās procedūras.

Tabula 15.4-2

Procedūra	Apraksts
Iztaujāšana un attiecīgo dokumentu pārbaude	<ul style="list-style-type: none"> • Jāiztaujā vadība un citas personas. • Jāpārskata personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, sanāksmju protokoli. • Jāpārskata sarakste starp uzņēmumu un tā izmantoto ārējo juridisko biroju. • Jāpārbauda juridisko izmaksu konti.
Saziņa ar ārējo juridisko biroju	Ja tiek konstatētas faktiskas vai iespējamās tiesas prāvas vai pretenzijas, revidents pieprasa, lai vadība sagatavo aptaujas vēstuli, ko nosūta revidents un kurā tiek pieprasīts, lai ārējais juridiskais birojs sniegtu datus par pretenzijām utt. tieši revidentam. Ja šāda procedūra ir aizliegta vai vadība neatļauj revidentam sazināties ar ārējo juridisko biroju, revidents veic alternatīvas procedūras, piemēram, pārbauda visus pieejamos dokumentus un veic papildu iztaujāšanu. Ja alternatīvas procedūras nav pietiekamas, revidents modificē atzinumu.
Vadības apliecinājumu saņemšana	Revidents pieprasa vadības un personu, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, rakstisku apliecinājumu par to, ka finanšu pārskatos ir uzrādīta un pienācīgi atspoguļota informācija par visām zināmajām faktiskajām vai iespējamām tiesas prāvām un pretenzijām.

Segmenta informācija

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
501. SRS 13. punkts	<p>Lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus attiecībā uz segmenta informācijas saturu un skaidrošanu atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām, revidents rīkojas šādi: (skat. A26 punktu)</p> <p>a) iegūst izpratni par vadības izmantotajām metodēm, nosakot segmenta informāciju, un: (skat. A27. punktu)</p> <p>i) novērtē, vai šādu metožu rezultātā tiek nodrošināti skaidrojumi atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām; un</p> <p>ii) ja nepieciešams, pārbauda šādu metožu pielietojumu; un</p> <p>b) veic analītiskās procedūras vai citas revīzijas procedūras atbilstoši apstākļiem.</p>

Tā kā segmenta informācija nereti nav attiecināma uz MVU revīzijām, šajā rokasgrāmatā tā nav plašāk jāaplūko.

15.5 510. SRS Revīzijas veikšana pirmo reizi – sākuma atlikumi

Punkts	SRS mērķis(-i)
510. SRS 3. punkts	<p>Veicot revīziju pirmo reizi, revidenta uzdevums ir iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina, ka:</p> <p>a) sākuma atlikumos nav neatbilstību, kas būtiski ietekmētu kārtējā perioda finanšu pārskatus;</p> <p>b) kārtējā pārskata perioda finanšu pārskatos ir konsekventi izmantoti atbilstīgi uzskaites pamatprincipi, kas tiek atspoguļoti sākuma atlikumos vai jebkādas izmaiņas tajos ir atbilstīgi uzskaitītas un atspoguļotas, kā arī skaidrotas atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām.</p>

Šajā standartā sniegti norādījumi attiecībā uz sākuma atlikumiem gadījumos, kad finanšu pārskatu revīzija tiek veikta pirmo reizi vai iepriekšējā perioda finanšu pārskatu revīziju veicis cits revidents.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
510. SRS 5. punkts	Lai iegūtu informāciju par sākuma atlikumiem, tostarp skaidrojumiem, revidents izskata jaunākos finanšu pārskatus, ja tādi pastāv, un iepriekšējā revidenta ziņojumu par šiem pārskatiem, ja tāds pastāv.
510. SRS 6. punkts	Revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina to, vai sākuma atlikumos ir neatbilstības, kas būtiski ietekmē kārtējā perioda finanšu pārskatus, ņemot vērā šādi: (skat. A1-A2 punktu) a) nosakot, vai iepriekšējā perioda beigu atlikumi ir pareizi atspoguļoti kārtējā periodā un, ja nepieciešams, vai tie ir koriģēti; b) nosakot, vai sākuma atlikumos ir atspoguļots atbilstīgu uzskaites pamatprincipu pielietojums; c) veic vienu vai vairākas šādas darbības: (skat. A3-A7 punktu) i) ja ir revidēti iepriekšējā gada finanšu pārskati, pārskata iepriekšējā revidenta darba dokumentus, lai iegūtu revīzijas pierādījumus saistībā ar sākuma atlikumiem; ii) novērtē, vai kārtējā pārskatu periodā veiktās revīzijas procedūras nodrošina pierādījumus saistībā ar sākuma atlikumiem; vai iii) veic konkrētas revīzijas procedūras, lai iegūtu revīzijas pierādījumus saistībā ar sākuma atlikumiem.
510. SRS 7. punkts	Ja revidents iegūst revīzijas pierādījumus, kas apliecina, ka sākuma atlikumos ir neatbilstības, kas varētu būtiski ietekmēt kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatus, Revidents veic apstākļiem atbilstošas papildu revīzijas procedūras, lai noteiktu, kāda ir šī ietekme uz kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatiem. Ja revidents secina, ka šādas neatbilstības pastāv kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatos, revidents par to ziņo atbilstīgā līmeņa vadībai un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, atbilstoši 450. SRS prasībām.
510. SRS 8. punkts	Revidents iegūst pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecina, vai sākuma atlikumos atspoguļotie uzskaites pamatprincipi ir konsekventi pielietoti kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatos un vai izmaiņas uzskaites pamatprincipos ir atbilstīgi uzskaitītas un atspoguļotas, kā arī skaidrotas atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām.
510. SRS 9. punkts	Ja iepriekšējā pārskata perioda finanšu pārskatus revidējis iepriekšējais revidents un ir sniegts modificēts atzinums, revidents novērtē, kā modificēšanas cēlonis ietekmē būtisku neatbilstību riska izvērtējumus kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatos atbilstoši 315. SRS prasībām.
510. SRS 10. punkts	Ja revidents nespēj iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus saistībā ar sākuma atlikumiem, viņš sniedz atzinumu ar iebildi vai atsakās sniegt atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām. (Skat. A8. punktu.)
510. SRS 11. punkts	Ja revidents secina, ka sākuma atlikumi ietver kļūdu, kam ir būtiska ietekme uz pārskata perioda finanšu pārskatiem un ka kļūdas ietekme nav atbilstoši uzskaitīta vai precīzi atspoguļota, revidentam saskaņā ar 705. SRS attiecīgi ir jāsniedz atzinums ar iebildi vai negatīvs ziņojums.
510. SRS 12. punkts	Ja revidents secina, ka: a) kārtējā pārskata perioda uzskaites pamatprincipi nav konsekventi pielietoti attiecībā uz sākuma atlikumiem atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām; vai b) izmaiņas uzskaites pamatprincipos nav atbilstīgi uzskaitītas vai atspoguļotas vai arī skaidrotas atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām; revidents sniedz atzinumu ar iebildi vai negatīvu atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
510. SRS 13. punkts	Ja iepriekšējā revidenta atzinums par iepriekšējā pārskatu perioda finanšu pārskatiem ir modificēts un ja attiecīgais jautājums paliek spēkā un tas ir būtisks kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatu kontekstā, revidents modificē savu atzinumu par kārtējā pārskatu perioda finanšu pārskatiem atbilstoši 705. SRS un 710. SRS prasībām. (Skat. A9. punktu.)

Prasības ir apkopotas tabulā turpmāk.

Tabula 15.5-1

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Vai sākuma atlikumos ir neatbilstības, kas varētu ietekmēt kārtējo periodu?	<ul style="list-style-type: none"> Jāizskata jaunākie finanšu pārskati un iepriekšējā revidenta ziņojumi (ja ir). Jānosaka, vai iepriekšējā perioda beigu atlikumi ir pareizi uzrādīti un atspoguļo atbilstīgu uzskaites pamatprincipu izmantošanu. Jāpārskata iepriekšējā revidenta darba dokumenti. Jāveic revīzijas procedūras kārtējā periodā, lai iegūtu pierādījumus par sākuma atlikumiem. Tas ir īpaši svarīgi, ja nav veikta iepriekšējā gada finanšu pārskatu revīzija.
Identificēto neatbilstību ietekmes izvērtēšana uz kārtējo periodu	<ul style="list-style-type: none"> Jāveic atbilstošas papildu revīzijas procedūras. Jānovērtē iepriekšējā revīzijas atzinumā ietvertās modifikācijas. Jāpārlicinās, vai sākuma atlikumos atspoguļotie uzskaites pamatprincipi ir konsekventi pielietoti visā kārtējā periodā.
Ietekmes uz revīzijas atzinumu izvērtēšana	Ja iepriekšējā revidenta modificētais revīzijas ziņojums joprojām ir būtisks vai sākuma atlikumos ir neatbilstības, kas būtiski ietekmē kārtējā perioda finanšu pārskatus (un ja šī ietekme nav pietiekami uzrādīta vai atspoguļota), ir jāsapatavo atzinums ar iebildi vai negatīvs atzinums.

15.6 600. SRS Īpaši apsvērumi — grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)

Punkts	SRS mērķis(-i)
600. SRS 8. punkts	<p>Revidenta uzdevumi ir šādi:</p> <p>a) noteikt, vai viņam ir jārikojas kā grupas finanšu pārskatu revidentam;</p> <p>b) rīkojoties kā grupas finanšu pārskatu revidentam:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) skaidri informēt komponentu revidentus par viņu darba apjomu un laiku saistībā ar komponentu finanšu informāciju un konstatējumiem; ii) iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus par komponentu finanšu informāciju un konsolidācijas procesu, lai sniegtu atzinumu par to, vai grupas finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
600. SRS 9. punkts	<p>Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) komponents — uzņēmums vai saimnieciskā darbība, saistībā ar kuru grupas vai komponenta vadība sagatavo grupas finanšu pārskatos iekļaujamo finanšu informāciju; (skat. A2-A4 punktu) b) komponenta revidents — revidents, kas pēc darba grupas pieprasījuma grupas revīzijas mērķiem veic procedūras attiecībā uz finanšu informāciju, kura attiecas uz komponentu; (skat. A7 punktu) c) komponenta vadība — vadība, kas ir atbildīga par komponenta finanšu informācijas sagatavošanu; d) komponenta būtiskums — komponenta būtiskuma līmenis, ko nosaka grupas revīzijas darba grupa; e) grupa — visi tie komponenti, kuru finanšu informācija ir iekļauta grupas finanšu pārskatos; grupā vienmēr ir vairāk nekā viens komponents; f) grupas revīzija — grupas finanšu pārskatu revīzija; g) grupas revīzijas atzinums — revīzijas atzinums par grupas finanšu pārskatiem; h) grupas atbildīgais partneris — partneris vai persona firmā, kas ir atbildīga par grupas revīzijas uzdevumu un tā veikšanu, kā arī par revidenta ziņojuma sniegšanu firmas vārdā par grupas finanšu pārskatiem. Ja grupas revīziju veic apvienoti revidenti, apvienotā uzdevuma partneri un darba grupas kopīgi uzskatāmi par atbildīgo partneri un grupas darba grupu. Šajā SRS netiek aplūkotas attiecības starp apvienotiem revidentiem vai darbs, ko viens apvienotais revidents veic saistībā ar cita apvienotā revidenta darbu; i) grupas revīzijas darba grupa — partneri, tostarp grupas atbildīgais partneris un firmas darbinieki, kas izstrādā vispārējo revīzijas stratēģiju, sazinās ar komponentu revidentiem, strādā ar konsolidācijas procesu un izvērtē secinājumus, kas izdarīti, balstoties uz revīzijas pierādījumiem ar mērķi sniegt atzinumu par grupas finanšu pārskatiem; j) grupas finanšu pārskati — finanšu pārskati, kuros ir iekļauta vairāk nekā viena komponenta finanšu informācija; termins „Grupas finanšu pārskati” ir attiecināms arī uz apvienotiem finanšu pārskatiem, kuros ir ietverta finanšu informācija, ko sagatavojuši komponenti, kuriem nav mātesuzņēmuma, bet kuri atrodas kopīgā kontrolē; k) grupas vadība — vadība, kas ir atbildīga par grupas finanšu pārskatu sagatavošanu un pasniegšanu; l) grupas līmeņa kontroles procedūras — kontroles procedūras, kas paredzētas grupas finanšu pārskatiem un ko izstrādā, ievieš un kuru uzturēšanu nodrošina grupas vadība; m) nozīmīgs komponents — komponents, (a) ko darba grupa identificējusi kā grupai atsevišķi nozīmīgu finansiālā ziņā vai (b) kas komponenta specifiskā rakstura vai apstākļu ietekmē norāda uz nozīmīgu būtisku neatbilstību risku iespējamību grupas finanšu pārskatos. (Skat. A5.–A6. punktu.)

Šajā standartā sniegti norādījumi attiecībā uz īpašiem apsvērumiem grupas revīzijas gadījumā. Tajā izklāstīti pienākumi, saziņa un prasības, kas jāievēro:

- grupas revīzijas atbildīgajiem partneriem, grupas revīzijas darba grupām;
- komponentu revidentiem, kas veic darbu (piemēram, veic nodaļas, filiāles vai grupas meitasuzņēmuma revīziju) grupas revīzijas darba grupas vārdā un sagatavo ziņojumu par rezultātiem.

Izklāstītās prasības var būt noderīgas arī citās situācijās, ja revidents pieaicina citu revidentu finanšu pārskatu revīzijas daļējai veikšanai. (Tā var būt krājumu inventarizācijas novērošana vai konkrētu procedūru veikšana attālās uzņēmuma atrašanās vietās.)

PIEZĪMES.

Grupas komponenta definīcija ir plaša. Pirms tiek izdarīts secinājums, ka šis standarts nav piemērojams, ir jāpārlicinās, ka patiešām nepastāv nozīmīgs komponents. Komponenti var būt saistīti ar uzņēmuma organizatorisko struktūru (piemēram, meitassabiedrības, nodaļas, filiāles, kopuzņēmumi vai ieguldītāji, kuru uzskaitē notiek pēc pašu kapitāla vai izmaksu uzskaites metodēm) vai finanšu pārskatu sagatavošanas sistēmu, kas sakārtotas pēc funkcijas, produkta, pakalpojuma vai ģeogrāfiskās atrašanās vietas.

Ja nozīmīgs komponents pastāv, šajā standartā ir noteiktas vairākas prasības, kas nosaka:

- grupas revīzijas atbildīgā partnera atbildību;
- revīzijas plānošanu un būtiskumu;
- risku izvērtēšanu un no riskiem izrietošajām procedūrām;
- attiecības starp grupas revīzijas darba grupu un komponentu revidentiem;
- saziņas veidu un apmēru;
- grupas līmeņa kontroles procedūras un konsolidācijas procesu.

Piezīmes. Pieņemot, ka grupu revīzijas nav pārāk bieži izmantota prakse MVU, turpmākajā tabulā ir sniegti tikai daži fragmenti no daudzām standartos ietvertajām prasībām.

Tabula 15.6-1

Fragmentu kopsavilkums no prasību nodaļas	
Atbildība 600. SRS 11. punkts	<ul style="list-style-type: none"> • Grupas atbildīgā partnera pienākums ir nodrošināt grupas revīzijas uzdevuma virzību, pārraudzību un izpildi atbilstoši profesionālajiem standartiem; • revidenta ziņojumā par grupas finanšu pārskatiem netiek iekļautas atsauces uz komponenta revidentu.
Akceptēšana/ turpināšana un plānošana 600. SRS 12.– 16. punkts	<ul style="list-style-type: none"> • Darba grupa gūst izpratni par grupu, tās komponentiem un to vidi, un šādai izpratnei ir jābūt pietiekamai, lai identificētu komponentus, kas varētu būt nozīmīgi komponenti; • grupas revīzijas atbildīgais partneris vienojas par grupas revīzijas nosacījumiem; • grupas revīzijas darba grupa nosaka vispārējo revīzijas stratēģiju un izstrādā revīzijas darba plānu.
Izpratne par grupu, tās komponentiem un to vidi 600. SRS 17.– 18. punkts	<p>Grupas revīzijas darba grupa iegūst izpratni, kas ir pietiekama, lai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • apstiprinātu vai pārbaudītu, vai sākotnēji kā nozīmīgi identificētie komponenti tiešām tādi ir; • izvērtētu kļūdu vai krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību riskus grupas finanšu pārskatos.

Fragmentu kopsavilkums no prasību nodaļas	
<p>Izpratne par komponenta revidentu 600. SRS 19.–20. punkts</p>	<p>Ja grupas revīzijas darba grupa plāno izteikt prasību komponenta revidentam strādāt ar komponenta finanšu informāciju, darba grupas atbildīgais partneris iegūst izpratni par šādiem faktoriem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vai komponenta revidentam ir izpratne par grupas revīzijas kontekstā būtiskajām ētikas prasībām un vai viņš šādas prasības ievēro, īpaši, saistībā ar revidenta neatkarību; • komponenta revidenta profesionālā kompetence; • vai darba grupa ir spējīga pietiekamā mērā iesaistīties komponenta revidenta darbā, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus; • vai komponenta revidents darbojas tādā tiesiskajā vidē, kurā tiek nodrošināta aktīva revidentu pārraudzība.
<p>Būtiskums 600. SRS 21.–23. punkts</p>	<p>Grupas revīzijas darba grupa nosaka šādus faktorus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • būtiskuma līmeni grupas finanšu pārskatos kopumā, izstrādājot vispārējo grupas revīzijas stratēģiju; • attiecīgos gadījumos konkrētas darījumu kategorijas, kontu atlikumus vai skaidrojumus, kuros esošās neatbilstības ir mazākas nekā grupas būtiskums; • komponenta būtiskumu gadījumos, kad komponentu revidenti veic revīziju vai pārbaudi grupas revīzijas mērķu kontekstā; • robežlielumu, kuru pārsniedzot, neatbilstības nevar tikt uzskatītas par nepārprotami nenozīmīgām grupas finanšu pārskatu kontekstā. <p>Grupas revīzijas darba grupa novērtē komponenta līmenī noteikto izpildes būtiskuma līmeni.</p>
<p>No risku izvērtējuma izrietošās revidenta darbības 600. SRS 24.–31. punkts</p>	<p>Revidenta pienākums ir izstrādāt un veikt atbilstīgus atbildes pasākumus, kas vērsti uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatos.</p> <p>Grupas revīzijas darba grupa rīkojas šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nosaka, kāda veida darbu saistībā ar komponentu finanšu informāciju veiks grupas revīzijas darba grupa vai komponentu revidenti tās uzdevumā; • novērtē turpmāko procedūru atbilstību, kas būtu vērsta uz identificētajiem būtisku neatbilstību riskiem grupas finanšu pārskatos; • novērtē konsolidācijas korekciju un pārklasifikāciju atbilstību, pilnīgumu un precizitāti, kā arī nosaka, vai pastāv jebkādi krāpšanas riska faktori vai norādes uz iespējamu vadības neobjektivitāti. <p>Ja komponents tiek uzskatīts par nozīmīgu, jo to nosaka šāda komponenta finansiālais nozīmīgums grupas kontekstā, grupas revīzijas darba grupa vai komponenta revidents darba grupas vārdā veic komponenta finanšu informācijas revīziju, izmantojot komponenta būtiskumu.</p>

Fragmentu kopsavilkums no prasību nodaļas	
<p>Konsolidācijas process 600. SRS 32.–37. punkts</p>	<p>Grupās revīzijas darba grupa izstrādā un veic papildu revīzijas procedūras saistībā ar konsolidācijas procesu, kas vēršas uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem grupas finanšu pārskatos, kas radušies konsolidācijas procesā. Darba grupa nosaka, vai grupas finanšu pārskatos ir iekļauti visi komponenti.</p> <p>Ja grupas finanšu pārskatos ir iekļauti komponentu finanšu pārskati, kuru pārskatu perioda beigās nesakrīt ar grupas finanšu pārskatu pārskata perioda beigām, grupas revīzijas darba grupa novērtē, vai šādos finanšu pārskatos ir veiktas atbilstīgas korekcijas saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām.</p>
<p>Turpmākie notikumi 600. SRS 38.–39. punkts</p>	<p>Darba grupa vai komponenta revidents veic procedūras, kuru mērķis ir identificēt notikumus, kas var radīt nepieciešamību iekļaut korekcijas vai skaidrojumus grupas finanšu pārskatos.</p> <p>Grupās revīzijas darba grupa komponenta revidentam izsaka prasību ziņot darba grupai par gadījumiem, kad komponenta revidentam ir kļuvusi zināma informācija par notikumiem pēc bilances datuma.</p>
<p>Sazināšanās ar komponenta revidentu 600. SRS 40.–41. punkts</p>	<p>Grupās revīzijas darba grupa savlaikus informē komponenta revidentu par savām prasībām. Šāda sazināšanās palīdz noteikt veicamo darbu, darba mērķus, kā arī to, kādā veidā un par kādiem jautājumiem komponenta revidents sazinās ar grupas revīzijas darba grupu. Darba grupa sazinās saistībā ar šādiem jautājumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pieprasa komponenta revidentam apstiprināt, ka viņš sadarbosies ar grupas revīzijas darba grupu; • būtiskās ētikas prasības, īpaši saistībā ar neatkarību; • komponenta būtiskums; • identificētie kļūdu vai krāpšanas izraisītie būtisku neatbilstību riski grupas finanšu pārskatos, kas ir būtiski komponenta revidenta darba kontekstā; • grupas vadības sagatavots saraksts ar saistītām pusēm, kā arī grupas revīzijas darba grupa izvirza komponenta revidentam arī prasību savlaikus informēt par saistītajām pusēm, ko grupas vadība vai grupas revīzijas darba grupa nav iepriekš identificējusi. <p>Grupās revīzijas darba grupa izvirza komponentam prasību ziņot par jautājumiem, kas ir būtiski, darba grupai izdarot secinājumus saistībā ar grupas revīziju. Piemēram:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vai komponenta revidents ir ievērojis: <ul style="list-style-type: none"> – ētikas prasības, tostarp neatkarību un profesionālo kompetenci, – grupas revīzijas darba grupas prasības; • finanšu informācija, saistībā ar kuru komponenta revidents sniedz atskaites; • likumu vai normatīvās prasību neievērošanas gadījumi; • saraksts ar neizlabotām neatbilstībām; • norādes uz iespējamu vadības neobjektivitāti;

Fragmentu kopsavilkums no prasību nodaļas	
Sazināšanas ar komponenta revidentu 600. SRS 40.–41. punkts <i>(turpinājums)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Jebkādas identificētās būtiskās neatbilstības iekšējās kontroles sistēmā komponenta līmenī; • citi nozīmīgi jautājumi, par kuriem komponenta revidents informējis vai gatavojas informēt personas, kam uzticēta komponenta pārvalde, tostarp par krāpšanu vai aizdomām par krāpšanu; • jebkādi citi jautājumi, kas var būt būtiski grupas revīzijas kontekstā, tostarp rakstiskajos apliecinājumos, ko komponenta revidents pieprasījis sniegt komponenta vadībai, ievērotie izņēmumi; • komponenta revidenta vispārīgie konstatējumi, secinājumi vai viedoklis.
Iegūto revīzijas pierādījumu pietiekamības un atbilstības novērtēšana 600. SRS 42.–45. punkts	<p>Grupas revīzijas darba grupa rīkojas šādi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pārrunā ar komponenta revidentu, komponenta vadību vai grupas vadību nozīmīgos jautājumus, kas radušies šāda izvērtējuma gaitā; • nosaka, vai ir nepieciešams pārbaudīt citas komponenta revidenta sagatavoto revīzijas dokumentu būtiskās daļas. <p>Ja komponenta revidenta paveiktais darbs ir nepietiekams, darba grupa nosaka, kādas papildu procedūras ir veicamas un vai tās veiks komponenta revidents vai pati darba grupa.</p> <p>Grupas revīzijas darba grupa novērtē, vai revīzijas procedūru rezultātā ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi.</p> <p>Grupas revīzijas atbildīgais partneris novērtē, kā jebkādas neizlabotās neatbilstības un gadījumi, kad nav bijis iespējams iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, ietekmēs atzinumu par grupas finanšu pārskatu revīziju.</p>
Sazināšanās ar grupas vadību un personām, kam uzticēta grupas pārvalde 600. SRS 46.–49. punkts	<p>Grupas revīzijas darba grupa nosaka, par kādiem iekšējās kontroles trūkumiem ziņot personām, kam uzticēta grupas pārvalde un grupas vadībai.</p> <p>Ja ir identificēta krāpšana, darba grupa savlaikus par to paziņo atbilstīgā līmeņa grupas vadībai.</p> <p>Grupas revīzijas darba grupa ziņo par šādiem jautājumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pārskats par darbu, kas veicams saistībā ar komponentu finanšu informāciju; • pārskats par to, kā grupas revīzijas darba grupa plāno iesaistīties komponentu revidentu darbā saistībā ar nozīmīgu komponentu finanšu informāciju; • gadījumi, kad grupas revīzijas darba grupas veiktais komponenta revidenta darba novērtējums radījis šaubas par attiecīgā komponenta revidenta darba kvalitāti; • jebkādi grupas revīzijas ierobežojumi, piemēram, gadījumā, kad ir ierobežota grupas revīzijas darba grupas piekļuve informācijai; • krāpšanas gadījumi vai aizdomas par krāpšanas gadījumiem, kuros iesaistīta grupas vadība, komponenta vadība, darbinieki, kuriem piešķirta nozīmīga loma grupas līmeņa kontroles procedūrās, vai citas personas gadījumos, kad krāpšana izraisījusi būtiskas neatbilstības grupas finanšu pārskatos.

Fragmentu kopsavilkums no prasību nodaļas

Dokumentēšana

**600. SRS
50. punkts**

Grupās revīzijas darba grupa dokumentē šādus jautājumus:

- komponentu analīze, norādot, kuri no komponentiem ir nozīmīgi, kā arī darbs, kas paveikts saistībā ar komponentu finanšu informāciju;
- darba grupas dalības raksturs, laiks un apjoms komponentu revidenta veiktajā darbā saistībā ar nozīmīgiem komponentiem, tostarp, ja nepieciešams, grupas revīzijas darba grupas veiktā komponentu revidentu sagatavoto revīzijas dokumentu būtisko daļu un attiecīgo secinājumu pārbaude;
- rakstiska sazināšanās starp grupas revīzijas darba grupu un komponentu revidentiem par grupas revīzijas darba grupas prasībām.

15.7 610. SRS Iekšējo revidentu darba izmantošana

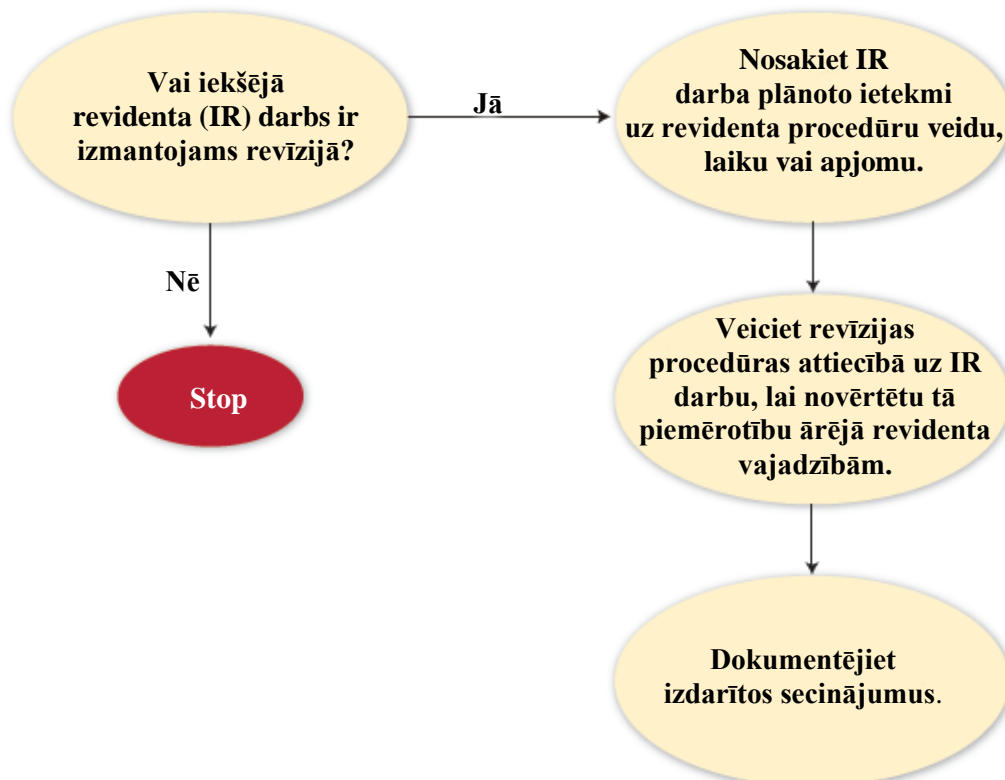
Punkts

SRS mērķis(-i)

610. SRS 6. punkts

Ārējā revidenta mērķi tāda uzņēmuma kontekstā, kurā darbojas iekšējās revīzijas funkcija, kas ir būtiska revīzijai, ir šādi:
a) noteikt, vai un kādā mērā izmantojams iekšējo revidentu darbs;
b) izmantojot iekšējo revidentu darbu, noteikti, vai attiecīgais darbs atbilst revīzijas vajadzībām.

Diagramma 15.7-1

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
610. SRS 8. punkts	Ārējais revidents nosaka: a) var iekšējo revidentu darbs ir atbilstīgs revīzijas vajadzībām; b) ja tas tā ir, revidents nosaka iekšējo revidentu darba plānoto ietekmi uz ārējā revidenta veikto procedūru raksturu, laiku un apjomu.
610. SRS 9. punkts	Nosakot, vai iekšējo revidentu darbs ir atbilstīgs revīzijas vajadzībām, ārējais revidents izvērtē šādus faktorus: a) iekšējās revīzijas funkcijas objektivitāte; b) iekšējo revidentu tehniska rakstura kompetence; c) vai iekšējo revidentu darbs ir veikts profesionāli; un d) vai saziņa starp iekšējiem revidentiem un ārējo revidentu būs efektīva. (Skat. A4. punktu.)
610. SRS 10. punkts	Nosakot iekšējo revidentu darba plānoto ietekmi uz ārējā revidenta veikto procedūru raksturu, laiku un apjomu, ārējais revidents izvērtē šādus faktorus: a) konkrētā darba, ko veikuši vai veiks iekšējie revidenti, raksturs un apjoms; b) izvērtētie būtisku neatbilstību riski apgalvojumu līmenī konkrētās darījumu kategorijās, kontu atlikumos un skaidrojumos; c) tas, cik subjektīvi ir iekšējie revidenti, izvērtējot apkopotos revīzijas pierādījumus attiecībā uz būtiskiem apgalvojumiem. (Skat. A5. punktu.)
610. SRS 11. punkts	Lai ārējais revidents varētu izmantot iekšējo revidentu darbu, ārējais revidents novērtē un veic revīzijas procedūras attiecībā uz šo darbu, lai noteiktu tā atbilstību ārējā revidenta vajadzībām. (Skat. A6 punktu.)
610. SRS 12. punkts	Lai noteiktu iekšējo revidentu darba atbilstību ārējā revidenta vajadzībām, ārējais revidents novērtē, vai: a) darbu veikuši atbilstīgi apmācīti un pieredzējuši iekšējie revidenti; b) darbs ticis atbilstīgi pārraudzīts, pārbaudīts un dokumentēts; c) iegūti atbilstīgi revīzijas pierādījumi, lai iekšējie revidenti varētu izdarīt pamatotus secinājumus; d) izdarītie secinājumi atbilst apstākļiem un iekšējo revidentu sagatavotie ziņojumi atbilst veiktā darba rezultātiem; e) jebkādi iekšējo revidentu skaidrotie izņēmumi vai neikdienišķi notikumi ir atbilstīgi atrisināti.
610. SRS 13. punkts	Ja ārējais revidents izmanto iekšējo revidentu darbu, ārējais revidents revīzijas dokumentos norāda secinājumus, kas izdarīti, novērtējot iekšējo revidentu darba atbilstību, un attiecībā uz šādu darbu veikto revīzijas procedūru raksturojumu, ko ārējais revidents veicis atbilstoši 11. punkta nosacījumiem.

Pārskats

Lielākos uzņēmumos nereti ir izveidotas iekšējās revīzijas nodaļas, kas uzrauga dažādu iekšējās kontroles sistēmas aspektu efektivitāti. Iekšējās revīzijas darbības var ietvert:

- iekšējās kontroles sistēmas konkrētu elementu pārraudzību;
- finanšu un saimnieciskās darbības informācijas pārbaudi;
- saimnieciskās darbības aktivitāšu pārbaudi;
- likumu un normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaudi;
- risku vadību;
- pārvaldi.

Ja iekšējās revīzijas darba mērķi un apjoms paredz finanšu pārskatu kontekstā būtisko iekšējās kontroles procedūru pārbaudi, ārējais revidents var paļauties uz iekšējā revidenta darbu (ja tas atbilst revīzijas vajadzībām), lai modificētu ārējā revidenta procedūru veidu un apjomu. Tomēr, tā kā iekšējos revidentus pieaicina uzņēmums un tā kā tie ir daļa no uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas, iekšējie revidenti nav pilnībā neatkarīgi. Tādēļ uz to darbu nepaļaujas tikpat lielā mērā, kā uz ārējās revīzijas grupas darbu.

Prasību kopsavilkums

Tabulā turpmāk sniegts prasību kopsavilkums.

Tabula 15.7-2

Izvērtējamie faktori	Apsvērumi
Vai iekšējā revidenta darbs atbilst ārējās revīzijas vajadzībām?	<ul style="list-style-type: none"> • Kādi ir iekšējās revīzijas funkcijas mērķi un joma? • Cik objektīva (neatkarīga) ir iekšējās revīzijas funkcija? • Vai iekšējiem revidentiem piemīt tehniska rakstura zināšanas? • Vai iekšējo revidentu darbs tiks veikts profesionāli? • Vai saziņa starp iekšējiem revidentiem un ārējiem revidentiem ir efektīva?
Kāda būs iekšējā revidenta darba ietekme uz ārējā revidenta darbu?	<p>Jāapsver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkrētā darba, ko veicis vai veiks iekšējais revidents, veids un apjoms; • izvērtētie būtisku neatbilstību riski apgalvojumu līmenī konkrētās darījumu kategorijās, kontu atlikumos un skaidrojumos; • tas, cik subjektīvi ir bijuši iekšējie revidenti, novērtējot apkopotos revīzijas pierādījumus attiecībā uz saistītajiem apgalvojumiem.
Jānovērtē iekšējā revidenta darba atbilstība ārējā revidenta lietojumam.	<ul style="list-style-type: none"> • Vai darbu ir veikuši atbilstīgi apmācīti un pieredzējuši iekšējie revidenti? • Vai darbs ticis atbilstīgi pārraudzīts, pārbaudīts un dokumentēts? • Vai ir iegūti atbilstīgi revīzijas pierādījumi, lai iekšējie revidenti varētu izdarīt pamatotus secinājumus? • Vai izdarītie secinājumi atbilst apstākļiem? • Vai iekšējo revidentu sagatavotie ziņojumi atbilst veiktā darba rezultātiem? • Vai iekšējo revidentu uzrādītie izņēmumi vai neikdienišķi notikumi ir pienācīgi izskatīti?
Rezultātu dokumentēšana	<ul style="list-style-type: none"> • Secinājumi, kas izdarīti, novērtējot iekšējo revidentu darba atbilstību. • Attiecībā uz šādu darbu ārējā revidenta veikto revīzijas procedūru raksturojums.

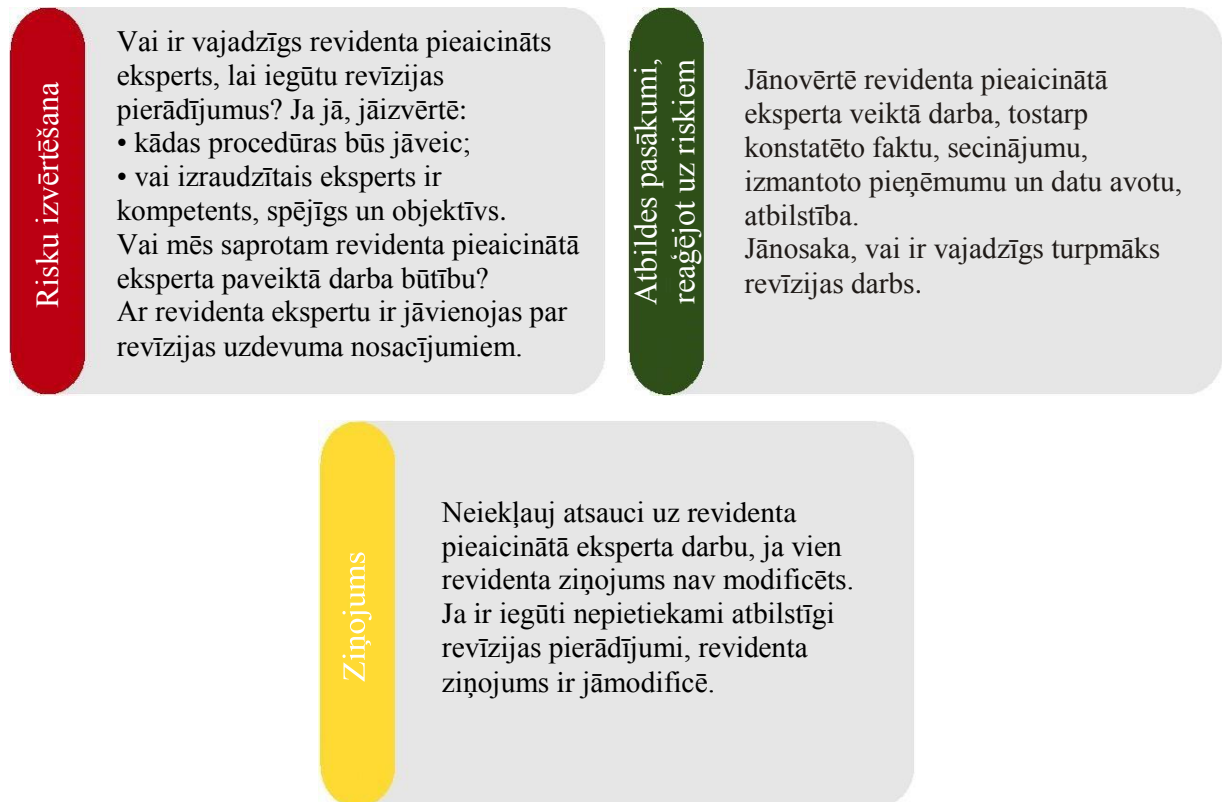
Ziņojums

Tikai ārējais revidents ir atbildīgs par izstrādāto revīzijas ziņojumu, un šo atbildību nemazina fakts, ka ārējais revidents izmantojis iekšējo revidentu paveikto darbu. Tādēļ ārējā revidenta ziņojumā netiek ieauta atsauce uz iekšējo revidentu darbu.

15.8 620. SRS Eksperta darba izmantošana

Punkts	SRS mērķis(-i)
620. SRS 5. punkts	Revidenta mērķi ir šādi: a) noteikt, vai nepieciešams pieaicināt ekspertu; b) ja revidents pieaicina ekspertu, noteikt, vai attiecīgie pakalpojumi atbilst revīzijas vajadzībām.

Diagramma 15.8-1

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
620. SRS 6. punkts	Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme: a) revidenta pieaicināts eksperts — persona vai organizācija, kas ir specializējusies ar grāmatvedību vai revīziju nesaistītā jomā un kuras pakalpojumus šajā jomā revidents izmanto, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus. Revidenta pieaicināts eksperts var būt revidenta pieaicināts iekšējais eksperts (kas ir revīzijas firmas vai tīkla firmas partneris vai personāls, tostarp pagaidu personāls) vai revidenta pieaicināts ārējais eksperts (skat. A1.–A3. punktu); b) specializācija — prasmes, zināšanas un pieredze konkrētā jomā; c) vadības pieaicināts eksperts — persona vai organizācija, kas ir specializējusies ar grāmatvedību vai revīziju nesaistītā jomā un kuras pakalpojumus šajā jomā uzņēmums izmanto, lai sagatavotu finanšu pārskatus.

Konkrētās situācijās revidentam var būt nepieciešamas specializētas zināšanas (kas neattiecas uz grāmatvedību vai revīziju), lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus. Tādā gadījumā var izmantot revidenta pieaicināta eksperta darbu, kurš revīzijas pierādījumus nodrošinātu ziņojumu, atzinumu, vērtējumu un pārskatu veidā. Turpmāk tabulā ir sniegti daži piemēri.

Tabula 15.8-2

Vai jāpieaicina eksperts?	<ul style="list-style-type: none"> • Specializēti krājumu inventarizācijas veicēji. • Tādu aktīvu kā zeme un ēkas, iekārtas un aparatūras, mākslas darbi, dārgakmeņi, krājumi un sarežģīti finanšu instrumenti vērtēšana. • Tādu aktīvu kā izejvielu krājumos glabātu minerālu, pazemes minerālu un naftas rezervju daudzuma vai fiziskā stāvokļa noteikšana, kā arī iekārtu un aparatūras atlikušā darbmūža noteikšana. • Summu noteikšana, izmantojot specializētus paņēmienus vai metodes, piemēram, statistiskus vērtējumus. • Sarežģītu un neikdienišķu jautājumu analīze saistībā ar nodokļu nomaksu. • Pabeigtā un pabeidzamā darba noteikšana saskaņā ar spēkā esošajiem līgumiem; un • Juridiski atzinumi par līgumu, statūtu un noteikumu interpretācijām.
----------------------------------	---

Šajā standartā sniegti norādījumi attiecībā uz revidenta pieaicināta eksperta darba izmantošanu atbilstīgu revīzijas pierādījumu iegūšanai.

Dažos gadījumos revidents, kas nav eksperts attiecīgajā jomā, kura nav grāmatvedība vai revīzija, var gūt pietiekamu izpratni par attiecīgo jomu revīzijas veikšanai bez revidenta pieaicināta eksperta. Šādu izpratni var gūt, izmantojot:

- pieredzi, kas gūta, veicot uzņēmumos revīziju, kurā vajadzīgas līdzīgas specializētās zināšanas;
- izglītību vai profesionālo apmācību konkrētajā jomā; tie var būt oficiāli kursi vai pārrunas (bet ne konsultēšanās, kad tiek sniegti visi būtiskie fakti) ar attiecīgās jomas ekspertiem;
- pārrunas ar revidentiem, kas piedalījušies līdzīgos darba uzdevumos.

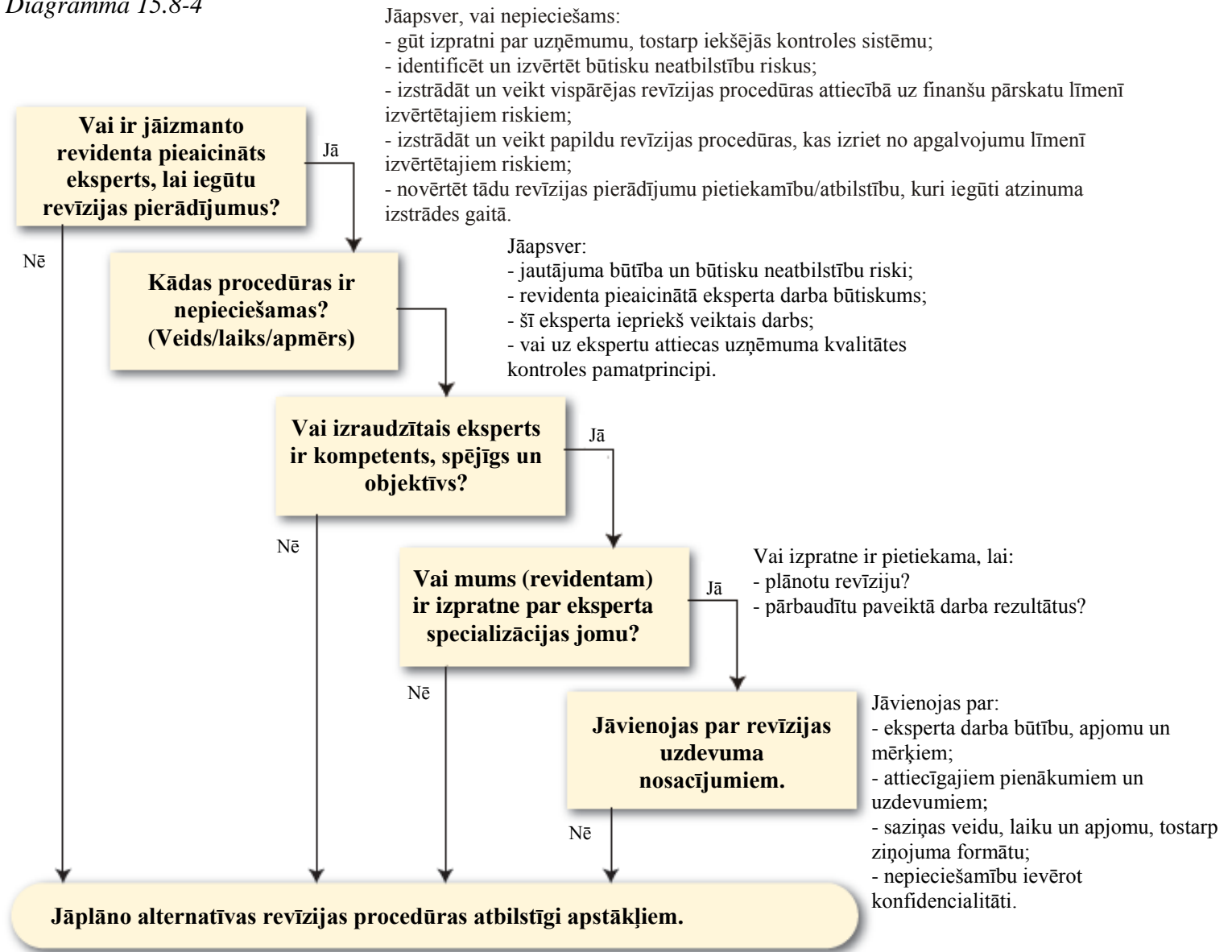
Piezīmes. Neatkarīgi no tā, vai tiek vai netiek izmantots eksperta darbs, revidents ir pilnībā atbildīgs par revīzijas atzinumu.

Risku izvērtēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
620. SRS 7. punkts	Ja pietiekamu un atbilstīgu revīzijas pierādījumu iegūšanai nepieciešamas īpašas zināšanas ar grāmatvedību vai revīziju nesaistītā jomā, revidents izvērtē nepieciešamību pieaicināt ekspertu. (Skat. A4.–A9. punktu.)
620. SRS 8. punkts	Atbilstoši šā SRS 9.-13. punkta prasībām veicamo revīzijas procedūru raksturs, laiks un apjoms ir atkarīgs no apstākļiem. Nosakot šādu procedūru raksturu, laiku un apjomu, revidents ņem vērā šādus apstākļus: (skat. A10. punktu) a) jautājuma raksturs, saistībā ar kuru tiks pieaicināts eksperts; b) jautājumam, saistībā ar kuru tiks pieaicināts eksperts, raksturīgie būtisku neatbilstību riski; c) eksperta pakalpojumu nozīmīgums revīzijas kontekstā; d) revidenta zināšanas un pieredze saistībā ar konkrētā eksperta pakalpojumu izmantošanu pagātnē; e) vai attiecībā uz ekspertu ir spēkā firmas kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras. (Skat. A11.–A13. punktu.)
620. SRS 9. punkts	Revidents novērtē, vai revidenta pieaicinātajam ekspertam piemīt revīzijas vajadzībām nepieciešamā kompetence, spējas un objektivitāte. Ja revidents pieaicina ārēju ekspertu, novērtējot eksperta objektivitāti, revidents iztaujā par interesēm un attiecībām, kas varētu radīt apdraudējumu eksperta objektivitātei. (Skat. A14.–A20. punktu.)
620. SRS 10. punkts	Revidents iegūst izpratni par eksperta pārzināto jomu, un šādai izpratnei jābūt pietiekamai, lai revidents varētu: (skat. A21.–A22. punktu) a) noteikt eksperta pakalpojumu raksturu, apjomu un mērķus atbilstoši revidenta vajadzībām; b) novērtēt pakalpojumu atbilstību revīzijas vajadzībām.
620. SRS 11. punkts	Revidents vienojas ar revidenta pieaicināto ekspertu, ja nepieciešams, rakstiski, par šādiem apstākļiem: (skat. A23.–A26. punktu) a) eksperta pakalpojumu raksturs, apjoms un mērķi; (skat. A27. punktu) b) revidenta un eksperta tiesības un pienākumi; (skat. A28.–A29. punktu) c) sazināšanās starp vadību un ekspertu raksturs, laiks un apjoms, tostarp eksperta iesniedzamo ziņojumu veids; un (skat. A30. punktu) d) revidenta pieaicinātā eksperta pienākums nodrošināt konfidencialitāti. (Skat. A31. punktu.)

Turpmāk diagrammā sniegts kopsavilkums par apstākļiem, kas saistīti ar revidenta pieaicinātā eksperta iesaistīšanu.

Diagramma 15.8-4

Tabula 15.8-4

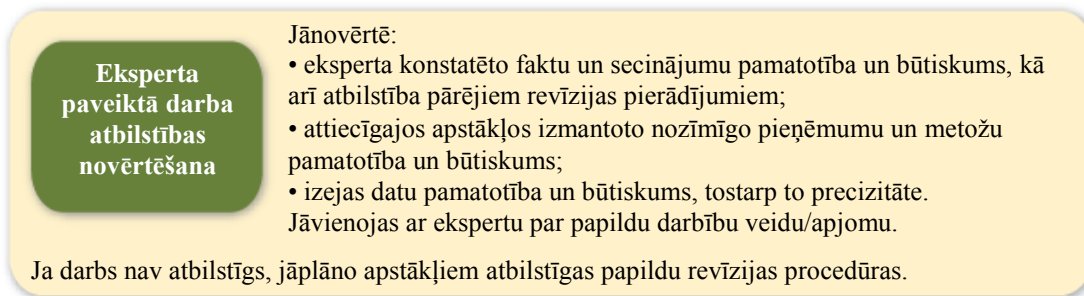
Izvērtējamie faktori	Apraksts
Vai ir nepieciešams revidenta pieaicināts eksperts, lai iegūtu revīzijas pierādījumus?	<p>Jāapsver, vai nepieciešams:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gūt izpratni par uzņēmumu, tostarp iekšējās kontroles sistēmu; • identificēt un izvērtēt būtisku neatbilstību riskus; • izstrādāt un veikt vispārējas revīzijas procedūras attiecībā uz finanšu pārskatu līmenī izvērtētajiem riskiem; • izstrādāt un veikt papildu revīzijas procedūras, kas izriet no apgalvojumu līmenī izvērtētajiem riskiem; • novērtēt tādu revīzijas pierādījumu pietiekamību/atbilstību, kuri iegūti atzinuma izstrādes gaitā.

Izvērtējamie faktori	Apraksts
Kādas revīzijas procedūras ir vajadzīgas?	<p>Jāapsver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jautājuma būtība un būtisku neatbilstību riski; • eksperta darba būtiskums revīzijas kontekstā; • eksperta iepriekš veiktais darbs (ja ir); • vai attiecībā uz ekspertu ir spēkā firmas kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras.
Vai izraudzītais revidenta pieaicinātais eksperts ir kompetents, spējīgs un objektīvs?	<ul style="list-style-type: none"> • kompetence ir saistīta ar revidenta pieaicinātā eksperta zināšanu būtību un līmeni; • spēja ir saistīta ar revidenta pieaicinātā eksperta spēju izmantot šo kompetenci uzdevuma kontekstā (piemēram, ģeogrāfiskā atrašanās vieta un laika un resursu pieejamība); • objektivitāte ir saistīta ar to, kā neobjektivitāte, interešu konflikti vai citu personu ietekme varētu ietekmēt revidenta pieaicinātā eksperta profesionālos vai uzņēmējdarbības spriedumus. <p>Vēl var apsvērt šādus faktoros:</p> <ul style="list-style-type: none"> • personiskā pieredze saistībā ar attiecīgā eksperta darbību pagātnē; • pārrunas ar ekspertu; • pārrunas ar citiem revidentiem, kam ir pieredze darbā ar attiecīgo ekspertu; • informācija par attiecīgā eksperta kvalifikāciju, dalību profesionālās organizācijās vai nozares asociācijās, darba licenci vai citiem ārējas kvalifikācijas veidiem; • eksperta publicēti raksti vai grāmatas; • revīzijas firmas kvalitātes kontroles pamatprincipi un procedūras.
Vai mums (revidentam) ir izpratne par eksperta specializācijas jomu?	<p>Vai ir pietiekama izpratne par revidenta pieaicinātā eksperta specializācijas jomu, lai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plānotu revīziju? • pārbaudītu paveiktā darba rezultātus?
Vienošanās par darba uzdevuma nosacījumiem	<p>Nosakot darba uzdevuma nosacījumus, jāapsver šādi faktori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • revidenta pieaicinātā eksperta piekļuve slepenai vai konfidencialai uzņēmuma informācijai; • revidenta un revidenta pieaicinātā eksperta attiecīgie uzdevumi un pienākumi; • vairāku jurisdikciju tiesiskās vai normatīvās prasības; • vajadzīgā darba sarežģītība; • revidenta pieaicinātā eksperta iepriekšējā pieredze darbā ar uzņēmumu; • revidenta pieaicinātā eksperta darba apjoms un nozīmīgums revīzijas kontekstā. <p>Noslēdzot rakstisku vienošanos, nosaka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eksperta darba būtību, apjomu un mērķus; • attiecīgos pienākumus un uzdevumus; • saziņas veidu, laiku un apjomu, tostarp ziņojuma formātu; • nepieciešamību ievērot konfidencialitāti. <p>620. SRS pielikumā raksturoti apstākļi, kādus revidents var apsvērt iekļaušanai, noslēdzot rakstisku vienošanos ar revidenta pieaicināto ekspertu.</p>

Paveiktā darba novērtēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
620. SRS 12. punkts	<p>Revidents novērtē revidenta pieaicinātā eksperta darba atbilstību revīzijas vajadzībām, tostarp, novērtē šādus aspektus (skat. A32. punktu):</p> <p>a) eksperta konstatēto faktu un secinājumu pamatotība un būtiskums, kā arī atbilstība pārējiem revīzijas pierādījumiem; (skat. A33-A34 punktu)</p> <p>b) ja eksperta darbībā tiek izmantoti nozīmīgi pieņēmumi un metodes, revidents izvērtē šādu pieņēmumu un metožu atbilstību apstākļiem (skat. A35.–A37. punktu);</p> <p>c) ja eksperta darbā tiek nozīmīgā mērā izmantoti avotu dati, revidents novērtē šādu datu būtiskumu, pilnīgumu un precizitāti. (Skat. A38.–A39. punktu.)</p>
620. SRS 13. punkts	<p>Ja revidents nosaka, ka revidenta pieaicinātā eksperta darbs nav atbilstīgs revīzijas vajadzībām, revidents rīkojas šādi: (skat. A40. punktu)</p> <p>a) vienojas ar ekspertu par papildu darbību raksturu un apjomu, ko veiks eksperts; vai</p> <p>b) veic apstākļiem atbilstīgas papildu revīzijas procedūras.</p>

Diagramma 15.8-5

Ja eksperta darba rezultāti ir neapmierinoši vai neatbilst pārējiem pierādījumiem, revidentam jautājums ir jārīrisina. Tas var ietvert:

- pārrunas ar uzņēmumu un ekspertu;
- papildu revīzijas procedūru veikšanu;
- cita eksperta iespējamu pieaicināšanu; vai
- revidenta ziņojuma modificēšanu.

Ziņojums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
620. SRS 14. punkts	<p>Revidenta ziņojumā, kurā sniegts nemodificēts atzinums, revidents neiekļauj atsauces uz revidenta pieaicinātā eksperta darbu, izņemot gadījumus, kad to nosaka likumu un normatīvo aktu prasības. Ja šāda atsauce iekļaujama atbilstoši likumu un normatīvo aktu prasībām, revidenta ziņojumā revidents nosaka, ka attiecīgā atsauce nemazina revidenta atbildību par revīzijas atzinumu. (Skat. A41. punktu.)</p>
620. SRS 15. punkts	<p>Ja revidents revidenta ziņojumā sniedz atsauci uz revidenta pieaicinātā eksperta darbu, jo šāda atsauce ir būtiska izpratnes gūšanai par revidenta atzinuma modificēšanas iemesliem, revidenta ziņojumā revidents norāda, ka šāda atsauce nemazina revidenta atbildību par attiecīgo atzinumu. (Skat. A42. punktu.)</p>

Revidents ziņojumā neiekļauj atsauces uz eksperta darbu. Šādu atsauci varētu kļūdaini uzskatīt par revidenta atzinuma modifikāciju vai atbildības dalīšanu, taču tas tā nav.

Tomēr, ja eksperta darba rezultātā revidents izvēlas sagatavot modificētu revidenta ziņojumu, atbilstīga izvēle — lai izskaidrotu modifikācijas būtību — būtu atsaukties uz eksperta darbu vai raksturot to, tostarp norādot eksperta identitāti un darba apjomu. Tādā gadījumā revidentam ir jāsaņem eksperta atļauja pirms tiek izmantota šāda atsauce. Ja atļauja netiek sniegta un revidents uzskata, ka atsauce ir vajadzīga, revidents var sazināties ar juristu.

15.9 720. SRS Revidenta atbildība par citu informāciju, kas sniegta dokumentos, kuros ietverti revidētie finanšu pārskati

Punkts	SRS mērķis(-i)
720. SRS 4. punkts	Revidenta mērķis ir atbilstīgi rīkoties, ja dokumentos, kuros ietverti revidētie finanšu pārskati un revidenta ziņojums par tiem, ir iekļauta cita informācija, kas var mazināt šādu finanšu pārskatu un attiecīgā revidenta ziņojuma ticamību.

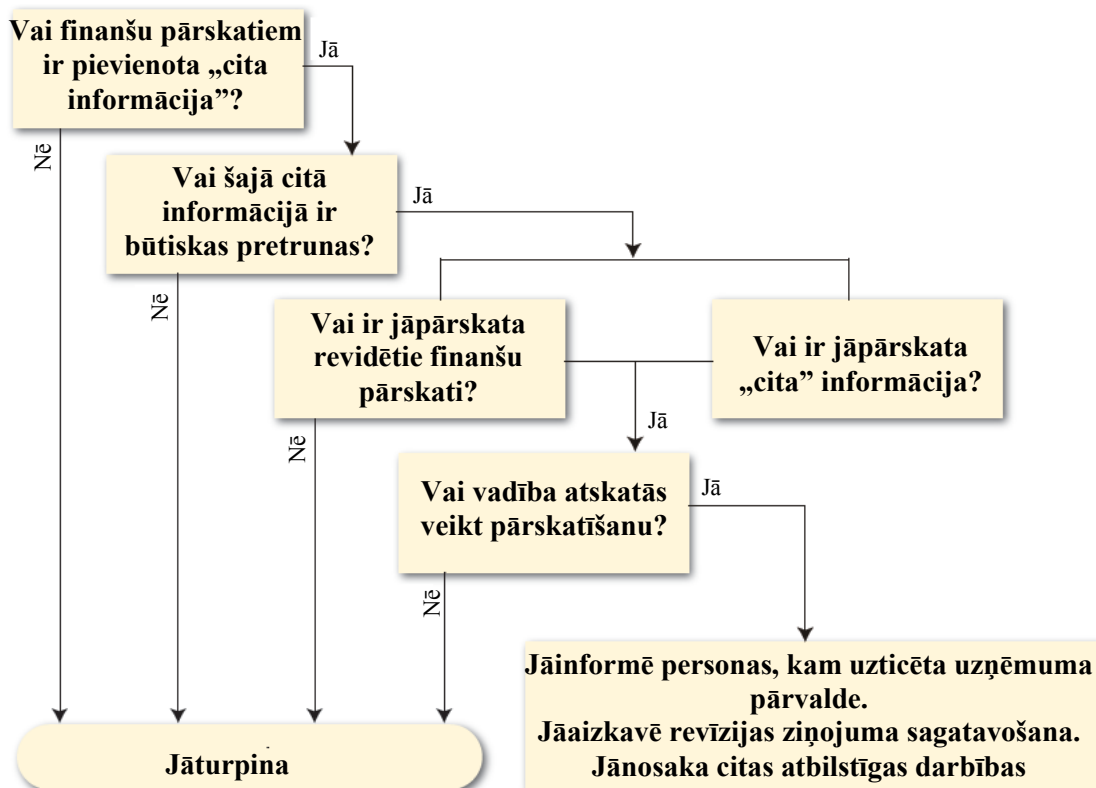
Punkts	Saistīto SRS fragmenti
720. SRS 6. punkts	Revidents izskata citu informāciju, lai identificētu būtiskas pretrunas, ja tādas ir, ar finanšu pārskatiem.
720. SRS 7. punkts	Revidents atbilstoši vienojas ar vadību vai personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, lai iegūtu citu informāciju pirms revidenta ziņojuma datuma. Ja nav iespējams iegūt visu informāciju pirms revidenta ziņojuma datuma, revidents izskata šādu informāciju pēc iespējas drīzāk. (Skat. A5. punktu.)
720. SRS 8. punkts	Ja, izskatot citu informāciju, revidents identificē būtisku pretrunu, revidents nosaka, vai ir nepieciešams pārbaudīt revidētos finanšu pārskatus vai citu informāciju.
720. SRS 9. punkts	Ja ir jāveic revidēto finanšu pārskatu pārskatīšana un vadība atsakās šādu pārskatīšanu veikt, revidents modificē atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām.
720. SRS 10. punkts	Ja ir jāveic citas informācijas pārskatīšana un vadība atsakās šādu pārskatīšanu veikt, revidents par to ziņo personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, izņemot gadījumus, kad šīs personas ir iesaistītas uzņēmuma vadīšanā, un rīkojas šādi: a) ietver revidenta ziņojumā citu apstākļu rindkopu, raksturojot būtisko pretrunu atbilstoši 706. SRS prasībām; b) atsakās sniegt revidenta ziņojumu; vai c) atsakās no darba uzdevuma, ja vien likumā nav noteikts aizliegums tā rīkoties (skat. A6.–A7. punktu).
720. SRS 11. punkts	Ja jāveic revidēto finanšu pārskatu pārskatīšana, revidents rīkojas atbilstoši 560. SRS prasībām.
720. SRS 12. punkts	Ja jāveic citas informācijas pārskatīšana un vadība piekrīt šādu pārskatīšanu veikt, revidents veic apstākļiem atbilstošas procedūras (skat. A8. punktu).
720. SRS 13. punkts	Ja jāveic citas informācijas pārbaude un vadība atsakās šādu pārbaudi veikt, revidents par savām bažām saistībā ar citu informāciju ziņo personām, kam uzticēta pārvalde, — izņemot gadījumus, kad visas šīs personas ir iesaistītas uzņēmuma vadībā, — un atbilstīgi rīkojas (skat. A9. punktu).

Pārskats

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
720. SRS 14. punkts	Ja pēc citas informācijas izskatīšanas, lai identificētu būtiskas pretrunas, revidents identificē acīmredzamas būtiskas neatbilstības faktos, revidents tās pārrunā ar vadību. (Skat. A10. punktu.)
720. SRS 15. punkts	Ja pēc šādām pārrunām revidents joprojām uzskata, ka faktos ir acīmredzamas būtiskas neatbilstības, viņš pieprasa, lai vadība konsultētos ar kvalificētu trešo personu, piemēram, uzņēmuma juridisko konsultantu, un revidents izvērtē šādas personas sniegtos ieteikumus.
720. SRS 16. punkts	Ja revidents secina, ka citā informācijā pastāv būtiskas neatbilstības faktos, kuras vadība atsakās izlabot, revidents par savām bažām saistībā ar citu informāciju ziņo personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, — izņemot gadījumus, kad visas šīs personas ir iesaistītas uzņēmuma vadībā, — un atbilstīgi rīkojas. (Skat. A11. punktu.)

Daži uzņēmumi, piemēram uzņēmumi, kam ir daudzi akcionāri, publicē (papīra formātā vai elektroniski) gada ziņojumu vai revidētajiem finanšu pārskatiem pievieno papildinformāciju. Tādā gadījumā revidenta pienākums ir izlasīt šo citu informāciju, lai identificētu informāciju, kas varētu mazināt finanšu pārskatu un revidenta ziņojuma ticamību. Ja šāda informācija tiek atklāta, revidentam jāveic vajadzīgie pasākumi, lai situāciju labotu. Šo pamatprasību kopsavilkums ir sniegts diagrammā turpmāk.

Diagramma 15.9-1

16. Revīzijas dokumentēšana

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Dažādas prasības attiecībā uz revīzijas plānošanas un iegūto revīzijas pierādījumu dokumentēšanu, kā arī dokumentācijas glabāšanu.	1. SKKS, 220., 230., 240., 300., 315., 330.

Punkts	SRS mērķi
230. SRS 5. punkts	Revidenta mērķis ir sagatavot dokumentāciju, kurā: a) ir pietiekami un atbilstoši reģistrēta pamatinformācija, kas izmantota revidenta ziņojuma pamatā; b) ir sniegti pierādījumi tam, ka revīzija ir veikta un plānota atbilstoši SRS un spēkā esošajām tiesiskajām un normatīvajām prasībām.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
230. SRS 6. punkts	Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme: a) revīzijas dokumenti — veikto revīzijas procedūru, būtisko apkopoto revīzijas pierādījumu un revidenta izdarīto secinājumu reģistrs (dažkārt tiek lietoti arī termini „darba dokumenti” un „dokumenti”); b) revīzijas fails — viena vai vairākas mapes vai citi fiziski vai elektroniski glabāšanas līdzekļi, kuros atrodas ieraksti saistībā ar konkrēta revīzijas uzdevuma revīzijas dokumentāciju; c) pieredzējis revidents — (iekšēja vai ārēja) persona firmā, kurai ir pietiekama un pamatota izpratne par: i) revīzijas procesu; ii) SRS un spēkā esošām tiesisko un normatīvajām prasībām; iii) uzņēmējdarbības vidi, kādā darbojas klienta uzņēmums; iv) uzņēmuma nozarei būtiskajām revīzijas un finanšu pārskatu sagatavošanas prasībām.
230. SRS 7. punkts	Revidents sagatavo revīzijas dokumentus savlaicīgi. (Skat. A1 punktu.)

16.1 Pārskats

Revīzijas faila dokumentācijai (neatkarīgi no tā, vai to glabā papīra formātā vai elektroniski) ir svarīga nozīme, jo tā:

- palīdz darba grupai plānot un veikt revīziju;
- nodrošina pierādījumus, kas apliecina, ka plānotās revīzijas procedūras ir faktiski īstenotas;
- palīdz darba pārbaudītājiem (tostarp uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudītājiem) veikt savus pienākumus saskaņā ar profesionālajiem standartiem;
- reģistrē spriedumus, kas saistīti ar revīzijas atzinuma sagatavošanu;
- reģistrē jautājumus, kas būs svarīgi uzņēmuma turpmākajās revīzijās.

PIEZĪMES.

Dokumentācija nav jānodrošina attiecībā uz SRS prasībām, kas attiecīgajos apstākļos nav būtiskas. Tas attiecas uz gadījumiem, kad ir piemērojams ne viss SRS (piemēram, 610. SRS gadījumā, ja uzņēmumam nav iekšējas revīzijas funkcijas) vai SRS prasības ir atkarīgas no nosacījumiem, kuri nepastāv.

Labā revīzijas dokumentācija ir atbilstīgi organizēta un sniedz informāciju par paveikto darbu, iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, izmantotajiem nozīmīgiem profesionālajiem spriedumiem un izdarītajiem secinājumiem.

Tabula 16.1-1

Nepieciešamība dokumentēt revīzijas failu	<ul style="list-style-type: none"> • Kalpo kā pamats revidenta secinājumu izdarīšanai attiecībā uz katru būtisko apgalvojumu saistībā ar finanšu pārskatiem. • Nodrošina pierādījumus tam, ka uzdevums atbilst profesionālajiem standartiem. • Nodrošina pierādījumus tam, ka pamatā esošie uzskaites ieraksti atbilst savstarpēji vai atbilst finanšu pārskatiem.
--	---

Revīzijas dokumentācija maziem uzņēmumiem parasti nav tik plaša kā lieliem uzņēmumiem. Tas it sevišķi attiecas uz:

- gadījumiem, kad visu revīzijas darbu veic atbildīgais partneris; tādā gadījumā dokumentācija neietver jautājumus, kas saistīti ar grupas pārrunām, pienākumu sadali vai pārraudzību; un
- dažiem apstākļiem, kas ir tik vienkārši, ka tos būtu ērtāk aplūkot vienā dokumentā, sniedzot atsauces uz attiecīgajiem darba dokumentiem. Šādi apstākļi var ietvert būt, piemēram, izpratne par uzņēmumu un tā iekšējās kontroles sistēmu, vispārējā revīzijas stratēģija un revīzijas plāns, būtiskums, izvērtētie riski, revīzijas gaitā ievērotie nozīmīgie jautājumi, kā arī izdarītie secinājumi.

Daudzi SRS nosaka konkrētas dokumentācijas prasības, kas precīzāk skaidro 230. SRS noteiktās prasības. Tabulā turpmāk sniegta atsauce uz SRS punktiem, kuros izklāstītas konkrētas dokumentācijas prasības. Tas nenozīmē, ka SRS, kas nav ietverti turpmāk norādītājā sarakstā, nenosaka prasības attiecībā uz dokumentēšanu.

Tabula 16.1-2

SRS	Nosaukums	Punkti
210.	Vienošanās par revīzijas uzdevuma nosacījumiem	10.–12.
220.	Finanšu pārskatu revīzijas kvalitātes kontrole	24.–25.
230.	Revīzijas dokumentēšana	Visi
240.	Revidenta atbildība par krāpšanas iespējamības izvērtēšanu finanšu pārskatu revīzijas ietvaros	44.–47.
250.	Likumu un noteikumu ievērošanas izvērtēšana, veicot finanšu pārskatu revīziju	29.
260.	Sazināšanās ar personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde	23.
300.	Finanšu pārskatu revīzijas plānošana	12.
315.	Būtisku neatbilstību risku identificēšana un izvērtēšana, gūstot izpratni par uzņēmumu un tā vidi	32.
320.	Būtiskums revīzijas plānošanā un veikšanā	14.
330.	No risku izvērtējuma izrietošās revidenta darbības	28.–30.
450.	Revīzijas laikā noteikto neatbilstību izvērtēšana	15.
540.	Grāmatvedības aplēšu, tostarp patiesās vērtības aplēšu un saistīto skaidrojumu revīzija	23.
550.	Saistītās puses	28.
600.	Īpaši apsvērumi — grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)	50.
610.	Iekšējo revidentu darba izmantošana	13.

16.2 Revīzijas faila organizēšana

Revīzijas failu organizēšana un indeksēšana ir joma, kurai jāpiemēro firmas līmeņa pamatprincipi. Izmantojot konsekventu pieeju ar standarta indeksēšanas sistēmu, tiek nodrošinātas vairākas priekšrocības:

- var vienkārši atrast un izplatīt revīzijas grupas locekļiem konkrētus darba dokumentus;
- dažādajiem pārbaužu veicējiem, piemēram, vadītājam, atbildīgajam partnerim, uzdevuma kvalitātes kontroles pārraugam un kvalitātes kontroles pārraugiem ir vieglāk pārskatīt failus;
- tiek nodrošināta revīzijas failu konsekvence firmā;
- tiek nodrošināts atbalsts kvalitātes kontroles funkcijām, piemēram, trūkstošu slēdzošo aktu pārbaude, nederīgu atsauču un neskaidru pielikumu pārbaude.

Revīzijas dokumentāciju parasti organizē loģiskās darba prasību sadaļās, izmantojot indeksācijas sistēmu. Ja fails ir elektronisks, indeksēšanu var nodrošināt ar mapēm un apakšmapēm. Katrai revīzijas dokumentācijas daļai piešķir unikālu atsauces numuru, kas ir tieši saistīts ar vispārējo faila indeksu.

Turpmāk tabulā sniegti divi kopsavilkuma piemēri iespējamiem revīzijas failu indeksiem. Pirmajā piemērā dokumenti ir grupēti pēc dokumentu sagatavošanas posma revīzijas procesā. Ievērojiet, ka beigu dokumenti (papīra formātā) parasti tiek novietoti faila virspusē, lai tiem varētu viegli piekļūt. Otrajā indeksā dokumenti ir grupēti pēc finanšu pārskata jomas, piemēram, kreditori, debitoru parādi, pārdošanas apjomi utt. Šajā failā visus dokumentus, kas attiecas uz risku izvērtēšanu un atbildes pasākumiem attiecībā uz krājumiem, glabā krājumu nodaļā.

Trešā alternatīva ir šo divu pieeju apvienojums, dažus dokumentus kārtojot pēc posma revīzijas procesā, citus — pēc finanšu pārskatu jomas.

Tabula 16.2-1

Indekss pēc revīzijas posma (fragmenti no indeksa)	Indekss pēc finanšu pārskatu jomas (fragmenti no indeksa)
100.–200. Finanšu pārskati un revidenta ziņojums	10. Finanšu pārskati un revidenta ziņojums
201.–300. Nodokļu deklarācijas utt.	11. Failu pabeigšanas ziņojumi, kontrolsaraksti utt.
301.–400. Failu sagatavošana , piemēram, ziņojumi par būtiskiem lēmumiem, kontrolsaraksti un vadības apliecinājumi	12. Vispārējā revīzijas stratēģija
401.–500. Revīzijas plānošana , tostarp revīzijas stratēģija un būtiskums	15 Būtiskums
501.–600. Risku izvērtējums , tostarp izpratne par uzņēmumu un iekšējās kontroles sistēmu	A Nauda
601.–700. No risku izvērtējuma izrietošās darbības , tostarp sīki izstrādāti revīzijas plāni pēc finanšu pārskatu jomas	C Debitoru parādi
701.–799. Citi pamatojoši dokumenti , piemēram, virsgrāmata un ziņojumi	D Krājumi BB Kreditori
800. Finanšu pārskatu pamatnostādnes	DD Ilgtermiņa parādi
	20 Ieņēmumi
	30 Iegāde
	40 Algu izmaksa
	50 Nodokļi
	100 Turpmākie notikumi
	120 Iespējamās saistības
	150 Citi attiecīgi dokumenti, piemēram, virsgrāmata un ziņojumi

16.3 Bieži uzdoti jautājumi par revīzijas dokumentēšanu

Tālāk sniegtas atbildes uz bieži uzdotiem jautājumiem par revīzijas dokumentēšanu.

Tabula 16.3-1

Jautājums.	Atbilde
Kas ir revīzijas faila īpašnieks?	Ja vien likumos vai normatīvajos aktos nav paredzēts citādi, revīzijas dokumentācija ir revīzijas firmas īpašums.
Vai revīzijas failā ir jā saglabā izskatīto uzņēmuma dokumentu kopijas?	Nē. Vajadzīgas ir dažas iezīmes, pēc kurām var identificēt izskatītos darījumus/procedūru, lai darbu varētu atkārtot vai lai pēc vajadzības varētu analizēt izņēmumus. Šādas identificējošas iezīmes ir: <ul style="list-style-type: none"> • datumi un unikāli darījumu numuri detalizētu pārbaūžu vajadzībām; • procedūras apjoms un izmantotā ģenerālkopa (t. i., visi žurnāla ieraksti, kas pārsniedz konkrētu summu žurnāla reģistrā); • avots, sākuma punkts un sistemātisku paraugu ņemšanas intervāls;

Jautājums.	Atbilde
	<ul style="list-style-type: none"> • darbinieku iztaujāšanas kontekstā — darbinieku vārdi, uzvārdi, amati un iztaujāšanas datumi; • novērošanas procedūru vajadzībām revidents var reģistrēt novērošanas procesu vai novērotos aplūkojamus jautājumus, atbilstīgās personas, viņu atbildību un to, vai un kā tika veikta novērošana. <p>Tomēr var pievienot uzņēmuma ierakstu (piemēram, būtisku līgumu un vienošanos) kopsavilkumus vai kopijas, ja to uzskata par atbilstīgu.</p>
<p>Vai katrā revīzijas faila lapā ir jānorāda sagatavotāja un pēc tam pārbaudītāja vārds, uzvārds un datums?</p>	<p>Nē. Prasība darba dokumentos norādīt (revīzijas darba sagatavotāja un pārbaudītāja) vārdu un uzvārdu nodrošina iespēju prasīt atbildību no revīzijas darba grupas. Tomēr tas nenozīmē, ka vārds, uzvārds un datums ir jānorāda uz katras darba dokumenta lapas. Piemēram, sagatavošanas un pārbaudes pierādījumus varētu norādīt katrā faila prasību sadaļā, modulī vai vienībā, nevis katrā atsevišķā lapā. Sagatavojot darba dokumentus (parasti to dara asistenti) un rūpīgi pārbaudot tos (parasti to dara vadība), vārds un uzvārds ir jānorāda katrā darba dokumenta prasību sadaļā, modulī vai vienībā, savukārt vispārējās pārbaudes gaitā (partnera līmenī), iespējams, tiek aplūkotas tikai faila svarīgākās prasību sadaļas, kas attiecas uz būtiskajiem riskiem vai būtiskiem profesionālajiem spriedumiem.</p>
<p>Vai ir jādokumentē VISI apsvērumi un profesionālie spriedumi?</p>	<p>Nē. Revidentam nav pienākums dokumentēt visus aplūkotos jautājumus vai izdarītos profesionālos spriedumus. Jādokumentē ir nozīmīgie jautājumi un revīzijas gaitā izdarītie nozīmīgi spriedumi attiecībā uz šādiem jautājumiem. Nozīmīgu jautājumu un spriedumu dokumentēšana paskaidro revidenta secinājumus un apliecina spriedumu kvalitāti. To nereti var nodrošināt, revīzijas beigās sagatavojot ziņojumu par nozīmīgajiem jautājumiem.</p>
<p>Vai ir jā saglabā finanšu pārskatu provizoriskie uzmetumi, ja tie būtiski neatbilst galīgajiem finanšu pārskatiem?</p>	<p>Nē. Nav prasības saglabāt nepareizu vai aizvietotu dokumentāciju.</p>
<p>Vai ir jādokumentē SRS prasību neievērošana, ja šīs prasības patiešām nav piemērojamas revīzijai?</p>	<p>Nē. Izņemot ārkārtas gadījumus, ir jāievēro tikai „piemērojamās” SRS prasības. SRS noteikti nav būtisks, ja šīs SRS nav piemērojamas vai ja SRS prasība ir atkarīga no nosacījumiem, kas nepastāv.</p>

16.4 Īpašas dokumentēšanas prasības

Risku izvērtēšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
240. SRS 44. punkts	<p>Revīzijas dokumentos, kuros atspoguļota revidenta izpratne par uzņēmumu un tā vidi, kā arī būtisku neatbilstību risku izvērtējums, atbilstoši 315. SRS prasībām jāietver:</p> <p>a) nozīmīgie lēmumi, kas pieņemti pārrunu gaitā revīzijas darba grupā par to, cik lielā mērā uzņēmuma finanšu pārskati pakļauti krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību riskam;</p> <p>b) identificētie un izvērtētie krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību riski finanšu pārskatu līmenī un apgalvojumu līmenī.</p>
240. SRS 47. punkts	<p>Ja darba uzdevuma apstākļi liek revidentam izdarīt slēdzienu, ka ir nepatiess pieņēmums par to, ka pastāv krāpšanas izraisītas būtiskas neatbilstības, kas saistītas ar ienākumu atzīšanu, revidents dokumentē šāda slēdziena pamatā esošos iemeslus.</p>
300. SRS 12. punkts	<p>Revidents dokumentē šādus jautājumus:</p> <p>a) vispārējo revīzijas stratēģiju; b) revīzijas plānu; un</p> <p>c) vispārējā revīzijas stratēģijā un revīzijas plānā veiktās nozīmīgās izmaiņas, norādot šādu izmaiņu veikšanas iemeslus. (Skat. A16.–A19. punktu.)</p>
315. SRS 32. punkts	<p>Revidents dokumentē šādus jautājumus:</p> <p>a) pārrunas, kas notikušas darba grupā, ja tādas jāveic atbilstoši 10. punkta nosacījumiem, un šādu pārrunu gaitā pieņemtos nozīmīgos lēmumus;</p> <p>b) galvenos faktus, kas apkopotī, gūstot izpratni par visiem uzņēmuma un tā vides aspektiem atbilstoši 11. punktā norādītajām prasībām, kā arī par katru no 14.-24. punktā minētajiem iekšējās kontroles sistēmas elementiem; informācijas avotus, pamatojoties uz kuriem gūta izpratne; veiktās risku izvērtēšanas procedūras;</p> <p>c) identificētos un izvērtētos būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatu un apgalvojumu līmenī atbilstoši 25. punkta prasībām; un</p> <p>d) identificētos riskus un ar tiem saistītās kontroles procedūras, par kurām revidents ir guvis izpratni atbilstoši 27.-30. punkta prasībām. (Skat. A131.–A134. punktu.)</p>

Parasti revīzijas dokumentācijā ietver turpmāk norādīto.

Tabula 16.4-1

Risku izvērtēšanas posms	Komentāri
<ul style="list-style-type: none"> • Pirms uzdevuma uzsākšanas veicamās procedūras (klienta attiecību akceptēšana). • Neatkarības un ētikas novērtējumi. • Revīzijas uzdevuma nosacījumi. • Apsvērumi saistībā ar būtiskumu. • Vispārējā revīzijas stratēģija. • Revīzijas grupas pārrunas, tostarp iespējamie krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību cēloņi. • Veiktās risku izvērtēšanas procedūras un rezultāti. • Izvērtētie identificēto būtisku neatbilstību riski (vispārējā un apgalvojuma līmenī), pamatojoties uz gūto izpratni par uzņēmumu un saistīto iekšējās kontroles sistēmu (ja tāda ir). • Nozīmīgi riski. • Sazināšanās ar vadību un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde. 	<p>Neaizmirstiet pārskatīt, vai risku izvērtēšanas dokumentācijā ir atspoguļoti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jebkādi jaunie revīzijas gaitā identificētie riski; • izmaiņas risku izvērtējumā vai būtiskumā, kas jāveic papildu revīzijas procedūru rezultātā.

No risku izvērtējuma izrietošās darbības

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
230. SRS 9. punkts	Reģistrējot veikto revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu, revidents reģistrē: a) īpašus pārbaudāmos jautājumus vai apstākļus identificējošās iezīmes (skat. A12. punktu); b) to, kura persona veikusi revīziju un kurā datumā revīzija pabeigta; c) to, kura persona pārskatījusi paveikto revīzijas darbu un šādas pārbaudes datumu un apjomu. (Skat. A13. punktu.)
240. SRS 45. punkts	Atbilstoši 330. SRS prasībām revīzijas dokumentos, kuros atspoguļotas darbības, kas veiktas, pamatojoties uz izvērtētajiem krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību riskiem, jāietver: a) visaptveroši atbildes pasākumi, kas veikti, pamatojoties uz izvērtētajiem krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatu līmenī, revīzijas procedūru raksturs, laiks un apjoms, kā arī šo procedūru saikne ar izvērtētajiem krāpšanas izraisītu būtisku neatbilstību riskiem apgalvojumu līmenī; b) revīzijas procedūru rezultāti, tostarp, tādu procedūru rezultāti, kuras ir paredzētas, lai noteiktu iespējamību, ka vadība varētu pārkāpt iekšējās kontroles sistēmas nosacījumus.
330. SRS 28. punkts	Revidents dokumentē šādus jautājumus: a) vispārējās procedūras, kas veicamas, pamatojoties uz izvērtētajiem būtisku neatbilstību riskiem finanšu pārskatu līmenī, kā arī veikto papildu revīzijas procedūru raksturs, laiks un apjoms; b) šādu papildu revīzijas procedūru saistība ar izvērtētajiem riskiem apgalvojumu līmenī; un c) revīzijas procedūru rezultāti, tostarp, secinājumi, ja rezultāti nav skaidri saprotami. (Skat. A63. punktu.)
330. SRS 30. punkts	Revidenta sagatavotie dokumenti apliecina finanšu pārskatu atbilstību vai saskaņotību ar uzskaites datiem, kas izmantoti šo finanšu pārskatu pamatā.

Parasti revīzijas dokumentācijā ietver turpmāk norādīto.

Tabula 16.4-2

No risku izvērtējuma izrietošo darbību veikšanas posms	Komentāri
<ol style="list-style-type: none"> 1. Revīzijas plāns, kurā aplūko: <ul style="list-style-type: none"> • visas būtiskās finanšu pārskatu jomas; • izvērtētos būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatu un apgalvojumu līmenī; • no risku izvērtējuma izrietošo papildu revīzijas procedūru veidu, laiku un apjomu; • identificētos būtiskos riskus. 2. Konsultēšanās ar citām personām būtība un apjoms. 3. Attiecībā uz pārbaudāmo apgalvojumu iegūto pierādījumu nozīmīgums un veids. 4. Saprotams pārbaudes rezultātu skaidrojums, kā arī norāde par to, cik liels skaits uzņēmumu vai atkāpju tika pārbaudīts. Tas ietver: <ul style="list-style-type: none"> • pārbaudes pamatojumu; • ģenerālkopas izvēli; • izvērtētā riska līmeni; • paraugu ņemšanas intervālus un sākuma punkta izvēli. 5. Darbības, kas īstenotas revīzijas procedūru rezultātā, kas norāda uz: <ul style="list-style-type: none"> • nepieciešamību modificēt plānotās revīzijas procedūras; • būtisku neatbilstību iespējamību; • trūkstošu informāciju finanšu pārskatos; • būtiskām nepilnībām iekšējās kontroles sistēmā attiecībā uz finanšu ziņošanu. 6. Iespējamās izmaiņas, kas vajadzīgas vispārējā revīzijas stratēģijā. 7. Nozīmīgu spriedumu izmantošana attiecībā uz nozīmīgiem jautājumiem, veicot darbu un novērtējot rezultātus. 8. Pārrunas ar vadību par nozīmīgiem jautājumiem. 9. Izmantoto pieņēmumu ziņojumi, analīze un apraksts, kā arī apraksts, kā tika noteikts izmantotās informācijas derīgums. 10. Atsauces uz attiecīgajiem dokumentiem un pierādījumiem par finanšu pārskatu atbilstību vai saskaņotību ar pamatā esošajiem uzskaites ierakstiem. 	<p>Revīzijas dokumentācijai jābūt atsevišķai dokumentācijai, un tā nav jāpapildina ar mutiskiem skaidrojumiem. Skatiet informāciju attiecībā uz pieredzējušu revidentu tālāk tekstā.</p> <p>Pārbaudāmā apgalvojuma vajadzībām ir rūpīgi jāizvēlas pareiza ģenerālkopa.</p> <p>Izskatīto klienta ierakstu kopijas nav jā saglabā failā, tomēr ir jānorāda dažas identificējošas iezīmes, piemēram, numurs vai datums utt., lai vajadzības gadījumā varētu atkārtot pārbaudi.</p>

Ziņojums

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
230. SRS 10. punkts	Revidents reģistrē to, kādas pārrunas saistībā ar nozīmīgiem jautājumiem notikušas ar vadību, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde un citām personām, tostarp norādot šādu nozīmīgo jautājumu raksturu un to, kur šādas pārrunas notikušas un kādas personas tajās piedalījušas. (Skat. A14. punktu.)
230. SRS 11. punkts	Ja revidents identificējis informāciju, kas neatbilst revidenta galīgajam slēdzienam par nozīmīgu jautājumu, revidents dokumentē to, kā viņš ir novērsis šādu neatbilstību. (Skat. A15. punktu.)
230. SRS 12. punkts	Ja ārkārtas situācijā revidents uzskata, ka ir pieļaujamas atkāpes no kādas būtiskas SRS prasības, revidents reģistrē alternatīvās revīzijas procedūras, kas veiktas, lai sasniegtu revīzijas mērķi, un šādu atkāpju pieļaušanas iemeslus. (Skat. A18.–A19. punktu.)
240. SRS 46. punkts	Revidents dokumentē to, kā notikusi sazināšanās par krāpšanu ar vadību, personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, regulējošām iestādēm un citām personām.

Tabulā turpmāk uzskaitīta tipiska revīzijas dokumentācija, kurā aplūkots ziņošanas vai failu pabeigšanas posms.

Tabula 16.4-3

Ziņojums	Komentāri
<ul style="list-style-type: none"> • Pabeigtas revīzijas programmas. • Failu pārbaūžu pierādījumi (t. i., vārdi, uzvārdi, kontrolosaraksti utt.): <ul style="list-style-type: none"> – detalizēta pārbaude (vadītājs/pārraugš); – atbildīgā partnera veikta pārbaude; un – uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaude attiecīgos gadījumos. • Informācija, kas neatbilst vai ir pretrunā galīgajiem secinājumiem; • Identificēto nekoriģēto kļūdu finansiālās ietekmes kopsavilkums un vadības atbilde (t. i., veiktās korekcijas); • Neizlabotas neatbilstības, kas nav nenozīmīgas. • Konstatētie nozīmīgie jautājumi: <ul style="list-style-type: none"> – darbības, kuras veiktas saistībā ar tiem (tostarp iegūtie papildu pierādījumi); – izdarīto secinājumu pamatojums. • Ja tika sniegta palīdzība (ja tas ir atļauts saskaņā ar neatkarības prasībām) finanšu pārskatu uzmetumu sagatavošanā, ir jāapraksta pārrunu ar vadību būtība, lai pārbaudītu pārskatu saturu. Šajā kontekstā jānorāda: <ul style="list-style-type: none"> – pārrunu veikšanas datumi; – skaidrojumi attiecībā uz sarežģītu grāmatvedības principu piemērošanu; – būtiski jautājumi, ko akcentējusi vadība. 	<p>Jāreģistrē mutiskas pārrunas ar vadību par nozīmīgiem jautājumiem un jāreģistrē vadības atbildes. Tas palīdz nodrošināt, ka revīzijas dokumentācijā ir iekļauts visu pieņemto būtisko lēmumu pamatojums.</p> <p>Jāiekļauj attiecīgo klienta e-pasta ziņojumu vai īsziņu kopijas, kas apliecina saziņu par nozīmīgiem jautājumiem.</p>

Ziņojums	Komentāri
<ul style="list-style-type: none"> • Finanšu pārskatu un revidenta ziņojuma kopija ar atsaucēm uz revīzijas faila dokumentiem. • Pamatojums atkāpēm no attiecīgās SRS prasības un alternatīvas procedūras, kas veiktas, lai sasniegtu prasības mērķi. • Revīzijas uzdevuma pabeigšanas dokumenti, ko pieprasa firma. • Visas saziņas ar vadību un personām, kam uzticēta pārvalde, kopija. • Revīzijas ziņojuma datums un dokumentācijas pabeigšanas datums (skat. pārrunas par faila pabeigšanu turpmāk). 	

16.5 Pieredzējis revidents

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
230. SRS 8. punkts	<p>Revidents sagatavo revīzijas dokumentus tā, lai pieredzējis revidents, kuram nav bijusi iepriekšēja saistība ar noteiktu revīziju, varētu gūt izpratni par: (skat. A2.–A5., A16.–A17. punktu)</p> <p>a) revīzijas procedūru raksturu, laiku un apjomu, kas veiktas atbilstoši SRS un citām spēkā esošām tiesiskajām un normatīvajām prasībām; (skat. A6–A7 punktu)</p> <p>b) veikto revīzijas procedūru rezultātiem un apkopotajiem revīzijas pierādījumiem; un</p> <p>c) būtiskajiem jautājumiem, kas radušies revīzijas gaitā, ar tiem saistītajiem secinājumiem un nozīmīgajiem spriedumiem, kas veidojušies, izdarot šos secinājumus. (Skat. A8–A11 punktu.)</p>

Revīzijas dokumentācijai ir jābūt tādai, lai pieredzējis revidents, kam ir bijusi iepriekšēja saistība ar attiecīgo revīziju, spētu gūt izpratni par (t. i., bez rakstiskiem paskaidrojumiem):

- saskaņā ar SRS un citām spēkā esošām tiesiskajām un normatīvajām prasībām veikto revīzijas procedūru veidu, laiku un apjomu;
- revīzijas procedūru rezultātiem un apkopotajiem revīzijas pierādījumiem; un
- konstatēto nozīmīgo jautājumu būtību un izdarītajiem secinājumiem.

16.6 Elektroniski dokumenti

Daudzas grāmatvedības firmas ir aizstājušas (vai pašlaik aizstāj) papīra formāta revīzijas uzdevuma failus ar elektroniskiem failiem. Dažos gadījumos, pat ja darbs ir paveikts un pārbaudīts elektroniski, kā pastāvīgs paveiktā darba ieraksts tiek saglabāti papīra formāta faili. Dokumentus/veidlapas sagatavo digitālā formātā, klienta ierakstus ieskenē elektroniski un visus datus uzglabā elektroniski. Tos izdrukā papīra formātā tikai pēc visa darba pabeigšanas un pārbaudīšanas.

Ir divu veidu elektroniskie dokumenti:

- notiekošais darba process; un
- statistiska informācija.

Notiekošais darba process

Notiekošais darba process ietver dinamisku informāciju, kas revīzijas gaitā tiek izstrādāta un pārskata, piemēram, tukšas revīzijas veidlapas un vēstuļu veidnes, nozares zināšanas un galvenie izpildes rādītāji, anketas, loģiskās shēmas, firmas pamatprincipi, diagnostika un iepriekšējā perioda finanšu dati, informācija, pieņēmumi utt., ko var izmantot šā perioda analītiskajās procedūrās. Šo informāciju nereti glabā lietojumprogrammatūrās un elektroniskos revīzijas rīkos.

Statiska informācija

Statiska informācija ietver galīgos faila dokumentus, piemēram, finanšu pārskatus un pabeigtos darba dokumentus, ka netiks mainīti un var būt nepieciešami turpmāko gadu laikā. Galīgie vai statistiskie dokumenti ir jāsaglabā tādā formātā, kas ļauj viegli piekļūt informācijai turpmāko gadu laikā.

Mantotā programmatūra

Var būt problemātiski informāciju glabāt formātā, ko izmanto lietojumprogrammatūra, ja šī lietojumprogrammatūra vēlāk tiek atjaunināta ar jaunu faila formātu. Veco failu, iespējams, nevarēs atvērt, ja vien netiek saglabāta arī vecās lietojumprogrammatūras kopija. Lai novērstu šo problēmu, daudzas firmas galīgos faila dokumentus saglabā nesējā, ko sauc par pārnēsamu dokumentu formātu (PDF). PDF pieņem un izmanto valdības aģentūras un grāmatvedības firmas visā pasaulē. Firmas pamatprincipos būtu jānorāda, ka galīgie dokumenti nav rediģējami.

Automatizācijas priekšrocības

Glabājot revīzijas failus elektroniskā formātā, ir iespējams automatizēt dažas no administratīvajām funkcijām, kā arī revīzijas grupas locekļiem tiek nodrošināta papildu elastība. Piemēram:

- konkrētiem darba dokumentiem var piekļūt tieši no indeksa;
- failus un dokumentus var viegli kopīgot ar citiem attālās atrašanās vietās;
- indeksā var izveidot jaunas, pārsaukt, pārvietot, kopēt vai dzēst revīzijas mapes un dokumentus;
- detalizēto indeksu var samazināt, lai aplūkotu tā vispārīgo struktūru, vai paplašināt pēc vajadzības, lai būtu vieglāk aplūkot vispārējo indeksu un atrast svarīgākos dokumentus;
- svarīgiem dokumentiem var piešķirt personalizētus nosaukumus; tas grupas locekļiem var palīdzēt saprast dokumenta saturu pēc tā nosaukuma;
- var automatizēt pārbaudes funkcijas, piemēram, pārbaudīt visu vai daļu revīzijas faila, lai identificētu izņēmumus, neīstenotas pārbaudes piezīmes un sagatavotāja/pārbaudītāja slēdzošos aktus;
- revīzijas grupas locekļi var kopīgot faila dokumentus, izmantojot elektroniskus ierakstīšanās un izrakstīšanās rīkus;
- konkrētiem dokumentiem var nodrošināt aizsardzību ar paroli, lai paaugstinātu drošības līmeni; un
- var ierobežot piekļuvi failiem, piešķirot to tikai pilnvarotiem darbiniekiem.

Elektronisko rīku izmantošana darba dokumentos

Izmantojot elektroniskos rīkus darba dokumentu sagatavošanā, ir jāņem vērā trīs svarīgi principi:

- joprojām ir spēkā visas SRS prasības;
- elektroniskiem failiem ir jānodrošina elektronisko dokumentu pārvaldība; tas attiecas uz tādiem jautājumiem kā piekļuve (piemēram, piekļuve ar paroli), datu drošība, lietojumprogrammu pārvaldība (tostarp apmācība), dublēšanas procedūras, rediģēšanas tiesības, glabātuves, pārbaudes procedūras un lēmumi par to, kādas failu izmaiņas tiks izsekotas, lai nodrošinātu vajadzīgo revīzijas izsekojamību;
- galīgie dokumenti (visi dokumenti, kas ir jāsaglabā, lai pamatotu revīzijas atzinumu) ir jāsaglabā un tiem jābūt pieejamiem saskaņā ar firmas saglabāšanas pamatprincipiem.

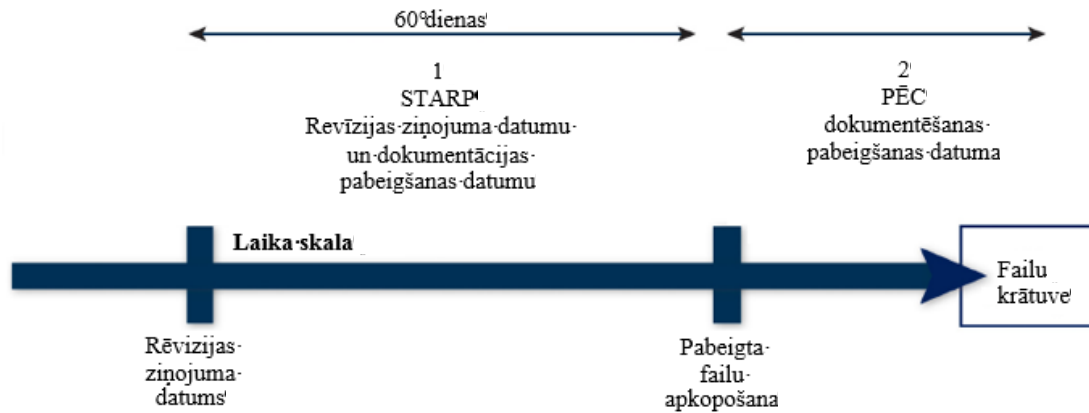
16.7 Faila pabeigšana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
230. SRS 13. punkts	Ja ārkārtas situācijā revidents veic jaunas vai papildu revīzijas procedūras vai arī izdara jaunus secinājumus pēc revidenta ziņojuma datuma, revidents reģistrē: (skat. A20. punktu) <ul style="list-style-type: none"> a) radušos apstākļus; b) jaunās vai papildus veiktās revīzijas procedūras, apkopotos revīzijas pierādījumus un izdarītos secinājumus, kā arī to ietekmi uz revidenta ziņojumu; c) kad un kādas personas veikušas un pārskatījušas galīgās izmaiņas revīzijas dokumentos.
230. SRS 14. punkts	Pēc revidenta ziņojuma datuma revidents laikus apkopo revīzijas dokumentus revīzijas failā un pabeidz revīzijas faila izveides administratīvo procesu. (Skat. A21.–A22. punktu.)
230. SRS 15. punkts	Pēc galīgā revīzijas faila izveides pabeigšanas revidents nedrīkst dzēst vai izņemt jebkāda veida revīzijas dokumentus pirms nav beidzies to noteiktais saglabāšanas termiņš. (Skat. A23. punktu.)
230. SRS 16. punkts	Situācijā (izņemot situācijas, kas aprakstītas 13. punktā), kad revidents uzskata, ka pēc galīgā revīzijas faila izveides esošie revīzijas dokumenti ir jāmodificē vai tiem ir jāpievieno citi revīzijas dokumenti, neatkarīgi no šo modifikāciju un papildinājumu rakstura, revidents reģistrē: (skat. A24. punktu) <ul style="list-style-type: none"> a) konkrētus iemeslus, kāpēc modifikācijas veiktas; b) kad un kas veicis modifikācijas revīzijas dokumentos un kad un kas pārskatījis tās.

Datuma norādīšana revidenta ziņojumā nozīmē, ka revīzijas darbs ir pabeigts. Pēc šā datuma revidents vairs nemēģina iegūt papildu revīzijas pierādījumus.

Pēc revīzijas ziņojuma datuma ir savlaicīgi jāapkopo galīgais revīzijas fails. Parasti laiks, kādā ir jāapkopo galīgais revīzijas fails, nepārsniedz 60 dienas pēc revidenta ziņojuma datuma. Tas ir aprakstīts turpmākajā diagrammā. Skatiet 1. SKKS un 230. SRS, lai iegūtu papildu informāciju.

Diagramma 16.7-1

Izmaiņu ieviešana revīzijas failā

Tālāk aprakstītas prasības, kas jāievēro, ieviešot izmaiņas revīzijas failā.

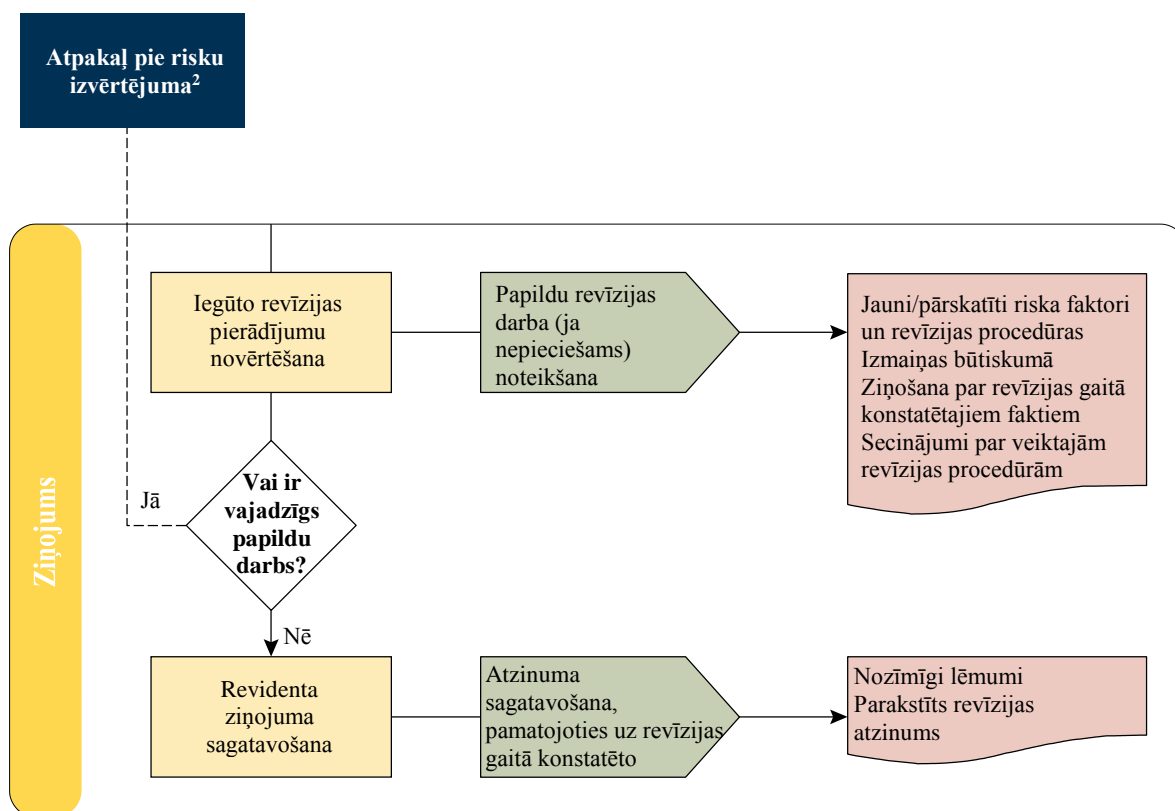
Tabula 16.7-2

Periods	Datumi	Prasības
1.	STARP revīzijas ziņojuma datumu un dokumentācijas pabeigšanas datumu	<p>Administratīvām izmaiņām:</p> <ul style="list-style-type: none"> jādokumentē iegūto revīzijas pierādījumu veids, jānorāda persona, kas sagatavoja un pārbaudīja katru dokumentu, un jāietver jebkādi faila papildu ziņojumi, kas varētu būt vajadzīgi; jādzēš vai jāizmet aizstāti dokumenti; jāsakārto un jāsalīdzina darba dokumenti, kā arī jāiekļauj atsaucis; jāaizpilda pabeigšanas kontrolsaraksti, kas attiecas uz faila apkopošanas procesu. <p>Izmaiņām revīzijas pierādījumos vai izdarītajos secinājumos jāgatavo papildu dokumentācija, kurā aplūkoti trīs galvenie jautājumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> kad un kas veica papildinājumus un (attiecīgā gadījumā) pārbaudi; papildinājumu iemesli; un papildinājumu ietekme, ja tāda ir, uz revīzijas secinājumiem.
2.	PĒC dokumentācijas pabeigšanas datuma	<p>NEDRĪKST dzēst vai izmest nekādu dokumentāciju no revīzijas faila, kamēr nav pagājis firmas failu saglabāšanas periods.</p> <p>Ja revīzijas dokumentācijā ir vajadzīgi papildinājumi (tostarp grozījumi) pēc dokumentācijas pabeigšanas datuma, ir jāsniedz atbilde uz trīs galvenajiem jautājumiem par izmaiņām revīzijas pierādījumos, kā norādīts 1. periodā, neatkarīgi no papildinājumu veida.</p>

17. Atzinuma par finanšu pārskatiem sagatavošana

Nodaļas saturs	Saistītie SRS
Prasības un apsvērumi saistībā ar: <ul style="list-style-type: none"> • atzinuma par finanšu pārskatiem sagatavošanu; un • atbilstīgi formulēta revidenta ziņojuma izstrādi. 	700.

Diagramma 17.0-1

Piezīmes.

1. Pilnīgu sarakstu ar nepieciešamajiem dokumentiem skatiet 230. SRS.
2. Plānošana (300. SRS) ir nepārtraukts un iteratīvs process, kas noris visas revīzijas gaitā.

Punkts	SRS mērķi
700. SRS 6. punkts	<p>Revidenta uzdevumi ir šādi:</p> <p>a) izstrādāt atzinumu par finanšu pārskatiem, kura pamatā ir secinājumu novērtēšana, kas izdarīti, izvērtējot iegūtos revīzijas pierādījumus; un</p> <p>b) skaidri izteikt šādu atzinumu rakstiskā ziņojumā, raksturojot arī attiecīgā atzinuma pamatojumu.</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 7. punkts	<p>Šajā SRS lietotajiem terminiem ir piešķirta šāda nozīme:</p> <p>a) Vispārēja mērķa finanšu pārskati — finanšu pārskati, kas sagatavoti atbilstoši vispārējā mērķa pamatnostādņu prasībām.</p> <p>b) Vispārēja mērķa pamatnostādnes — finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnes, kuru mērķis ir nodrošināt vispārējas finanšu informācijas sniegšanu plašam lietotāju lokam. Finanšu pārskatu pamatnostādnes var būt patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes un atbilstības pamatnostādnes.</p> <p>Termins „patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes” attiecas uz finanšu pārskatu pamatnostādņēm, kurās noteikta prasība nodrošināt atbilstību pamatnostādņēm un kurās:</p> <p>i) tieši vai netieši norādīts, ka, lai nodrošinātu finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu, vadībai var nākties sniegt arī tādus paskaidrojumus, kuri nav tieši noteikti pamatnostādņēs; vai</p> <p>ii) tieši norādīts, ka vadībai var nākties atkāpties no pamatnostādņēs noteiktajām prasībām, lai nodrošinātu finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu. Šāda atteikšanās ir sagaidāma tikai ārkārtīgi retās situācijās.</p> <p>Termins „atbilstības pamatnostādnes” ir attiecināms uz finanšu pārskatu pamatnostādņēm, kurās ietverta prasība nodrošināt atbilstību pamatnostādņēm, bet nav ietvertas iepriekš (i) un (ii) apakšpunktā minētās prasības.</p> <p>c) Nemodificēts atzinums — šādu atzinumu revidents sniedz, ja viņš secinājis, ka finanšu pārskati ir visos būtiskajos aspektos sagatavoti saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām.</p>
700. SRS 8. punkts	<p>Šajā SRS jēdziens „finanšu pārskati” izprotams kā jēdziens “vispārēja mērķa finanšu pārskatu pilns kopums, tostarp, saistītie pielikumi”. Saistītajos pielikumos parasti ir sniegts nozīmīgu uzskaites pamatprincipu apkopojums un cita skaidrojoša informācija. Finanšu pārskatu forma un saturs, kā arī tas, kas uzskatāms par finanšu pārskatu pilnu kopumu, ir noteikts norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībās.</p>
700. SRS 9. punkts	<p>Šī SRS kontekstā jēdziens „Starptautiskie Finanšu pārskatu standarti” izprotams kā Starptautiskie Finanšu pārskatu standarti, ko izstrādājusi Starptautiskā Grāmatvedības standartu padome, un jēdziens „Starptautiskie Publiskā sektora grāmatvedības standarti” izprotams kā Starptautiskie Publiskā sektora grāmatvedības standarti, ko izstrādājusi Starptautiskā Publiskā sektora grāmatvedības standartu padome.</p>

17.1 Pārskats

Revīzijas procesa pēdējais posms ir iegūto revīzijas pierādījumu novērtēšana, identificēto neatbilstību ietekmes apsvēršana, revīzijas atzinuma sagatavošana un atbilstīgi formulēta revidenta ziņojuma sagatavošana.

Šajā nodaļā ir aplūkoti šādi aspekti:

- finanšu pārskati, kas sagatavoti saskaņā ar vienu vai abiem vispārējā mērķa pamatnostādņu veidiem, kuru mērķis ir nodrošināt vispārējas finanšu informācijas sniegšanu plašam lietotāju lokam;
- atzinuma sagatavošana par visu vispārējā mērķa finanšu pārskatu kopumu, kas sagatavots, balstoties uz secinājumiem, kuru pamatā ir iegūtie revīzijas pierādījumi;
- šāda atzinuma skaidra izklāstīšana rakstiskā ziņojumā, raksturojot arī attiecīgā atzinuma pamatojumu.

Šīs rokasgrāmatas 2. sējuma 23. un 24. nodaļā ir aplūktas situācijas, kad revidenta ziņojumā ir jāiekļauj modificēts atzinums, apstākļu akcentējuma rindkopa vai citu jautājumu rindkopas.

Saskaņā ar SRS veiktu revīziju nemodificēta revidenta ziņojuma formulējumam ir jāsaturs vairāki obligāti elementi. Formulējums atbilst standartam, izņemot papildu rindkopas, kas iekļautas apstākļu akcentējuma vajadzībām vai saistībā ar citiem ziņošanas apstākļiem.

Revidenta ziņojuma konsekvence palīdz:

- uzlabot tā uzticamību pasaules tirgū, ļaujot vienkāršāk identificēt tādas revīzijas, kuras ir veiktas saskaņā ar pasaules mēroga standartiem;
- uzlabot lietotāju izpratni un identificēt neparastas situācijas (piemēram, revidenta ziņojuma modifikācijas).

Dažās jurisdikcijās finanšu pārskatu revīziju reglamentējošie likumi vai normatīvie akti var paredzēt citādu revidenta atzinuma formulējumu. Tomēr revidenta pienākumi saistībā ar atzinuma sagatavošanu nemainās. Ja formulējums būtiski atšķiras no starptautisko standartu formulējuma, revidentam ir jāapsver risks, ka lietotāji var pārprast iegūto pārlicību. Ja šāds risks pastāv, revīzijas ziņojumam var pievienot papildu skaidrojumu.

17.2 Finanšu pārskatu pamatnostādnes

Revidents sagatavo atzinumu par finanšu pārskatiem norādīto „vispārējā mērķa” pamatnostādņu kontekstā. Tās ir finanšu pārskatu pamatnostādnes, kuru mērķis ir nodrošināt vispārējas finanšu informācijas sniegšanu plašam lietotāju lokam. Pieņemamās pamatnostādnes ir šādas:

- Starptautiskais Finanšu pārskatu standarts maziem un vidējiem uzņēmumiem;
- Starptautiskie Finanšu pārskatu standarti;
- Starptautiskie Publiskā sektora grāmatvedības standarti.

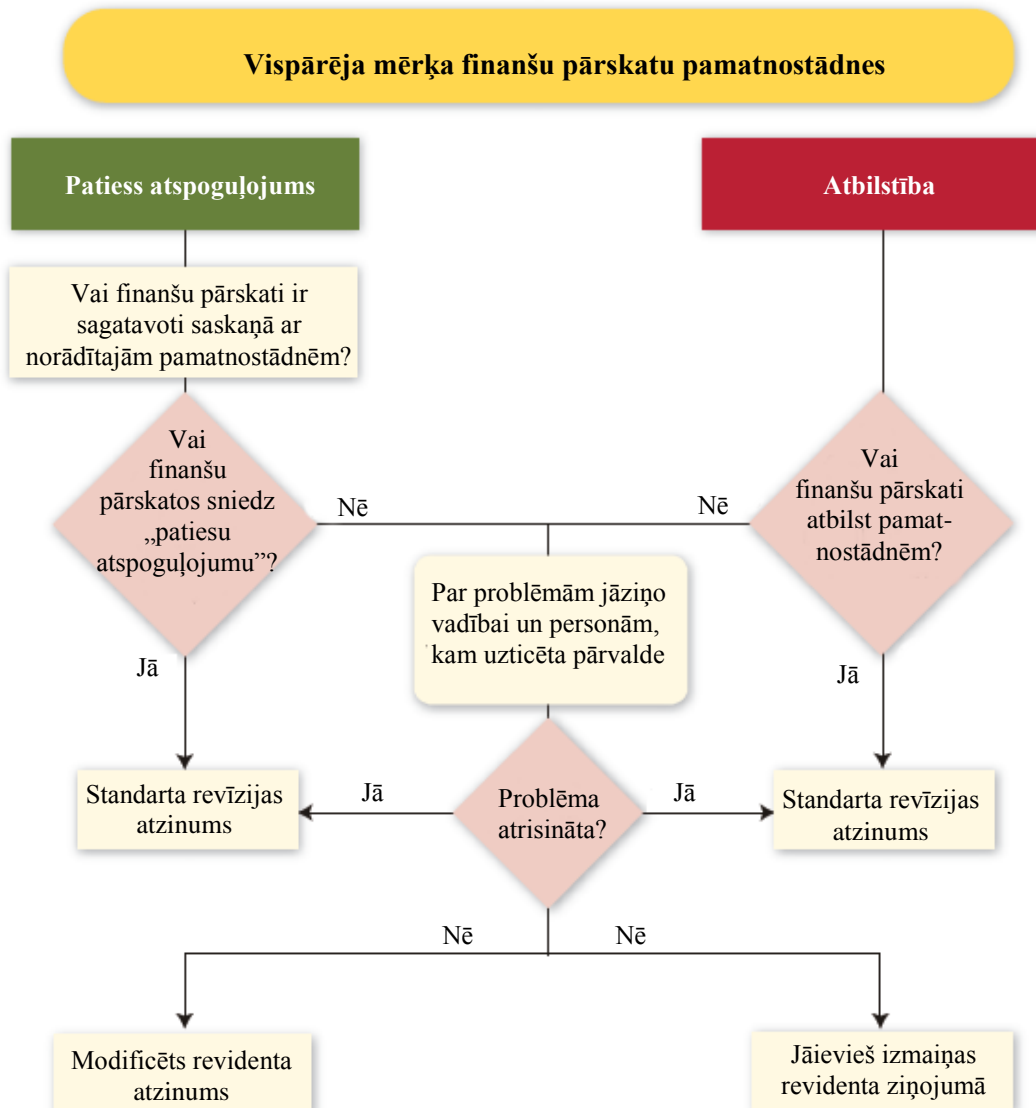
Ir divu veidu vispārējā mērķa pamatnostādnes, proti, „patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes” un „atbilstības pamatnostādnes”. Šīs pamatnostādnes ir aprakstītas tabulā turpmāk.

Tabula 17.2-1

Pamatnostādnes	Apraksts
<p>Patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes</p>	<p>Finanšu pārskatu pamatnostādnes (piemēram, starptautiskie finanšu pārskatu standarti), kurās noteikta prasība nodrošināt atbilstību pamatnostādnēm un kurās:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) tieši vai netieši norādīts, ka, lai nodrošinātu finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu, vadībai var nākties sniegt arī tādus paskaidrojumus, kuri nav tieši noteikti pamatnostādnēs; vai ii) tieši norādīts, ka vadībai var nākties atkāpties no pamatnostādnēs noteiktajām prasībām, lai nodrošinātu finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu. Šāda atteikšanās ir sagaidāma tikai ārkārtīgi retās situācijās. <p>Revidents ziņojumā norāda, vai finanšu pārskati „sniedz visu būtisko aspektu patiesu atspoguļojumu” vai „sniedz patiesu un skaidru priekšstatu” par informāciju, kuru paredzēts atspoguļot finanšu pārskatos.</p>
<p>Atbilstības pamatnostādnes</p>	<p>Finanšu pārskatu pamatnostādnes, kurās ietverta prasība nodrošināt atbilstību pamatnostādnēm, bet nav ietvertas iepriekš i) un ii) apakšpunktā minētās prasības attiecībā uz „patiesu” atspoguļojumu. Revidentam nav jānovērtē, vai finanšu pārskati sniedz patiesu atspoguļojumu. Piemēram, tiesību aktos vai noteikumos paredzētas finanšu pārskatu pamatnostādnes, kuru mērķis ir finanšu informācijas sniegšana plašam lietotāju lokam.</p> <p>Revidents ziņojumā norāda, vai visi būtiskie finanšu pārskatu aspekti ir sagatavoti saskaņā ar, piemēram, „X jurisdikcijas Likumam par uzņēmējdarbību”.</p>

Turpmāk norādīta lēmuma pieņemšana saskaņā diviem vispārējā mērķa pamatnostādņu veidiem.

Diagramma 17.2-2

Dažos gadījumos revidentam var nākties veikt revīziju saskaņā ar abiem pamatnostādņu veidiem. Šādās situācijās revidenta atzinumā atsauces gan uz patiesa atspoguļojuma pamatnostādnēm, gan piemērojamām regulatīvajām vai normatīvajām prasībām.

Valsts standarti

Revidenta ziņojumā ir var ietvert atsauci gan uz starptautiskajiem revīzijas standartiem, gan valsts revīzijas standartiem, ja abu standartu kopumu prasības nav pretrunīgas. Ja pretrunas pastāv, revidenta ziņojumā atsauces tikai uz tiem revīzijas standartiem (vai nu starptautiskajiem revīzijas standartiem, vai valsts revīzijas standartiem), ar kuriem saskaņā ir sagatavots revidenta ziņojums.

Piemēram, saskaņā ar 570. SRS revidentam ir jāietver apstākļu akcentējuma rindkopa, lai uzsvērtu problēmu uzņēmumā, savukārt dažu valstu revīzijas standarti aizliedz šādu rindkopa.

17.3 Atzinuma sagatavošana

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 10. punkts	Revidents izstrādā atzinumu par to, vai finanšu pārskati ir visos būtiskajos aspektos sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām.
700. SRS 11. punkts	Izstrādājot šādu atzinumu, revidents izdara secinājumus par to, vai revidents ir ieguvis pietiekamu pārliecību par to, vai finanšu pārskatos kopumā nav krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību. Izdarot šādus secinājumus, revidents ņem vērā šādus faktorus: a) atbilstoši 330. SRS nosacījumiem revidenta izdarītie secinājumi par to, vai iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi; b) atbilstoši 450. SRS prasībām revidenta izdarītie secinājumi par to, vai neizlabotās neatbilstības katra atsevišķi vai visas kopā ir būtiskas; un c) atbilstoši šā SRS 12.-15. punkta prasībām izstrādātais novērtējums.
700. SRS 12. punkts	Revidents novērtē, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām. Veicot šādu novērtējumu, revidents ņem vērā uzņēmuma grāmatvedības prakses kvalitatīvos aspektus, tostarp norādes uz iespējamu vadības neobjektivitāti, pieņemot lēmumus. (Skat. A1.–A3. punktu.)
700. SRS 13. punkts	Norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu kontekstā revidents novērtē, vai: a) finanšu pārskatos ir atbilstīgi skaidroti izvēlētie un izmantotie nozīmīgie grāmatvedības pamatprincipi; b) izvēlētie un izmantotie grāmatvedības pamatprincipi atbilst finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām un ir atbilstīgi apstākļiem; c) vadības izstrādātās grāmatvedības aplēses ir pamatotas; d) finanšu pārskatos atspoguļotā informācija ir būtiska, ticama, salīdzināma un saprotama; e) finanšu pārskatos ietverti skaidrojumi ir pietiekami atbilstīgi, lai potenciālie lietotāji varētu gūt izpratni par būtisko darījumu un notikumu ietekmi uz finanšu pārskatos sniegto informāciju; un (skat. A4 punktu) f) finanšu pārskatos izmantotie termini, tostarp, finanšu pārskatu nosaukumi, ir atbilstīgi.
700. SRS 14. punkts	Ja finanšu pārskati ir sagatavoti atbilstoši patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu prasībām, veicot šī SRS 12.-13. punktā noteikto novērtējumu, revidents nosaka, vai finanšu pārskati nodrošina patiesu atspoguļojumu. Novērtējot, vai finanšu pārskati nodrošina patiesu atspoguļojumu, revidents ņem vērā šādus faktorus: a) finanšu pārskatu vispārējais saturs, struktūra un saturs; b) vai finanšu pārskati, tostarp, saistītie pielikumi, patiesi atspoguļo pamatā esošos darījumus un notikumus.
700. SRS 15. punkts	Revidents novērtē, vai finanšu pārskatos ir atbilstīgi norādītas vai raksturotas finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnes. (Skat. A5.–A10. punktu.)
700. SRS 16. punkts	Revidents sniedz nemodificētu atzinumu, ja viņš secina, ka finanšu pārskati ir visos būtiskajos aspektos sagatavoti atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām.
700. SRS 17. punkts	Ja revidents: a) secina, ka iegūtie revīzijas pierādījumi liecina, ka finanšu pārskatos kopumā ir būtiskas neatbilstības; vai b) nevar iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecinātu, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību, revidenta modificē ziņojumā ietvertu atzinumu atbilstoši 705. SRS nosacījumiem.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 18. punkts	Ja finanšu pārskati, kas sagatavoti atbilstoši patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu prasībām, nenodrošina patiesu atspoguļojumu, revidents šo jautājumu pārrunā ar vadību un atkarībā no norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām un jautājuma risinājuma nosaka, vai nepieciešams modificēt atzinumu atbilstoši 705. SRS prasībām. (Skat. A11. punktu.)
700. SRS 19. punkts	Ja finanšu pārskati ir sagatavoti atbilstoši atbilstības pamatnostādņu prasībām, revidentam nav pienākums novērtēt, vai finanšu pārskati ir patiesi atspoguļoti. Tomēr izņēmuma gadījumos, ja revidents secina, ka šādi finanšu pārskati ir maldinoši, revidents šo jautājumu pārrunā ar vadību un atkarībā no jautājuma risinājuma nosaka, vai nepieciešams par to ziņot revidenta ziņojumā. (Skat. A12 punktu.)

Sagatavojot atzinumu, revidentam ir jāpārliecinās, ka pārskati ir sagatavoti saskaņā ar norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm, kā norādīts tabulā turpmāk.

Tabula 17.3-1

Apsvērumi	
Revīzijas atzinuma sagatavošana	<p>Būtiskums</p> <p>Jāizdara secinājumi, vai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • būtiskums joprojām ir atbilstīgs uzņēmuma faktisko finanšu rezultātu kontekstā; • neizlabotas neatbilstības (tostarp neizlabotas neatbilstības iepriekšējos periodos) katra atsevišķi vai visas kopā izraisa būtiskas neatbilstības.
	<p>Revīzijas pierādījumi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vai ir iegūti pietiekami revīzijas pierādījumi? • Vai vadības izstrādātās grāmatvedības aplēses ir pamatotas? • Vai revīzijas beigās vai neilgi pirms tam veiktās analītiskās procedūras atbilst revīzijas gaitā izdarītajiem secinājumiem?
	<p>Grāmatvedības pamatprincipi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vai finanšu pārskatos ir atbilstīgi skaidroti izvēlētie un izmantotie nozīmīgie grāmatvedības pamatprincipi? • Vai grāmatvedības pamatprincipi atbilst finanšu pārskatu pamatnostādņēm un ir atbilstīgi apstākļiem?

Apsvērumi	
Revīzijas atzinuma sagatavošana (turpinājums)	<p>Finanšu pārskatu skaidrojumi</p> <ul style="list-style-type: none"> Vai finanšu pārskatos ir norādītas vai raksturotas norādītās finanšu pārskatu pamatnostādnes? Vai ir sniegti visi finanšu pārskatu skaidrojumi, kādi ir noteikti norādītajās finanšu pārskatu pamatnostādnēs? Vai finanšu pārskatos izmantotā terminoloģija, tostarp katra finanšu pārskata nosaukums, ir atbilstīga? Vai ir sniegti pienācīgi skaidrojumi, lai potenciālie lietotāji varētu gūt izpratni par būtisku darījumu un notikumu ietekmi uz finanšu pārskatos sniegto informāciju? Vai atspoguļotā informācija ir būtiska, ticama, salīdzināma, saprotama un pietiekama?
	<p>Patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes</p> <ul style="list-style-type: none"> Vai finanšu pārskatu vispārējais izklāsts, struktūra un saturs (tostarp pielikumu skaidrojumus) ataino pamatā esošos darījumus un notikumus saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām? Ja nē, vai ir jāsniedz papildu skaidrojumi, ne tikai pamatnostādnēs prasītie skaidrojumi, lai nodrošinātu patiesu atspoguļojumu? Vai finanšu pārskati korekcijām, ko vadības veikusi revīzijas rezultātā, atbilst revidenta izpratnei par uzņēmumu un tā vidi
	<p>Atbilstības pamatnostādnes</p> <ul style="list-style-type: none"> Vai finanšu pārskati ir maldinoši? Šāda situācija varētu rasties ārkārtīgi retos gadījumos.

Pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem novērtējumiem, revidents nosaka, kādas formas revīzijas ziņojums (nemodificēts vai modificēts) ir atbilstīgs apstākļiem, kā norādīts tabulā turpmāk.

Tabula 17.3-2

Atzinuma veids	Revidenta secinājumi
Nemodificēts atzinums	Ja finanšu pārskati ir visos būtiskajos aspektos sagatavoti saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām, var sagatavot nemodificētu atzinumu.
Modificēts atzinums (<i>atzinums ar iebildi, negatīvs atzinums vai atteikums sniegt atzinumu</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Revidents, pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem, secina, ka iegūtie revīzijas pierādījumi liecina, ka finanšu pārskatos kopumā ir būtiskas neatbilstības; vai revidents nevar iegūt pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, kas apliecinātu, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību. <p>Šīs rokasgrāmatas 2. sējuma 23. nodaļā ir aplūkotas revidenta ziņojuma modifikācijas.</p>

17.4 Revidenta ziņojuma forma un izklāsts

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 20. punkts	Revidenta ziņojums ir rakstiskā formā. (Skat. A13.–A14. punktu.)
700. SRS 21. punkts.	Revidents ziņojuma virsrakstā skaidri norāda, ka tas ir neatkarīga revidenta ziņojums. (Skat. A15. punktu.)
700. SRS 22. punkts	Revidents adresē ziņojumu atbilstoši revīzijas uzdevuma apstākļiem. (Skat. A16. punktu.)
700. SRS 23. punkts	Revidenta ziņojuma ievaddaļā revidents: (skat. A17.–A19. punktu) a) identificē uzņēmumu, kura finanšu pārskati ir revidēti; b) paziņo, ka finanšu pārskati ir revidēti; c) identificē katra finanšu pārskatos iekļautā pārskata nosaukumu; d) iekļauj atsauci uz nozīmīgu grāmatvedības pamatprincipu apkopojumu un citu skaidrojošu informāciju; un e) norāda datumu vai laika posmu uz kuru attiecas katrs finanšu pārskatos iekļautais pārskats.
700. SRS 24. punkts	Vadības atbildība par finanšu pārskatiem Šajā revidenta ziņojuma daļā revidents raksturo personu organizācijā, kam uzticēta atbildība par finanšu pārskatu sagatavošanu, atbildību. Revidenta ziņojumā nav obligāti jāizmanto termins “vadība”, un revidents var izmantot konkrētās juridiskās struktūras kontekstā atbilstošo terminoloģiju. Dažās jurisdikcijās šādas norādes var attiekties uz personām, kam uzticēta pārvalde.
700. SRS 25. punkts	Revidents ziņojumā iekļauj prasību sadaļu, kuras nosaukums ir „Vadības [vai citu atbilstīgo personu] atbildība saistībā ar finanšu pārskatiem”.
700. SRS 26. punkts	Revidents ziņojumā raksturo vadības atbildību saistībā ar finanšu pārskatu sagatavošanu. Šeit revidents raksturo to, ka vadība ir atbildīga par finanšu pārskatu sagatavošanu atbilstoši norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībām un par tādas iekšējās kontroles sistēmas nodrošināšanu, kādu vadība uzskata par nepieciešamu, lai finanšu pārskatos nebūtu krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību. (Skat. A20–A23 punktu.)
700. SRS 27. punkts	Ja finanšu pārskati sagatavoti atbilstoši patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu prasībām, revidenta ziņojumā raksturojot vadības atbildību saistībā ar finanšu pārskatiem, revidents atbilstoši apstākļiem norāda uz vadības atbildību par “šādu finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu” vai “tādu finanšu pārskatu sagatavošanu, kuri nodrošina patiesu un skaidru priekšstatu”.
700. SRS 28. punkts	Revidents ziņojumā iekļauj prasību sadaļu „Revidenta atbildība”.
700. SRS 29. punkts	Revidenta ziņojumā revidents nosaka, ka revidenta atbildība ir sniegt atzinumu par finanšu pārskatiem, pamatojoties uz veikto revīziju. (Skat. A24. punktu.)
700. SRS 30. punkts	Revidents ziņojumā norāda, ka revīzija ir veikta atbilstoši Starptautisko Revīzijas standartu prasībām. Revidents ziņojumā paskaidro arī to, ka atbilstoši šo standartu prasībām revidentam ir pienākums ievērot ētikas normas un plānot un veikt revīziju tā, lai gūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību. (Skat. A25–A26 punktu.)

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 31. punkts	<p>Revidents ziņojumā raksturo revīziju, norādot, ka:</p> <p>a) revīzijas gaitā ir veiktas procedūras, kuru mērķis ir iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz finanšu pārskatos atspoguļotajām summām un skaidrojumiem;</p> <p>b) procedūras ir izvēlētas, balstoties uz revidenta profesionālo vērtējumu, tostarp krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riska izvērtējumu; izvērtējot šādus riskus, revidents novērtē uzņēmuma finanšu pārskatu sagatavošanas kontekstā būtisko iekšējās kontroles sistēmu, lai izstrādātu apstākļiem atbilstīgas revīzijas procedūras, bet ne tālab, lai sniegtu atzinumu par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas darbības efektivitāti; ja finanšu pārskatu revīzijas ietvaros revidenta pienākums ir sniegt arī atzinumu par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu efektivitāti, no revidenta ziņojuma ir jāizslēdz frāze par to, ka iekšējās kontroles sistēmas izvērtēšanas mērķis nav sniegt atzinumu par uzņēmuma iekšējās kontroles efektivitāti;</p> <p>c) revīzijas gaitā tiek izvērtēta arī izmantoto grāmatvedības pamatprincipu atbilstība, vadības izstrādāto aplēšu nozīmīgums, kā arī vispārējais finanšu pārskatu izklāsts.</p>
700. SRS 32. punkts	<p>Ja finanšu pārskati sagatavoti atbilstoši patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu prasībām, revidenta ziņojumā revidents atbilstoši apstākļiem raksturo revīziju, kas veikta attiecībā uz “uzņēmumā sagatavoto finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu” vai “tādu finanšu pārskatu sagatavošanu uzņēmumā, kuri nodrošina patiesu un skaidru priekšstatu”.</p>
700. SRS 33. punkts	<p>Revidents ziņojumā norāda, vai revidents uzskata, ka atzinuma pamatā izmantotie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un atbilstīgi.</p>
700. SRS 34. punkts	<p>Revidents ziņojumā iekļauj prasību sadaļu „Atzinums”.</p>
700. SRS 35. punkts	<p>Sniedzot nemodificētu atzinumu attiecībā uz finanšu pārskatiem, kas sagatavoti atbilstoši patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu prasībām, revidenta atzinumā, izņemot gadījumus, kad likumos un normatīvajos aktos ir noteiktas savādākas prasības, tiek izmantota kāda no šādām frāzēm, kas tiek uzskatītas par līdzvērtīgām:</p> <p>a) finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo ... atbilstoši [norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu] prasībām; vai</p> <p>b) finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par ... atbilstoši [norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu] prasībām. (Skat. A27.–A33. punktu.)</p>
700. SRS 36. punkts	<p>Sniedzot nemodificētu atzinumu attiecībā uz finanšu pārskatiem, kas sagatavoti atbilstoši atbilstības pamatnostādņu prasībām, revidents paziņo, ka finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti atbilstoši [norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu] prasībām. (Skat. A27., A29.–A33. punktu.)</p>
700. SRS 37. punkts	<p>Ja revidenta atzinumā atsauces uz norādītajām finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņēm nav atsauces uz Starptautiskās Grāmatvedības standartu Padomes izstrādātajiem Starptautiskajiem Finanšu pārskatu standartiem vai Starptautiskās Publiskā sektora grāmatvedības standartu valdes izstrādātajiem Starptautiskajiem Publiskā sektora grāmatvedības standartiem, revidents identificē pamatnostādņu izcelsmi.</p>
700. SRS 38. punkts	<p>Ja revidenta ziņojumā revidents norāda uz atbildību par cita veida ziņošanu saistībā ar finanšu pārskatiem papildus šajā SRS noteiktajam revidenta pienākumam izstrādāt atzinumu par finanšu pārskatiem, šādu cita veida atbildību revidents norāda atsevišķā sadaļā, kuras nosaukums ir „Ziņojums par atbilstību citām likumu un normatīvo aktu prasībām” vai citāds atbilstoši konkrētās sadaļas saturam. (Skat. A34.–A35. punktu.)</p>
700. SRS 39. punkts	<p>Ja revidenta ziņojumā ir iekļauta atsevišķa sadaļa par citu atbildību saistībā ar ziņošanu, šī SRS 23.-37. punktā raksturotie virsraksti, paziņojumi un skaidrojumi sniedzami sadaļā „Ziņojums par finanšu pārskatiem”. Sadaļa „Ziņojums par atbilstību citām likumu un normatīvo aktu prasībām” seko sadaļai „Ziņojums par finanšu pārskatiem”. (Skat. A36. punktu.)</p>

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 40. punkts	Revidenta ziņojums ir jāparaksta. (Skat. A37. punktu.)
700. SRS 41. punkts	Revidenta ziņojuma datums nedrīkst būt pirms datuma, kurā revidents ieguvis pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, balstoties uz kuriem, revidents izstrādā atzinumu par finanšu pārskatiem, tostarp pierādījumus, kas apliecina, ka: (skat. A38.–A41. punktu) a) ir sagatavoti visi finanšu pārskatos iekļautie pārskati, tostarp, saistītie pielikumi; b) atbilstīgi pilnvarotas personas ir apliecinājušas savu atbildību attiecībā uz šiem finanšu pārskatiem.
700. SRS 42. punkts	Revidenta ziņojumā revidents norāda revidenta prakses atrašanās vietu attiecīgajā jurisdikcijā.
700. SRS 43. punkts	Ja konkrētas jurisdikcijas likumos un normatīvajos aktos ir noteiktas prasības izmantot konkrētu revidenta ziņojuma izkārtojumu vai formulējumu, revidents ziņojumā atsaucas uz Starptautiskajiem Revīzijas standartiem tikai tad, ja revidenta ziņojumā ir norādīti visi šie elementi: (skat. A42. punktu) a) virsraksts; b) adresāts atbilstoši darba uzdevuma nosacījumiem; c) ievadrindkopa, kurā identificēti revidētie finanšu pārskati; d) norādīta vadības (vai citu personu, skat. 24. punktu) atbildība par finanšu pārskatu sagatavošanu; e) norādīta revidenta atbildība par atzinuma sniegšanu par finanšu pārskatiem un revīzijas jomu, tostarp: <ul style="list-style-type: none"> • atsauce uz Starptautiskajiem Revīzijas standartiem un likumu un normatīvo aktu prasībām, un • raksturota revīzijas veikšana atbilstoši šādu standartu prasībām; f) atzinuma rindkopa, kurā sniegts atzinums par finanšu pārskatiem un atsauce uz norādītajām finanšu ziņošanas pamatnostādņēm, kas lietotas finanšu pārskatu sagatavošanā (tostarp, ja netiek lietoti Starptautiskie Finanšu ziņošanas standarti vai Starptautiskie Publiskā sektora grāmatvedības standarti, identificējot finanšu ziņošanas pamatnostādņu izcelsmes jurisdikciju); g) revidenta paraksts; h) revidenta ziņojuma datums; un i) revidenta adrese.
700. SRS 44. punkts	Dažkārt revidentam var būt pienākums veikt revīziju atbilstoši konkrētās jurisdikcijas revīzijas standartu (vai valsts revīzijas standartu) prasībām un revidents var papildus nodrošināt arī SRS prasību izpildi. Šādā gadījumā papildus atsaucei uz valsts revīzijas standartiem revidenta ziņojumā drīkst sniegt atsauci uz Starptautiskajiem Revīzijas standartiem, bet revidents tā drīkst rīkoties, ja ir spēkā šādi nosacījumi: (skat. A43.–A44. punktu) a) starp valsts revīzijas standartu un SRS standartu prasībām nav tādu pretrunu, kas liktu revidentam i) izstrādāt savādāku atzinumu; vai ii) neiekļaut apstākļu akcentējuma rindkoku, ja atbilstoši SRS prasībām tā būtu jāiekļauj; un b) ja revidents izmanto valsts revīzijas standartos noteikto izkārtojumu vai formulējumu, revidenta ziņojumā iekļauti vismaz visi šī SRS 43. (a)–(i) punktā noteiktie elementi. Šā SRS 43. (e) punktā sniegtā atsauce uz likumiem vai normatīvajiem aktiem izprotama kā atsauce uz valsts revīzijas standartiem. Revidenta ziņojumā revidents identificē šādus valsts revīzijas standartus.
700. SRS 45. punkts	Ja revidenta ziņojumā revidents atsaucas gan uz valsts revīzijas standartiem, gan uz Starptautiskajiem Revīzijas standartiem, revidents identificē valsts revīzijas standartu izcelsmi.

Punkts	Saistīto SRS fragmenti
700. SRS 46. punkts	Ja kopā ar revidētajiem finanšu pārskatiem tiek sniegta papildu informācija, kas nav paredzēta norādīto finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādņu prasībās, revidents novērtē, vai šāda papildinformācija ir skaidri nodalīta no revidētajiem finanšu pārskatiem. Ja šāda papildinformācija nav skaidri nodalīta no revidētajiem finanšu pārskatiem, revidents aicina vadību mainīt nerevidētās papildinformācijas izklāsta veidu. Ja vadība atsakās to darīt, revidenta ziņojumā revidents paskaidro, ka attiecīgā papildinformācija nav revidēta.
700. SRS 47. punkts	Ja papildinformācijas sniegšana nav noteikta norādītajās finanšu pārskatu sagatavošanas pamatnostādnēs, tomēr uzskatāma par finanšu pārskatu neatņemamu sastāvdaļu, jo tās raksturs un saturs ir tāds, ka to nevar skaidri nodalīt no revidētajiem finanšu pārskatiem, revidenta atzinums attiecas uz šādu papildinformāciju.

Revidents lasītājam sniedz informāciju par:

- vadības pienākumiem;
- revidenta pienākumiem un revīzijas aprakstu;
- to, ka revīzija ir veikta saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem;
- izmantotajām finanšu pārskatu pamatnostādnēm;
- revidenta atzinu attiecībā uz finanšu pārskatiem.

Revidenta ziņojuma forma ir atkarīga no izmantotajām finanšu pārskatu pamatnostādnēm, jebkādam papildu prasībām saskaņā ar tiesību aktiem vai noteikumiem un papildu informācijas iekļaušanas. Revidenta ziņojuma virsraksts ir „Neatkarīga revidenta ziņojums” un tajā ir jābūt šādiem prasību sadaļu virsrakstiem:

- „Ziņojums par finanšu pārskatiem”;
- „Vadības atbildība par finanšu pārskatiem”;
- „Revidenta atbildība”;
- „Atzinums”.

Attiecīgos gadījumos var ietvert arī prasību sadaļas ar virsrakstiem:

- „Apstākļu akcentējums”;
- „Ziņojums par atbilstību citām likumu un normatīvo aktu prasībām”.

Turpmāk tabulā ir sniegti revidenta ziņojuma (kam jābūt rakstiskam) galvenie elementi.

Tabula 17.4-1

Elements	Komentāri
Nosaukums	Neatkarīga revidenta ziņojums Vārda „neatkarīgs” izmantošana nošķir neatkarīga revidenta ziņojumu no citu personu sagatavotiem ziņojumiem.
Adresāts	Personas, kam ziņojums ir paredzēts (parasti tie ir akcionāri vai personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde). To var arī noteikt revīzijas uzdevuma apstākļi vai vietējie normatīvie akti.
Ievadrindkopa	<ul style="list-style-type: none"> • Identificē uzņēmumu, kura finanšu pārskati ir revidēti. • Paziņo, ka finanšu pārskati ir revidēti. • Identificē katra finanšu pārskatu kopumā iekļautā finanšu pārskata nosaukumu. • Iekļauj atsauci uz nozīmīgu grāmatvedības pamatprincipu apkopojumu un citām skaidrojošām piezīmēm. • Norāda datumu vai laika posmu, uz kuru attiecas finanšu pārskati. <p>Ja iekļauj papildinformāciju, jāpaskaidro, vai uz to attiecas revīzijas atzinums, vai tā skaidri jānodala kā informācija, uz kuru neattiecas revīzijas atzinums.</p>
Vadības (vai izmantot citu atbilstīgu terminu) atbildība par finanšu pārskatiem	<p>Jāpaskaidro, ka vadība ir atbildīga par finanšu pārskatu sagatavošanu saskaņā ar norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm.</p> <p>Ziņojumā norāda, ka vadība ir atbildīga par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām; • par tādas iekšējās kontroles sistēmas nodrošināšanu, kādu vadība uzskata par nepieciešamu, lai finanšu pārskatos nebūtu krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību. <p>Vadības pienākumos ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzņemties atbildību par iekšējās kontroles sistēmu, kas nodrošina, lai finanšu pārskatos nebūtu krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību; • atbilstīgu uzskaites pamatprincipu izvēle un izmantošana; • nodrošināt, lai finanšu pārskatos atspoguļotā informācija būtu būtiska, ticama, salīdzināma un saprotama; • nodrošināt pietiekami atbilstīgus skaidrojumus, lai finanšu pārskatu lietotāji varētu gūt izpratni par būtiskiem darījumiem; • izstrādāt grāmatvedības aplēses, kas ir pamatotas attiecīgajos apstākļos.

Elements	Komentāri
Revidenta atbildība	<p>Jānorāda, ka revidenta pienākums ir sniegt atzinumu par finanšu pārskatiem, pamatojoties uz veikto revīziju. Tas ietver:</p> <ul style="list-style-type: none"> • paziņojumu, ka revīzija ir veikta saskaņā ar starptautiskajiem revīzijas standartiem; revidenta ziņojumā paskaidro arī to, ka atbilstoši šo standartu prasībām revidentam ir pienākums ievērot ētikas normas un plānot un veikt revīziju tā, lai gūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību; • revīzijas aprakstu, norādot, ka: <ul style="list-style-type: none"> – revīzijas gaitā tiek veiktas procedūras, kuru mērķis ir iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz finanšu pārskatos atspoguļotajām summām un skaidrojumiem; – procedūras ir izvēlētas, balstoties uz revidenta profesionālo vērtējumu, tostarp, krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riska izvērtējumu; izvērtējot šādus riskus, revidents novērtē uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu, kas nodrošina finanšu pārskatu sagatavošanu; šāda novērtējuma mērķis ir izstrādāt apstākļiem atbilstīgas revīzijas procedūras, nevis sniegt atzinumu par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti; un – revīzijas gaitā tiek izvērtēta arī izmantoto grāmatvedības pamatprincipu atbilstība, vadības izstrādāto aplēšu pamatotība, kā arī vispārējais finanšu pārskatu izklāsts; • paziņojumu, ka revidents uzskata, ka revidenta atzinuma pamatā izmantotie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un atbilstīgi; • ja finanšu pārskati sagatavoti atbilstoši patiesa atspoguļojuma pamatnostādņu prasībām, revidents atbilstoši apstākļiem raksturo revīziju, kas veikta attiecībā uz „uzņēmumā sagatavoto finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu” vai „tādu finanšu pārskatu sagatavošanu uzņēmumā, kuri nodrošina patiesu un skaidru priekšstatu”.
Revidenta atzinums	<p>Patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes Jānorāda, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos nodrošina patiesu atspoguļojumu (vai patiesu un skaidru priekšstatu) saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām vai līdzīgu formulējumu, kā noteikts likumos vai normatīvajos aktos.</p> <p>Atbilstības pamatnostādnes Jānorāda, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti saskaņā ar norādīto finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām.</p> <p>Ja kā finanšu pārskatu pamatnostādnes neizmanto starptautiskos finanšu pārskatu standartus, atzinuma formulējumā ir jāidentificē finanšu pārskatu pamatnostādņu izcelsmes jurisdikcija vai valsts (piemēram, ...saskaņā ar valstī V vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem...).</p>
Papildu ziņošanas atbildība	<p>Konkrēti standarti, likumi vai vispārpieņemta prakse kādā jurisdikcijā var prasīt vai ļaut revidentam ziņot par citām atbildības jomām. Šādus jautājumus aplūko atsevišķā prasību sadaļā aiz revidenta atzinuma.</p>

Elements	Komentāri
Revidenta paraksts	Revidenta paraksts atbilst attiecīgajā jurisdikcijā noteiktajam. Tas var būt firmas nosaukums, revidenta vārds, uzvārds vai abi. Parakstā var arī prasīt norādīt revidenta profesionālo kvalifikāciju vai to, ka revidents/firma ir ieguvusi atbilstošas sertificējošas iestādes sertifikātu.
Ziņojuma datums	Datums nedrīkst būt pirms datuma, kurā revidents ieguvis pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus, uz kuriem balstās atzinums. Minētie pierādījumi ietver norādi, ka: <ul style="list-style-type: none"> • ir sagatavoti visi finanšu pārskatos iekļautie pārskati; • ir izvērtēta (revidentam zināmo) un līdz konkrētajam datumam notikušo notikumu un darījumu ietekme (skat. 560. SRS); • atbilstīgi pilnvarotas personas ir apliecinājušas savu atbildību attiecībā uz šiem finanšu pārskatiem.
Revidenta adrese	Jānorāda revidenta prakses atrašanās vieta attiecīgajā jurisdikcijā.

Nemodificēts revīzijas atzinums — patiesa atspoguļojuma pamatnostādnes

Turpmāk tabulā sniegts revidenta ziņojuma (saskaņā ar 700. SRS) standarta formulējums par vispārēja mērķa finanšu pārskatiem, kas sagatavoti saskaņā ar patiesa atspoguļojuma pamatnostādnēm un ietver nemodificētu atzinumu.

Tabula 17.4-2

NEATKARĪGA REVIDENTA ZIŅOJUMS

[Attiecīgais adresāts]

Mēs esam veikuši klātpievienoto sabiedrības ABC finanšu pārskatu revīziju, kuros ietilpst 20X1. gada 31. decembra bilance, ienākumu pārskats, pašu kapitāla izmaiņu pārskats un naudas plūsmas pārskats par periodu, kurš beidzās šajā datumā, kā arī nozīmīgu grāmatvedības pamatprincipu kopsavilkums un cita skaidrojošā informācija.

Vadības atbildība par finanšu pārskatiem

Vadības pienākums ir sagatavot un patiesi atspoguļot šos finanšu pārskatus saskaņā ar Starptautiskajiem Finanšu pārskatu standartiem, kā arī nodrošināt tādu iekšējās kontroles sistēmu, kādu vadība uzskata par nepieciešamu, lai sagatavotajos finanšu pārskatos nebūtu krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību.

Revidenta atbildība

Mūsu pienākums ir sniegt atzinumu par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Mēs veicām revīziju veicām saskaņā ar Starptautiskajiem Revīzijas standartiem. Saskaņā ar šo standartu prasībām mūsu pienākums ir ievērot ētikas prasības, kā arī plānot un veikt revīziju tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzijas gaitā tiek veiktas procedūras, kuru mērķis ir iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz finanšu pārskatos atspoguļotajām summām un skaidrojumiem. Procedūras izvēlas revidents, pamatojoties uz profesionālu vērtējumu, tostarp, izvērtējot krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos. Izvērtējot šādus riskus, revidents novērtē uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu, kas nodrošina finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu; šāda novērtējuma mērķis ir izstrādāt apstākļiem atbilstīgas revīzijas procedūras, nevis sniegt atzinumu par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzijas gaitā tiek novērtēta arī izmantoto grāmatvedības pamatprincipu atbilstība un vadības izstrādāto grāmatvedības aplēšu pamatotība, kā arī tiek novērtēts vispārējais finanšu pārskatu izklāsts.

Mēs uzskatām, ka revīzijas atzinuma pamatā ir izmantoti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos patiesi atspoguļo (vai sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par) sabiedrības ABC finanšu stāvokli 20X1. gada 31. decembrī un finanšu darbības rezultātiem un naudas plūsmām par periodu, kurš beidzas šajā datumā, saskaņā ar Starptautiskajiem Finanšu pārskatu standartiem.

[Revidenta paraksts]

[Revidenta ziņojuma datums]

[Revidenta adrese]

Nemodificēts revīzijas atzinums — atbilstības pamatnostādnes

Turpmāk tabulā sniegts revidenta ziņojuma standarta formulējums par vispārēja mērķa finanšu pārskatiem, kas sagatavoti atbilstoši atbilstības pamatnostādņēm un ietver nemodificētu atzinumu.

Tabula 17.4-3

NEATKARĪGA REVIDENTA ZIŅOJUMS

[Attiecīgais adresāts]

Mēs esam veikuši klātpievienoto sabiedrības CDE finanšu pārskatu revīziju, kuros ietilpst 20X1. gada 31. decembra bilance, ienākumu pārskats, pašu kapitāla izmaiņu pārskats un naudas plūsmas pārskats par periodu, kurš beidzās šajā datumā, kā arī nozīmīgu grāmatvedības pamatprincipu kopsavilkums un cita skaidrojošā informācija.

Vadības atbildība par finanšu pārskatiem

Vadības pienākums ir sagatavot un patiesi atspoguļot šos finanšu pārskatus saskaņā ar Starptautiskajiem Finanšu pārskatu standartiem, kā arī nodrošināt tādu iekšējās kontroles sistēmu, kādu vadība uzskata par nepieciešamu, lai sagatavotajos finanšu pārskatos nebūtu krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību.

Revidenta atbildība

Mūsu pienākums ir sniegt atzinumu par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Mēs veicām revīziju veicām saskaņā ar Starptautiskajiem Revīzijas standartiem. Saskaņā ar šo standartu prasībām mūsu pienākums ir ievērot ētikas prasības, kā arī plānot un veikt revīziju tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzijas gaitā tiek veiktas procedūras, kuru mērķis ir iegūt revīzijas pierādījumus attiecībā uz finanšu pārskatos atspoguļotajām summām un skaidrojumiem. Procedūras izvēlas revidents, pamatojoties uz profesionālu vērtējumu, tostarp, izvērtējot krāpšanas vai kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos. Izvērtējot šādus riskus, revidents novērtē uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmu, kas nodrošina finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu; šāda novērtējuma mērķis ir izstrādāt apstākļiem atbilstīgas revīzijas procedūras, nevis sniegt atzinumu par uzņēmuma iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzijas gaitā tiek novērtēta arī izmantoto grāmatvedības pamatprincipu atbilstība un vadības izstrādāto grāmatvedības aplēšu pamatotība, kā arī tiek novērtēts vispārējais finanšu pārskatu izklāsts.

Mēs uzskatām, ka revīzijas atzinuma pamatā ir izmantoti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi.

Atzinums

Mūsaprāt, sabiedrības CDE finanšu stāvokli finanšu pārskati par periodu, kas beidzas 20X1. gada 31. decembrī, visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti saskaņā ar jurisdikcijas X Likumu par XYZ.

[Revidenta paraksts]

[Revidenta ziņojuma datums]

[Revidenta adrese]

17.5 Citas ziņošanas prasības

Dažās jurisdikcijas revidentam var būt pienākums ziņot par papildu jautājumiem, ne tikai par SRS noteiktajiem revidenta atbildībā esošajiem jautājumiem, kā izklāstīts tabulā turpmāk.

Tabula 17.5-1

Diskusija	
Papildu ziņošanas prasības	Revidentam var būt pienākums aplūkota tādus jautājumus kā: <ul style="list-style-type: none"> • uzņēmuma uzskaites ierakstu atbilstība; • īpaši jautājumi, ja tādi nonāk revidenta redzeslokā revīzijas laikā; • papildu procedūru rezultāti.
Ziņojuma iekļaušana ar atsevišķu virsrakstu	Lai nodrošinātu, ka lietotāji izprot šos papildu pienākumus, revidentam par tiem ir jāziņo revidenta ziņojuma atsevišķā prasību sadaļā (piemēram, ar jaunu apakšvirsrakstu „Ziņojums par atbilstību citām likumu un normatīvo aktu prasībām”.

17.6 Finanšu pārskatos sniegta papildinformācija

Papildinformācija ir informācija, ko sniedz finanšu pārskatos, bet kas nav obligāta saskaņā ar norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm. Papildinformācija var būt noteikta likumos, normatīvajos aktos vai standartos, vai arī to var sniegt brīvprātīgi.

Papildinformācija (kas nav obligāta saskaņā ar norādītajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm) ir skaidri jānošķir no revidētajiem finanšu pārskatiem, ja vien tā nav revidēto finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa. Ja šāda papildinformācija nav skaidri nodalīta, revidents aicina vadību mainīt nerevidētās papildinformācijas izklāsta veidu. Ja vadība atsakās to darīt, revidenta ziņojumā revidents paskaidro, ka attiecīgā papildinformācija nav revidēta.

Tabula 17.6-1

Papildinformācijas sniegšana finanšu pārskatos	
Skaidri jānodala papildinformācija	<ul style="list-style-type: none"> • Informācija ir skaidri jāapzīmē kā „nerevidēta”. • Finanšu pārskatos ir jāsvīturo jebkādas atsauces uz nerevidēto papildinformāciju. • Nerevidētā papildinformācija ir jāiekļauj ārpus finanšu pārskatiem. • Jānorāda numuri lappusēm, kurās ir atspoguļoti revidētie finanšu pārskati.

Tas, ka papildinformācija nav revidēta, neatbrīvo revidentu no atbildības nodrošināt, ka informācija nav maldinoša vai neatbilstīga citai revidētajos finanšu pārskatos ietvertajai informācijai. (Skat. 1. sējuma 15.9. nodaļu, kurā aplūkots 720. SRS: Cita informācija, kas sniegta dokumentos, kuros ietverti revidētie finanšu pārskati.)

17.7 Revīzijas, kas veiktas saskaņā ar SRS un valsts revīzijas standartiem

Ja revidentam ir jāziņo par valsts revīzijas standartu un SRS prasību ievērošanu, revidenta ziņojumā atsauces uz abiem standartu kopumiem.

Var atsaukties gan uz starptautiskajiem revīzijas standartiem, gan valsts revīzijas standartiem, ja ir izpildīti turpmāk uzskaitītie nosacījumi.

Tabula 17.7-1

Nosacījumi	
Atsauce gan uz SRS, gan valsts standartu prasību ievērošanu	<ul style="list-style-type: none"> • Revidenta ziņojums atbilst visu revīzijai būtisko SRS prasībām. • Ir veiktas visas papildu revīzijas procedūras, kas vajadzīgas, lai ievērotu valsts standartu prasības. • Revidenta ziņojumā ir norādīta revīzijas standartu izcelsmes jurisdikcija vai valsts. • Visi revidenta standarta ziņojuma (pat ja tiek izmantots valsts likumos vai normatīvajos aktos noteikts izkārtojums un formulējums) elementi (skat. tabulu 17.4-1) ir ietverti.

Nedrīkst atsaukties gan uz starptautiskajiem revīzijas standartiem, gan valsts revīzijas standartiem, ja pastāv pretrunas starp SRS prasībām un valsts revīzijas standartu prasībām, kuru rezultātā:

- revidents sagatavotu atzinumu par valsts standartiem, kas atšķirtos no atzinuma, kurš būtu atbilstīgs attiecībā uz SRS;
- netiktu iekļauta papildinformācija, piemēram, apstākļu akcentējuma rindkopa, ko prasa SRS, bet neatļauj valsts standarti.

17.8 Modificēti revidenta ziņojumi

Šīs rokasgrāmatas 2. sējuma 23. nodaļā ir aplūkotas revidenta ziņojuma modifikācijas.

Paziņojums par autortiesībām

Šis *Starptautisko revīzijas standartu lietošanas rokasgrāmatas mazu un vidēju uzņēmumu revīzijās* trešo izdevumu, kuru 2011. gada novembrī angļu valodā izdevusi Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) Mazu un vidēju firmu komiteja, tulkojumu latviešu valodā 2013. gada decembrī ir veikusi Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija, un tas tiek izmantots ar IFAC atļauju. IFAC neuzņemas nekādu atbildību par šā tulkojuma precizitāti un pilnīgumu, vai par sekām, kas varētu izrietēt šādu tulkojuma neprecizitāšu rezultātā. Visu IFAC publikāciju apstiprinātais teksts ir IFAC publicētais teksts angļu valodā.

Starptautisko revīzijas standartu lietošanas rokasgrāmatas mazu un vidēju uzņēmumu revīzijās trešā izdevuma teksts angļu valodā © 2011 Starptautiskā Grāmatvežu federācija (IFAC). Visas tiesības aizsargātas.

Starptautisko revīzijas standartu lietošanas rokasgrāmatas mazu un vidēju uzņēmumu revīzijās teksts latviešu valodā © 2013 Starptautiskā Grāmatvežu federācija (IFAC). Visas tiesības aizsargātas.

Oriģinālais nosaukums: *Guide to Using International Standards on Auditing in the Audits of Small- and Medium-Sized Entities, Third Edition*

ISBN: 978-1-60815-099-1

LATVIJAS-ŠVEICES SADARBĪBAS PROGRAMMA
LATVIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Rokasgrāmatas tulkojums uz latviešu valodu ir finansēts no Latvijas un Šveices sadarbības programmas līdzekļiem paplašinātajai Eiropas Savienībai.

Translation of Guide is financed by Switzerland through The Latvian-Swiss Cooperation Program within the Enlarged European Union.

529 Fifth Avenue, 6th Floor, New York, NY 10017
T +1 (212) 286-9344 F +1 (212) 286-9570
www.ifac.org